

**T.C.
YILDIZ TEKNİK ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
TÜRKÇE VE SOSYAL BİLİMLERİ EĞİTİMİ ANA BİLİM DALI
YABANCILARA TÜRKÇE ÖĞRETİMİ TEZLİ YÜKSEK LİSANS
PROGRAMI**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

**YABANCILARA TÜRKÇE ÖĞRETİMİ KAPSAMINDA
ÖMER SEYFETTİN'İN BAZI HİKÂYELERİNİN B1
SEVİYESİNE UYARLANMASI**

**YUNUS YILMAZ
197A7007**

**TEZ DANIŞMANI
DOÇ. DR. HAYRULLAH KAHYA**

**İSTANBUL
2021**

**T.C.
YILDIZ TEKNİK ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
TÜRKÇE VE SOSYAL BİLİMLERİ EĞİTİMİ ANA BİLİM DALI
YABANCILARA TÜRKÇE ÖĞRETİMİ TEZLİ YÜKSEK LİSANS
PROGRAMI**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

**YABANCILARA TÜRKÇE ÖĞRETİMİ
KAPSAMINDA ÖMER SEYFETTİN'İN BAZI
HİKÂYELERİNİN B1 SEVİYESİNE
UYARLANMASI**

**YUNUS YILMAZ
197A7007
ORCID NO: 0000-0002-7629-6253**

**TEZ DANIŞMANI
DOÇ. DR. HAYRULLAH KAHYA**

**İSTANBUL
2021**

T.C.
YILDIZ TEKNİK ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
TÜRKÇE VE SOSYAL BİLİMLERİ ANA BİLİM DALI
YABANCILARA TÜRKÇE ÖĞRETİMİ PROGRAMI

YÜKSEK LİSANS TEZİ

YABANCILARA TÜRKÇE ÖĞRETİMİ KAPSAMINDA ÖMER
SEYFETTİN'İN BAZI HİKÂYESLERİNİN B1 SEVİYESİNE
UYARLANMASI

YUNUS YILMAZ
197A7007

Tezin Enstitüye Verildiği Tarih:

Tezin Savunulduğu Tarih:16.07.2021

Tez Oy Birliği / Oy Çokluğu ile Başarılı Bulunmuştur

	Unvan Ad Soyad	İmza
Tez Danışmanı	: Doç. Dr. Hayrullah KAHYA	
Jüri Üyeleri	: Doç. Dr. Talat AYTAN	
	Prof. Dr. Osman UYANIK	

İSTANBUL
TEMMUZ 2021

ÖZ

YABANCILARA TÜRKÇE ÖĞRETİMİ KAPSAMINDA ÖMER SEYFETTİN'İN BAZI HİKÂYELERİNİN B1 SEVİYESİNE UYARLANMASI

Yunus Yılmaz

Temmuz, 2021

Yabancı dil olarak Türkçe öğretimine olan rağbetin artması bu alandaki dil öğretim süreçlerini destekleyecek materyal ihtiyacını ortaya çıkarmıştır. Yabancı dil olarak Türkçe öğretimi yapılırken ders kitapları tek başına yeterli olmamaktadır. Bu yüzden ders kitaplarına ek olarak dil öğretim sürecine katkıda bulunacak yardımcı okuma kitapları hazırlanmalıdır. Yardımcı okuma kitapları dil öğrencilerinin seviyelerine uygun hazırlanacağı için öğrencilerin gerek Türk dilini öğrenmelerine gerek Türk kültürünü daha yakından tanımalarına katkıda bulunacaktır.

Türkiye’de yabancılar Türkçe öğretimi kapsamında yapılan çalışmalara bakıldığında okuma becerisini geliştirmek için hedef dil seviyelerine göre uyarlanmış okuma kitaplarının yetersiz olduğu görülmektedir. Bu yetersizlik elinizdeki çalışmanın hareket noktasını oluşturmaktadır. Yapılan literatür taramasında nicelik bakımından az da olsa B1 seviyesine uyarlanmamış çeşitli hikâyeler tespit edilmiştir. Bu çalışmada, Ömer Seyfettin’in daha önce uyarlanmamış üç hikâyesi yer almaktadır.

Çalışma, yabancı dil olarak Türkçe öğretimi kapsamında Ömer Seyfettin hikâyelerinden bazılarını B1 hedef dil seviyesine göre uyarlamayı amaçlamaktadır. Çalışma kapsamında seçilen hikâyelerin başlıkları şunlardır: “Gurultu”, “Türbe” ve “Bir Hayır”.

Çalışmaya konu olan hikâyeler uyarlanırken önce tarama yöntemiyle B1 seviyesine uygun olmayan dil bilgisi yapıları tespit edilmiştir. Söz konusu bu yapıların tespitinde Türkiye Maarif Vakfı’nın hazırlamış olduğu Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretim Programı’nda yer alan B1 seviyesindeki dil bilgisi yapıları esas alınmıştır. İşlem esnasında ayrıca Avrupa Dilleri Ortak Çerçeve Metni’nde yer alan okuma kazanımları da göz önünde bulundurulmuştur. Uyarlanan hikâyelerin sonuna okuma etkinlikleri hazırlanmıştır. Böylece öğrencilerin okuma-anlama becerisinin geliştirilmesine katkıda bulunmak amaçlanmıştır.

Anahtar Kelimeler: Ömer Seyfettin, Yabancılar Türkçe Öğretimi B1 Düzeyi, Metin Uyarlama, Hikâye.

ABSTRACT

ADAPTATION OF SOME STORIES BY ÖMER SEYFETTİN TO B1 LEVEL IN TEACHING TURKISH TO FOREIGNERS

Yunus Yılmaz

July 2021

The increasing interest to Turkish as a foreign language has created the need for such materials which will support the learning process. The course books are not enough unless they are accompanied by various reading materials. Therefore, except course books, various supplementary books should be prepared. As these supplementary books will be adapted to learner's level, it will be easier to understand both the language and the culture more closely.

We see that in Turkey the number of the books adapted for the level of the learners is inadequate. This study has come out because of this inadequacy. In literature scanning, various stories which have not been adapted for B1 level have been found out. In this study, there are three stories by Ömer Seyfettin and these stories have not been adapted before.

The aim of this study is to adapt these stories to the level of B1 Turkish language learners. The names of the stories are 'Grumble', 'Shrine', 'A Charity'.

While adapting those stories, the language structures that are not suitable for B1 level have been detected. These structures have been detected considering the structures of B1 level in Teaching Turkish As A Foreign Language Programme of Türkiye Maarif Vakfı. During this process, the learning outcomes of Common Framework of Reference of European Languages have been taken into consideration. Reading comprehension texts have been prepared at the end of the simplified stories to make contributions to the learners' reading comprehension skills.

Key Words: Ömer Seyfettin, Teaching Turkish to Foreigners B1 Level, Text Adaption, Story.

ÖN SÖZ

Yabancı dil öğrenmeye olan talep artışı bu alandaki çalışmaların da artmasını sağlamıştır. Fakat yinede bazı eksiklikler göze çarpmaktadır. Yabancı dil olarak Türkçe öğrenenler için kullanılan ders kitapları okuma becerisinin geliştirilmesi noktasında yetersiz kalmaktadır. Bu nedenle de yardımcı okuma kitaplarına olan ihtiyaç ortaya çıkmaktadır. Yardımcı okuma kitapları sayesinde yabancı dil öğretimi alanına kültürümüzün ve edebî zevkimizin vazgeçilmezleri olan edebiyat eserleri kazandırılmaktadır. Dil öğretimi bu sayede daha etkili ve planlı bir hâle gelmektedir. Bu çalışma ile alanyazında eksikliği bilinen hedef dil seviyelerine uygun yardımcı okuma kitaplarını uyarlamanın önemi ortaya konmaya çalışılmıştır. Aynı zamanda B1 seviyesinde bulunan dil öğrencilerinin okuma becerilerinin gelişmesi için katkı sunmaya çalışılmıştır.

Tez hazırlama sürecindeki katkılarından dolayı tez danışmanım Doç. Dr. Hayrullah KAHYA'ya ve üniversite yıllarımdan itibaren tanıyıp rol model olarak aldığım, her zaman iyiye yönlendirerek yolumuza ışık tutan, akademik hayata dair sevgiyi aşıl原因 ve üzerimizde emeği olan tüm hocalarıma teşekkürlerimi sunarım. Ayrıca her zaman yanımda olup beni destekleyen ve yardımcı olan sevgili eşime; beni bugünlere getiren, bana hep inanıp dua eden varlıklarına şükrettiğim anneme ve babama da teşekkürlerimi sunarım.

İstanbul; Temmuz, 2021

Yunus Yılmaz

İÇİNDEKİLER

ÖZ.....	iii
ABSTRACT	iv
ÖN SÖZ.....	v
İÇİNDEKİLER	vi
TABLolar LİSTESİ.....	viii
KISALTMALAR	ix
1. GİRİŞ	1
1.1. Problem Durumu	4
1.2. Araştırmanın Amacı	4
1.3. Araştırmanın Önemi	5
1.4. Kapsam ve Sınırlılıklar.....	5
1.5. Sayıtlar	6
1.6. İlgili Araştırmalar	6
2. KURAMSAL ÇERÇEVE.....	10
2.1. Dil Olgusu	10
2.2. Yabancı Dil Öğretimi ve Avrupa Dil Portfolyosu.....	11
2.2.1. Yabancı Dil Öğretimi	11
2.2.2. Avrupa Dil Portfolyosu	15
2.3. Türkçenin Yabancı Dil Olarak Öğretimi.....	17
2.3.1. Türkçenin Yabancı Dil Olarak Öğretilmesinde Temel Dil Becerileri .	18
2.3.1.1. Konuşma Becerisi	21
2.3.1.2. Dinleme Becerisi	23
2.3.1.3. Yazma Becerisi	26
2.3.1.4. Okuma Becerisi	28
2.4. Metin	42
2.4.1. Avrupa Ortak Öneriler Çerçevesine göre Metin	43
2.4.2. Metin Türleri ve Önemi	45
2.4.2.1. Bilgi Verici Metinler ve Önemi	46
2.4.2.2. Hikâye Edici Metinler ve Önemi	48
2.4.3. Okuma Becerilerinin Kazandırılmasında Metin Türleri ve Önemi.....	51
2.5. Yabancılara Türkçe Öğretiminde Metin Uyarlama	53
2.5.1. Yabancılara Türkçe Öğretiminde Metin Uyarlama Yolları	53
2.5.2. Hikâye Uyarlamanın Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğrenenlere Katkısı	55
3. YÖNTEM.....	57
3.1. Araştırmanın Deseni	58
3.2. İnceleme Nesnesi	58
3.3. Araştırmanın Güvenirliği	58
4. UYGULAMA.....	60

4.1. Gurultu Hikâyesi	60
4.2. Türbe Hikâyesi	103
4.3. Bir Hayır Hikâyesi.....	138
5. SONUÇ ve ÖNERİLER.....	162
KAYNAKÇA	165
EKLER.....	173

TABLULAR LİSTESİ

Tablo 1: Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretimi Alanında Okuma Metinleri Üzerine Yapılan Uyarlama Çalışmaları	6
Tablo 2: Avrupa Dilleri Ortak Çerçeve Programı Dil Seviyesi Yeterlilik Tablosu ..	18
Tablo 3: Avrupa Dilleri Ortak Çerçeve Programı Ortak Yetenek Düzeyleri – Öz Değerlendirme Çizelgesi (Anlama-Konuşma-Yazma).....	19
Tablo 4: Avrupa Dilleri Ortak Çerçeve Programı DIALANG Öz Değerlendirme İfadeleri (Okuma Becerisi)	32
Tablo 5: Diller İçin Avrupa Ortak Öneriler Çerçevesi'ne Göre Sözcük Dağarcığı Alanı	41
Tablo 6: Avrupa Ortak Öneriler Çerçevesi'ne Göre Metin Türlerinin İçerikleri.....	43
Tablo 7: Metinlerin Sınıflandırılması.....	45

KISALTMALAR

akt.	: aktaran
CEFR	: The Common European Framework of Reference for Languages (Avrupa Dilleri Ortak Çerçeve Programı / Yabancı Diller Ortak Başvuru Metni)
MEB	: Millî Eğitim Bakanlığı
MÖ	: Milattan Önce
O.C	: Orijinal Cümle
U.C	: Uyarlanmış Cümle
TDK	: Türk Dil Kurumu
TİKA	: Türk İşbirliği ve Koordinasyon Ajansı Başkanlığı
TÖMER	: Türkçe Öğrenim, Araştırma ve Uygulama Merkezi
UNESCO	: Birleşmiş Milletler Eğitim, Bilim ve Kültür Örgütü
vb.	: ve benzeri
vd.	: ve diğerleri
YTB	: Yurtdışı Türkler ve Akraba Topluluklar Başkanlığı
yy.	: yüzyıl

1. GİRİŞ

İnsanlar tarih boyunca sözlü veya yazılı olarak iletişim kurmaya gayret etmişlerdir. Bu iletişimi sağlayan araç dildir. Doğduğumuz çevrenin dilini edinerek başladığımız bu süreç küreselleşen bir dünyada yabancı dil öğrenme zorunluluğunu da beraberinde getirmiştir. Türk dilinin bu süreçteki yeri ve önemi gittikçe artmaktadır.

Türk dilinin kesin olarak ortaya çıkış tarihi bilinmemekle birlikte tarihi gelişiminin binlerce yıllık bir geçmişe sahip olduğu söylenebilir. Türkler kurdukları farklı medeniyetlerde birçok milleti hâkimiyeti altına almıştır. Türk dili bu medeniyetlerden de etkilenecek günümüze kadar gelmiştir. Güçlü bir kökene sahip olması ve hâkimiyet sahasının genişliği tarih boyunca Türk dilinin önemini arttırmıştır. Bundan dolayı Türk dilini öğrenme merakı her dönemde varlığını sürdürmüştür. Türkçe, UNESCO tarafından 1980 yılında yapılan tespitlere göre dünya üzerinde en fazla konuşulan beşinci dildir. Ana dil sıralamasında ise üçüncü sıradadır (Barın, Güzel, 2016, 11).

Bazı kaynaklara göre bilinen ilk yabancı dil öğretimi MÖ 2225 tarihine kadar götürülmektedir. Bu dönemde Akadlar (MÖ 2334 – MÖ 2150), Sümerler'in (MÖ 4000 – MÖ 2000) ülkesini ele geçirdikten sonra onların dilini öğrenmiştir. Bu da dil öğretiminin insanlık tarihi içerisinde bilinen ilk yazılı ve sözlü örneği sayılan bir gelişme kabul edilmektedir (Hengirmen, 1997, 3).

Yabancı dil olarak Türkçe öğretimi tarihi de oldukça eskidir. Bu anlamda 11. yy.'da Kaşgarlı Mahmut tarafından kaleme alınan *Dîvânü Lugâti't-Türk* adlı eser yabancı dil olarak Türkçe öğretimi sahasında bir ilktir.

Günümüz dünyasında Türkçe öğrenmek isteyen yabancıların sayısı her geçen gün artmaktadır. Bunun en önemli sebeplerinden biri Türkiye'nin dünyadaki itibarının artmasıdır. Bu durum yabancıların Türkiye'yi daha yakından tanıma arzusunu ve onların Türkçeye olan ilgisini arttırmıştır. Ayrıca akademik çalışmalar, ticari, kültürel, ilmî ve siyasi faaliyetler de Türkçeye olan ilgiyi arttıran diğer önemli sebeplerden sayılmaktadır (Erdem, 2009, 889).

Bu ilginin doğal sonucu olarak da yabancılara Türkçe öğretimi üzerine yapılan çalışmaların önemi artmıştır. Yurtdışı Türkler ve Akraba Topluluklar Başkanlığı (YTB), Yunus Emre Enstitüsü gibi bazı kurum ve enstitülerin çeşitli ülkelerden getirerek bir araya topladığı yabancı öğrencilere, burslu olarak Türkiye’de okuma imkânı sağlaması yabancı dil olarak Türkçe öğrenen öğrencilerin sayısını günden güne arttırmaktadır. Bununla beraber yurt dışında faaliyette olan Türk Kültür Merkezleri, üniversitelerin bünyesindeki Türk Dili ve Edebiyatı Bölümleri ve elçiliklere bağlı Türkçe Öğretim Merkezleri de Türkçenin yabancılara öğretimini destekleyici hizmetler vermektedir. Son yıllarda bu hizmetleri yürütme görevini ise, Yunus Emre Enstitüsü üstlenmiştir (Er, Biçer ve Bozkırlı, 2012, 52). Bununla beraber 17 Haziran 2016’dan itibaren Maarif Vakfı da yabancılara Türkçe öğretimi alanında önemli katkılar sağlayan bir kurumdur. Nitekim Türkiye’nin dış ülkelerle bağlantısından dolayı ve yabancılarla Türkler arasındaki iletişim başta olmak üzere birçok neden yabancılara Türkçe öğretimini elzem kılmaktadır.

Edebî eserler hedef dilin toplumsal yaşantısını yansıtırlar. Ayrıca bunlar doğal söylemleri ve farklı bağlam biçimlerini barındıran özgün metinlerdir. Çağın dil öğretim yaklaşımları da dikkate alınarak dil öğretimini tekdüze olmaktan çıkarmak gerekmektedir. Bu noktada bir yabancı dil öğretilirken edebî metinlere yer vermek gerekmektedir. Edebî eserleri H. L. B. Moody (1971), “belli bireylerin yarattığı ve özümlediği toplumsal bir gösterge” olarak tanımlamıştır. Buradan hareketle edebî eserlerin hedef dilin kültür taşıyıcısı olduğu söylenebilir. Dil öğrencileri için edebi eserler dilini öğrenmek istediği topluma dair kültür, yaşantı ve kuralları öğrenebileceği bir başvuru kaynağıdır.

Yabancılara Türkçe öğretimi için hazırlanan öğretim setleri yabancılara Türkçe öğretimi alanındaki en temel kaynaklardır. Ancak bu setler tek başına dil öğrencisinin ihtiyaçlarını karşılayamamaktadır. Bu setleri destekleyici yardımcı materyal ihtiyacı kaçınılmazdır. Çünkü okuma becerisinin geliştirilmesi yabancı dil öğretiminde önemli bir yer kaplamaktadır. Bu becerinin geliştirilmesinde yardımcı okuma kitaplarına ihtiyaç bulunmaktadır (Barın, Güzel, 2016, 265). Bu kaynakların seviyelere göre hazırlanıp hedef dil öğrencilerine sunulması önem arz etmektedir. Öğretilecek dilin dilbilgisi yapıları, söz varlığı, kültürel ve edebî unsurlarını aktarıp dil öğrencisinin çok yönlü ilerleyebilmesinde okuma kitapları önemli rol oynamaktadır (Aytan, ve diğ., 2018, 1071). Tekdüze bir şekilde yapılan çalışmalar dil öğrencilerinde yorulma ve

sıkılma gibi durumları ortaya çıkarmaktadır. Söz konusu bu tekdüzelikten çıkabilmek için dil öğrencilerinin öğrendikleri dil yapıları ve kitapları haricinde başka araçlar bulmak gerekmektedir (Özünü 1983, 178). Buradan hareketle okuma-anlama becerisi kazandırılırken dilsel ve estetik açıdan zengin edebî eserlerin önemi ortaya çıkmaktadır.

Bir dili tam anlamıyla öğrenebilmek için o ülkenin kültürünü iyice tanımak gerekmektedir. Ayrıca okuma becerisini geliştirerek bilimsel çalışmalarda araştırma yapabilecek seviyeye gelmelidir (Barın, Güzel, 2016, 274). Nitekim yabancı dil öğretiminde etkili olan yollardan biri de bir toplumun kültürel mirasını oluşturan edebiyatı, edebiyatçıları ve metinleriyle birlikte tanımaktan geçmektedir. Kültürü oluşturan en temel unsurlardan biri olan edebiyatın modern çağdaki edebiyat eğitimiyle birlikte kadim edebiyat eserlerine de yer verilmesi uygulamanın daha isabetli ve daha doğru olmasını sağlayacaktır (Kırkkılıç, Sevim, 2014). Türk kültürünün doğru aktarılması da yabancı öğrencilere Türk dili ve edebiyatı konusunda aşinalık kazandırmaya bağlıdır. Yabancı bir dili konuşmak önemlidir fakat dilin ezgisini hissedip özümsemenin en önemli yolu okumaktır. Okuma yoluyla bir ülkenin kültürünü fark etmek ve bilimsel araştırmalar yapmak mümkün olmaktadır. Dildeki zenginlik, incelik ve oluşumu okuyarak fark etmek mümkündür (Barın, Güzel, 2016, 275).

Çünkü hedef dil seviyesine göre uyarlanmış bir eser, öğrenciyi güdüleyip öğretim sürecini daha kolay ve anlaşılır kılacaktır. Güdüleme gerçekleşince öğrenci ve öğrenilecek konu arasında bir bağ oluşmakla birlikte başarı da artacaktır (Demirel, 1990, 23-26).

Bu çalışma kapsamında karmaşık bir olay örgüsü barındırmayan hikâye türünün yabancılara Türkçe öğretme konusunda diğer türlerden daha ilgi çekici ve uygun olacağı düşünülmüştür. Çalışmada uyarlama yapılan eserlerin sonunda etkinliklere de yer verilerek öğrenilen bilgilerin kalıcılığı sağlanmak istenilmiştir.

1.1. Problem Durumu

Yabancılara Türkçe öğretilirken verilen mesajların anlaşılabilir olabilmesi ve öğrenmede kalıcılığı sağlayabilmek için hedef kitlenin seviyesi ön plana alınarak yardımcı okuma kitaplarının da hazırlanması gerekmektedir. Öğrenmelerin kalıcı hâle getirilebilmesi için materyal sayısı ve çeşitliliği artırılmalıdır. Çünkü kalıcı öğrenmelerin oluşmasında materyal sayısı ve çeşitliliği önemlidir (Duman, 2013, 5). Yardımcı okuma kitapları da yabancı dil öğretiminde başvurulacak en önemli materyallerden biridir. Yabancı dil öğretimi yapılırken seçilen metinlerin işlevsel bir şekilde kullanılabilmesi için dil öğrencilerinin okudukları metinleri anlaması gerekmektedir (Bölükbaş, 2015, 926). Alanyazına bakıldığında yabancılara Türkçe öğretimi konusunda yardımcı okuma kitaplarının nicelik bakımından yetersiz olduğu görülmektedir. Bu eksikliğin giderilmesi için dil öğrencilerinin seviyelerine uygun olarak oluşturulmuş hikâye kitaplarının hazırlanması ve okunan hikâyeleri pekiştirecek etkinliklere yer verilmesi faydalı olacaktır.

1.2. Araştırmanın Amacı

Okuma, yabancı dil öğretiminin temelinde yer alan bir etkinliktir. Bu etkinlik metinlerle biçimlenmektedir (Yıldırım, Tüfekçioğlu, 2016, 79). Dil öğrencisi metinleri okudukça dilin yapısını kavrayıp sözcük dağarcığını geliştirecektir. Bunun yanı sıra öğrenmekte olduğu dilin hâkimiyeti altında olduğu ülkeye ait kültürel unsurları da tanımaya başlayacaktır. Böylelikle öğrenilen dil daha kalıcı şekilde zihinde yer edinecektir. Bu bağlamda dil öğrencisine sunulacak metinler, onların seviyesine uygun olmalıdır.

Yabancılara Türkçe öğretimi alanında dil öğrencilerine sunulan ders kitaplarına ilave olarak hedef dil seviyesine göre hazırlanmış yardımcı okuma kitaplarına da ihtiyaç duyulmaktadır. Edebiyatımızın çok kıymetli yazarlarını ve Türk kültürünü tanıtmada noktasında da büyük önem oluşturan eserlerin seçilip seviyelere göre uyarlanması gerekmektedir. Uyarlama çalışmasında en temel amaç, uyarlanan metnin okunabilirlik ve anlaşılabilirlik düzeylerinin yükseltilecek dil öğrencilerinin üzerindeki bilişsel yükü azaltmaktır (Crossley ve diğ., 2012, 91).

Çalışma, yardımcı kaynak oluşturarak alana katkıda bulunmak üzere, yabancı dil olarak Türkçe öğrenen dil öğrencilerine Ömer Seyfettin'in daha önce B1 seviyesine uyarlanmamış eserlerini titizlikle seçip bu eserleri B1 seviyesine uyarlamayı amaçlamıştır. Çalışmaya konu olan hikâyelerin başlıkları şunlardır: “Gurultu”, “Türbe”, “Bir Hayır”.

Bu çalışma ile yabancı dil olarak Türkçe öğrenen dil öğrencilerinin okuma-anlama becerilerini geliştirip onlara Türk kültürünü daha yakından tanıtmak amaçlanmıştır.

1.3. Araştırmanın Önemi

21. yüzyıl bilgiye anında ulaşma olanaklarını da beraberinde getirmiştir. Ana dilimizden başka bir dili öğrenmenin bile yetersiz olarak düşünülebileceği dünyamızda farklı diller öğrenmek ve yeni kültürler tanımak gittikçe önem kazanmaktadır (Melanlıoğlu, 2017). Bu bağlamda yabancı dilleri öğrenme konusunda talepler hız kazanmış, etkili ve hızlı yabancı bir dil öğrenmeye dair ihtiyaçlar da artmıştır. Türk dilini öğrenmeye yönelik rağbetin de artması dil öğrencilerine yönelik alan çalışmalarının artmasını zaruri hâle getirmiştir.

Okuma düzeyinin gelişiminde sunulan ders kitapları veya çalışma kitapları, dil öğrencilerinin okuma seviyelerini geliştirme noktasında yeterli gelmemektedir. Bu çalışma B1 seviyesindeki öğrencilerin kolay bir şekilde anlayabileceği ve okuma becerilerini geliştirebileceği bir kaynak oluşturmayı hedeflemektedir. Dil öğrencileri hikâye türünün öğreticilik yönünden de faydalandıkları için kelime öğretimi de desteklenmiş olacaktır. Böylece öğrenilen bilgi ve birikimler daha kalıcı hâle gelecektir. Çalışmada her metin için hazırlanan etkinliklerin çalışmanın etkisini artıracığı düşünülmektedir. Bu yönüyle alanyazındaki bir boşluğun giderilmesine katkı sağlayacaktır.

1.4. Kapsam ve Sınırlılıklar

Çalışmanın kapsamı, Ömer Seyfettin'in “Gurultu”, “Türbe” ve “Bir Hayır” adlı hikâyelerinin uyarlanmasını içermektedir. Metinlerin daha iyi kavranması için her metin için etkinliklere de yer verilmiştir. Bu hikâyeler özellikle Türkçe öğrenmek isteyen yabancı öğrenciler için hazırlanmıştır. Uyarlama çalışması B1 seviyesi ile sınırlandırılmıştır.

1.5. Sayıtlar

Bu çalışmada, Ömer Seyfettin'in "Gurultu", "Türbe" ve "Bir Hayır" adlı hikâyelerinin B1 seviyesinde uyarlanması uygun olacağı düşünülmüştür.

1.6. İlgili Araştırmalar

Dil öğrenim süreci çok boyutlu olduğu için araştırmacılar dil öğrenim sürecinin farklı yönlerine yoğunlaşarak alana katkı sağlamaktadır. Bu çalışma yabancılara Türkçe öğretiminde metin uyarlanmasına yönelik bir çalışma olduğundan sadece yabancılara Türkçe öğretiminde uyarlama çalışmaları üzerine yapılan akademik çalışmalar üzerinde durulmuştur. Bu çalışmalardan tespit edilenler tablo 1'de sunulmuştur:

Tablo 1: Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretimi Alanında Okuma Metinleri Üzerine Yapılan Uyarlama Çalışmaları

Hazırlayan	Tarih	Eser Adı	Seviye
Bakan	2012	Meserret	B1
Yıldırım	2013	Çalığışu	A1-A2
Mazlum	2014	Kuyruklu Yıldız Altında Bir İzdivaç Dokuzuncu Hariciye Koğuşu	A1-A2
Kutlu	2015	Kaşığı, Perili Köşk	A1-A2
Eroğlu	2015	Üç Nasihat	B2
Gürler	2017	Ömer Seyfettin Hikâyelerinden Seçmeler	A1-A2
Gürler	2017	Sait Faik Abasıyanık Hikâyelerinden Seçmeler	A1-A2
Akıncılar	2018	Dede Korkut Hikâyeleri	B1
Kaya	2018	Dokuzuncu Hariciye Koğuşu, Yılkı Atı	A2
Süner	2018	Eskici	B1
Kaymaz	2018	Apartman, Köpek	A1-A2
Aktan	2019	Himmet Çocuk	B1-B2
Yayan	2019	Eskici, Testi	A2
Yaşar	2019	Pazarlık	A2
Yazok	2020	Piri Reis	B1
Ay	2020	Birtakım İnsanlar	B1

Tablo 1'de de görüldüğü üzere uyarlama çalışmalarının çok fazla olmadığı söylenebilir. Kaya (2018)'nin çalışması doktora tezi şeklinde yapılmıştır. Diğer çalışmalar ise yüksek lisans tezi çalışmalarıdır. Uyarlanmış eserlerin sayıca ve nitelikçe artırılması alanyazına önemli katkılar sağlayacaktır. Yukarıdaki tabloda yer alan çalışmalarla ilgili şu bilgiler verilebilir:

Bakan (2012), yabancılara Türkçe öğretiminde metindilbilimsel ölçütler çerçevesinde okuma ve anlamayı geliştirmeye yönelik tez çalışması hazırlamıştır. Bu çalışma ile Sait Faik Abasıyanık'ın "Meserret Otel" adlı hikâyesini B1 seviyesine göre uyarlamıştır. Uyarlama, Avrupa Ortak Çerçeve Metni'nde yer alan okuma kazanımlarına ve dil yapılarına göre yapılmıştır. Çalışma sonunda okuma-anlamaya yönelik sorular hazırlanmıştır.

Yıldırım (2013), yabancılara Türkçe öğretiminde yer alan metotlar, sorunlar ve çözümler ile ilgili bilgi verdiği tez çalışmasında Reşat Nuri Güntekin'in "Çalıkuşu" romanını A1-A2 seviyesine göre uyarlanmıştır. Çalışmanın sonuna A1 ve A2 Türkçe-Türkçe sözlük eklenmiştir.

Mazlum (2014), Hüseyin Rahmi Gürpınar'ın "Kuyruklu Yıldız Altında Bir İzdivaç" romanını ve Peyami Safa'nın "Dokuzuncu Hariciye Koğuşu" romanını A1-A2 seviyesine göre uyarlamıştır. Uyarlama aşamasında Turkofoni Dil Eğitim Setlerinden destek alınmıştır. Çalışmanın sonunda Türkçe-Türkçe sözlük hazırlanmıştır.

Kutlu (2015), Yabancılara Türkçe Öğretimi kapsamında Ömer Seyfettin'in "Kaşağı" ve "Perili Köşk" adlı hikâyelerini A1-A2 seviyesine göre uyarlamıştır. Çalışmada, Avrupa Dilleri Ortak Çerçeve Metni'nde yer alan okuma kazanımları esas alınmıştır. Ayrıca; Ankara TÖMER ve Gazi TÖMER yabancılar için hazırlanan Türkçe ders kitaplarında yer alan A1-A2 seviyesi dilbilgisi kazanımlarını öğrencilerin öğrenmiş olduğu varsayılarak uyarlamalar yapılmıştır. Uyarlamalar, etkinliklerle desteklenmiştir.

Eroğlu (2015), yapay ve kurma metinler yerine edebî metinlere yönelmenin önemi üzerinde durduğu tez çalışmasında Ömer Seyfettin'in "Üç Nasihat" hikâyesini yabancılara Türkçe öğretimi kapsamında B2 seviyesine göre uyarlamıştır. Uyarlama işlemleri, Ankara Üniversitesi TÖMER Yeni Hitit Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitabı, İstanbul Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitabı ve Diller İçin Avrupa Ortak Başvuru Metni'nde yer alan dilbilgisi yapıları ve kazanımları ölçütlerine göre yapılmıştır. Seviyelere göre belirlenmiş kelime listesine yer verilmiştir.

Gürler (2017), yabancı dil olarak Türkçe öğrenen öğrencilerin okuma becerilerinin geliştirilmesinde kaynak oluşturabilmesi için Sait Faik Abasıyanık'ın bazı hikâyelerini A1-A2 seviyesine göre uyarlamıştır. Uyarlama çalışmaları Yeni Hitit Yabancılar İçin Türkçe Öğretim Seti A1-A2 seviyesinde yer alan dil bilgisi yapıları ve okuma

kazanımlarına göre yapılmıştır. Uyarlamalar etkinliklerle desteklenmiştir. Uyarlanan hikâyelerin sonunda Türkçe-Türkçe sözlük yer almaktadır.

Gürler (2017), Ömer Seyfettin'in bazı hikâyelerini A1-A2 seviyesine göre uyarlamıştır. Uyarlama çalışmaları Yeni Hitit Yabancılar İçin Türkçe Öğretim Seti A1-A2 seviyesinde yer alan dil bilgisi yapıları ve okuma kazanımlarına göre yapılmıştır. Ayrıca Avrupa Dilleri Ortak Çerçeve Metni okuma kazanımları göz önünde bulundurulmuştur. Uyarlamalar etkinliklerle desteklenmiştir. Uyarlanan hikâyelerin sonunda Türkçe-Türkçe sözlük yer almaktadır.

Akıncılar (2018), yabancı dil olarak Türkçe öğrenenler için Dede Korkut Hikâyeleri'ni B1 seviyesine göre uyarlamıştır. Hikâyeler uyarlandıktan sonra etkinliklerle desteklenmiştir. Aynı zamanda uyarlama aşamalarını gösteren bir yönerge örneği de hazırlamıştır.

Kaya (2018), Diller İçin Avrupa Ortak Başvuru Metni'nde yer alan okuma becerisi kazanımlarını temele alarak Dokuzuncu Hariciye Koğuşu ve Yılkı Atı adlı eserleri A2 seviyesine göre uyarlamıştır. Uyarlamalar yapılırken Yedi İklim Türkçe Ders Kitabı A1-A2 ve Yeni Hitit Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitabı 1-2 adlı eserlerden yararlanmıştır.

Süner (2018), okuma-anlama becerisini geliştirmek amacıyla Refik Halit Karay'ın "Eskici" hikâyesini B1 seviyesine göre uyarlamıştır. Uyarlama işlemi sonrasında uyarlanan hikâyeye göre hazırlanan okuma-anlama ile ilgili ölçme uygulaması yapmıştır.

Kaymaz (2018), Sabahattin Ali'nin "Apartman" ve "Köpek" adlı hikâyelerini A1-A2 seviyesine göre uyarlamıştır. Uyarlamaları Avrupa Dilleri Ortak Çerçeve Metnine göre yapmıştır. Çalışmada okuma öncesi sözcük alıştırmalarına ve okuma sonrası etkinliklere yer verilmiştir.

Aktan (2019), Halide Edip Adıvar'ın "Himmet Çocuk" hikâyesini B1-B2 seviyesine göre uyarlamıştır. Metinde geçen kelimelerden sözlük hazırlanmıştır. Hikâyenin sonunda etkinliklere yer verilmiştir. Uyarlama çalışması, Avrupa Ortak Çerçeve Metni'nde yer alan okuma kazanımlarına ve dil yapılarına göre yapılmıştır.

Yayan (2019), Refik Halit Karay'ın "Eskici" ve "Testi" adlı hikâyelerini A2 seviyesine göre uyarlamıştır. TÖMER Yabancılar İçin Türkçe A2 seviyesi ders kitaplarında yer alan kelime öğretimi etkinliklerine uygun olarak hikâyeler düzenlenmiştir.

Yaşar (2019), Memduh Şevket Esendal'ın Pazarlık adlı hikâyesini A2 seviyesine göre uyarlamıştır. Avrupa Dilleri Ortak Çerçeve Metninde belirlenen seviyelerin kazanımları dikkate alınmıştır. Ayrıca İstanbul, Yedi İklim, Gazi TÖMER ve Yabancılar İçin Türkçe kitaplarından A1-A2 seviyesine göre dil bilgisi yapılarına dikkat edilerek uyarlamalar yapılmıştır. Çalışmasında etkinliklerden faydalanmıştır.

Yazok (2020), Kemalettin Çalık'ın "Piri Reis" adlı eserini B1 seviyesine göre uyarlamıştır. Çalışma, Yedi İklim Türkçe Ders Kitabı B1 seviyesinde bulunan dil yapılarına göre hazırlanmıştır. Özgün metnin sonunda etkinlikler şeklinde sorular hazırlanmıştır.

Ay (2020), Sait Faik Abasıyanık'ın "Birtakım İnsanlar" adlı hikâyesini B1 seviyesine göre uyarlamıştır. İstanbul Üniversitesi Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitaplarında yer alan dil yapıları esas alınarak uyarlama çalışması yapılmıştır.

2. KURAMSAL ÇERÇEVE

2.1. Dil Olgusu

Dil, insanı diğer canlılardan ayırmada rol alan en önemli unsurdur. Biyolojik temellerinin yanı sıra iletişim kurmaya olanak veren en etkili sosyal vasıta olan dil sayesinde sosyal çevre ve evren anlamlandırılmaktadır.

Bir dili bilmek demek, o dilde kişinin anlama ve anlatmayı gerçekleştirmesi demektir. Anlama ve anlatma bir beceridir yani bir yetenektir. Bu beceri eğitim, uygulama ve tekrarlarla gelişip olgunlaşmaktadır. Dil, anlama ve anlatmanın birlikte olmasıyla bir bütün oluşturmaktadır. Çünkü iletişim karşılıklı yapılan bir işlemdir. Gönderenin alıcıya bir kanal vasıtasıyla ilettiği, sunduğu mesajı her iki tarafın da bilmesi gerekir. Aksi takdirde anlaşma gerçekleşmez (Deniz, 2000, 40).

Dil kavramı üzerine çeşitli tanımlar yapılmıştır.

Türk Dil Kurumu Güncel Türkçe Sözlük TDK (2005, 526) “Dil’i” insanların düşündüklerini ve duyduklarını iletmek için kelime ya da işaretler vasıtasıyla yaptıkları anlaşma olarak tanımlamaktadır.

Ergin (2007, 3) ise dili insanlar arasında anlaşmayı sağlayan bir vasıta, kendi kanunları olan ve bu kanunlar etrafında gelişmekte olan canlı bir varlık, varlığının temeli bilinmeyen gizli bir antlaşmalar sistemi aynı zamanda seslerden örülü içtimai bir müessese şeklinde tanımlamaktadır.

Aksan (2007, 55)’a göre toplumlar ses ve anlam yönüyle ortak olan öğeler ve kurallardan yararlanarak başkalarına duygu, düşünce ve isteklerini aktarmaktadır. Bu nedenle dil çok gelişmiş bir dizgedir. Aynı zamanda çok yönlüdür.

Özbay (2007, 135) ise dili bir anlaşma aracı, aynı zamanda duygu ve düşüncelerin iletilmesini sağlayan, iletişimin temelini oluşturan ve kültürlerin taşıyıcısı olan bir sistemler bütünü şeklinde tanımlamaktadır.

Görüldüğü üzere dil üzerinde birçok tanım yapılmış, dile çeşitli açılardan yaklaşılmıştır. Dil, insanlığın deneyim ve birikimlerinin benimsenmesini ve

aktarılmasını sağlamanın yanı sıra adeta toplumsal bir hafıza görevi üstlenen kültürlerin taşıyıcılığını yapmaktadır. Kültür, düşünce ve eğilimlerimiz dilin varlığıyla anlam kazanmaktadır. Çünkü dili değişen bir toplumun dengeleri de değişecektir. Toplumsal denge içerisinde dil, bir alışkanlıklar sistemidir. Dil düşünceye biçim vermektedir. Düşünce biçimi tam olarak değişmeden dil de değişmeyecektir. İnsanlar dile verdikleri biçim neticesinde dil olumlu ya da olumsuz yönde gelişmektedir. Böylelikle insanlar kullandıkları dili olgunlaştırır veya soysuzlaştırır (Akarsu, 1998, 90-91). Dilin bir iletişim aracı olması onun en önemli özelliğidir. Aynı zamanda İnsana özgü eklemli sesler sayesinde bir dilsel toplulukta iletişim sağlaması ise en önemli görevidir (Vardar, 1998, 57).

Yukarıdaki tanım ve fikirlerden yola çıkarak gerek kavram olarak gerekse işlevsel olarak dilin insanlar arasındaki en etkili iletişim kanalı olduğunu söylemek mümkündür. Dil kavramı çerçevesinden hareketle dil; insanlar arasında bir anlaşma aracı, toplumların kültürel özelliklerinin taşıyıcısı, insanlar arasında bağ kurmaya yarayan, sistemli ve çok yönlü bir yapıdadır. Dil gelişimini toplumla birlikte sağlamaktadır. Dil, ayrıca kültürün taşıyıcısıdır.

2.2. Yabancı Dil Öğretimi ve Avrupa Dil Portfolyosu

2.2.1. Yabancı Dil Öğretimi

Türk Dil Kurumu Güncel Türkçe Sözlük'e göre ana dilin dışında olan dillerden her birine yabancı dil denmektedir (TDK, 2005, 2102). Ana dil kişinin doğup büyüdüğü toplumda bireyler arası ilişkileri sağlayan dinamik bir unsurdur. Kişi ana dili edinirken aile ve soy unsurlarının bağlı olduğu toplum çevresinde şekillenir. Fakat yabancı bir dil öğrenmek daha uzun ve karmaşık bir iştir. Yeni bir dil öğrenmek, ana dilin sınırlarını aşmayı yeni bir kültürü öğrenmeyi aynı zamanda yeni bir düşünme tarzı oluşturmayı gerektirir. Yabancı dil öğrenme sürecinde olan birey kendini bu sürece tamamen adanmalı, fiziksel, duygusal ve entelektüel tepkiler vermelidir (Brown, 2000, 1).

İnsanlar arasındaki iletişim engellerini yıkmamanın yollarından biri de şüphesiz yabancı dil öğrenmektir. Yabancı bir dil öğrenmek ortak bir yaşam alanı sunan dünyada bireyler arası farklılıkları ortaya çıkararak insanları özgürleştirir (Lawes, 2005, 48). Küreselleşen dünyada yabancı bir dil öğrenmek kaçınılmazdır (Özdemir, 2006, 3). Dil öğrenme bir yaşam boyu öğrenme sürecidir. Dil öğreticisi olan bireyler, yaşam boyu

öğrenme süreci boyunca öncü ve geliştirici olmalıdır. Dil öğretim sürecini ve kendisini gözlemlemelidir (Yurtsever 2013, 671).

Tarih boyunca insanların farklı nedenlerle yabancı bir dil öğrenmek istedikleri görülmektedir. Bu isteğin ortaya çıkmasında gerek toplumsal gerekse uluslararası gelişmeler de etkili olmaktadır. Bireyi bir yabancı dili öğrenme sürecine götüren etkenler ve öğreneceği dile karşı yerleşmiş birtakım algıları vardır (Durmuş, 2013, 208). Dil öğrencilerinde ortaya çıkan bu algılar öğrenilecek dil seçimindeki önceliklerin belirlenmesi noktasında etkin bir rol oynamaktadır.

Teknoloji ve bilimdeki ilerlemeler, beraberinde bir yabancı dil öğrenme zorunluluğunu da getirmiştir. Farklı milletlerden insanlarla iletişimin sağlanabilmesinin ön koşullarından en önemlisi o milletin dilini bilmektir. Dünya hızla küreselleşmekte ve coğrafi sınırlar önemini yitirmektedir. Bunun doğal bir sonucu olarak da ülkeler arasında etkileşim ve iletişim artmaktadır. Bu nedenle yabancı dil öğretimiyle ilgili çalışmalar her geçen gün artmaktadır. Yabancı dil öğretimini daha nitelikli ve etkili kılabilmek için yeni yöntem ve teknikler geliştirilmektedir. Yabancı dil öğretimi dünya çapında önemli bir alan teşkil etmeye başlamıştır ve eğitimlerin plan ve programlarını hedeflere uygun bir şekilde geliştirip ilerlemesini sağlayan kurumların sayısı artmaktadır. Yabancı dil öğretim süreci birçok öğeden oluşmakla birlikte değişime de açıktır. Bu dil öğretim sürecinin yapısı kültürel, toplumsal ve siyasal alanlarda meydana gelen değişimlerden etkilenir (Güler, 2005, 90).

Yabancı dil öğretimi yapılırken çeşitli sebeplerle farklı yöntem ve teknikler kullanılabilir fakat dil öğretiminde yer alan temel ilkeler benzer özelliklerde karşımıza çıkmaktadır. Örneğin Demirel (2010, 29-32), yabancı dil öğretiminde yer alan temel ilkeleri şöyle sıralamıştır:

- Dört temel beceriyi geliştirme
- Basitten karmaşığa ve somuttan soyuta doğru öğretme
- Görsel ve işitsel araçlar kullanma
- Ana dili gereken durumlarda kullanma
- Bir defada tek bir yapıyı sunma
- Verilen bilgilerin günlük yaşamda kullanılmasını sağlama
- Öğrencilerin derslere daha etkin bir şekilde katılmalarını sağlama
- Bireysel farklılıklara dikkat etme, öğrencileri güdüleme ve cesaretlendirme.

Demirel (2010, 32-33), yabancı dil öğretiminde yer alan genel ilkeleri ise şu şekilde sıralamıştır:

- Öğretim başlarken dinleme ve konuşma becerisini geliştirerek başlama
- Dil öğrencilerinin temel cümle kalıplarını öğrenip ezberlemesi
- Kullanılan dilin öğretilmesi
- Yeni dil alışkanlıklarının kazanılabilmesi için öğrencilere yardım edilmesi
- Hedef dilin seslerini iyi bir şekilde çıkarmalarının öğretilmesi
- Ana dili ile amaç dil arasında sorun teşkil eden yapı ve seslerin öğretilmesi,
- Öğretim materyallerinin kolaydan zora olacak şekilde sıralanıp sunulması
- Yeni öğretilecek cümle kalıplarının bilinen sözcükler vasıtasıyla öğretilmesi
- Öğrencilere öğrendikleri bilgileri kullanma olanağının sağlanması
- Yeni bir yapıyı vermeden önce örneklendirmeler yapılması
- Başlangıç seviyesinde öğrenci hatalarının anında düzeltilmesi
- Bir seferde bir sorunla uğraşılması
- Amaç dil öğretilirken ana dili konuşanlarının konuştuğu gibi öğretilmesi
- Öğretilmekte olan dilin kültürünün de öğretilmesi
- Sınıf içindeki bireysel farklılıklara dikkat edilmesi
- Öğrencilerin daha çok konuşmaya teşvik edilmesi
- Bütün bilinenlerin öğretilmeye çalışılmaması
- Öğrenciye sorumluluk verilmesi
- Ders planlaması yapılırken derse çeşitlilik getirilmesi
- Öğrenci başarı ölçümü yapılırken öğrenciye ders içerisinde öğretilenlerden sorulması.

Yabancı dil öğretimi yapılırken dil öğrencilerinin; okuma, konuşma, dinleme ve yazma becerilerinin istenen seviyede öğretilmesi amaçlanmaktadır. Etkili iletişim ve etkileşim kurmak için bu becerilerin geliştirilerek devamlılığı sağlanmalıdır. Dil öğretimi sürecinde kültürel aktarım unsurlarına da yer verilmesi gerekmektedir. Dört temel becerinin verilmesinin yanı sıra kültürün de öğretilmesi dil öğretim sürecinde destekleyici ve tamamlayıcı bir unsurdur. Öğrenilen yabancı dili sadece seslerden örülü bir sistem olarak görmemek gerekmektedir. Dilin, kültürün hafızası olduğu gerçeğinden hareketle öğrenilen dile ait kültürel alt yapıyı da öğrenmek gerekmektedir. Toplumların düşünme biçimi, dillerinden bağımsız değildir.

Toplumlarda yer alan bireyleri veya toplumun kendisini anlamak, davranış biçimlerini kavramak, o toplumun dilini öğrenmek, bilmekle mümkündür (Ozil, 1991, 96). Bu nedenle yabancı bir dil öğrenmek o dilin hafızasında yer alan kültürü de öğrenmek demektir.

Dil öğretimi yapılırken verimliliği arttırmak önemlidir. Bu nedenle ders başlangıcında, ders sonunda dil öğreticisi öğrenciyi hazır hâle getirmelidir. Aynı zamanda öğretilen becerilerin kalıcılığını sağlamak için birden fazla duyu organını harekete geçirecek destekleyici materyaller kullanılmalıdır. Tekrarlar yaparak kalıcılık sağlanmalıdır. Böylelikle yabancı dil öğretimi dil öğrencileri için bir eziyet olmaktan çıkıp eğlenceli hâle gelmiş olacaktır.

Yabancı dil öğretiminde ilk önce ders kitapları akla gelmektedir fakat ders kitapları tek başına yeterli olmamaktadır. Çeşitli yardımcı materyaller kullanarak dil öğretimini desteklemek gerekmektedir. Bu kapsamda yardımcı okuma kitapları destekleyici materyaller arasında önemli bir yer tutmaktadır. Birçok millet kendi dilini öğrenen yabancı öğrenciler için kurmaca metinler kullanmaktadır. Ayrıca literatürlerinde yer alan metinleri hedef dil öğrencilerinin seviyelerine göre uyarladıkları bilinmektedir. Böylelikle dil öğretimine katkıda bulunmaktadır.

Yabancı dil öğretiminde uyarlamalar yapılırken roman, öykü, masal, destan, şiir, biyografi, hatıra vb. çeşitli türlerde kaleme alınmış edebî metinler, yabancı dil öğretimi açısından önemlidir. Bu yüzden örneğin Fransızların Fransızcanın yabancılara öğretimi açısından yapmış olduğu çalışmalara bakılabilir. Bu çalışmalarda Fransızlar sözcüğü Sefiller romanını Fransızcada en çok kullanılan belirli sayıdaki kelimelerle farklı metinler halinde yeniden yayınlamışlardır. Hachette Yayınevi bu amaca yönelik iki yüz yirmi yedi edebî eseri kolay Fransızca metinler adı ile bir seri şeklinde basmıştır (Kahraman, 2010, 529).

Küreselleşen dünyada yabancı dil öğrenme bir ihtiyaç hâline gelmiştir. İnsanların yabancı bir dil öğrenme ihtiyacının birçok sebebi vardır. Bu sebeplerden bazıları şunlardır: eğitim ihtiyacı, göçler, evlilikler, öğrenme merakı, akademik gelişimi arttırma... Bu sebepler arasında yer alan en önemli unsurlardan biri ise tüm dünya üzerinde etkisini hissettiren siyasî gelişmelerdir.

2.2.2. Avrupa Dil Portfolyosu

Avrupa ülkelerinin çoğu için bir üst kuruluş olan Avrupa Konseyi birçok alanda geniş çapta çalışmalar yapmaktadır. Bu doğrultuda belirli dil politikalarına sahip olmakla birlikte üye ülkelerde de dil öğretimine yönelik çalışmaların yapılması gerektiğini 2001 yılı itibariyle uygulamaya koyduğu “Common European Framework of Reference For Language, Learning, Teaching, Assesmen (Diller için Avrupa Ortak Başvuru Metni Öğrenme-Öğretme-Değerlendirme)” (CEFR, 2001; MEB, 2009) ile belirtmektedir. Bu metnin içerisinde konseyin dil politikası amaçları ve hedefleri de yer almıştır.

Avrupa Konseyi yabancı dil politikasında yer alan amaçlar şunlardır:

- 1-Avrupa’daki dil ve kültür çeşitliliğini, kültürel zenginliği korumak ve onları geliştirmek.
- 2- Ortak anlayış ve iş birliğini güçlendirerek Avrupa hareketliliğini arttırmak. Bu sayede de iletişimi ve etkileşimi kolaylaştırmak.
- 3- Modern dil eğitim ve öğretimi yapılırken üye ülkeler ulusal ilkeleri kabul edip geliştirdiği takdirde mevcut ilkelerini de iş birliği ve eşgüdüm çerçevesinde yeniden düzenleyerek Avrupa düzeyinde daha büyük bir yakınlığa ulaşacaktır (MEB, 2009, 2).

Avrupa Diller Yılı kutlamaları etkinlikleri münasebetiyle Avrupa Konseyi’nin Avrupa Dil Gelişim Dosyası uygulamalarına verdiği önem ön plana çıkmıştır. Bu nedenle de Avrupa Konseyi, kendi üyesi olan tüm ülkelerin bu uygulamalara başlamasını konseyin bir ilkesi olarak görmüştür. Bu kapsamda Polonya’nın Cracow şehrinde Avrupa Eğitim Bakanları toplantısı yapılarak eğitim bakanları özelinde Avrupa Dil Gelişim Dosyasının uygulanmasına karar verilmiştir. Bunun üzerine 2004-2005 yılına kadar öncelikle pilot okul olarak seçilen okullarda uygulamaların yapılması daha sonra ise 2004-2005 yılından sonra Avrupa Konseyine üye olan tüm ülkelerde bu uygulamaları yaygınlaştırma planlanmıştır (Demirel, 2010, 23).

Bu projeye milletler arası etkileşimin hızlandırılıp kültür alışverişini artırılması hedeflenmiştir. Çünkü birbirlerinin dilini öğrenen milletler iletişim ve etkileşimin artmasında büyük rol oynamaktadır. Öğrenen bireyin özerkliği ve kendini değerlendirebilmesi bu projenin temelini oluşturmaktadır. Kendi gelişim sürecini görme imkânı elde eden dil öğrencileri hızlı ve kolay bir şekilde ilerleyebilmektedir.

Dil dosyası, dil geçmişi ve dil pasaportu bölümlerinde dil öğrenen bireylerin başarıları ve deneyimleri kayıt altına alınmaktadır. Bu kayıtlar sayesinde başarıların ve deneyimlerin somut bir karşılığı olmaktadır. Bu sayede kayıt altında tutulan başarılar ve deneyimler belgelendirilerek açıklanabilmektedir. Belgeler sayesinde de bireylerin eğitim ve iş sahalarında geçişliliği sağlanabilmektedir.

Avrupa Dil Gelişim Dosyası ile yabancı bir dili ana dil konuşucuları kadar başarılı bir şekilde yaşamın her alanında kullanabilmek amaçlanmıştır. Avrupa Dil Gelişim Dosyası üç bölüm şeklinde karşımıza çıkmaktadır:

- 1- Dil Pasaportu: Dil öğrencisinin bildiği Avrupa dilleri ve yeterlilik düzeyinin ne düzeyde olduğunu gösteren bir belgedir.
- 2- Dil Öğrenim Geçmişi: Dil öğrencisinin yabancı dili öğrenme süreci, dili öğrenme amacı, öğrenme sürecindeki gelişimi ve dil deneyimlerini içermektedir.
- 3- Dil Dosyası: Dil öğrencilerinin dil öğrenme sürecinde yaptıkları çalışmaların birer örneklerinin yer aldığı dosyadır. Bu dosyanın içerisinde dil öğrencisinin diploma, sertifika gibi belgeleri ve öğrendiği dilde yazdığı şiir, öykü vb. çalışmaları yer almaktadır (Demirel, 2010, 23-24).

Avrupa Dilleri Ortak Çerçeve Programı yabancı dil öğrencileri için üç seviye belirlemekle birlikte bu seviyeleri kendi içerisinde ikiye ayırmıştır:

- A (Temel Düzey Kullanıcılar): A1- A2
- B (Orta Düzey Kullanıcılar): B1- B2
- C (İleri Düzey Kullanıcılar): C1- C2

Avrupa Dilleri Ortak Çerçeve Programı dil becerilerini; okuma, yazma, dinleme, sözlü anlatım ve karşılıklı konuşma olarak belirleyip bu becerilerin kazanılması için gerekli olan yeterlilikleri programda belirtmiştir. Bu program Avrupa ülkelerinde yer alan öğretim programlarını, yönergelerini, sınavlarını, ders kitaplarını vb. yönlendirmek için ortak bir çalışma sunmaya çalışmaktadır. Ayrıca yabancı dil öğrenmek isteyen bireylerin iletişim kurabilme aşamasında ihtiyaç duyacakları bilgi ve yeteneklerin neler olduğu ve kendilerini nasıl geliştirebilecekleri kapsamlı şekilde açıklanmaktadır. Açıklamalar da kültür faktörü de yer almaktadır. Program aynı zamanda dil öğrencilerinin gerçekleştireceği ilerlemeleri, yaşam boyu öğrenme temeliyle ve öğrenmenin her aşamasında ölçülebilmesini sağlayabilen dil yeterlilik düzeylerini belirtmektedir (MEB Çeviri Komisyonu, 2009, 1).

2.3. Türkçenin Yabancı Dil Olarak Öğretimi

Yabancı dil olarak Türkçe öğretimi tarihi açısından bilinen ilk eser, Kaşgarlı Mahmut tarafından 1072-1077 yılları arasında yazılan; “Kitâbü Dîvânı Lûgati’t-Türk” adlı eserdir. Daha sonra gerek Kıpçak Türklerine gerek diğer Türk topluluklarına Kıpçak Türkçesini öğretme amacıyla özünde misyonerlik faaliyetleri yatan 1303-1362 yılları arasında yazıldığı düşünülen Codeks Comanicus adlı eser yer almaktadır.

Savaşlar nedeniyle Mısır’a kaçan Kıpçaklar bu bölgede Memlûkler devletini kurmuşlardır. Kıpçak Türklerinden olan Memlûklülerin ahalisi Arap’tı. Bu sebeple Memlûk sahasında Türkçe öğretimi amacıyla sözlükler ve gramerler yazılmıştır (Ercilasun, 2005, 319). Esirü’-d-din Ebu Hayyam tarafından kaleme alınan Kitâbü’l-İdrak Li Lisanü’l Etrak adlı eser de Türkçenin bilinen ilk gramer eserlerinden biridir. Eser gramer ve sözlük diye iki kısımdan oluşmaktadır (Karakuş, 2006, 21). Eski Anadolu Türkçesi kapsamında değerlendirilebilecek yabancılara Türkçe öğretimi açısından önem teşkil eden bir başka eser ise İbnü Mühenna Lûgati olarak da tanınan Hilvetü’l-İnsan ve Heybetü’l-Lisan adlı eserdir (Açık, 2008, 2).

Türkiye’de 1950 yılından sonra Türkçenin yabancı dil olarak öğretilmesi amacıyla üniversiteler bünyesinde çeşitli çalışmalar başlamıştır. 1992-1993 yıllarında Türk İşbirliği ve Kalkınma Ajansı (TİKA) tarafından “Büyük Öğrenci Projesi” adlı uygulama gündeme getirilmiştir. Bu proje ile Türk Cumhuriyetleri ve Topluluklarının eğitimlerini destekleyip geliştirmek, yetişmiş nitelikli insan gücüne olan gereksinimleri karşılamak, Türklere dost bir genç nesil yetiştirmek ve Türk dünyasıyla kardeşlik ve dostluk bağı güçlendirmek amaçlanmıştır (Güzel, Barın, 2016, 17).

Gazi, Ankara vb. üniversitelerin bünyesinde kurulmuş olan Türkçe Öğretim Merkezleri (TÖMER), eğitim süreçlerinde kullanmak için kitap setleri hazırlamışlardır. Türk İşbirliği ve Kalkınma İdaresi Başkanlığı (TİKA) tarafından hazırlatılan Güneş-Türkçe Öğreniyoruz adlı kitap seti yabancılara Türkçe öğretiminde kullanılan çalışmalar arasındadır (Göçer, 2009, 1301). Son yıllarda yabancılara Türkçe öğretimi ile ilgili gerek yurt içi gerek yurt dışında önemli çalışmalar yapmakta olan Yunus Emre Enstitüsü de alana ciddi katkılar sunmaktadır.

Üniversiteler bünyesinde lisansüstü çalışmalar da yapılmaktadır. Yabancı dil olarak Türkçe öğretimi üzerine anabilim dalları açılarak bu alanda yüksek lisans ve doktora çalışmaları yapılmaktadır. Ayrıca bazı özel kurslar da yabancılara Türkçe öğretimi

çalışmaları yapmaktadır. Kurslar dil öğretimine ek olarak kültürel etkinliklere de yer verip dil eğitimini desteklemektedir.

Sonuç olarak yabancı dil olarak Türkçe öğretimi üzerine nitelikli çalışmaların sayısı günden güne artmaktadır. Bu çalışmalarda dilin çok yönlü işlevinden faydalanılmıştır. Dil, kültür ve toplum öğeleri iç içedir ve bu öğeler birbirinden bağımsız bir şekilde düşünülemez (Bulut, 2013, 561). Bir dili konuşmak için sadece kurallarını bilmek yeterli olmayacaktır. Öğrenilen dile ait kültürel ifadelerin de öğrenilmesiyle duygu ve düşüncelerdeki derinlik, içtenlik ve asıl mesajda anlaşılacaktır. Yabancı bir dil öğrenmek, öğrenilen dilde düşünmek demektir. Okunan veya duyulan şeyler sadece ana dile çevirisi yapıldıktan sonra anlaşılabiliriyorsa, öğrenilmeye çalışılan yabancı dilin kavranılmadığını gösterir (Başkan, 2006, 29).

2.3.1. Türkçenin Yabancı Dil Olarak Öğretilmesinde Temel Dil Becerileri

Diller için Avrupa Ortak Başvuru Metni (CEFR) incelendiğinde temel dil becerileri; okuma, yazma, dinleme, karşılıklı konuşma ve sözlü anlatım olarak tanımlanmıştır.

Tablo 2: Avrupa Dilleri Ortak Çerçeve Programı Dil Seviyesi Yeterlilik Tablosu

ANLAMA		KONUŞMA		YAZMA
OKUMA	DİNLEME	KARŞILIKLI KONUŞMA	SÖZLÜ ANLATIM	YAZMA

Millî Eğitim Bakanlığı Talim ve Terbiye Kurulu Başkanlığı Çeviri Komisyonu (2009). Diller İçin Avrupa Ortak Başvuru Metni Öğrenme-Öğretme-Değerlendirme. Ankara: Talim Terbiye Kurulu Başkanlığı Yayınları.

Tablo 2’de de görüldüğü üzere okuma ile dinleme becerileri “Anlama” başlığında, karşılıklı konuşma ve sözlü anlatımı “konuşma” başlığında, yazma becerisi ise yine “Yazma” başlığıyla bir araya getirilmiştir.

Avrupa Dilleri Ortak Çerçeve Programı Ortak Yetenek Düzeyleri Tablo 3’te verilmiştir:

Tablo 3: Avrupa Dilleri Ortak Çerçeve Programı Ortak Yetenek Düzeyleri – Öz Değerlendirme Çizelgesi (Anlama-Konuşma-Yazma)

		A1	A2	B1	B2	C1	C2
ANLAMA	DİNLEME	Eğer karşımdaki kişiler yavaş yavaş ve anlaşılır biçimde konuşuyorsa, kendimle, ailemle ve somut ve yakın çevrem konusundaki kolay sözcükleri ve çok bilinen deyişleri anlayabilirim.	Beni yakından ilgilendiren konulara ilişkin (söz gelimi kendim, ailem, alışveriş, yakın çevre, iş) anlatımları ve sıklığı son derece yüksek bir söz dağarcığımı anlayabilirim. Gazete ilanlarının yalnız ve basit iletilerin temel anlamını kavrayabilirim.	Açık ve uygun bir dil kullandığında ve iş, okul, eğlence, vb. gibi bildik konular söz konusuysa, temel öğeleri anlayabilirim. Göreceli olarak yavaş ve tane tane konuşulması durumunda güncel olaylar ve kişisel veya mesleki olarak ilgimi çeken birçok radyo ve televizyon yayınının özünü anlayabilirim.	Oldukça uzun konferans ve söylevleri anlayabilirim ve hatta konuyu göreceli olarak biliyorsam karmaşık bir görüşü izleyebilirim. Güncel olaylara ilişkin televizyon yayınlarının ve haberlerin birçoğunu anlayabilirim. Evrensel dillerdeki filmlerin birçoğunu anlayabilirim.	Açık bir biçimde yapılandırılmamış ve geçiş yerleri örtük kalmış olsa bile uzun bir söylevi anlayabilirim. Televizyon yayınlarını ve filmleri fazladan bir çaba göstermeksizin anlayabilirim.	İster yüz yüze isterse medyada ve hızlı konuşulduğunda özel bir şiveyi tanyacak zamanım olması koşuluyla, sözlü dili anlamada hiçbir güçlükle karşılaşmadan anlayabilirim.
	OKUMA	Bildik isimleri, sözcükleri ve çok basit, söz gelimi ilanlarda, afişlerde ya da kataloglarda yer alan cümleleri anlayabilirim.	Kısa ve çok yalın metinleri okuyabilirim. Reklam, prospektüs, menü ve tarife gibi gündelik belgelerde öngörülen özel bir bilgiyi bulabilir kısa ve yalın kişisel mektupları anlayabilirim.	Temelde gündelik ya da mesleğime ilişkin bir dilde kaleme alınmış metinleri anlayabilirim. Olaylara ilişkin betimlemeleri, duyguların betimini ve kişisel mektuplarda yer alan dilekleri anlayabilirim.	Yazarlarının özel bir tutum ve belli bir bakış açısı benimsediği çağdaş sorunlar üzerine yazılmış makaleleri ve tutanakları okuyabilirim. Düzyazı biçiminde kaleme alınmış bir yazınsal metni anlayabilirim.	Uzun, karmaşık, olgusal ve yazınsal metinleri anlayabilirim ve biçim farklılıklarını değerlendirebilirim. Uzmanlık alanlarında yazılmış ve alanımla ilgili olmasa bile uzun teknik yönergeleri anlayabilirim.	Özde ve biçimde soyut hatta karmaşık olsa bile her türden metni, söz gelimi bir el kitabını, bir uzmanlık makalesini ya da yazınsal bir yapıtı güçlük çekmeksizin okuyabilirim.
KONUŞMA	KARŞILIKLI KONUŞMA	Karşımdaki konuşucunun cümlelerini daha yavaşça yinelemeyi veya yeniden oluşturmayı ve söylemeye çalıştığım şeyi düzeltmeyi kabul edebilirim. Basit sorular, bildik konular ya da dolaysız bir gereksinim duyduğum şeyler üzerine sorular sorabilir ve bu türden soruları yanıtlayabilirim.	Bildik konu ve etkinliklerde yalnız ve dolaysız bilgi alışverişinden başka bir şey gerektirmeyen basit ve alışılga gelen, etkinlikler sırasında iletişim kurabilirim. Genel olarak bir konuşmayı yeterince anlamasam da çok kısa iletişim alışverişinde bulunabilirim.	Konuştüğüm yabancı dilin kullandığı bölgeye yaptığım bir yolculuk sırasında karşılaşılabilecek durumların birçoğuyla başa çıkabilirim. Bir hazırlık yapmaksızın, bildik ya da kişisel ilgi alanına giren veya gündelik yaşama ilişkin (örneğin aile, boş zaman etkinlikleri, iş, seyahat ve güncel olaylar) bir konuşmaya katılabilirim.	Bir ana dili konuşucusuyla sıradan bir etkileşimi olanaklı kılan doğallık ve rahatlık derecesinde konuşabilirim. Bildik durumlarda bir konuşmaya etkin bir biçimde katılabilir, görüşlerimi sunabilir ve savunabilirim.	Sözcüklerimi uzun uzadıya aramak zorunda kalmaksızın doğallıkla ve akıcı bir biçimde kendimi ifade edebilirim. Toplumsal ya da mesleki ilişkiler için dili esnek ve etkin bir biçimde kullanabilirim. Düşüncelerimi ve görüşlerimi kesinlik içinde dile getirebilirim, konuşmalara uygun durumlarda müdahale edebilirim.	Her türlü konuşmaya ya da tartışmaya zorlanmadan katılabilirim, konuştuğum dile özgü deyişler ve gündelik söyleşilerde e de son derece rahatımdır. Kendimi akıcı bir biçimde dile getirebilirim ve ince anlam ayrıntılarını kesinlik içinde dile getirebilirim. Güçlükle karşılaşmada bu sorunun anlaşılmasında için gerekli ustalıkla sözümün başına dönebilirim.

Tablo 3: (devam)

		A1	A2	B1	B2	C1	C2
KONUŞMA	SÖZLÜ ANLATIM	Oturduğum yeri ve tanıdığım kişileri betimlemek için basit deyimler ve tümceler kullanabilirim	Ailemi ve öteki kişileri, yaşam koşullarımı, eğitimimi ve güncel ya da yakın mesleki etkinliğimi yalnız öğelerle betimlemek için bir dizi cümleden ya da anlatımdan yararlanabilirim.	Deneyimleri ve olayları, düşlerimi, beklentilerimi ya da amaçlarımı anlatmak üzere kendimi basitçe ifade edebilirim. Görüşlerime veya projelerime kısa gerekçeler ve açıklamalar getirebilirim. Bir öyküyü ya da bir kitabın veya bir filmin dolantsım anlatabilirim ve tepkilerimi dile getirebilirim.	İlgi alanlarıma ilişkin olarak geniş bir konu dizisi içinde anlatmak istediklerimi açık ve ayrıntılı bir biçimde dile getirebilirim. Güncel bir konuyla ilişkili olarak bir bakış açısı geliştirebilir ve farklı olasılıkları üstünlüklerine ve sakıncalarına ilişkin açıklama getirebilirim.	Karmaşık konuların açık ve ayrıntılı betimlemelerini, bunlara bağlı konularla bütünleştirerek, kimi noktaları geliştirerek ve söz aldığında bunları uygun bir biçimde tamamlayarak sunabilirim.	Bir betimlemeyi veya açık ve akıcı bir fikri bağlama sadeleştirilmiş bir üslup içinde sunabilirim, mantıksal bir sunuş oluşturabilirim ve dinleyicime önemli noktaları belirlemede ve anımsamasında yardımcı olabilirim.
YAZMA	YAZMA	Basit, kısa, örneğin bir tatil karpostalı yazabilirim. Bir soruşturmaya ilişkin kişisel ayrıntıları verebilirim, söz gelimi adımı, ulusumu ve bir otel kayıt formuna adresimi yazabilirim.	Basit, kısa not ve mesajlar yazabilirim. Çok basit kişisel bir mektup, örneğin bir teşekkür mektubu yazabilirim.	Bildik ya da beni kişisel olarak ilgilendiren konularda yalnız ve tutarlı bir metin yazabilirim. Deneyimleri ve izlenimleri betimlemek için kişisel mektuplar yazabilirim.	İlgi alanlarıma ilişkin olarak geniş bir konu dizisi içinde açık ve ayrıntılı metinler yazabilirim. Bir bilgi aktararak ya da belli bir görüşe ilişkin olarak bu görüş doğrultusunda ya da karşıt gerekçeler sergileyen bir deneme ya da tutanak yazabilirim. Olaylara ve deneyimlere ilişkin kişisel görüşlerimi vurgulayan mektuplar yazabilirim.	Açık ve yapılandırılmış bir metin içinde düşüncelerimi dile getirebilirim ve bakış açımı geliştirebilirim. Bir mektupta, bir denemede ya da bir tutanakta önemli gördüğüm noktaları vurgulayarak karmaşık konuları kaleme alabilirim. Alıcıya uygun bir üslup benimseyebilirim.	Açık, akıcı ve üslup bakımından koşullara sadeleştirilmiş bir metni kaleme alabilirim. Okurun önemli noktaları kavrayıp belleğiyebilmesine olanak tanıyacak açık bir kurgu içeren mektuplar, raporlar ya da karmaşık makaleler yazabilirim. Bir mesleki yapıtı veya yazımsal bir yapıtı yazılı olarak özetleyebilirim ve eleştirebilirim.

Millî Eğitim Bakanlığı Talim ve Terbiye Kurulu Başkanlığı Çeviri Komisyonu (2009). Diller İçin Avrupa Ortak Başvuru Metni Öğrenme-Öğretme-Değerlendirme. Ankara: Talim Terbiye Kurulu Başkanlığı Yayınları.

Tablo 3'te de görüldüğü üzere "Anlama" başlığında dinleme ve okuma becerileri, "Konuşma" başlığında karşılıklı konuşma ve sözlü anlatım, "Yazma" başlığında ise yine yazma becerisi yer almaktadır. Tabloda yer alan bilgiler hedef dil seviyesine göre sıralanmaktadır.

Dil öğretimi yapılırken temel dil becerilerinin geliştirilmesi son derece önemlidir. Temel dil becerileri; anlama becerileri (dinleme, okuma), anlatım becerileri (yazma, konuşma) diye ikiye ayrılmaktadır (Kavcar ve diğ., 1998, 56). Yabancı bir dil öğrenen bireyler anlama becerileri (okuma, dinleme) ve anlatım becerileri (yazma, konuşma) noktasında ilerleyip bu becerileri bir alışkanlık hâline getirir. Dil öğretimi yapılırken dil öğrencilerine didaktik unsurlardan ziyade alışkanlık ve beceri kazandırma amacı vardır. Çeşitli uygulamalar yapılarak bu alışkanlık ve becerilerde kalıcılık elde

edilmektedir. Yabancı dil öğrenen bireylere temel dil becerileri belirli bir düzen ve zaman eşliğinde verilmektedir. Hedeflenen becerilerin geliştirilmesi en önemli esastır. Dil öğretiminde dinleme becerisinden sonra konuşma becerisini geliştirmeye yönelik uygulamalara yer verilmelidir; okuma becerisinden sonra ise yazma becerilerini geliştirmeye yönelik uygulamalara yer verilmelidir (Başkan, 2006, 55-56).

Günlük hayatta girdiğimiz tüm faaliyetler de temel dil becerilerinin izlerine rastlamak mümkündür. Bu becerileri bir iletişim aracı olarak kullanmanın yanı sıra etkileşim ve aktarım görevleri de bulunmaktadır. Tüm dünya dil öğretimi sürecinde temel dil becerilerinin kazandırılmasını temel hedef olarak görmektedir (Yıldız, 2003, 92). Bilgiye ulaşım ve kullanmak ve bilgiyi zihinsel süzgeçlerden geçirip tekrar üretmek isteyen bireylerin temel dil becerilerinin gelişimine büyük önem vermesi gerekmektedir. Nitekim temel dil becerileri sayesinde var olan olgu ve durumları anlama ve ifade etme gücüne sahip olunmaktadır.

Konuyu bütüncül bir şekilde ele almak amacıyla aşağıda temel dil becerileri (konuşma, dinleme, yazma, okuma) hakkında kısa bilgiler verilmiştir.

2.3.1.1. Konuşma Becerisi

Bir iletişim ve aktarım yöntemi olan konuşma; biyolojik ve bilişsel gelişim sürecindeki ilerlemeyle doğru orantılı bir şekilde gelişmektedir. Konuşma, doğal bir şekilde kullanılan dil yeteneğidir fakat kendi içerisinde sistemlidir ve otomatik olarak uygulanan bir yapıya da sahiptir.

Konuşma becerisi temel dil becerilerinden biridir. Konuşma becerisi ile ilgili birçok tanım yapılmıştır.

Aksan (2000, 31) konuşmayı, bir düşünme gücü ve düşünülen şeyleri ifade etme becerisi aynı zamanda insanı evrende diğer varlıklardan ayıran özelliklerden en önemlisi şeklinde tanımlamaktadır.

Sever (2000, 19) konuşmayı; zihinsel gelişim ve kişilik oluşumu aynı zamanda toplumsal ilişkilerin bir yansıtıcısı şeklinde tanımlamaktadır.

Taşer (2012, 45) ise konuşmayı, insanların etkileşim sağlamak amacıyla kaslarının hareketlerinden doğan psikofizik süreç şeklinde tanımlamaktadır.

Adalı (2003, 27) da konuşmayı, zihinsel bir çabanın sonucunda zihinsel bir birikimle oluşturulan iletilerin dil vasıtasıyla karşıdakine sunulması şeklinde tanımlamaktadır.

Tanımlardan da anlaşılacağı üzere konuşma becerisi, dil ediniminin doğal bir uzantısıdır. Ana karnından itibaren dilsel uyaranlarla karşılaşan birey yaklaşık olarak beş yaşını doldurana kadar edinim sürecini tamamlamaktadır. Konuşma becerisi gerek zihinsel gerek fiziksel yönleri olan karmaşık bir süreç olarak karşımıza çıkmaktadır.

Konuşma becerisi eğitim hayatında ve sosyal hayatta sıkça kullanılmaktadır. Günlük hayatın büyük bir bölümünü konuşmanın oluşturduğu yadsınamaz bir gerçektir. Yabancı dil olarak Türkçe öğrenen dil öğrencilerinin de Türkçenin konuşma yönünü dikkate alarak ilgili, dikkatli ve sosyal bir birey olmalarına, konuşmanın diğer becerilere oranla bir dili öğrenmede daha önemli olduğunu fark etmeleri gerekmektedir (Emiroğlu, 2013, 277).

İnsanlar bir iletişim aracı olan dili kullanarak etkileşim sağlamaktadır. Bu etkileşimi konuşma yoluyla bireylerin kendilerini daha iyi ifade edebilmesine olanak tanımaktadır. Bununla birlikte, insanlar birbirleriyle etkileşime geçip iletişim kurarken sözlü iletişim yolu olan konuşmayı daha fazla kullanmaktadır (Temizyürek ve diğ., 2007, 266). Dolayısıyla konuşma insanlar arasında bir bağ oluşturmaktadır. Birçok ihtiyacın dile getirilebilip gerek bireysel gerek toplumsal ilişkilerin sağlam temellere oturtulabilmesi için bireylerin konuşma eylemine başvurması gerekmektedir.

İnsanları diğer canlılardan ayırmaya yarayan en önemli özelliklerden biri konuşmadır. Anlatma becerilerinden biri olan konuşma becerisinin geliştirilmesi büyük önem taşımaktadır. İnsanın kendisini ifade edip karşısındakini anlayabilmesi ayrıca içinde yaşadığı topluma uyum sağlayıp bulunduğu toplumun kültürel mirasını edinebilmesinin yolu dil ile mümkündür (Yaman, Gülcan, 2009, 60).

Konuşma becerisi gelişen bireyler kendini daha iyi ifade ederek sosyal ve psikolojik olarak daha sağlıklı bireyler olmaktadır. Birey kendini ifade edemeyince sosyal olarak uyumsuz ve psikolojik olarak da sorunlu hale gelebilmektedir. Konuşma becerisinin önemi hayatın her safhasında kendini gösterebilmektedir. Bu nedenle de konuşma becerisinin gelişimine olan katkıları sağlamak için bu yönde yapılacak çalışmalara küçük yaşlardan itibaren başlanmalıdır. Konuşma becerisi ana dilinde önemli olduğu kadar yabancı dil olarak Türkçe öğretimi sürecinde de önem taşımaktadır.

Yabancı dil olarak Türkçe öğretimi yapılırken konuşma eğitimi de verilmektedir. Konuşma eğitimi sürecinde ilk yapılacak çalışmalardan biri dil öğrencilerinin bildiği diller ile bilmediği dil arasında bağ ve bağlantılar kurabilmektir. Bu amaçla dil

öğrencilerinin öğrendikleri dil ile kendi dillerini karşılaştırarak aradaki farklılık ve benzerlikleri açıklamaları bunun en iyi yollarından biridir. Böylelikle öğrenilmek istenen dili genel olarak tanıyarak kendi dillerinin dil yapıları temelinde anlamlı bilgiler ortaya çıkarılmış olacaktır. Bu şekil bilgilendirme, dili öğrenmek isteyen dil öğrencilerinin istek, hedef ve çalışmalarını yönlendirip güdülemesi açısından önemlidir (Köksal, Pestil, 2014, 305-306).

Küreselleşen dünyada toplumlar yakınlaşmaya ve birbirini tanımaya çalışmaktadır. Farklı milletlerden ve kültürlerden insanlar iletişim kurarak birbirlerini anlamaya çalışmaktadır. Bu durum aynı zamanda bir ihtiyaç hâline gelmektedir. Dünya üzerinde neredeyse üç bine yakın konuşulan dil vardır fakat yabancı bir dil olarak öğrenilen dil sayısı ise oldukça azdır (Aslan, 2008, 118). Türk dili; tarih, kültür, coğrafya ve diğer birçok sebep nedeniyle öğrenilmek istenilen diller arasında üst sıralarda bulunmaktadır.

Yabancı dil öğretiminde dili en azından duygu ve düşüncelerini anlatabilecek bir seviyede konuşabilmek önem taşımaktadır. Konuşmanın gelişmesinde bilişsel becerilerle birlikte psikomotor beceriler de etkilidir (Demirel, 2014, 102). Dil öğreticileri konuşma becerisinin karmaşık bir süreç olduğunun farkında olmalı ve dil öğrencilerinin konuşma becerisini kazanmaları ve etkili bir şekilde kullanmaları noktasında çeşitli etkinlikler planlayıp gerçekleştirmeleri gerekmektedir. Yabancı dil öğretimi yapılırken yöntem ve teknikler çerçevesinde etkinlikler gerçekleştirilerek dil öğrencilerinin yaşamsal faaliyetlerini yerine getirirken kimseye ihtiyaç duymaksızın iletişim kurabilmelerini sağlayacak konuşma yeteneği kazandırmak amaçlanmaktadır.

Konuşma becerisi, zihinsel ve fiziksel bir faaliyettir. Yabancı dil öğretimi yapılırken konuşma becerisinin geliştirilmesine önem vermek gerekmektedir. Bu nedenle konuşma becerisi etkinlikleri geliştirilmelidir ve etkinlikler dil öğrencilerinin konuşma becerilerini geliştirmeye yönelik olmalıdır.

2.3.1.2. Dinleme Becerisi

İletişim kurmanın ve öğrenmenin en temel yollarından biri de dinlemedir. Duyulan iletiyi anlamlandırabilmek için bilişsel düzeyde, ilgili tüm dil yapılarını hatırlamak suretiyle iletişim sürecinde aktif durumda olmak gerekmektedir.

Dinleme becerisiyle ilgili birçok tanım yapılmıştır. Bunlardan bazıları şunlardır:

Özby (2006, 5) dinlemeyi; konuşan ya da sesli okuyan birinin vermek istediği mesajı tam olarak anlayabilme becerisi şeklinde tanımlamaktadır.

Göğüş (1978, 228) dinlemeyi; işittiğini anlayabilmek ve sonuç çıkarabilmek için konuşmayı izleme şeklinde tanımlamaktadır.

Sever (2000, 11) ise dinlemeyi; işitilene alıp saklamak veya anlamak için dikkat harcamak şeklinde tanımlamaktadır.

Taşer (2012, 206) de dinlemeyi; konuşma esnasında düşünceleri anlayıp yorumlamak, değerlendirip bir araya getirmek, aralarındaki ilişkileri saptayıp bellekte saklamaya uygun olanları seçip ayırmak şeklinde tanımlamaktadır.

Tanımlardan hareketle dinleme ile başlayan sürecin anlamlandırılmayla sonuçlandırıldığı sonucuna varılmaktadır. Bu nedenle dinleme işitme değerildir, işitilen seslerin anlamlandırılmasıdır. Dinleme ile işitmeyi aynı kavram olarak yorumlamak, dinlemenin sanki edinilmiş bir beceriymiş gibi düşünülmesine yol ačan yanlış bir sonuca ulaştırır. Bu yanlış kanı nedeniyle de insanlar arasındaki iletişim engeli ortaya çıkmakta ve çatışmalar kaçınılmaz hâle gelmektedir. Dinleme gelişi güzel bir süreç değeril, aksine özen gösterilmesi gereken bir süreçtir. Bireylerin dinleme noktasında aktif olması gerekmektedir. Ancak, ne yazık ki, yeterli dinleme verimliliğine sahip olan birey sayısı azdır (Robertson 2002, 57). Bu yüzden dinleme verimliliğini arttırmak için bireylerin gereken çabayı göstermesi gerekmektedir. Dinlemede verimliliği düşüren en önemli sebeplerden biri dinlemenin doğuştan gelen ve eğitime gerek duyulmaksızın oluşun ve ilerleyen bir beceri şeklinde yorumlanmasıdır.

Dinleme; zihinsel ve fiziksel unsurları içerisinde barındıran bir süreçtir. Dinleme, duymanın ötesindedir. Bireyin aktif olarak katıldığı zihinsel bir süreçtir (Aytan, 2011, 9). Dolayısıyla dinleme karmaşık bir süreçten oluşmaktadır. İşitme isteğimiz dışında başlarken dinleme bir amaçla birlikte ortaya çıkmaktadır. Dinleme noktasında kişinin tercihleri ve istekli olması ön plandadır. Dinleme, eğitim sürecinde algılama ve zihni hazır hâle getirme aşamasında öne çıkmaktadır. İnsanların düşüncelerini dâhil ederek ve eleştirerek dinleyebilmelerini sağlamının yolu da eğitimidir.

Dinleme becerisi diğer dil becerilerine göre en önce gelişen ve bunlara temel oluşturan bir beceridir (Özby, 2009, 81). İnsanın yaşam serüveni göz önüne alınınca her zaman karşılaşılan ve dil becerileri içinde en sık kullanılan beceri, dinleme becerisidir (Yalçın, 2006, 123). Dil dinlemeyle fark edilmektedir. Dinleme becerisi sayesinde de

dil öğrenilmektedir. Bir dili öğrenmenin ilk aşaması olan dinleme, diğer becerilerin gelişmesine öncülük etmektedir. Yabancı bir dil öğrenen bireyler için dinleme becerisine yönelik çalışmalar yapılması çok önemli olmaktadır. Ana karnında başlayan dinleme süreci, kişinin öğretim hızını ve verimini ortaya koymada etkili bir unsur olarak görülmektedir. Dolayısıyla yabancı dil öğrenen bireylerin öncelikle ezberler yapmak yerine dinlemeler yapması önem arz etmektedir.

Yabancı dil öğretimi yapılırken dinleme alanında yapılan etkinlikler sayesinde zihin aktif alıcı rolüne girerek süreci desteklemektedir. Böylece diğer dil becerilerinin öğretimi ve öğrenme hızı desteklenmiş olmaktadır.

Dinleme becerisi ile öğrencilerde bazı davranışlar geliştirilmek istenmektedir. Bu davranışlar şunlardır:

- Bireylerin duydukları metnin ana hatlarıyla ne olduğunu söyleyebilmesi ve yazabilmesi,
- Duydukları metni ayrıntılı olarak yazıp söyleyebilmesi,
- Duydukları metinde geçmekte olan kişilerin gerek tutum gerek düşüncelerini söyleyebilmesi ve yazabilmesi,
- Duydukları metinde geçen olayları oluş sırasına göre yazabilmesi, Duydukları metinlerdeki sözcüklerin anlamlarını kestirebilmesi,
- Duydukları metinlerdeki cümlelerin yapı özelliklerini, anlamlarını söyleyebilmesi ve yazabilmesi,
- Dinlenecek metinlerde başlığa, resimlere veya diğer ipuçlarına bağlı kalma şartıyla kestirmelerde bulunabilmesi,
- Anlama noktasında yardımcı olması beklenen vurgu ve tonlamaların kullanılışını fark etmesi,
- Duydukları metni başkasına aktarabilmesidir (Demirel, 2010, 98-99).

Sonuç olarak gerek eğitim gerek iletişim noktasında kilit role sahip olan dinleme becerisinin geliştirilmesi konuşma ve yazma becerilerinin gelişimini de desteklemektedir. Dinlemeden anlamamanın oluşmayacağı görülmektedir. Hem ana diline hem de yabancı bir dile sahip olabilmenin ön koşullarından biri iyi bir dinleyici olabilmektir.

2.3.1.3. Yazma Becerisi

Yazma, duygu, düşünce, istek ve hayallerin yazı yoluyla ifade edilmesidir. İnsanlığın yazma serüveni mağara duvarlarına yazılar yazmayla başlamaktadır. Daha sonra ise taşlara, papirüslere, ceylan derilerine ve en son olarak da kâğıtlara yazılan yazılar olarak bu serüven devam etmiştir. Günümüzde ise yazma dijitalleşmeye başlamıştır.

Sözün gücü anlıktır fakat yazının kalıcılık yönü nedeniyle çağlar sonrasına kadar aktarılabilmesi yazının gücünü daha etkili kılmaktadır. Dil gelişiminde yazma faktörünün rolü de çok önemlidir. Gerek günlük çalışmalarımızı gerek mesleki bilgilerimizi aktarmanın en güzel yollarından biri de yazmaktır. Günlük hayatımızda neredeyse tüm alanların ihtiyaç duyduğu bir beceri olan yazma becerisi bir ihtiyaçtan doğmaktadır. Bu ihtiyaç bilgi, beceri ve deneyimlerde kalıcılığın sağlanması ihtiyacı olarak karşımıza çıkmaktadır. Yazı, dil yoluyla iletişime geçen bireylerin işaretler yoluyla kendini ifade edebildiği ikinci bir sistemdir. Yazı, sözün resimleştirilmiş hâlidir (Özbay, 2007, 115).

Yazma, konuşmada olduğu gibi bir anlatım yoludur fakat farklı beceriler gerektirmektedir. Bir konuda istenilen bir yazıyı uygun bir şekilde yazabilmek için konuşma ve düşünme yetilerinin etkili bir şekilde harekete geçirilebilmesi gerekmektedir. Bu nedenle yazma çalışmalarını konuşmalara dayandırma, yazılı anlatım etkinlikleri için önem taşımaktadır. Öğrencilerin gerek okul içi gerek okul dışı yaşamlarında ilk olarak başvurdukları anlaşma aracı konuşmadır (Sever, 2000, 21).

Yazma becerisi, temel dil becerileri zincirinin son halkasıdır. Yazma becerisini mekanik olarak düşünmemek aksine, eleştirel bir düşünme süreci olarak algılayıp bilmek gerekmektedir. Yazma becerisini yazmakla öğrenen bireyler nitelikli yazıları yazabilmek için çaba sarf etmelidir. Bunun için de gerek bilgi ve beceriler gerek yaşantı ve düşünceler çok etkili olmaktadır. Bireysel yazma becerileri gelişmiş bireyler duygu, düşünce ve isteklerini ifade ederken etkili bir yazı ortaya koyabilmektedir.

Yazma sürecinde yer alan bireyler; duygu, düşünce ve bilgilerini belirli dil kurallarına uyarak özgün bir şekilde yazılar yazmaktadır. Birey öğrendiklerini ve çevreden edindiklerini olduğu gibi aktarmak yerine tekrar yorumlayarak üst düzey bir zihinsel süreç ortaya koymaktadır. Bireyler düşünsel açıdan gelişebilmek için kendi anadilinin anlatım gücünden yararlanabilmeli, fikirleri çözümleyebilmeli ve yeni fikirler ortaya

koyabilmelidir. Sözcüklerin gücünü kavrayamayıp ileri derecede bir düşünme gücüne ulaşamayanlar özgün bir eser ortaya koyamaz (Güleryüz, 2006, 28).

Yazı yazmak fikirlerin, düşüncelerin, duyguların ve isteklerin belirli bir mantık ve disiplin çerçevesinde anlatılmasıdır. Yazı yazmak deyince cümlelerin gelişigüzel dizilimi veya üst üste yığılan kelimeler topluluğu olarak düşünmemek gerekmektedir (Emir, 1978, 7).

Kişinin yazdığı yazı, bilgisini, yaşantısını, zihin düzeyini, anlayışlarını, kelime hazinesini ve kişisel anlatım gücünü yansıtmaktadır (Göğüş, 1978, 236). Zihinde yer alan düşünceler açık ve net bir şekilde belirlenmemişse anlatımda da birçok belirsizlikler ortaya çıkarır. Anlatım açık ve eksiksiz olarak ifade edilememişse birey açık seçik düşünemiyor demektir (Özdemir, 1991, 18).

Yabancı dil olarak Türkçe öğretimi sürecinde de yazma becerisini geliştirmek çok önemlidir. Duygu ve düşünceler konuşarak ifade edilebilir fakat yazarak da duygu ve düşünceleri ifade etmek mümkündür. Her insan kendini konuşarak ifade edememektir. Çeşitli sebeplerle bireylerin bir kısmı kendini yazılı olarak ifade edebilmektedirler. Bu nedenle yazma iletişim noktasında işlevsel olarak görülebilmektedir. Bazı öğrenciler de yazmanın aksine konuşma yoluyla kendini daha etkili bir şekilde ifade edebilmektedir. Bu noktada ise yazma becerileri ile ilgili birçok etkinlik yapılması ve yazmaya alıştırılması için gerekli aşamaların profesyonel bir şekilde sağlanması gerekmektedir. İkinci bir dil öğrenen insanlar iletişim kurarak hedef dildeki konuşmaları anlayarak konuşabilmeyi ve yazılanları okuyup yazışmalar yapabilmeyi öğrenirler. Yazmayı öğrenmekteki tek amaç iletişim kurmayı öğrenmek değildir. Yazma becerisi öğrencilere dilin imkânlarını; dil bilgisel yapıların, deyimlerin, sözcüklerin doğru öğrenilip öğrenmediğini kontrol etmek gibi imkânlar vermektedir. (Raimes, 1983, 3'ten aktaran, İşçi, 25-26)

Yazma öğretiminde hedef kitlede yazamama endişesini azaltıp onlara çeşitli konularda duygu, düşünce ve bilgilerini açık, etkili ve doğru bir şekilde anlatma becerisi kazandırmak amaçlanmaktadır (Aktaş, Gündüz, 2004, 103; Bağcı, 2011, 90).

Öğrencilere verilecek yazma öğretiminin profesyonel bir şekilde hazırlanıp uygulamaya geçirilmesi sonucu öğrenciler duygu, düşünce ve isteklerini yazıya dökerek kendini ifade etme imkânı bulmanın yanı sıra dilin zengin anlatım gücünün farkına vararak kurallara uygun şekilde yazılar yazar.

2.3.1.4. Okuma Becerisi

Okuma becerisi; görme, dikkat, algılama, seslendirme, hatırlama, anlamlandırma, sentezleme, yorumlama ve çözümlenme gibi unsurlardan meydana gelen karmaşık zihinsel bir süreçtir. Okuma ile ilgili birçok tanım yapılmıştır ve her tanım okumanın farklı yönlerini dile getirmiştir. Tüm yönlerin belirtildiği ve üzerinde görüş birliği olan bir tanım yoktur. Bu tanımlardan bazıları şunlardır:

TDK (2005, 1494) okumayı; yazıyı meydana getiren harflere ve işaretlere bakarak seslendirmek veya düşüncüyü anlamak şeklinde tanımlamaktadır.

Günay (2008, 1-16) okumayı verici tarafından aktarılan bir bildiriye, anlamlı bir yapı ile karşılaşan alıcının belirli bir algılama şekliyle, okuduğu metne kendisini de dâhil edip bir anlam yaratma süreci şeklinde tanımlamaktadır. Aynı zamanda uyarıcıları; benzerleri arasından ayırt ederek dilsel ve simgesel kodunu çözmek şeklinde de tanımlamaktadır.

Özby (2011, 67) okumayı en geniş anlamda görme ve seslendirme bakımından fiziksel; anlama ve yorumlama bakımından zihinsel; toplum, insan ve iletişim bakımından ise sosyolojik bir kavram şeklinde tanımlamakla birlikte bir okumanın sağlıklı olabilmesi için bu üç unsurun birbiriyle bağlantılı olması gerektiğini ifade etmektedir.

Kırkkılıç ve diğ. (1999, 98) ise okumayı gözlerin ve ses organlarının hareketleri ile zihin anlama ve kavrama çabalarından meydana gelen karmaşık bir etkinlik şeklinde tanımlamaktadır.

Okuma becerisinin kazandırılması bir süreç içerisinde gerçekleşmektedir. Bu süreç ilkökul yıllarından itibaren gerek okunan kitaplarla gerek metinlerle bir bağlantı içermektedir. Nitekim bir metni okumakla okuma becerisi kazanılmamaktadır. Bu yüzden okunan metnin anlamlandırılması da gerekmektedir. Okuma becerisi sürecinde farklı metin türlerinin seçimi hedef seviyeye göre seçilmektedir. Örneğin; bir olay örgüsüne dayalı olarak yazılan hikâyeye edici metinleri hedef dil seviyesi olarak başlangıç seviyesinde olan dil öğrencilerine daha kolay ve anlaşılır gelirken bilgilendirici metinlerin ise aynı dil öğrencilerini zorlamaktadır.

Türkçenin yabancı dil olarak öğretimi sürecinin temelini de okuma becerisi oluşturmaktadır. Çizgi, harf ya da sembolleri algılayarak başladığımız okuma süreci daha sonra kelimelerin ve cümlelerin anlamlandırılmasıyla devam etmektedir. Okurlar

bu işlemlerden sonra sıralamalar yapar, sınıflandırmalarda bulunur, analizler ve sentezler yapar, en nihayetinde de bir değerlendirme işlemiyle bulunarak anlamayı gerçekleştirir (Güneş, 2017, 132). Bu bağlamda okuma karmaşık bir zihinsel etkinlik olarak kabul edilebilir.

Okuma becerisi diğer dil becerilerinin öğrenilebilmesi açısından çıkış noktasını oluşturmaktadır. Okuma becerisi sayesinde bireyler, diğer becerileri için alt yapı oluşturmaktadır (Tayşi, 2017, 293). Bu nedenle de dil öğrencilerini okuma becerisinin gelişimi amacıyla sınıf dışı metinlerle de buluşturmak gerekmektedir. Çeşitli etkinliklerle pekiştirme sağlanmalıdır. Çünkü bu tür etkinlikler bireylerin zihnini daha aktif kullanmalarını sağlayıp hafızalarını güçlendirmektedir. Bu nedenle de anlama becerilerinin gelişimi sağlanmaktadır (Balcı, 2009, 7). Bu sürecin başarıyı ortaya çıkarabilmesi için de yapılması gereken en önemli şey okuma sürecinin planlanmasıdır.

Ana dili öğretiminde ve yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde okuma becerilerini geliştirmeye yönelik çalışmalar büyük önem taşımaktadır. Okuma becerisinin geliştirilmesiyle birlikte anlama ve yorumlama yeteneklerinde de gelişim söz konusu olacaktır. Okuma becerisinin etkili bir şekilde gerçekleşmesi sayesinde öğrenciler birçok konuda fikir sahibi olmaktadır.

Okuma öğretimi öğrencilerin;

- Söz varlıklarını geliştirir.
- Sözcükleri tanıma, anlama ve anlamını öğrenme noktasında işlevseldir.
- Okuduklarını kavrama, değerlendirme ve yorumlamasına yardımcı olur.
- Bağlamına uygun anlamlandırmalar yapmaya yardımcı olur.
- Eleştirel bir bakış açısı kazandırır.
- Kitap ve kaynaklardan yararlanabilmeyi öğretir.
- Okuma alışkanlığı kazandırır.
- Hayal dünyasını geliştirir (Kuzu, 2003, 38).

Okuma öğretimi, amaçlı bir şekilde yapılmalıdır. Okuma öğretiminde beceri kazandırabilmek için; doğru, sürekli ve anlamaya yönelik okumalar yapmak, sözcük

hazinesini zenginleştirmek, bilgi kazanmanın en önemli yollarından birinin okumak olduğunu kavramak, anlatım gücünü geliştirici metinleri okumak, okuma eylemini zevkli bir hâle getirmek gerekmektedir (Demirel 2010, 109-110). Çünkü sahip olduğumuz birikimler büyük ölçüde kitaplarda bulunmaktadır ve bu bilgilere ancak “okuma” yoluyla ulaşılabilir (Arıcı, 2018, 1). Nitekim okuma dilin anlama boyutunda yer almakta olup öğrenmenin en güçlü araçlarından biri olarak karşımıza çıkmaktadır (Sallabaş, 2008, 145).

Yabancı dil olarak Türkçe öğrenen dil öğrencileri için okuma becerisi son derece önemlidir. Bir ülkenin dilini öğrenmenin yanı sıra kültürünü de tanımaktadır. Okuma sayesinde bilgi sahibi olan bireyler ilerleyen zamanlarda fikir sahibi de olmaktadır. Okuma yaparken okuduğunu anlayıp yorumlayabilmenin etkisi burada ortaya çıkmaktadır. Okuduklarını anlayıp yorumlayabilen dil öğrencileri bu sayede sürekli kendini yenileyeceklerdir. Okuma alışkanlığı edinmemiş, söz varlığı sığ kalmış bireylerin yeni deneyimler kazanması beklenemez. (Ünal, 2006, 62).

Yabancı dil öğretimi yapılırken okuma becerilerinin geliştirilmesi gerekmektedir. Dil öğrencilerine kazandırılmak istenen okuma becerisinin amaçlarından bazıları şunlardır:

- Başlığı verilen metinlerde konunun ne olduğunu kestirme
- Okunmuş olan metne uygun bir başlık önerme
- Anlamı bilinmeyen sözcüklerin anlamlarını kestirme
- Okunmuş olan metinle ilgili genel bir şekilde bilgi sahibi olma
- Metinle ilgili ayrıntılı bilgiler edinme
- Metnin ana ve yardımcı fikirlerini bulma
- Metinle alakalı bilgileri transfer etme
- Metnin özetini çıkarma (Demirel, 2010, 110).

Okuma becerisinin en güzel yanlarından birisi okuduğunu anlama ve yorumlamadır. Anlamalı okuma çalışmaları, amaçlı bir okuma olmaktadır. Okuma sonrası yapılan etkinlikler de okunan metinlerin anlamalı hâle gelmesine yöneliktir. Anlamının

gerçekleşmesi noktasında kelime hazinesinin gelişmesi ön plana çıkmaktadır. Sadece kelime öğrenilerek anlamın gerçekleşmesi de söz konusu değildir çünkü hedef dile ait mecaz, söz sanatları, deyim vs. gibi unsurlar anlatımı güçlendirmek amaçlı dillerin zenginlikleri arasındadır. Gerek kelime öğretimi gerek kelimelerin kullanım alanları iyi bilinmelidir. Dillerin zenginlikleri ile ilgili farkındalık ve bilgi sahibi olan dil öğrencileri, kelime hazinelerini geliştirdikleri takdirde hedef dile ait okuma etkinliklerini daha başarılı bir şekilde yaparak anlam boyutunda ciddi ilerlemeler sağlamaktadır. Anlama süreci okul öncesi dönemlerde dinleme becerisi ve etkinlikleri yoluyla geliştirilirken okuma ve yazma becerileri öğrenildikten sonra ise okuma yoluyla geliştirilmektedir. Bu sebeple okuma eğitimi ve anlama eğitimi üzerinde önemle durulması gereken bir konudur (Güneş, 1997, 59).

Okuma becerileri ve anlama becerilerinin geliştirilmesi konusunda öğrencilere bazı bilgi ve beceriler kazandırmak gerekmektedir. Bunlardan bazıları şunlardır:

- Kelime hazinelerini zenginleştirmek
- Dile ait farklı ve zengin anlatımları öğretmek
- Deyim ve atasözleri öğretmek
- Cümle kurma şekillerini öğretmek
- Farklı alanlarda okumaya yönlendirmek
- İlgi ve ihtiyaçları ön plana alarak bireysel okuma alışkanlığı kazandırmak
- Okumalar yaparken not tutma, özet çıkarma gibi yolları alışkanlık hâline getirmek
- Metinlerle ilgili sınıf içi etkinlikler yapmak (Göğüş 1978, 75; Demirel 1999, 68).

Dilin dört temel dil becerisini oluşturan; okuma, dinleme, konuşma ve yazma becerilerinin öğretimi yapılırken tüm süreç planlı ve programlı yürümektedir. Bu dört temel dil becerisi dilde işlevselliği sağlayıp dilin iletişim aracı olarak kullanılmasını öğretmektedir. Bu beceriler birlikte öğretilip geliştirilmelidir fakat gerek birey gerek öğretim kurumları kendi amaç ve doğrultuları gereğince bu becerileri istedikleri oranda kullanabilmektedir (Demirel, 1983, 20).

Calp (2005, 81) iyi bir okuma anlayışının bilişsel olduğunu ifade etmektedir. Bu anlayışın özü ise bir metni okurken zihinsel süreçlerimizin işleyiş tarzıyla bağlantılı olmasıdır.

Sonuç olarak yabancı bir dil öğrenmek, öğrenilen dilde düşünmek demektir. Okunan veya duyulan şeyler ancak ana diline çevrildikten sonra anlaşılıyorsa bu durum yabancı dilin istenen şekilde kavranılmamış olduğunu gösterir. Dil davranışı büyük ölçüde yansımali olmaktadır; sözde bilinçlidir, gerçekte otomatiktir ve aynı zamanda kendiliğinden bir tepkiler düzenidir. Yabancı bir dil, ikinci dil yani yedek bir dil noktasına gelmişse dil eğitimi başarılı olmuştur denilebilmektedir (Başkan, 2006, 29-53).

Yabancı dil öğretimi yapılırken okuma becerisine daha fazla önem verilmesi gerektiği çeşitli araştırmalarda belirtilmektedir. Üniversite öğrencilerine yönelik yapılan bir araştırmada öğrenciler, yabancı bir dili en fazla okuduğunu anlama amacına yönelik olduğunu ifade etmişlerdir (Özer 1984, 47). Yine yükseköğretim öğrencilerine bilim-meslek alanıyla ilgili yapılan bir araştırmada okuma becerisinin diğer dil becerilerine göre daha fazla ağırlık verilmesi gerektiği sonucu ortaya çıkmıştır (Sözer, 1984, 126). Bir başka araştırma ise kamu çalışanlarına yönelik olmuştur ve kamu çalışanlarının yabancı dilde yazılan bir eser veya yazıyı okuyabilmek için yabancı bir dil bilmek istedikleri sonucunu ortaya çıkarmıştır (Cem, 1978, 157).

Avrupa Dilleri Ortak Çerçeve Programına göre okuma becerisi ile ilgili kazanımlar Tablo 4’te gösterilmiştir.

Tablo 4: Avrupa Dilleri Ortak Çerçeve Programı DIALANG Öz Değerlendirme İfadeleri (Okuma Becerisi)

AOBM Düzeyi	OKUMA
A1	Basit bilgilendirici metinleri ve kısa basit betimlemelerin genel fikrini, özellikle de metni açıklayıcı resim içeriyorlarsa, anlayabilirim.
A1	Kolay isimleri, sözcükleri ve temel kalıpları bir araya getirerek, örneğin tekrar tekrar metnin bölümlerini okuyarak, çok kısa ve basit metinleri anlayabilirim.
A1	Kısa, basit yazılı talimatları, özellikle resim içeriyorlarsa, takip edebilirim.
A1	Günlük durumlarla ilgili basit duyurulardaki tanıdık isim, sözcükleri ve çok basit kalıpları fark edebilirim.
A1	Örneğin posta kartlarındaki gibi kısa, basit iletileri anlayabilirim.

A2	Günlük hayatta geçen sıradan sözcükleri ve ortak uluslararası sözcükleri içeren kısa, basit metinleri anlayabilirim.
A2	Günlük dille yazılmış kısa ve basit yazılı metinleri anlayabilirim. İşimle ilgili kısa, basit metinleri anlayabilirim.
A2	Reklamlar, broşürler, menüler ve tarifeler gibi basit günlük yazılı materyallerdeki açık bilgiyi bulabilirim.
A2	Mektuplar, broşürler ve olayları betimleyen kısa gazete makaleleri gibi basit yazılı materyallerdeki açık bilgiyi bulabilirim.
A2	Kısa, basit kişisel mektupları anlayabilirim.
A2	Bildik konularda standart rutin mektup ve faksları anlayabilirim.
A2	Günlük hayatta karşılaşılan araç gereçlerin üzerindeki, örneğin ankesörlü telefonlardaki, basit talimatları anlayabilirim.
A2	Sokak, lokanta, tren istasyonları ve işyerleri gibi halka açık yerlerdeki günlük işaret ve duyuruları anlayabilirim.
B1	İlgi alanımla ilgili konularda yazılmış açık ve net metinleri anlayabilirim. Mektup, broşür ve kısa resmi belgeler gibi günlük belgelerde gereksinim duyduğum genel bilgiyi bulup anlayabilirim.
B1	Bir görevi tamamlamak için gerekli bilgiyi bulmak için uzun bir metni ya da kısa birkaç metni tarayabilirim.
B1	Bildik konularda yazılmış açık ve net gazete makalelerindeki önemli noktaları fark edebilirim.
B1	Açık ve net yazılmış kanıtlayıcı metinlerdeki ana sonucu bulabilirim.
B1	Bir metindeki genel neden-sonuç çizgisini ayrıntılarla olmasa da anlayabilirim.
B1	Bir arkadaş ya da tanıdıkla karşılıklı yazışabilecek kadar iyi düzeyde mektuplardaki olay, duygu ve istek betimlemelerini anlayabilirim.
B1	Bir araç için yazılmış açık ve net talimatları kolayca anlayabilirim.
B2	İlgi alanımla ilgili yazışmaları okuyabilir ve anlamı kolayca anlayabilirim.
B2	Alanım dışı uzmanlık makalelerini alan terimlerinin anlamlarını kontrol edebileceğim bir sözlük eşliğinde anlayabilirim.
B2	Çok çeşitli türde metni okuma amacıma ve metin türüne bağlı olarak farklı hız ve şekilde kolayca okuyabilirim.
B2	Geniş bir sözcük dağarcığına sahibim, ancak bazen az kullanılan sözcük ve kalıplarda güçlük çekiyorum.
B2	Geniş bir konu yelpazesinde haber, makale ve raporların içerik ve uygunluğunu hızlı bir şekilde belirleyip ayrıntılı bir okuma gerekip gerekmediğine karar verebilirim.
B2	Yazarların belirli bakış açıları geliştirdiği güncel sorunlar hakkında yazılmış makale ve raporları anlayabilirim.

C1	Nadiren sözlük kullanarak herhangi bir yazışmayı anlayabilirim.
C1	Yeni bir makine üzerindeki uzun ve karmaşık talimatları ya da işlemleri uzmanlık alanım dışında bile olsa zor kısımları tekrar okuyabildiğim takdirde anlayabilirim.
C2	Soyut, yapısal olarak karmaşık ya da büyük oranda ana dil kullanılan yazınsal ya da günlük metinler dâhil tüm yazılı dil ürünlerini kolayca anlayıp yorumlayabilirim.

Milli Eğitim Bakanlığı Talim ve Terbiye Kurulu Başkanlığı Çeviri Komisyonu (2009). Diller İçin Avrupa Ortak Başvuru Metni Öğrenme-Öğretme-Değerlendirme. Ankara: Talim Terbiye Kurulu Başkanlığı Yayınları.

Tablo 5'te görüldüğü üzere dil seviyesi ilerledikçe bilgi ve becerilerin zorluğu da artmaktadır. Anlama ve yorumlama gibi bilişsel süreçler aktif bir şekilde kendini hissettirmektedir.

2.3.1.4.1. Okuma Süreci

Okuma üst düzey bir düşünme sürecidir. Bu sürecin temellerinin güçlü bir biçimde dile dayalı olduğuna pek çok okuma tanımı işaret etmektedir. Okuma ve okuduğunu anlama süreçlerinde dilsel işlemler merkezdedir (Perfetti, 1985). Bu nedenle yazılı olarak sunulan anlamın kavranması ve anlaşılması gerekmektedir.

Okuma süreci üçe ayrılmaktadır. Bu süreçler şunlardır:

- 1- Okuma öncesi
- 2- Okuma sırası
- 3- Okuma sonrası

Okuma öncesinde, metinde yer alan görseller ve başlıkları inceleyen okuyucu bu görsel ve başlıklarla ilgili ön bilgilerini harekete geçirerek metinle ilgili tahminlerde bulunmaktadır (Akyol, 2016). Bu tahminlerin sonucunda ise okurlar okuma amacını belirleyip aynı zamanda da okuma esnasında kullanabileceği okuma tür ve yöntemlerini belirleyebilmektedir. Okuma öncesi süreçte tahmin etme ve planlama stratejileri yer almakta olup bu sürecin dokuz bilişsel işlem basamağı vardır (Karatay, 2014).

- Okuma amacının belirlenmesi
- Metnin gözden geçirilmesi
- Bilgilerin harekete geçirilmesi
- Metnin; ana başlık, alt başlık ve yazar bilgilerine bakılması

- Metnin uzunluğunun gözden geçirilmesi,
- Hangi noktalara yoğunlaşılacağına karar verilmesi
- Metinle ilgili tahminlerde bulunulması
- Kendine sorular sorulması
- Okuma hızının belirlenmesi

Okumalar yapılırken öğrenciler bilinmedik bir yapıyla karşılaşabilmektedir. Ana dili okuyucuları bazı temel kavramlar ve yapılara sahip oldukları için bağlamdan hareketle tahminlerde bulunabilmektedir. Fakat yabancı dil olarak Türkçe öğrenmeye çalışan bireyler için bu durum farklıdır. Türkçe ile ilgili ön bilgileri yeterli seviyede olamayacağı için okuma yavaş ve zor bir şekilde ilerlemektedir. (Tayşi, 2017, 296).

Dil öğreticileri, okuma sırasında öğrencilerin seviyesini göz önünde bulundurmalı ve onların okuma hızlarına uygun bir yaklaşım sergilemelidir. Metni öncelikle sesli sonra da sessiz okumalarını, anlamını bilmedikleri kelimeleri işaretlemelerini istemelidir. Anlamı bilinmeyen kelimeler, okuma işlemi bitince açıklanmalı ve açıklamalar yapılırken gerekirse görsellerden faydalanılmalıdır (Tayşi, 2017, 297). Okuma sırasında izleme ve düzenleme stratejileri kullanılmaktadır. Okuma sırasında oluşturulacak stratejilerin on dört bilişsel basamağı vardır (Karatay, 2014). Bunlar şu şekilde sıralanmaktadır:

- Okurken not tutma
- Okuma hızını ayarlama
- Dikkat dağınıklığı olunca okunulan kısma geri dönme
- Sözlük kullanma
- Metne iyice yoğunlaşma
- Gerekli hallerde yüksek sesle okuma
- Grafik, tablo, resim vs. görsellerden yararlanma
- Belli aralıklarla durmak ve ne anladığını düşünme
- İpuçlarını kullanma
- Bilgileri şema ve resimlerle formülleştirme
- Noktalama işaretlerine yazım kurallarına dikkat etme

- Çelişkili ifadelerin olduğu durumlarda metni tekrar gözden geçirme
- Anlamı bilinmeyen kelimeler ile karşılaşınca bağlamdan hareketle tahmin etmeye çalışma
- Önemli bilgileri ayırt etme ve özetleme

Okuma sonrasında ise okunan metin öğrenciler tarafından özet okuma etkinliklerine geçilmektedir (Mert, 2014, 36). Metinle ilgili sorularak sorularak öğrenilen bilgiler pekiştirilmektedir. Yeni bilgiler değerlendirmeden geçirilerek daha sonra yapılacak çalışmalarda kullanılabilmesi için zihne yerleştirilir (Güneş, 2017, 144). Okuma sonrasında değerlendirme stratejileri kullanılarak okuma zevki ve alışkanlığı kazandırılmaktadır. Okuma sonrası stratejilerinde yer alan bilişsel işlem basamakları ise on başlıkta incelenmektedir (Karatay, 2007). Bu başlıklar şu şekilde sıralanmaktadır:

- Metnin içeriğinin okuma amacına uygunluğunu sorgulama
- Metinde yer alan düşünceler veya bilgilerin günlük hayattaki geçerliliklerini kontrol etme
- Metinde yer alan düşünceleri özetleme
- Metni tekrar gözden geçirme
- Anlama düzeyini arttırabilmek için metni tekrar okuma
- Metin ile ilgili yapılan tahminlerin doğruluğunu kontrol etme
- Anahtar bilgilerin ne ifade edebileceklerini kendi cümleleriyle özetleme
- Ana düşünceyi ve bilgileri eleştirerek değerlendirme
- Metnin ana düşüncesini metnin tamamına göre özetleme
- Okuduğunu başkalarıyla tartışma

2.3.1.4.2. Okuma Tür, Yöntem ve Teknikleri

Öğrencilerin yetkin bir okur olabilmeleri için okunacak olan metnin türüne uygun okuma yöntem ve tekniklerini kullanması gerekmektedir.

Ülper (2010'dan aktaran Tayşi, 2017, 298) okuma tür ve yöntemlerini dört basamak halinde ele almaktadır. Bunları şu şekilde sıralamak mümkündür:

- Metin türü temelli okumalar (yazınsal metinler, bilgilendirici metinler)
- İşitsel temelli okumalar (sesli ve sessiz okuma)
- Kişisel okuma türleri (iş, bireysel, akademik)
- İçeriksel okuma türleri (tarayarak okuma, yoğun ve yaygın okuma)

Tayşi (2017)'e göre dil öğretimi yapılırken sesli, sessiz, yoğun ve yaygın okuma daha fazla kullanılmaktadır. Çalışmanın bu bölümünde sesli, sessiz, yoğun ve yaygın okumanın tür ve yöntemlerinden bahsedilecektir.

2.3.1.4.2.1. Sesli Okuma

Sesli okuma, kelime ya da kelime gruplarının gözle algılanıp zihinle kavranmasıyla anlam özelliklerine ve diğer özelliklere uygun bir şekilde konuşma organları ile seslendirilmedir (Özbay, 2009, 121). Sesli okuma da amaç seslendirilecek yazıların doğru ve konuşma dilinin özelliklerini yansıtabilmesidir (Arıcı, 2018, 24).

Sesli okuma sayesinde öğrenciler diksiyon kaynaklı hataları düzeltebilmektedirler. Vurgu ve tonlamalara dikkat edilerek okunan metin daha anlaşılır olmaktadır. Okuyucu, okuduğu metnin vermek istediği mesajı uygun bir ses tonu kullanarak okuduğunda metnin dinlenirliği artar (Şahin, 2011, 19).

Yabancı dil olarak Türkçe öğrenen öğrenciler, sesli okumalar yaparken çeşitli hatalar yapmaktadır. Fakat öğrenciler tarafından örnek okumalar yapıldıkça bu hatalar zamanla azalmaktadır. Bu nedenle öğrencilerin örnek okumalar yapması önemlidir. Öğrencinin sesli okuma yaparken ki hatalarının uygun bir dille düzeltilmesi gerekmektedir.

Demirel ve Şahinel (2006, 85) sesli okumalarda başarılı olabilmek için dikkat edilmesi gerekenleri şu şekilde sıralamışlardır.

- Metnin cümle yapısına dikkat etmek.
- Anlatım özelliklerine dikkat etmek.
- Vurgu ve tonlamalara dikkat etmek.
- Yazım kurallarına dikkat etmek.
- Kelimelerin net ve açık söylenmesine dikkat etmek
- Farklı sesleri aynı ses olarak söylenmemesine dikkat etmek.

- Anlamı dinleyenlere sezdirmeye dikkat etmek.
- Hızlı okumalardan kaçınmaya dikkat etmek.

2.3.1.4.2.2. Sessiz Okuma

Konuşma organlarının dâhil edilmeden yapıldığı okumalara sessiz okuma denir. Bu okumalarda amaç öğrencilerde akıcı ve hızlı okumayı sağlamaktır (Özby, 2009, 126).

Okumanın öğrenilmeye başlandığı ilk dönemlerde sesli okumalar yaptırılmaktadır. Fakat okumanın önemli bir amacı da öğrencilere sessiz okuma alışkanlığını kazandırmaktır. Konuşma organlarının sessiz okuma yapılırken kullanılmaması okumanın daha hızlı yapılmasına olanak tanımaktadır. Aynı zamanda kavrama da daha hızlı gerçekleşmektedir. Sessiz okumalar, sesli okumalara göre daha hızlıdır ve öğrencilerin anlama düzeyi artmaktadır (Güneş, 2015, 53). Bu nedenle sessiz okuma, öğrencilere kazandırılması gereken türler arasında önemli bir yere sahiptir.

2.3.1.4.2.3. Yoğun Okuma

Yoğun okuma, öğrencilere hedef dilde yer alan yapıları ve kelimeleri kavratmanın amaçlandığı okuma türüdür. Bu okuma türünde dikkat unsuru ön plana çıkmaktadır. Öğrencilere kısa bir sürede birçok kelime ve yapının öğretilmesi amaçındadır (Turanlı, 2008, 306-307).

Yoğun okuma sayesinde seçilen alanlardaki bilgiler artmakta ve derinleşmektedir. Öğretmen denetiminde yapılmalıdır. Çünkü öğreticiler, kelime ve yapıların çözümlenmesinde ve anlaşılmasında öğrencilere destek olmaktadır (Demircan, 2005'ten aktaran Tayşi, 2017).

2.3.1.4.2.4. Yaygın Okuma

Yaygın okumalarda genel bir anlama amaçlanmakta olup okumalar daha çok eğlenmek için gerçekleştirilmektedir. Detaylı okumaların gerekmediği durumlarda yaygın okumalar yapılmaktadır (Aygüneş, 2007, 100). Demircan (2005'ten aktaran Aygüneş, 2007), yabancı dil öğretilirken basitleştirilmiş metinlerin okunması için yaygın okumalar kullanıldığını ve bu okuma şekli uygulandığında öğrencilerin farklı seviyelerdeki metinleri okuyabileceğini belirtmektedir.

2.3.1.4.3. Diller İçin Avrupa Ortak Çerçevesi'ne Göre Okuma Becerisi

Küreselleşen dünyada birçok ülkenin dış ticaret hacminin artması, eğitim araştırmalarının ilerlemesi, her yıl turist sayısının artması gibi daha birçok sebep nedeniyle farklı milletlerden insanlarla iletişim ve etkileşim oluşmaya başlamıştır. Değişimin ve gelişimin küresel boyutta ilerlemesi bazı zorunlulukları da beraberinde getirmiştir. Bu zorunluluklardan biri de yabancı bir dil öğrenmektir. Günümüzde yabancı bir dil bilmenin bir ayrıcalık olmaktan çıkarak her insanda bulunması gerekli olan bir özellik haline gelmesi nedeniyle yabancı dil eğitimi daha büyük bir önem arz etmiştir. Bu gelişmeler nedeniyle ülkelerin yabancı dil öğretimine olan bakışı ve politikaları değişmiştir. İletişim engellerini önleyebilmek ve toplumsal uyumu kolaylaştırabilmek için “Çerçeve Metin” dil öğretiminde yol gösterici ve ortak zemin oluşturmuştur.

Diller İçin Avrupa Ortak Başvuru Metni 2001 yılında yayımlanmıştır. Zamanla geliştirilerek metne güncellemeler ve eklemeler yapılmıştır. Güncelleme ve eklemeler, 2018 yılında Common European Framework of Reference for Languages: Learning, Teaching, Assessment Companion Volume With New Descriptors Provisional Edition adıyla 2001'deki metne ek olarak yayımlanmıştır.

2018 CEFR incelendiğinde okuma becerisi “anlama etkinlikleri” alt başlığıyla verilmiştir. Anlama etkinlikleri ise “dinleme ve okuma” şeklinde iki gruba ayrılmıştır. Okuma becerisi; fikir sahibi olabilmek için okuma, yazışmaları okuma ve anlama, bilgilenme ve kanıt bulabilmek amacıyla okuma, boş zaman etkinliği olarak okuma, yönergeleri okuma şeklinde beş kategoriye ayrılmaktadır.

Önceki basımdan farklı olarak 2018 CEFR'de C2'den A1'e kadar olan dil seviyelerine (Pre-A1/A0) basamağı eklenmiş ve çoğunlukla tanımlayıcısı bulunmamaktadır. Bazı düzeylerde eski kazanımlar tamamen kaldırılmış bazı düzeylerde ise eski kazanımlara yeni kazanımlar eklenerek beraber sunulmuştur. 2018 baskısında “genel okuma bölümünde” herhangi bir değişiklik yapılmamıştır.

Çerçeve metin, okumayı salt bilgi toplamak veya kavrama faaliyeti olarak görmemektedir. Dilin sanatsal ve yaratıcı kullanımları daha önemlidir (CEFR, 2018, 56). Okuma; konuşma, toplantı, konferans, eğlence, spor yorumları gibi etkinlikler vasıtasıyla kolayca bütünleştirilebilmektedir (CEFR, 2018, 58).

Sonuç olarak, yabancı dil öğretiminde CEFR’de yer alan okuma becerisi kazanımları dikkate alınarak materyal hazırlanması dil öğretiminde ortaklıkların oluşması açısından güzel sonuçlar verecektir.

CEFR’de yer alan okuma kazanımlarına tablo 4’te yer verildiği için bu bölümde yazılmamıştır.

2.3.1.4.4. Yardımcı Okuma Kitapları Hazırlanırken Dikkat Edilmesi Gereken Hususlar

Gültekin (2016)’ya göre yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde kullanılacak olan yardımcı okuma kitapları hazırlanırken şu hususlara dikkat edilmesi gerekmektedir:

2.3.1.4.4.1. Yardımcı Okuma Kitaplarının İçerik Boyutu

Yabancı bir dili öğrenmek aynı zamanda yeni bir kültürü de öğrenmek demektir. Bu nedenle yabancı bir dil öğrenmek sadece kelime ve dil bilgisi yapılarını öğrenmek değildir. Dil öğretimi yapılırken kullanılan metinler “kültür”, “dil ve anlam” olmak üzere iki boyuttan oluşmaktadır (Erişek, Yücel, 2002, 73).

Dil öğretimi yapılırken kullanılan materyaller, hedef kültür ile kaynak kültürün karşılaştırılmasına imkân vermektedir. Kültürler arası bildirişimi sağlamayan metinler işlevini gerçekleştiremeyecektir (Bölükbaş, Keskin, 2010, 230). Bu nedenle dil ve kültür ilişkisi unutulmamalı ve hazırlanacak olan yardımcı okuma kitaplarında bu duruma dikkat edilmelidir.

İçerik boyutu oluşturulurken öğrenci ihtiyaçlarına dikkat edilmelidir. Çünkü dil öğrencilerin ilgi ve ihtiyaçları farklılaşabilmektedir (Çangal, 2013). İhtiyaç analizleri yapılarak ihtiyaçları giderebilecek tematik kitaplar faydalı olabilmektedir (Gültekin, 2016, 407). Bu nedenle öğrenciler için farklı materyallerin kullanılması dil öğrenme sürecine olumlu katkılar sağlamaktadır.

2.3.1.4.4.2. Kelime Dünyası ve Dil Bilgisi Yönünden Seviyelendirme

Yardımcı okuma kitaplarının hedef dil seviyesine göre hazırlanması gerekmektedir. Öğrencilerin seviyelere göre bilmesi gereken sözcük sayısına dikkat edilmelidir. Diller İçin Avrupa Ortak Öneriler Çerçevesi’nde yer alan tablo bu konuyla ilgili öğrencilere bilgiler sunmaktadır (TELC, 2013, 113).

Tablo 5: Diller İçin Avrupa Ortak Öneriler Çerçevesi'ne Göre Sözcük Dağarcığı Alanı

	Sözcük Dağarcığı Alanı
C2	Sözcük dağarcığı çok zengindir. Deyimler ve günlük anlatım tarzlarına hâkim olup ince anlam farklılıkları ayırt edebilir
C1	Sözcük dağarcığı geniş bilemediği sözcüğün yerine başka bir sözcük kullanabilir; pek fazla sözcük aramaz ve bilmediği bir şeyi kullanmak istemez. Deyimler ve günlük anlatımlar noktasında başarılıdır.
B2	Kendi uzmanlık alanı ve başka genel alanlarla ilgili sözcük dağarcığı iyi seviyededir. Tekrarlara düşmemek için farklı ifadelere başvurabilir ama yine de sözcük dağarcığı zayıf olduğu için duraklamalar ve başka tanımlar aramaya sebep olabilir.
B1	İş, gezi, aile, hobi, güncel olaylar gibi konularda bazen farklı sözcükler kullanır ama yine de kendini ifade etmeye yetecek genişlikte sözcük dağarcığı bulunmaktadır.
A2	Alışıl gelmiş durumlar ve konularda, günlük işleri halledebilme de kendine yetecek kadar sözcük dağarcığı bulunmaktadır.
A2	Temel bildirişim gereksinimleriyle başa çıkabilir. Basit temel gereksinimlerine yetecek kadar sözcük dağarcığı bulunmaktadır.
A1	Bazı somut durumlarda kullanabileceği kadar çok az sayıda sözcük ve deyimlerden oluşan bir sözcük dağarcığı bulunmaktadır.

The European Language Certificates, 2013. Diller İçin Avrupa Ortak Öneriler Çerçevesi. Avrupa Konseyi / Modern Diller Bölümü. Almanya.

Avrupa Ortak Öneriler Çerçevesi, hangi seviyede hangi dil yapılarının kullanılması gerektiği konusunda görüş belirtmemiştir. Öğreticiler, materyaller hazırlarken hedef seviyeye uygun dil bilgisi yapılarını, bağlı olduğu veya amacına uygun gördüğü, kurumlar veya kuruluşların kabul etmiş olduğu yapılardan hareketle belirlemektedirler. Yardımcı okuma kitaplarında yer alan dil bilgisi yapıları dikkatli bir şekilde incelenmeli ve öğrencilerin bilmediği yapılar kullanılmamalıdır. Bununla birlikte yardımcı okuma kitapları, ders kitaplarıyla birçok konuda bütünlük içerisinde olmalıdır. Bu sayede, öğrenciler ders kitaplarından öğrendiği bilgileri yardımcı okuma kitapları ile pekiştirip kullanabileceklerdir (Gültekin, 2016, 405).

2.3.1.4.4.3. Edebî Eserlerin Yardımcı Okuma Kitabı Olarak Kullanılması

Yabancı dil öğretimi yapılırken edebî metinlerin kullanılması materyalleri zenginleştirip güdülenmeyi arttırmaktadır. Edebî metinler dilin birçok unsurunu ve

söyleyiş tarzını içinde barındırabilmektedir. Böylelikle dil öğrencileri hedef dilde yeni kelimeler öğrenip becerilerini geliştirmekte aynı zamanda hedef dile ait kültürü yakından tanımaktadır (Ermağan, 2016, 13).

Yabancı dil öğretimi yapılırken söyleşi metinleriyle öğretimin yapılması, öğrencide sıkılmaya ve isteksizliğe yol açmaktadır. Bu nedenle dilin tüm zenginliklerini kullanarak gerçek yaşam unsurlarını etkileyici bir şekilde yansıtabilen yazarların eserlerinden seçilen metinlerin kullanılması dil öğrencileri için daha uygun olacaktır (Kutlu, 1977'den aktaran Erişek, Yücel, 2002, 66).

Edebî metinler Türkçenin yabancı dil olarak öğretilmesi amacıyla yazılmamışlardır. Dolayısıyla dil öğrencilerine edebî metinlerin özgün hâli sunulmamalıdır. Hedef seviyelere göre uyarlanmış edebî metinleri kullanmak gerekmektedir. Eryiğit (2012)'e göre temel seviyelerde yapılacak olan uyarlama çalışmaları sonucunda metnin yapısı bozulabilir. Bu nedenle edebî metinler uyarlanırken hedef seviyeyi üst seviyelerden seçmek gerekmektedir.

Edebî metinler, yabancı dil öğretiminde kullanılacak en iyi kaynaklardır. Bu eserler sayesinde hedef dile ait kültür tanınmaktadır. Bu metinler öğretici ve öğrencinin kolayca ulaşabilecekleri, dil öğretim sürecini destekleyici materyallerdir. Bu sayede, dil öğretimi yapılırken zamandan tasarruf da sağlanmaktadır (Cibaroğulları, 2007, 89-91).

2.4. Metin

Metinlerle ilgili birçok tanım yapılmıştır. Bunlardan bazıları şunlardır:

TDK (2005, 1203) metni; bir yazının biçimiyle, anlatımıyla ve noktalama özellikleriyle oluşan kelimeler bütünü şeklinde tanımlamaktadır.

Günay (2017, 47) metni; belirli bir iletişim bağlamında bir veya daha fazla kişi tarafından sözlü ya da yazılı şekilde üretilmiş olan dil dizgesi bütünü şeklinde tanımlamaktadır.

Gülmez (1987, 12) ise metni; büyük bir gösterge ya da somut bir varlığı olan bununla birlikte belli bir amaçla oluşturulmuş olan dilsel ögeler kesiti şeklinde tanımlamaktadır.

Tanımlardan da anlaşılacağı üzere metin kavramı üzerine ortak bir görüş yoktur. Araştırmacılar kendine göre geliştirmiş olduğu metin kavramlarını tanımlamıştır. Nitekim yalnızca yazılı materyaller metin değildir aynı zamanda sözlü ürünler de metin olarak kabul edilmektedir.

Metinler; dilsel metinler (hikâyeler, kitap bölümleri, masallar vb.), semiotik metinler (filmler, şarkılar, grafikler vb.) diye ikiye ayrılmaktadır (Akyol, 2003, 51).

2.4.1. Avrupa Ortak Öneriler Çerçevesine göre Metin

Avrupa Ortak Öneriler Çerçevesi'ne göre metin, belirli bir yaşam alanıyla ilgi sözlü veya yazılı her türlü söylemdir. Tanımdan hareketle metin, dil etkinliklerinde kullanılan aynı zamanda iletişimi oluşturmaya yardımcı olan temel bir araç olarak değerlendirilmektedir. Avrupa Ortak Öneriler Çerçevesi'nde dil öğretiminde kullanılacak olan metin türleriyle ilgili içerikler de yer almaktadır (TELC, 2013, 96-97).

Tablo 6: Avrupa Ortak Öneriler Çerçevesi'ne Göre Metin Türlerinin İçerikleri

Sözlü Metinler	Yazılı Metinler
<ul style="list-style-type: none"> • Kamu duyuruları ve yönergeler • Topluluk önünde yapılan konuşmalar, üniversite dersleri, sunumlar, vaazlar • Geleneksel töreler (törenler gibi) • Eğlence (dram, şov, okumalar ve şarkılar) • Spor yorumları (futbol, boks ve at yarışları gibi) • Haber programları • Halka açık tartışma ve konuşmalar • Elemanlar arası ikili konuşma ve sohbetler • Telefon görüşmesi • Başvuru görüşmesi	<ul style="list-style-type: none"> • Kitaplar, edebiyat, teknik kitaplardan edebî dergilere kadar • Dergiler • Gazeteler • Kullanım yönergeleri (el işleri ve “kendi kendine yap” kitapları, yemek kitapları) • Ders kitapları • Çizgi romanlar • Broşürler • El ilanları • Reklam malzemeleri • Resmî tabela ve levhalar

	<ul style="list-style-type: none"> • Süpermarket, dükkân ve pazar yerlerinde bulunan levhalar • Mal paketleri ve etiketleri • Bilet, giriş bileti vb. • Form ve soru katalogları • Ticari ve mesleki mektuplar, fakslar • Sözlükler (bir ve iki dilli) • Özel mektuplar • Deneme, makale ve alıştırmalar • Rapor ve belgeler • Notlar ve iletiler vb. • Bilgi bankaları (haberler, edebiyat, genel bilgiler gibi)
--	--

The European Language Certificates, 2013. Diller İçin Avrupa Ortak Öneriler Çerçevesi. Avrupa Konseyi / Modern Diller Bölümü. Almanya.

Tablo 6’da yer alan maddelerin öğrencilerin günlük hayatta karşılaşılabilecekleri içeriklere sahip olduğu görülmektedir. Yabancı dil öğretiminde işlevselliği sağlamada önemli olan bu içeriklerin destekleyici olduğu söylenebilir. Öğrencilere günlük hayatta karşılığı olan bilgiler verilmezse bu bilgiler çabuk unutulur (Melanlıoğlu, 2017, 138).

Avrupa Ortak Öneriler Çerçevesi’ne göre metinlerin kullanıldığı araçlar da önemlidir. Metinler ve araçlar bağlantı içerisinde ve birbirlerini etkilemektedirler. Radyo, televizyon, bilgisayar, telefon, sinema filmi vb. araçlar dil öğretiminde kullanılabilir (TELC, 2013, 95).

Avrupa Ortak Öneriler Çerçevesi’ne göre dil öğretiminde metinden metine yönelik etkinliklerin daha fazla kullanılması gerekmektedir. Tekrarlamalar, dikteler ve sesli okumalar gibi etkinlikler yapay kalmaktadır. Metni okuyan öğrenci metinle ilgili sorulara cevap verebilmesi bu duruma verilebilecek örneklerdendir (TELC, 2013, 101).

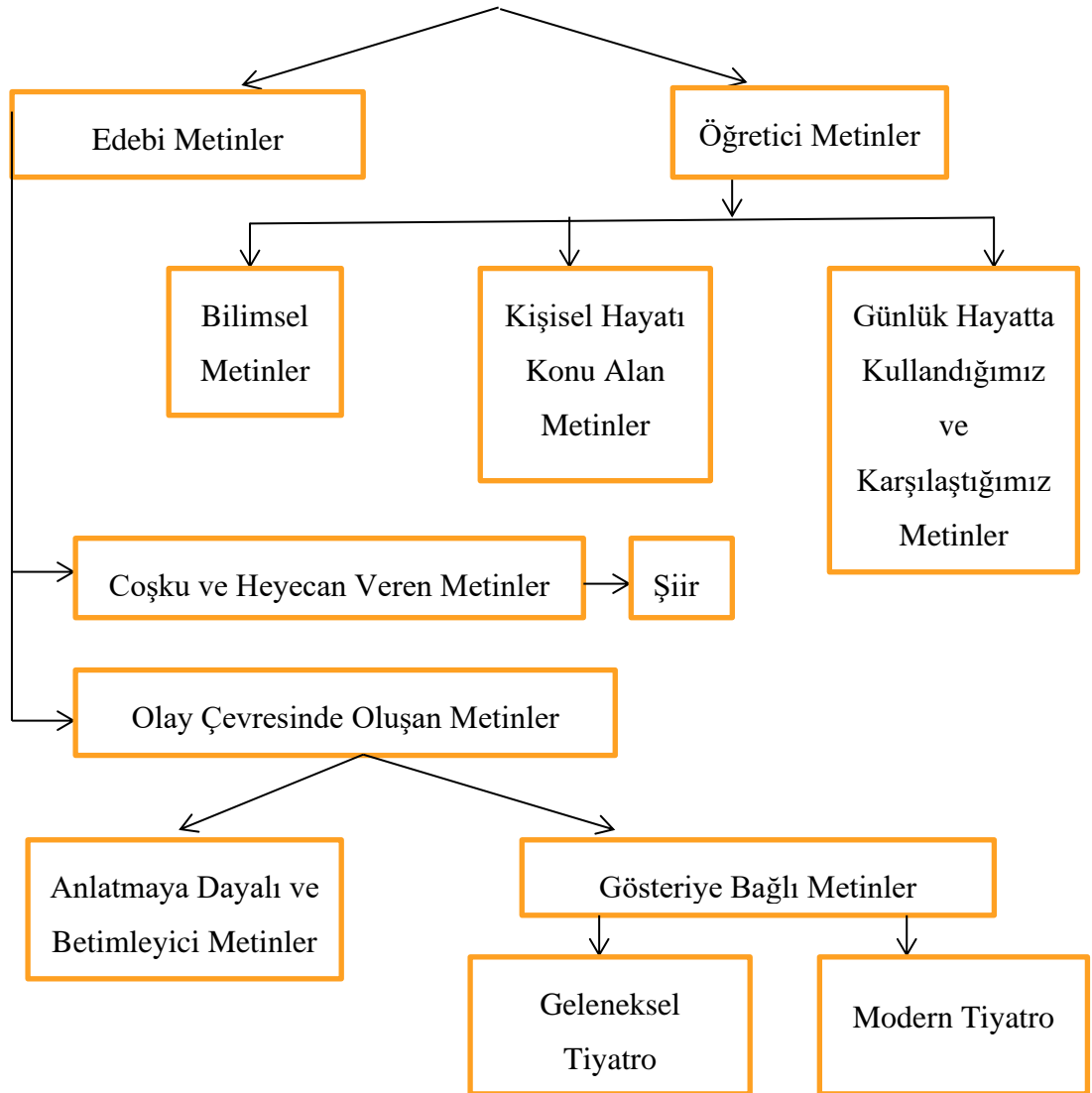
Metinler, Avrupa Ortak Öneriler Çerçevesi’ne göre dil öğretiminin merkezinde yer almaktadır. Metinler vasıtasıyla iletişim gerçekleşmektedir. Sonuç olarak, yabancı dil olarak Türkçe öğrenen dil öğrencileri için metinler büyük öneme sahiptir.

2.4.2. Metin Türleri ve Önemi

Dil öğretimi yapılırken her ne kadar yöntem ve teknikler önemliyse metinler de bir o kadar önemli olmaktadır (Güneş, 2013, 12). Dil öğretim ve yaklaşımlarının seçimine göre metinler de değişiklik göstermektedir. Metinler; aktarma biçimi, düzenleme biçimi, düzenleme yapılırken kullanılan mantık seviyesi şeklinde sınıflanmaktadır. Bununla birlikte metinler yazılış amaçları açısından da edebî metinler ve öğretici metinler diye ikiye ayrılmaktadır (Güneş, 2013b, 1).

Metinlerle ilgili çeşitli sınıflandırmalar bulunmaktadır. Şimşek (2011, 38) metinlerin sınıflandırılmasını şu şekilde yapmıştır:

Tablo 7: Metinlerin Sınıflandırılması

Şimşek, Tacettin, Gündüz Osman. 2004. **Yazılı ve Sözlü Anlatım Kompozisyon Sanatı**. Ankara: Akçağ Yayınları.

Metin sadece cümlelerden oluşmamaktadır. Metinlerde anlam bütünlüğünün de olması gerekmektedir. Metinlerde yer alan anlamsal bütünlüğü mantıksal bir düzen içerisinde yerleştirmek gerekmektedir. Yazarının yapmış olduğu çalışmalara göre her metin farklı özellikte olabilmektedir. Kaynaklara bakılınca metin türleri hakkında farklı sınıflandırmalar görülmektedir. Ancak en yaygın sınıflandırma metinlerin bilgi verici ve hikâye edici özelliklerine göre yapılan sınıflandırmadır.

Bu bölümde ele alınacak metin türleri şunlardır: Bilgi verici metinler, hikâye edici metinler.

2.4.2.1. Bilgi Verici Metinler ve Önemi

Bilgi verici metinler, belirli bir konu hakkında okuyuculara bilgi vermek veya anlatılan konuyu betimleme amacıyla oluşturulmuş metinlerdir (Günay, 2017, 126). Bu yüzden bilgi verici metinlerde; somut verilerle bilgilerin verilmesi, açıklanması ve öğretilmesi amaçlanmaktadır. Bu tarz metinlerde günlük yaşantılar, bilimsel gerçekler ve tarihî olaylar ele alınmaktadır. Dil unsuru göndergesel işlevde kullanılmaktadır. Söz sanatları, soyut anlamlı kelimeler ve mecaz anlamlı kelimelere pek yer verilmemektedir. Bu tür metinler daha çok ansiklopedilerde, ders kitaplarında ve bilimsel kitaplarda kullanılmaktadır. Bunlara teknik sözcükler ve terimler yoğun olarak kullanılmaktadır. Dolayısıyla da okuru zorlayıcı metinler olabilmektedir. Bu tür metinler nesnel bir anlatımla ele alınmaktadır.

Metinler dil açısından birbirini izleyen, anlamlı ve sıralı bütünler oluşturur ve bu dizilişler rastlantı değildir. Dolayısıyla yazar, bu dizilişleri bir mantık sırasına göre, metnin işleyişi ve dil bilgisel ulamlara göre yapar. Metin, kendine özgü bir bütünlük gösterir ve cümlelerin toplamından farklıdır. Yani metin cümlelerden oluşmaktadır demek yerine cümlelerle gerçekleşen bir yapıdır demek daha doğru olmaktadır. Metin, üreticinin oluşturduğu bir üründür aynı zamanda alıcının da anlamlandırması noktasında süreç olma özelliğini taşımaktadır (Taşıgüzel, 2004, 75).

Bilgilendirici metinlerin genel özelliklerine birçok araştırmacı, eserinde yer vermiştir. Kolaç (2009, 603)'a göre bilgilendirici metinlerin özellikleri şunlardır:

- Bilgi vermek amaçlanmıştır.
- Kelimeler ve cümleler gerçek anlamlarıyla kullanılır.
- Somut bilgiler yer alır. (Tanım, yer, zaman, miktar vb.)

- Somut veriler grafik, çizelge ve tablolara dönüştürülür.
- Nesnel anlatım söz konusudur.
- Anlatıcının izine metinlerde rastlanmaz.
- Sade bir anlatım ve kısa cümleler bulunur.
- Terimlere ve teknik sözcüklere daha geniş şekilde yer verilir.
- Okuyucular bilgi almaya odaklanır.
- Metinlerin sonunda verilmek istenen mesajlar açık ve net bir şekilde bellidir.
- Verilen iletilerin günlük hayatımızda karşılığı vardır.

Akyol (2006, 160) bilgi verici metinleri genel olarak beş ana başlıkta ele almıştır. Bu başlıklar şöyle sıralanmaktadır:

- 1- Tanımlama
- 2- Kronolojik sıralama
- 3- Karşılaştırma- kıyaslama
- 4- Sebep-sonuç ilişkisi
- 5- Problem çözme

Bilgilendirici metinler okuyuculara bilgiler vermenin yanı sıra edebi olarak taşıdığı değer ve anlamla da ön plana çıkmaktadır. Okuyucular hem bilgi ve birikimlerini arttırmak için bu tarz metinlere başvururken hem de okumalar yaparak edebi bir haz almaktadır. Bilgilendirici metinler az sözle çok şey söylemeyi hedeflemektedir. Öznel olgulara yer verilmeyerek bilimsel bir perspektif çizilmesi de verilen eserlerin dilinin daha resmi olmasını ve farklı yorumlara kapalı olmasını sağlamaktadır. Bilgi verici metinlere şunlar örnek verilebilir: Makaleler, gazeteler, eleştiriler, denemeler, fıkralar ve kurgusal olmayan bilgilerin yer aldığı metinler.

Yabancılara Türkçe öğretimi kapsamında hazırlanan ders kitapları ve yardımcı materyaller incelendiğinde bilgilendirici metinlerin sıklıkla kullanıldığı göze çarpmaktadır. Ancak öğretim esnasında, bilginin yoğun olarak verildiği bu türlerde süreç yakından takip edilmelidir. Dil öğrencilerinin sıkılması ve dilden uzaklaşmaması için yorumlar yapabileceği okurken haz duyabileceği etkinliklere de başvurarak destekleme çalışmaları yapılmalıdır.

2.4.2.2. Hikâye Edici Metinler ve Önemi

Hikâye edici metinler ile ilgili birçok tanım yapılmıştır. Bunlardan bazıları şunlardır: Çetişli (2004, 16-20)'ye göre hikâye edici metinler, insanda merak duygusunu uyandırarak bazen sonu güzel vakit geçirmeye, bazen de mutlak gerçeğe doğru giden sorular topluluğudur. Bu sorular olayların kurgusuyla birlikte estetik bir anlatım tarzıyla cevabını bulma ve cevabını verme çabasına girmektedir. Bu çabaların sonucu belirli bir mekân ve zaman bağlamında, şahıs kadrosunun var olduğu ve yaşadığı olayların anlatıldığı edebî bir formdur.

Güneş (2002, 88) hikâye edici metinleri, bilgiden ziyade yaşantıyı zenginleştiren, bireyleri buldukları ortamdaki çıkarıp başka ortamlara götüren aynı zamanda hayal dünyalarının gelişmesine katkıda bulunan metinler olarak tanımlamaktadır.

Hatipoğlu (2003, 336) ise hikâye edici metinleri, yaşanmış ya da yaşanması mümkün olan olayların anlatıldığı edebî türler şeklinde tanımlamaktadır.

Yazarının hayal gücü ve gözlemlerinden beslenerek kurgulanan hikâye edici metinlerde olaylar, günlük hayatta karşılaşılabileceğimiz ya da karşılaşılabile ihtimalinin olduğu formattadır. Bu tarz metinler okuma kültürü oluşumunu ve sürdürülmesi sürecini destekler niteliktedir. İnsanı odak noktası olarak almaktadır. Olanı olduğu gibi vermek gibi bir amaç hikâye türünde yoktur. Kurmaca bir şekilde anlatım söz konusudur. Kurmaca, gerçek olanlarla yazarın imgeleminin bir kesişmesi şeklinde ortaya çıkar ve tam olarak gerçek olmamakla birlikte tam olarak hayal ürünü de değildir (Bolat, 2003, 33-34). Nitekim yazar metindeki anlatımlarını dış dünyadaki gerçeklerden faydalanarak etkili bir anlatım yakalamaktadır. Yazar, hayatın içerisinde yer alan gerçekleri kendi süzgecinden geçirerek özgün bir anlatım yakalayıp okurlara sunmayı hedeflemektedir denebilir.

Hikâye edici metinler oluşturulurken her yazar olay ve düşünceleri kendi perspektifinden yorumlayabilmektedir. Aynı durum veya olay farklı bakış açılarına ve yorumlara açık olmaktadır. Böylelikle birbirinden farklı anlatımlar ortaya çıkmaktadır. Bu durum anlatım zenginliği olarak düşünülmelidir. Anlatımlarda yer alan olayların başlangıç ve sonu vardır. Okuyucu olayı yaşıyormuş gibi hissedebilir. Bu nedenle bu tarz metinlerde merak ve inandırıcılık unsurları önem taşımaktadır. Bu tarz metinleri okuyan okuyucularda; yorum yapabilme, hatırlayabilme, problem çözebilme, açıklamalar yapabilme gibi özelliklerinin gelişmesi beklenmektedir.

Hikâye edici metinlerin öğrenciler tarafından kavranma ve anlama sürecinin bilgilendirici metinlere göre daha fazla olduğu görülmektedir. Dil öğrenme sürecinde de bu durum geçerli olmaktadır. Dil öğrenme sürecinde yer alan bireyler kendini bir olay içerisinde bulup olayı anlamaları ve merak öğeleriyle desteklenmeleri isteklilik sürecine olumlu katkılar sağlamaktadır. Bu şekilde kalıcılık sağlanmaktadır.

Bu tür metinler aracılığıyla öğrenme açısından bireylerde kalıcı bilgilerin oluşması sağlanırken eserlerin edebî yönlerine de dikkat etmek gerekmektedir. Çünkü duygu, düşünce ve hayallerin okuyucuda heyecan, hayranlık uyandıracak bir şekilde söylenirken aynı zamanda estetik yapıya göre yazılması ile edebiyat ürünleri oluşmaktadır. Bu tarz ürünlerde sanatsal yön ön plana çıkmaktadır. Eserler kaleme alınırken okuyucuların duyguları, düşünceleri ve hayallerine seslenip anlatıma çağrışımlar ve duygular kazandırıp okuyucuların okuduklarından farklı anlamlar çıkarmasını amaçlanmaktadır. Eserler ait oldukları toplumların sosyal ve kültürel özelliklerini barındırmaktadır. Bu tür eserlerde sanatsal bir dil kullanılarak mecaz ve yan anlamlı anlatımlara yer verilmektedir. Kullanılan sözcükler günlük hayatımızda kullanılan anlamları dışında yeni anlamlara gelecek şekilde kullanılmaktadır. Bu sebeple edebî eserleri okumak isteyen okuyucuların bazı ön bilgilere sahip olması gerekmektedir çünkü okuduğunu anlama yolunda bu önemli bir adım olmaktadır.

Edebî metinler masal, şiir, hikâye, destan, roman, tiyatro gibi türlerden oluşmaktadır. Bu metinlerin nitelikli bir şekilde yazılması gerekmektedir. Nitekim yazıldıkları ülkenin kültürel unsurlarını yansıtmaları, dilsel ve kültürel öğretimde önemli bir yere sahiptir. Bu nedenle dil öğretiminde örnek metin olarak kullanılmalrı önem arz etmektedir.

Edebî metinler arasında yer alan hikâye edici metinler, günlük hayatımızda olan ya da olması muhtemel olayların yazılı olarak kaleme alınmasıdır. Anlatma üzerine kurulu olan bu metinlerde olaylar belirli bir sıra içerisinde verilmektedir. Hikâyelerde yer alan kişi kadrosu sayıca azdır ve anlatım bir olay etrafında gelişmektedir. Bu tarz eserler okuyucunun duygu ve heyecanına seslenmesi nedeniyle de ilgi çekici olmaktadır. Dil edinimi, okuma ve yazma süreçlerinde de büyük öneme sahip olan hikâye edici metinler; okuma, yazma becerilerinin geliştirilmesinde ve dil öğrenimi sürecinde başvurulacak kaynaklar arasındadır.

2.4.2.2.1. Hikâye Edici Metinler Arasında Hikâye Türü ve Önemi

Ders kitapları yabancı dil eğitimi açısından büyük önem taşımaktadır. Nitekim hikâye kitaplarının da önemi her geçen gün artmaktadır. Küçük yaşlardan itibaren olay örgüsü içerisinde yer alan metinlere özellikle de hikâyelere ve masallara ilgi fazla olmuştur. Ağızdan ağza anlatılarak gelen daha sonraki süreçlerde de basılı hâle getirilen destan ve efsaneler bunun bir sonucudur. Bu noktada bir hayli zengin bir tarihî dokümana sahip olan Türk dilinde yabancılara Türkçe öğretilirken kullanılacak olan materyaller arasında hikâye kitapları da yer almıştır.

Ders kitaplarında yer alan kurmaca veya otantik metinlerin daha kapsamlı olarak dil öğrencilerine sunulması hikâye metinleri sayesinde olmaktadır. Metinlerin içerisinde kurguların olması yabancı dil öğrencileri için okuma ve öğrenme sürecinde dersi daha çekici hâle getirmektedir. Yabancı dil öğretimi yapılırken kullanılan hikâye kitapları aynı zamanda söz varlığını zenginleştirerek öğrenilen kelimelerin pekiştirilmesini sağlamaktadır. Aynı zamanda yabancı dil öğretimi sürecinde kullanılacak olan hikâye kitaplarında otantik metin kullanımları dil öğretim sürecine olumlu etkiler sağlayacaktır.

Dil sadece göstergeler dizgesi değildir. Nitekim dili bir kültür olarak kabul edersek dil öğretiminde kültür ögesi önemli bir yer tutacaktır. Kültürden bağımsız olan dil mekanik, tekdüze ve sıkıcı olacaktır. Dildeki dizgelerde bulunan her gösterge dış dünyayla ilgili bir gönderme alanı ve gerçekliği barındırmaktadır. Bu alan ise kültür ile ilgilidir. Göstergelerin anlamları bu şekilde oluşmakta ve kültür ögesi ile tamamlanmaktadır. Dil eğitimi sadece dil eğitiminden ibaret değildir. Hedef dili öğrenen dil öğrencileri toplumun kültürünü, geleneklerini, toplumsal reflekslerini ve yaşayışını da bu süreçte öğrenir (Asutay, 2003, 27). Buradan hareketle yabancı dil eğitimi yapılırken kullanılan ders kitapları ve hikâye kitaplarında kültür ögesi büyük öneme sahip olmaktadır. Yabancı dil eğitimi sürecinde yer alan hikâye metinleri gerek gramer bilgisi gerek söz varlığını zenginleştirme noktasında dil öğrencilerine yardımcı olmaktadır.

Sonuç olarak yabancı dil eğitimi yapılırken kullanılacak olan hikâye kitapları ders kitapları gibi büyük öneme sahiptir. Ancak hikâye kitaplarını seçerken özenli olmak da gerekmektedir.

2.4.3. Okuma Becerilerinin Kazandırılmasında Metin Türleri ve Önemi

Dil dört temel beceri olarak kabul edilen dinleme, konuşma, okuma ve yazma becerilerinin işlevsel bütünlüğünden oluşmaktadır. Yabancı dil öğretimi sürecinde dört temel dil becerilerinin dil öğrencileri tarafından öğrenilmesi ve öğrenilen becerilerin kullanılabilmesi oldukça önemlidir. Çünkü hedef dili öğrenebilmek için dil öğrencilerinden problemleri çözüp etkinliklerde bulunulması beklenmektedir.

Okuma ve dinleme becerileri; anlama ve algılama kavramlarıyla karşılanırken konuşma ve yazma becerileri ise üretme ve anlatma kavramlarıyla karşılanmaktadır. Nitekim dil becerileri gelişim sürecinde birbirlerini destekleyerek ilerlemektedir.

Okuma yaparken en önemli amaçlardan biri okuduğunu anlamadır. Bir yazı veya kitap okunurken onun hangi metin içerisinde yer aldığını bilmek ve okunan metni anlamak okumanın ilk adımı, ilk kuralı olarak ortaya çıkmaktadır (Özdemir, 1983, 39). Bundan dolayı okuma eğitimleri yapılırken gerek öğrencinin seviyesi gerek ilgi ve ihtiyaçlarına göre metin türleri dikkate alınmalıdır. Okumalar yapılırken farklı tür metin seçmek gerekmektedir (İşeri, 1998, 11).

Yabancı dil olarak Türkçe öğretimi yapılırken okuma metinlerinin seçimi önem arz etmektedir. Şimşek (2011, 40- 41) okuma metinlerine verilecek önemi şu şekilde sıralamıştır:

- Türkçe öğretimini sadece bir dil öğretimi olarak görmemek gerekmektedir. Aynı zamanda Türk kültürünün ve Türk milletinin bakış açısı da bu yolla öğretilmektedir. Bu öğretimlerin hepsi okuma metinleri sayesinde bir arada bulunmaktadır.
- Türkçe öğretimini hayatın içine indirgeyen unsur, okuma metinleridir. Metinler gerçek hayat ve öğrenci arasında kurulan bir bağıdır. Türkçe öğrenen öğrenci yaşamı ve dünyayı okuma metinleri sayesinde daha iyi tanımaktadır.
- Okuma metinlerinin yazınsal-edebî özellikleri bulunmaktadır. Bu nedenle de okuma metinleri, duygusal zekâyı geliştirmekte ve bireylere bilişsel açıdan katkılar sağlamaktadır.
- Türkçe öğrenen öğrencilerin eleştirel düşünebilmesi, değerlendirmeler yapabilmesi ve farklı görüşlerle karşılaşabilmesi okuma metinleri sayesinde olmaktadır.

- Okuma metinlerinde günlük hayat ile ilgili sorunlarda yer almaktadır. Bu nedenle de okuma metinleri, Türkçe öğrenenlerin sosyal hayatla bağımlı kuvvetlendirmektedir.
- Türkçe öğretimi yapılırken sadece ders kitaplarından faydalanılmamaktadır. Okuma metinlerinin yer aldığı gazete, dergi, görsel medya ve internet gibi kaynaklardan da yararlanılmaktadır.
- Okuma metinleri türlere ayrılmaktadır. Bu sayede Türkçe öğretimi yapılırken dil öğrencileri dilin farklı yapılarıyla karşılaşarak dil bilinci edinmektedir.
- Okuma metinleri sayesinde dil öğrencileri Türkçenin söz varlığını tanımaktadır.
- Söz dağarcığı gelişen dil öğrencilerinin dile hâkimiyeti artmaktadır. Aynı zamanda duygu ve düşünceler daha etkili bir şekilde ifade edilmektedir.
- Bilgilerin yinelenmesi, geliştirilmesi ve yeni bilgilerle birleştirilmesine okuma metinleri olanak tanımaktadır.
- Dil öğrencileri; Türkçe kelimeleri, söz öbeklerini ve cümleler arası bağlantılar kurmayı okuma metinleri sayesinde gerçekleştirebilmektedir.
- Okuma metinleri, Türkçeyi anlamlandırabilmede Türkçe öğrenen bireylere ufuk açmaktadır. Bu sayede dil öğretimi yapılırken dil bilimsel kalıpların dışına çıkarak farklı bir anlama ve anlatım yeteneği kazandırmaktadır.
- Okuma metinleri etkinliklerle desteklenerek dinleme, konuşma ve yazma becerilerine de kaynaklık oluşturmaktadır. Dört temel dil becerisi okuma metinlerinin işlevselliği sayesinde gelişmektedir.

Okuma etkinlikleri yapılırken kullanılacak olan metinlerin gerek türü gerek dil yapısı dil öğrencilerinin dil seviyelerine göre değişmektedir. Dil öğrencilerine sunulan metinlerin hedef dil seviyesine uygun olabilmesi için kurma metinlere ya da özgün metinleri uyarlama çalışmalarına ihtiyaç bulunmaktadır. Kurma metinler; belirli bir süreçte gerekli olan yapıların verildiği, sınırları belli olan metinlerdir. Özgün metinlerde ise hedef dil seviyelerine göre uyarlama yoluna gidilerek dil öğrencilerine kolaylık sağlanmaktadır. Özgün metinlerin daha kolay anlaşılabilmesi için uyarlama çalışmaları büyük önem taşımaktadır. Öğrencilerin motivasyonunun artırılması ve kültürel unsurların öğrenilmesi noktasında da oldukça işlevsel bir fonksiyona sahip olduğu bilinmektedir.

Yabancı dil öğretimi yapılırken ders içi ve ders dışı etkinlikler önem taşımaktadır. Etkinliklerin materyallerle desteklenmesi gerekmektedir. Gerek etkinlikler gerek etkinlikler için tasarlanan materyal tasarımlarının dört temel becerinin geliştirilmesi noktasında destekleyici özellikler taşıması son derece önem taşımaktadır. Bu nedenle oluşturulacak ortamlarda öncelikle metin seçimi önem kazanmaktadır. Ayrıca metinler arasındaki farklar iyice anlaşılmalıdır. Hedef dil seviyesine göre seçilen metinlerde gerekirse uyarlama çalışmalarına başvurularak öğrenilen bilgilerde kalıcılığı sağlamak gerekmektedir. Kalıcılığın artırılması noktasında da anlamaya yönelik çalışmalarında yapılması bilgileri içselleştirmeyi destekleyecektir. Etkili bir öğretim sürecinde yer alan dil öğrencilerinin hedef dile ait öğrenme isteği artarak gelişecektir.

2.5. Yabancılar Türkçe Öğretiminde Metin Uyarlama

Yabancılar Türkçe öğretimi yapılırken dört temel dil becerisini geliştirmek için özgün ve uyarlanmış metinlerden yararlanılmaktadır. Öğrenciler özgün metinler sayesinde hedef kültürle doğrudan buluşmaktadır. Fakat uyarlanmış metinlerde ise öğrencilerin birçok ihtiyacı göz önüne alınarak (ilgi, seviye, yaş, duygu vs.) metinler öğrencilere sunulmaktadır.

Uyarlama çalışmalarındaki öncelikli amaç öğrencilerin metni doğru bir şekilde anlamlandırabilmesidir. Metni doğru şekilde anlamlandıran dil öğrencileri için dil öğrenim süreci daha zevkli hâle gelmektedir.

Yabancılar Türkçe öğretimi kapsamında yapılan metin uyarlamaları dil öğrencilerine Türk dilini öğretmekle birlikte Türk kültürünü de metin içerisinde hissettirmektedir.

2.5.1. Yabancılar Türkçe Öğretiminde Metin Uyarlama Yolları

Metin uyarlamaları yapılırken çeşitli yollara başvurulmaktadır. Bölükbaş (2015, 928) metin uyarlamalarının¹ dört şekilde yapılabileceğini ifade etmektedir. Bunlar; değiştirme, koruma, özetleme ve silmedir. Metinler uyarlanırken en fazla başvuru olan yöntemin ise değiştirme yöntemi olduğu göze çarpmaktadır.

---

¹ Bölükbaş (2015) çalışmasında “sadeleştirme” terimini kullanmış olsa da bu çalışmada daha kapsayıcı olduğu düşüncesiyle “uyarlama” terimi tercih edilmiştir.

Değiştirme, dil öğrencisinin seviyesinin üstünde bulunan sözcüklerin ve yapıların, aynı anlamları verecek biçimde bilinen sözcükler ve yapılarla değiştirilmesidir (Bölükbaş, 2015, 928).

Metin uyarlama çalışmalarında değiştirme yöntemi aşağıda yer alan şekillerde yapılabilmektedir (Alderson, 2000; Chang, 2008; Nation, 1993; aktaran Bölükbaş, 2015, 928).

1.Sözcüksel değiştirme:

- Az kullanılan sözcük veya ifadelerin yerlerine daha sık kullanım alanına sahip sözcük veya ifadeleri kullanmak.
- Sözcüksel yoğunlukların azaltılabilmesi için cümle içerisinde yer alan bazı sözcüklerin ve veya ifadelerin atılması.
- Cümle içerisine yeni sözcük veya ifadeleri ekleyerek anlamı kolaylaştırmak.

2-Sözdizimsel değiştirme:

- Cümlede yer alan sözcük veya ifadeleri yeniden sıralamak, devrik olan cümleleri kurallı cümleler hâline getirmek.
- Uzun cümleleri kısa cümlelere; bağlı, sıralı veya birleşik cümleleri basit cümlelere dönüştürmek yani cümleleri bölmek.
- Anlama noktasında bir kolaylık sağlanması amacıyla ayrı cümlelerin amaç-sonuç, sebep-sonuç, zıtlık vb. gibi anlamları bulunduran bağlaçlarla birleştirilmesi.

3- Sözcüksel-sözdizimsel değiştirme:

- Sözcüklerin, ifadelerin ve yapıların kullanımı sırasında tekrarlardan kaçınıp metni küçültme.
- Yapı ve anlam olarak karmaşık olan cümleleri yeniden düzenleyip kurma.
- Cümlede yer alan örtük anlamları veya anlaşılması güç olan yapıları açıklamak için metne çeşitli eklemeler yapma.

4-Biçimsel değiştirme:

- Anlamayı daha kolay hale getirebilmek için bir paragrafın birkaç parçaya bölünmesi veya bağlaçların yardımıyla iki paragrafın birleştirilmesi.

Uyarlanmış metinlerde hedef dil öğrencilerinin seviyelerine göre metinlerde yer alan cümleleri kısaltma, metni özetleme, bölme, kelime veya cümleleri atma, bilinmeyen yapıların bilinen yapılarla değiştirilmesi, kullanım sıklığı fazla olan kelimelerin kullanılması gibi değişiklikler yapılmaktadır. Uyarlama çalışmalarının başlangıç ve orta düzeyde yer alan dil öğrencilerine faydalı olduğunu gösteren birçok çalışma bulunmakla birlikte en sık kullanılan metin oluşturma yöntemi, uyarlamalara dayanmaktadır (Durmuş, 2013b, 1302). Uyarlama süreci metni anlama noktasında daha çok dil bilimsel özellikleri barındıran metinler ortaya çıkarmaktadır (Crossley ve diğ., 2012, 93).

2.5.2. Hikâye Uyarlamasının Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğrenenlere Katkısı

Yabancı dil olarak Türkçe öğretimi yapılırken hedef dil seviyesine göre uyarlanan hikâyeler dil öğrencisine çeşitli faydalar sağlamaktadır. Bunlardan bazıları şunlardır:

- Okuma çalışmaları yapılırken metnin anlamsal çözümlemesi daha kolay yapılabilmektedir.
- Dil öğrencilerinin kelime hazinesi gelişmektedir.
- Kültür unsurları daha kolay şekilde öğrenebilmektedir.
- Öğrenilen bilgiler daha kalıcı hale gelmektedir.
- Daha önce öğrenilen dil bilgisi yapılarının pekiştirilerek kalıcılığı sağlanabilmektedir.
- Dil kurallarının öğretilmesi sürecinde örneklem oluşturma noktasında temel işleve sahiptir (Kasımova, 2010, 1).
- Dil öğrencileri dilini öğrendikleri ülkelerin edebiyat sahasında yer alan önemli yazar ve eserleri tanıma şansını yakalamaktadır.
- Dil öğrencileri bu eserler sayesinde yazılı dilin çoğu özelliklerine aşinalık kazanmaktadır.
- Dil öğrencilerinin iletişimsel ve kültürel eksikliklerinin giderilmesinde onlara yardımcı olmaktadır.
- Yaratıcı ve eleştirel düşünmeye olanak sağlamaktadır.

B1 seviyesinde bulunan dil öğrencilerinin özgün metinleri tatmin edici şekilde anlayabilmesi beklenmektedir. Seviyelere göre uyarlanmış özgün metinler bu anlamda

işlevsel olmaktadır. Bu nedenle dil öğrencilerinin doğru metinlerle karşılaşması gerekmektedir.

Dil öğrencilerine sunulan uyarlanmış hikâyeler, eşik düzey olarak adlandırılan B1 seviyesindeki öğrencilerin birikimli ve anlamlı ilerlemelerine yardımcı olmaktadır (MEB, 2017, 3). Yabancı dil olarak Türkçe öğrenenler için uyarlanan hikâyeler; anlamsal, sözcüksel, sözdizimsel ve söylem unsurları bakımından dil öğrencilerinin seviyelerine göre yapıldığı için anlamlı ve amacına uygun okuma-anlama etkinliği gerçekleşecektir.

B1 seviyesi uyarlanmış hikâye metinleri sayesinde dil öğrencileri için kritik eşik olmaktan çıkarılabilir. Bu metinler ile aynı zamanda hedef dile ait kalıcı bilgiler elde edilmektedir.

3. YÖNTEM

Nitel bir araştırma olan bu çalışmada öncelikle yabancılara Türkçe öğretimi alanında yardımcı ders materyali kapsamında yapılmış sadeleştirme çalışmaları tespit edilmiştir. Tespit edilen çalışmalar incelenmiş ve buna göre Ömer Seyfettin'in daha önce sadeleştirilmesi yapılmamış hikâyeleri belirlenmiştir. Bunlar arasında hangilerinin Yabancılara Türkçe öğretimi B1 seviyesine uygun olduğu konusunda uzman görüşü istenmiştir. Uzman dönüşüne göre Ömer Seyfettin'in Gurultu, Türbe ve Bir Hayır hikâyelerinin yabancılara Türkçe öğretimi kapsamında B1 seviyesine sadeleştirilmesinin uygun olacağına karar verilmiştir.

İnceleme nesnesi olarak belirlenen hikâyelerdeki dil bilgisi yapıları incelenmiş, bunlardan uygun olmadığı düşünülen yapılar Yabancılara Türkçe öğretimi B1 seviyesine uygun hâle getirilmiştir. Daha sonra kelime kadrosu da göz önüne alınarak orijinal metinler B1 seviyesine uygun bir şekilde sadeleştirilmiştir. Sadeleştirme işlemleri esnasında Avrupa Dilleri Ortak Çerçeve Metni'nde yer alan okuma kazanımları ve Türkiye Maarif Vakfı'nın hazırlamış olduğu Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretim Programı'nda yer alan B1 seviyesindeki dil bilgisi yapıları esas alınmıştır.

Metin sadeleştirmeleri yapılırken Bölükbaş'ın (2015), "Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretiminde Okuma Metinlerinin Dil Düzeylerine Göre Sadeleştirilmesi" adlı makalesinde yer alan metin sadeleştirilmesi ile ilgili görüşlerinden yararlanılmıştır. Okuma-anlama becerisinin gelişimine katkıda bulunabilmesi amacıyla da sadeleştirilen hikâyeler için okuma etkinlikleri de hazırlanmıştır.

Bu bölümde araştırmanın deseni, inceleme nesnesi, geçerlik ve güvenirlik ile ilgili bilgilere yer verilecektir.

3.1. Araştırmanın Deseni

Bu araştırma, nitel desende yapılandırılmış bir tasarım ve geliştirme araştırmasıdır. Tasarım ve geliştirme araştırması, her alanda kullanılabilen bir araştırma türüdür. Nicel, nitel veya karma veri toplama yöntemleri kullanılabilir. Birçok bilimsel araştırma yöntemi evrende var olan olay, durum veya olguların betimlenmesine odaklanırken tasarım ve geliştirme araştırmasında bilimsel sonuç ve önerilere dayanarak yeni çözüm ve ürünlerin geliştirilmesine ve yeni bilgilerin keşfedilmesine odaklanılmaktadır (Büyüköztürk, 2018, 19). Richey ve Klein (2008, 2014), tasarım ve geliştirme aşamasını araç, öğretim materyali, teknoloji gibi ürünlerin oluşturulmasında veya geliştirilmesinde kullanılan modellerin geliştirilmesi olarak tanımlamaktadır (aktaran Büyüköztürk, 2018, 19).

Bu çalışmada yabancılara Türkçe öğretimi kapsamında bir öğretim materyali olan yardımcı okuma metinleri tasarlanıp geliştirilmiştir.

3.2. İnceleme Nesnesi

Araştırmanın inceleme nesnesi, Ömer Seyfettin'in Gurultu, Türbe ve Bir Hayır hikâyeleridir. İnceleme nesnesini oluşturan hikâyeler yabancılara Türkçe öğretimi B1 seviyesine göre uyarlanmıştır.

3.3. Araştırmanın Güvenirliği

Araştırmanın tüm aşamaları yabancılara Türkçe eğitimi alanında biri doçent doktor, biri araştırma görevlisi olmak üzere iki alan uzmanının görüşüne sunulmuştur. Alan uzmanlarının yabancılara Türkçe öğretimi alanında çalışmalarının olması ve yabancılara Türkçe ders verme tecrübelerinin olmasına dikkat edilmiştir. Alan uzmanlarının görüşleri dikkate alınarak uyarlanmış metinler ve metinlere ilişkin oluşturulan etkinliklerde gerekli değişiklikler yapılmıştır. Uzman görüşleri doğrultusunda bazı ifade ve etkinlikler ise araştırmadan çıkarılmıştır.

Araştırmada güvenilirliği sağlamak adına alan yazında daha önce yapılmış çalışmalar ve tarafımızca uyarlanmış metinler tekrar tekrar okunmuş, herhangi bir yanlışlığın gözden kaçmamasına özen gösterilmiştir. Hikâyelerin belirlenme sürecinde, bunların B1 seviyesine uygunluğu ve uyarlanması sürecinde, elde edilen verilerin

özümlemesi sürecinde alan uzmanlarına başvurulması ve uzmanların dönütlerine göre gerekli güncellemelerin yapılması bu çalışmanın güvenilirliğini arttırmaktadır.

4. UYGULAMA

4.1. Gurultu Hikâyesi

Gurultu

(1)² O.C: Sınavı ne kadar severim!

U.C: Sınavı çok severim.

Giriş cümlesinin daha anlaşılır bir cümle olması için “ne kadar” ifadesi yerine “çok” ifadesi eklenmiştir.

(2) O.C: Fakat yanlış anlamayınız.

U.C: Özgün cümle korunmuştur.

(3) O.C: Sınav olmasını değil, etmesini...

U.C: Sınava girmeyi değil, sınav yapmayı çok severim.

“Sınav olmak” ifadesi hedef seviyenin üzerinde olduğu için bunun yerine “Sınava girmek” ifadesi eklenmiştir. Aynı zamanda cümle tamamlanarak nesne eklenmiştir. Bu şekilde daha akıcı ve anlaşılır bir anlatım yakalanacağı düşünülmüştür.

(4) O.C: Ayırtmanlık hayatımdaki angaryaların en tatlısıdır.

U.C: Sınav görevlisi olmak, hayatımdaki sıkıcı işlerin en tatlısıdır.

Günümüzde kullanımı yaygın olmayan “Ayırtmanlık” sözcüğü “Sınav görevlisi” kelime grubuyla değiştirilmiştir. Aynı zamanda cümleyi daha anlaşılır hâle getirmek için “olmak” yardımcı fiili eklenmiştir. Ölker (2011)’in Yazılı Türkçenin Kelime Sıklığı Sözlüğü çalışmasında ‘angarya’ kelimesinin sıklık değeri 5 olarak belirlenmiştir. Günümüzde kullanımı çok yaygın olmayan “angarya” sözcüğü, sıklık

---

² Cümlelerden önceki parantez içindeki rakamlar cümle numarasını göstermektedir. Örneğin (1) Gurultu hikâyesinin ilk cümlesini, (2) ise ikinci cümlesini kasteder.

değeri 14 olan “sıkıcı” kelimesi ile değiştirilmiştir. Bununla birlikte “işlerin” ismi de eklenerek tamlama daha anlaşılır hâle getirilmiştir.

(5) O.C: Ayırtmanlık sırasında ruhum değişir, duygum değişir.

U.C: Sınav yaptığım zaman ruhuma heyecan gelir.

B1 seviyesinde bulunan öğrencinin cümleyi okurken kolay bir şekilde anlamlandırabilmesi için “ruhun değişmesi” ve “duygunun değişmesi” ifadeleri tek çatı altında bir araya getirilmiştir. Bununla birlikte “Ayırtmanlık sırasında” ifadesini daha anlaşılır hale getirmek için “Sınav yaptığım zaman” şeklinde değiştirilmiştir.

(6) O.C: Kaslarıma tuhaf bir etkinlik gelir.

U.C: Cümle metinden silinmiştir.

Bölükbaş (2015)’ın okuma metinlerinin dil düzeylerine göre uyarlanmasıyla ilgili yapmış olduğu çalışmadan hareketle metnin anlamına doğrudan katkı sağlamayan veya ayrıntı içeren ifadeler silinmiştir.

(7) O.C: İyi teneffüse, iyi hazmetmeye başladım.

U.C: Cümle metinden silinmiştir

Bölükbaş (2015)’ın okuma metinlerinin dil düzeylerine göre uyarlanmasıyla ilgili yapmış olduğu çalışmadan hareketle metnin anlamına doğrudan katkı sağlamayan veya ayrıntı içeren ifadeler silinmiştir.

(8) O.C: Neşem çoğalır. Kuvvetim artar, yanaklarım, dudaklarım kızarır.

U.C: Özgün cümle korunmuştur.

(9) O.C: İştahım keskinleşir; günde dört defa acıkırım.

U.C: İştahım artar, çabuk acıkırım.

Ölker (2011)’in Yazılı Türkçenin Kelime Sıklığı Sözlüğü çalışmasında “keskinleşmek” kelimesi 2 sıklık değerine sahiptir. Bu kelime günlük yaşamda daha fazla kullanılan “artmak” kelimesiyle değiştirilmiştir. Bununla birlikte metnin anlamı korunarak kısaca yeniden yazılmıştır.

(10) O.C: Eğer bütün hayatımı sürekli bir ayırtmanlık içinde, bir sınav sahnesinde geçirsem iki yüz sene yaşayacağıma eminim.

U.C: Sınav görevlisi oldukça ömrümün uzayacağına eminim.

Bölükbaş (2015)'ın okuma metinlerinin dil düzeylerine göre uyarlanmasıyla ilgili yapmış olduğu çalışmadan hareketle metnin anlamı korunarak kısaca yeniden yazılıp özetleme yapılmıştır.

- (11) O.C: Bence bir hastayı hava değişimine falan göndermemeli. Ayırtman yapmalı.

U.C: Bence bir hastayı iyileştirmek için onu sınav görevlisi yapmalı.

Ölker (2011)'in Yazılı Türkçenin Kelime Sıklığı Sözlüğü çalışmasında “hava değişimi” tamlamasının sıklık değeri 1 olarak belirlenmiştir. Bunun yerine sıklık değeri 24 olan “iyileştirmek” kelimesi kullanılmıştır. Aynı zamanda Bölükbaş (2015)'ın okuma metinlerinin dil düzeylerine göre uyarlanmasıyla ilgili yapmış olduğu çalışmadan hareketle cümledeki sözcüksel yoğunluğun azaltılıp anlamın güçlendirilmesi için “falan” kelimesi cümleden çıkarılmıştır.

- (12) O.C: Açık, saf denizlerin; temiz, serin, gölgeli ormanların; mavi, bulutsuz göklerin; sıcak, parlak güneşlerin; sonuçsuz, sakın dinlenmelerin veremeyeceği sağlığı, afiyeti ona sınav ayırtmanlığı bir hafta içinde verir.

U.C: Çünkü sınav görevlisi olmak, insana sağlık verir.

Bölükbaş (2015)'ın okuma metinlerinin dil düzeylerine göre uyarlanmasıyla ilgili yapmış olduğu çalışmadan hareketle metnin anlamı korunarak kısaca yeniden yazılarak özetleme yapılmıştır. Bununla birlikte bir önceki cümleye izahat getirmek amacıyla cümleye “çünkü” bağlacı eklenmiştir.

- (13) O.C: Ayırtmanlık, kansızlığı, veremi, bronşiti, soğuk algınlığını, hummayı, romatizmayı, bedene yerleşmiş, sınırsız ne kadar hastalık varsa hepsini, belki kanseri bile geçirir.

U.C: Sınav görevlisi olmak bütün hastalıkları iyileştirir. Belki kansere bile iyi gelir.

Bölükbaş (2015)'ın okuma metinlerinin dil düzeylerine göre uyarlanmasıyla ilgili yapmış olduğu çalışmadan hareketle metnin anlamı korunarak kısaca yeniden yazılarak özetleme yapılmıştır. Dikkat kaybının önüne geçmek ve cümleyi daha anlaşılır hale getirmek amacıyla cümle noktayla ikiye ayrılmıştır.

- (14) O.C: Gülümsüyor, şaka söylüyorum sanıyorsunuz, hayır, doğru söylüyorum.

U.C: Gülümsediğim için doğru söylemediğimi sanıyorsunuz. Hayır, doğru söylüyorum.

Dikkat kaybının önüne geçmek ve cümleyi daha anlaşılır hale getirmek amacıyla cümle noktayla ikiye ayrılmıştır. Ölker (2011)'in Yazılı Türkçenin Kelime Sıklığı Sözlüğü çalışmasında “şaka söylemek/etmek” 2 sıklık değerine sahiptir. Bu ifadeyi “doğru söylemek/söylememek” ifadesiyle değiştirerek metni daha anlaşılır ve akıcı kılmak amaçlanmıştır.

(15) O.C: Bakınız niçin?

U.C: Cümle metinden silinmiştir.

Bölükbaş (2015)'in okuma metinlerinin dil düzeylerine göre uyarlanmasıyla ilgili yapmış olduğu çalışmadan hareketle metnin anlamına doğrudan katkı sağlamayan veya ayrıntı içeren ifadeler silinmiştir.

(16) O.C: Biz insanlar, ne kadar bozulsak, maneviyatımızın en karanlık, görünmez derinliklerine doğanın koyduğu güçlü yıldırım asla sönmeyecek, her fırsatta yeniden alevlenecektir.

U.C: Cümle metinden silinmiştir.

Bölükbaş (2015)'in okuma metinlerinin dil düzeylerine göre uyarlanmasıyla ilgili yapmış olduğu çalışmadan hareketle metnin anlamına doğrudan katkı sağlamayan veya ayrıntı içeren ifadeler silinmiştir.

(17) O.C: Bu yıldırım; zulüm, haksızlık yapma arzusudur.

U.C: Cümle metinden silinmiştir.

Bölükbaş (2015)'in okuma metinlerinin dil düzeylerine göre uyarlanmasıyla ilgili yapmış olduğu çalışmadan hareketle metnin anlamına doğrudan katkı sağlamayan veya ayrıntı içeren ifadeler silinmiştir.

(18) O.C: Hayata dikkatle göz gezdiriniz.

U.C: Hayata dikkatle bakınız.

“Göz gezdirmek” deyimini hedef düzeyin üzerinde bir kullanımdır. Bu deyim “bir yeri, bir şeyi çabucak incelemek” anlamından hareketle Ölker (2011)'de 1165 sıklık değerine sahip olan “bakmak” ifadesi tercih edilmiştir.

- (19) O.C: Zulüm ve haksızlıktan başka bir şey göremeyeceksiniz, çiftçi yardımcısını, tüccar saf müşterisini, banka borçlularını, çoban koyunlarını, arabacı atlarını sıkar.

U.C: Kötülük ve haksızlıktan başka bir şey göremeyeceksiniz. Ya çiftçi yardımcısına kötülük eder ya satıcı müşterisini kandırır. Banka borçlularına, arabacı da atlarına zarar verir.

Aydın (2015)'ın yapmış olduğu çalışmada yer alan seviyelere göre kelime listesinden hareketle “zulüm” kelimesi c1 “çoban” kelimesi ise b2 seviyede yer almaktadır. “zulüm” kelimesinin yerine b1 seviyesinde yer alan ve anlamı karşılayan “kötülük” kelimesi tercih edilmiştir. “çoban koyunlarını” ifadesi ise anlamda herhangi bir daralma veya bozulma olmayacağı düşünülerek cümleden çıkarılmıştır. Bununla birlikte cümleyi daha anlaşılır hâle getirebilmek için “sıklar” fiili yerine “zarar vermek” fiili kullanılmıştır.

- (20) O.C: İsteddiği gibi ezer.

U.C: İsteddiği gibi haksızlık eder.

Aydın (2015)'ın yapmış olduğu çalışmada “ezmek” kelimesinin buradaki gibi mecazî anlamının B2 seviyesinde yer aldığı görülmektedir. Buna karşılık söz konusu çalışmada “haksızlık etmek” deyimine B1 seviyesinde yer verilmiştir. O yüzden burada bu kelimenin yerine “haksızlık etmek” ifadesi kullanılmıştır.

- (21) O.C: Kuvvetli, zayıfın her zaman tepesindedir.

U.C: Kuvvetli insan, zayıf insanı istediği gibi yönetir.

Bölükbaş (2015)'a göre anlaşılması zor olan ifadelere yeni kelime veya yapılar ekleyerek cümleler anlaşılır kılınmalıdır. “insan” ismi “kuvvetli ve zayıf” sıfatlarına eklenmiştir. Yine Bölükbaş (2015)'tan hareketle karmaşık bağlamların daha bait hale getirilerek anlatımı güçlü hâle getirmek amacıyla “her zaman tepesindedir” ifadesi yerine “istediği gibi yönetir” ifadesi eklenmiştir.

- (22) O.C: Daima onu gagalar, öldürmezse söndürür.

U.C: Kuvvetli insan, zayıf insana her türlü kötülüğü eder.

Bölükbaş (2015)'a göre mecazlı veya soyut anlatımların daha anlaşılır olabilmesi için somut ve anlaşılır ifadelerle değiştirilmelidir. Buradan hareketle cümle daha somut ve anlaşılır hale getirilmiştir.

(23) O.C: Avcı, ıssız tarlalarda, sert rüzgârların altında niçin dolaşır?

U.C: Özgün cümle korunmuştur.

(24) O.C: Niçin terler? Niçin yorulur?

U.C: Özgün cümle korunmuştur.

(25) O.C: Zavallı kuşlara işkence etmek, onları öldürmek için değil mi?

U.C: Özgün cümle korunmuştur.

(26) O.C: Doktorlar avcılığa “sporların padişahı” derler.

U.C: Doktorlar avcılığın en iyi spor olduğunu söyler.

Cümlede yer alan “sporların padişahı” tamlaması b1 seviyesinde yer alan öğrencilerin anlayabileceği düzeyde bir tamlama değildir. Bölükbaş (2015)'tan hareketle metin daha anlaşılır ve somut hale getirilmiştir. Aynı zamanda bağlamdan hareketle “demek” yüklemi yerine “söylemek” yüklemi ile değiştirilmiştir.

(27) O.C: Çünkü vücudun yararı yalnız açık havanın, hareketin lütfuyla kalmaz.

U.C: Çünkü sağlık, sadece açık havaya çıkmakla veya yürümele olmaz.

Bölükbaş (2015)'a göre cümlenin daha akıcı ve anlaşılır olabilmesi için bazı kelimeler cümleden çıkarılarak veya değiştirilerek cümle daha anlaşılır ve somut hale getirilmelidir. “lütf”, “yararı” ve “yalnız” kelimeleri cümleden çıkarılmıştır. “vücudun yararı” şeklinde dolaylı olarak anlatılan ifade “sağlık” ifadesiyle değiştirilmiştir. “çıkarmak” ve “yürümek” fiilleri eklenmiştir.

(28) O.C: Doğal davranışımızda da, zulüm, haksızlık yapma arzumuz tatmin olunur.

U.C: Cümle metinden silinmiştir.

Bölükbaş (2015)'ın okuma metinlerinin dil düzeylerine göre uyarlanmasıyla ilgili yapmış olduğu çalışmadan hareketle metnin anlamına doğrudan katkı sağlamayan veya ayrıntı içeren ifadeler silinmiştir.

(29) O.C: Sınavlar da ayırtmanlar için bir avdır.

U.C: Sınavlar da sınav görevlileri için bir avdır.

Günümüzde “ayırtman” sözcüğü kullanılmamaktadır. Bu kelime “sınav görevlisi” kelime grubuyla değiştirilmiştir.

(30) O.C: Öyle bir av ki, yorulması, koşması, terlemesi, soğuk alma, nezle olma tehlikesi yok...

U.C: Bu avda sınav görevlisi yorulmaz, koşmaz, terlemez, soğuk almaz, nezle olmaz.

Cümleyi daha akıcı ve anlaşılır hâle getirmek için cümle sıralı cümleler haline getirilmiştir.

(31) O.C: Ulu bir haksızlık yapma jimnastiği!

U.C: Cümle metinden silinmiştir.

Bölükbaş (2015)'ın okuma metinlerinin dil düzeylerine göre uyarlanmasıyla ilgili yapmış olduğu çalışmadan hareketle metnin anlamına doğrudan katkı sağlamayan veya ayrıntı içeren ifadeler silinmiştir.

(32) O.C: Korkudan sararmış, solgun benizli, beyaz dudaklı, samur ince kaşları çatılmış, zayıf narin bir öğrenci, mahcup, kararsız adımlarla içeri girer.

U.C: Bir öğrenci korkmuş ve utanmış bir şekilde içeri girer.

Bölükbaş (2015)'a göre cümlelerin daha anlaşılır olabilmesi için bazı sözcük ve ifadeler cümleden çıkarılmalıdır. Sözcüksel yoğunluğun azaltılması için “solgun benizli”, “beyaz dudaklı”, “samur ince kaşları çatılmış” ve “kararsız adımlarla” kelime ve kelime grupları cümleden çıkarılmıştır. Aynı zamanda “mahcup” sözcüğü yerine günlük Türkçede daha fazla kullanılan “utanmak” fiili kullanılmıştır.

(33) O.C: Ayırtmanlar, asılacak masumların o son, anlatılmaz heyecanlarını asla duymayan, mes'ut, kayıtsız cellâtlar gibidir.

U.C: Fakat sınav görevlileri öğrencilerin heyecan ve korkularını önemsemezler.

Bölükbaş (2015)'ın okuma metinlerinin dil düzeylerine göre uyarlanmasıyla ilgili yapmış olduğu çalışmadan hareketle metnin anlamı korunarak kısaca yeniden yazılarak özetleme yapılmıştır.

(34) O.C: Konuşurlar, görüşürler.

U.C: Sınav görevlileri, konuşurlar ve görüşürler.

Anlam belirsizliğinin oluşmaması ve akıcılığı sağlamak için “sınav görevlileri” öznesi eklenmiştir.

(35) O.C: Cigara, kahve, özellikle limonata içerler.

U.C: Onlar sigara, kahve, özellikle limonata içerler.

Anlam belirsizliğinin oluşmaması ve akıcılığı sağlamak için “onlar” öznesi eklenmiştir. Aynı zamanda “cigara” ifadesi günümüzde yaygın olarak kullanılmayan bir ifadedir. Bunun yerine “sigara” ifadesi kullanılmıştır.

(36) O.C: Öğrenci, sanki canını alacaklarmış gibi korkar, niçin bu kadar korkar?

U.C: Öğrenci korkar, niçin bu kadar korkar?

Cümlede geçen “canını alacaklarmış gibi” şeklinde kullanılan deyim, B1 düzeyinde bulunan öğrencilerin anlayabileceği bir kullanım olmadığı için cümleden çıkarılmıştır. Cümlenin anlamında bir bozulma veya daralma söz konusu olmamıştır.

(37) O.C: Bilmiyorum.

U.C: Özgün cümle korunmuştur.

(38) O.C: Bu korku, dünyayı korkutan Napolyon Bonapart'ı bile o kadar korkutmuş, o kadar korkutmuş ki...

U.C: Özgün cümle korunmuştur.

(39) O.C: İşte geçen sene av mevsiminde, sınav zamanı demek istiyorum büyük okulların birisinde ayırtmandım.

U.C: Geçen sene sınav zamanı büyük okulların birinde sınav görevlisiydim.

Cümlede yer alan “av mevsimi” mecazî bir kullanım olup hedef seviyenin üzerindedir. Bu anlatım yerine Bölükbaş (2015)’tan hareketle sözcüksel yoğunluklar azaltılarak mecazlı ifadeler yerine somut ve anlaşılır ifadeler kullanılmıştır.

(40) O.C: Geniş, perdesiz, kırmızı badanalı bir odasında, birinci sınıfı, Fransızca’dan sınav yapıyorduk.

U.C: Okulun geniş, perdesiz, kırmızıya boyanmış bir odası vardı. Biz burada, birinci sınıf öğrencilerini Fransızca dersinden sınav yapıyorduk.

Cümlenin daha açık ve anlaşılır olabilmesi için birinci cümleye “okulun” öznesi eklenmiştir. Ölker (2011)’de 5 sıklık değerine sahip olan “badana” kelimesi yerine ise 23 sıklık değerine sahip “boyamak” fiili kullanılmıştır.

(41) O.C: Sonbaharın serin ve saf ovalarında birçok bıldırcın öldüren talihli bir avcı kadar mesut ve neşeliydim.

U.C: Ben de bir avcı kadar mutlu ve neşeliydim.

Bölükbaş (2015)’ın okuma metinlerinin dil düzeylerine göre uyarlanmasıyla ilgili yapmış olduğu çalışmadan hareketle metnin anlamı korunarak kısaca yeniden yazılarak özetleme yapılmıştır. Sözcüksel yoğunluk azaltılarak anlamsal bütünlük korunmuştur.

(42) O.C: Her giren çocuğa gramerde olmayan kurallar soruyor, anlaşılmaz örnekler yazdırarak üzüyor, şaşırtıyor, numaralarını kırıyordum.

U.C: Sınava giren her öğrenciye kitapta olmayan konulardan sorular soruyordum. Anlaşılması zor örnekler yazdırarak onları hem üzüyor hem de şaşırtıyordum. Cevap veremedikleri için düşük puan veriyordum.

Aydın (2011)’a göre “gramer” kelimesi C1 seviyesinde yer almaktadır. “gramer” kelimesi yerine “kitap” kelimesi tercih edilmiştir. Bu nedenle “gramerde olmayan kurallar” yerine “kitapta olmayan konulardan sorular” tercih edilmiştir. Aynı zamanda TMV (2020)’ye göre “anlaşılmaz” kelimesinde yer alan “maz” sıfat-fiil eki B2 düzeyinde yer alan öğrencilerin bildiği yapılardır. Bu nedenle “anlaşılması zor örnekler” şeklinde tekrar yazılarak “-ası/-esi” sıfat fiil eki ve “zor” sıfatından faydalanılmıştır.

Ayrıca hedef seviyeye uygun olan bağlaçlardan olan “hem.. hem..” bağlacı kullanılmıştır. Cümlenin sonunda yer alan “numaralarını kırıyordum” ifadesi

günümüzde kullanılmamaktadır. Bunun yerine “düşük puan veriyordum” şeklinde bir kullanım tercih edilmiştir. Bölükbaş (2015)’tan hareketle anlaşılmayı kolaylaştırmak için sebep-sonuç ifadelerinden yararlanarak “cevap veremedikleri için düşük puan veriyordum” şeklinde yazılmıştır. Bununla birlikte cümlede akıcılığı ve anlaşılabilirliği arttırmak için tam cümlelerin kullanılmıştır.

(43) O.C: Ah o cevap vermeyen; sesi, dudakları titreyen, sararmış öğrencilerin ümitsiz gözleri, feci bakışları...

U.C: Cevap veremeyen öğrencilerin sesi ve dudakları titrerdi. Bana ümitsiz bakarlardı.

Sözcüksel yoğunluğun azaltılması için “ah” ifadesi cümleden çıkarılmıştır. Cümlenin akıcılığı ve anlaşılabilirliğini arttırmak için cümle ikiye bölünmüştür. Ayrıca “ümitsiz gözleri, feci bakışları” ifadesi yerine “ümitsiz bakmak” fiili kullanılarak cümlenin anlaşılabilirliği arttırılmıştır.

(44) O.C: Bu bakışlarda bütün bir cihanın, yok olmuş bütün bir hayatın, kırılmış, bütün bir mutluluğun ansızın alevlenen yaşları yavaş yavaş söner.

U.C: Cümle metinden silinmiştir.

Bölükbaş (2015)’ın okuma metinlerinin dil düzeylerine göre uyarlanmasıyla ilgili yapmış olduğu çalışmadan hareketle metnin anlamına doğrudan katkı sağlamayan veya ayrıntı içeren ifadeler silinmiştir

(45) O.C: Neşemden duramıyor, öbür ayırtmanlarla konuşuyor, gülüyordum, içeriye kısa boylu, sevimli, şişman bir öğrenci girdi.

U.C: Öğrencileri öyle ümitsiz görünce neşe içinde diğer sınav görevlileriyle konuşuyor, gülüyordum. Tam bu esnada içeriye kısa boylu, sevimli, kilolu bir öğrenci girdi.

Bölükbaş (2015)’tan hareketle anlaşılmayı kolaylaştırmak için sebep-sonuç ifadelerinden yararlanarak “Öğrencileri öyle ümitsiz görünce” şeklinde bir ekleme yapılmıştır. Bölükbaş (2015)’e göre anlaşılması zor olan ifadeleri daha anlaşılır hâle getirebilmek için yeni kelime veya kelime yapıları eklenmelidir. “tam bu esnada” anlatımı daha da güçlendirmek için cümleye eklenmiştir. Aydın (2011)’in çalışmasında seviyelere göre hazırlanmış kelime listesine göre “öbür” kelimesi C1

seviyesindeki öğrencilerin bilebileceği bir kelimedir. Bu kelime yerine anlamca yakın olan “diğer” kelimesi kullanılmıştır.

(46) O.C: Öğretmeni, zekilerden, çok çalışkanlardan olmak üzere takdim etti.

U.C: Öğretmeni onun zeki ve çok çalışkan olduğunu söyledi.

Anlam belirsizliğinin olmaması için “onun” ifadesi eklenmiştir. Ölker (2011) “takdim” kelimesinin sıklık değerinin 7 olduğunu ifade etmektedir. Bu nedenle “takdim etmek” yerine aynı anlama yakın bir anlamı sağlayan “söylemek” ifadesi eklenmiştir.

(47) O.C: Tavrını hoş gördüm. Bilmem niçin, bu çocuğa, haksızlık etmek istemedim.

U.C: Sebebini bilmiyorum ama bu çocuğu üzmem istemedim.

“Tavrını hoş gördüm” ifadesi cümleden çıkarılınca daralma veya bozulmaya sebebiyet vermeyeceği için cümleden çıkarılarak sözcüksel yoğunluk giderilmiştir. “Bilmem niçin” ifadesi ise daha anlaşılır hale getirmek için “sebebini bilmiyorum” şeklinde değiştirilmiştir. Ölker (2011) “haksızlık etmek” fiilinin sıklık değerinin 3 olduğunu söylemektedir. Bu nedenle cümlenin bağlamından hareketle “üzmem istemek/istememek” fiili kullanılmıştır.

(48) O.C: -Pekâlâ, siz sorunuz! dedim, yanımdaki ayırtmanla deminden diksiyonerlere dair açtığımız konuyu kurcaladım.

U.C: - Peki, siz sorun! dedim. Yanımdaki sınav görevlisiyle az önce açtığımız konu hakkında konuşmaya devam ettim.

Ölker (2011)’in çalışmasında “pekâlâ” sözcüğünün sıklık değeri 45 “peki” sözcüğünün sıklık değeri 86’dır. Aynı zamanda Aydın (2015)’in çalışmasına göre “pekâlâ” sözcüğü C2, “peki” sözcüğü ise B1 seviyesinde yer almaktadır. Bu nedenle “peki” sözcüğü kullanılmıştır.

Ölker (2011)’in çalışmasında “deminden” sözcüğünün sıklık değeri 11’dir. Aynı zamanda Aydın (2015)’in çalışmasına göre “demin” sözcüğü C2 seviyesindedir. Bu nedenle “deminden” sözcüğü “az önce” şeklinde ifade edilmiştir. Aydın (2015)’a göre “kurcalamak” fiili ise B12 seviyesindedir. Bu fiil yerine “devam etmek” fiili

kullanılarak bağlamsal bütünlük sağlanmaya çalışılmıştır. Sözcüksel yoğunluğun azaltılması için ise “diksiyonerlere” ifadesi cümleden çıkarılmıştır.

Nitekim seviye üstü kullanım olan “kurcalamak” fiili Aydın (2015)’in çalışmasında B1 seviyesindeki öğrencilerin bilmesi gereken kelimeler listesinde yer almamaktadır.

Cümlede zarf görevi üstlenen “demin” kelimesi yerine daha yaygın kullanılan “az önce” kelimesinin zarf görevinde kullanılmasının seviye açısından uygun olacağı değerlendirilmiştir.

(49) O.C: Bu yaşlı, zayıf, sarı saçları ağarmış, bilgin, yazar, kamburu çıkmış gözlüklü bir öğretmendi.

U.C: Yanımdaki sınav görevlisi yaşlı, zayıf, sarı saçları beyazlamış, bilgili, yazar, kamburu çıkmış gözlüklü bir öğretmendi.

Cümlede geçen “saçları ağarmak” deyimini ve “bilgin” ifadesi düzeyin üzerinde bir kullanımdır. Bu nedenle “saçları ağarmış” yerine düzeye uygun olan “saçları beyazlamış” ifadesi kullanılmıştır. “Bilgin” ifadesi yerine ise “bilgili” kelimesi tercih edilmiştir. Akıcı ve anlaşılır bir okuma olabilmesi için “Yanımdaki sınav görevlisi” öznesi eklenmiştir.

(50) O.C: Littre’yi Larousse’a tercih ediyor, okullar için pek uygun buluyordu.

U.C: Okullar için Larousse ansiklopedisini Littre ansiklopedisine göre daha uygun buluyordu.

B1 seviyesinde yer alan öğrenciler karşılaştırma yapabilmektedir. Bu nedenle “göre” ve “daha” ifadeleri eklenmiştir. Bölükbaş (2015) çalışmasında cümlede anlaşılabilirliği sağlayabilmenin yollarından birinin ise sözcük ve ifadelerin sıralamasını değiştirmek olduğunu ifade etmektedir. Buradan hareketle cümledeki sözcüklerin sıralamasında da değişiklikler olmuştur. “Pek” sözcüğü yerine ise bağlamdan hareketle “daha” sözcüğü kullanılmıştır.

(51) O.C: Ben dalgın, ilgisiz, masanın üzerindeki Gazyenin klâsik lüğatini karıştırıyordum.

U.C: Özgün cümle korunmuştur.

(52) O.C: Son sayfada kitap ilanları vardı.

U.C: Özgün cümle korunmuştur.

(53) O.C: Gözüme:

“Dictionnairedesiddéessuggerées par lesmots” cümlesi ilişti.

U.C: Bu esnada “Dictionnairedesiddéessuggerées par lesmots” cümlesi gözüme çarptı.

Ölker (2011)’in çalışmasında “gözüne ilişmek” deyiminin kelime sıklığı 8’dir. “Gözüne çarpmak” deyiminin ise sıklık değeri 88’dir. Bu nedenle “gözüne çarpmak” deyimini kullanılmıştır.

(54) O.C: Bu kitabı görmemiştim. Tuhaf!... Nasıl olabilirdi.

U.C: Bu kitabı daha önce görmemiştim. Garip!... Bu nasıl olabilir?

Cümlede zaman ifadesine vurgu yapılarak cümlenin anlamını arttırmak amaçlanmıştır. Bu nedenle cümleye “daha önce” ifadesi eklenmiştir. Aydın (2015)’in çalışmasına göre “tuhaf” kelimesi C1, “garip” kelimesi ise A2 seviyesindedir. Ölker (2011)’in çalışmasında ise “tuhaf” kelimesinin sıklık değeri 81 iken “garip” kelimesinin sıklık değeri 186’dır. Bu nedenle “garip” kelimesi tercih edilmiştir. Son cümleye ise “bu” ifadesi eklenerek anlama ve akıcılığa katkı sağlanmıştır.

(55) O.C: Zaten her kelime bize bir fikir uyarısı yapmaz mı idi?

U.C: Zaten her kelime bizde yeni bir fikir oluşturmaz mıydı?

Aydın (2015)’in çalışmasında “yapmak” ve “oluşturmak” sözcükleri A1 seviyesinde yer almaktadır. “Oluşturmak” kelimesi bağlama daha uygun görülmüştür. “Bize” kelimesi ise “-de” hal eki eklenerek “bizde” şeklinde değiştirilmiştir. Bölükbaş (2015)’in metinlerde anlaşılabilirliği arttırmak için yeni kelime ve ifade eklenebilir görüşünden hareketle “yeni” kelimesi cümleye eklenmiştir.

(56) O.C: Sonra fikirlerin sözlüğü nasıl yapılabilir?

U.C: Özgün cümle korunmuştur.

(57) O.C: Sıska, ihtiyar ayırtman, her öğrencinin anlamlarından başka özel fikirler aklımıza getirdiğini, bunun nedenlerini felsefesini anlattı.

U.C: Zayıf, ihtiyar sınav görevlisi, her öğrencinin aklımıza başka bir fikir getirdiğini, bunun nedenlerini ve felsefesini anlattı.

Aydın (2015)'in çalışmasında göre “sıska” kelimesi C1 seviyesindeyken “zayıf” kelimesi A1 seviyesindedir. Bu nedenle “zayıf” kelimesi tercih edilmiştir. Anlam ve akıcılığın sağlanabilmesi için “özel” ifadesi cümleden çıkarılmıştır. “Aklımıza getirdiğini” ifadelerini cümlede farklı yerlere taşınarak anlam bütünlüğü sağlanmıştır.

(58) O.C: Öğretmen, diğer genç, bizden iştahlı bir ayırtmanla şişman, cesur, sen, serbest öğrencisini sorguya çekiyor, kara tahtaya:

Gargouille

Gargoullement

Gargouiller

Gargouillis

diye yazdığı şeylerin anlamını soruyor, misaller getiriyordu.

U.C: Öğretmen, genç bir sınav görevlisiyle öğrencisini sorguluyor, ona kara tahtaya:

Gargouille

Gargoullement

Gargouiller

Gargouillis

diye yazdığı şeylerin anlamını soruyor, örnekler veriyordu.

Bölükbaş (2015)'tan hareketle “diğer, bizden iştahlı, bir şişman, cesur, şen, serbest” gibi sözcükler cümleden çıkarılarak sözcüksel yoğunluklar azaltılmıştır. “Ona” zamiri eklenerek anlam bütünlüğü sağlanmıştır. Aydın (2015)'in çalışmasına göre “misal” sözcüğü B2 seviyesindeyken “örnek” sözcüğü A1 seviyesindedir. Bu nedenle “örnek” sözcüğü tercih edilmiştir.

(59) O.C: Konuştuğum ayırtman, yüzü ölümü hatırlatacak kadar kansız, yanakları çökük, ağzı renksizdi.

U.C: Konuştuğum sınav görevlisinin yanakları çökmüş, dudakları renksizdi.

Bölükbaş (2015)'ın okuma metinlerinin dil düzeylerine göre uyarlanmasıyla ilgili yapmış olduğu çalışmadan hareketle metnin anlamı korunarak kısaca yeniden yazılıp özetleme yapılmıştır. Özetleme yapılırken soyut ifadelerin somut ve anlaşılır ifadelerle değiştirilmesine özen gösterilmiştir.

(60) O.C: Elbiseleri temiz, mükemmel olmasa, aylarca aç kalmış, yiyecek ekmek bulamamış bir fakir sanılacaktır.

U.C: Elbiseleri temiz, mükemmel olmasa, herkes onu aç ve fakir sanırdı.

Bölükbaş (2015)'tan hareketle sözcüksel yoğunluklar azaltılarak mecazlı ifadeler yerine somut ve anlaşılır ifadeler kullanılmıştır. Cümleden “aylarca aç kalmış, yiyecek ekmek bulamamış bir” kısmı çıkarılmıştır. Anlamda bozulma veya daralma olmamıştır.

(61) O.C: Devam ediyordu:

U.C: Özgün cümle korunmuştur.

(62) O.C: - Evet, bundan başka da her kelime herkeste ayrı özel bir fikir, bir hatıra yaşatır.

U.C: - Evet, bundan başka da her kelime herkeste ayrı özel bir fikir, bir hatırayı hatırlatır.

“Hatıra yaşatmak” deyimini düzeyin üzerindedir. Ölker (2011)'de sıklık değeri 17'dir. “Hatıra yaşatmak” yani “aklına gelmek” deyiminin “hatırlamak, anımsamak” anlamından hareketle “hatırlamak” fiili kullanılmıştır.

(63) O.C: Öyle kelimeler vardır ki bir adam için bütün bir tarih, bütün bir hayat, bütün bir timsaldir.

U.C: Öyle kelimeler vardır ki bir adam için bütün bir tarih, bütün bir hayat demektir.

Ölker (2011)'de “timsal” sözcüğünün sıklık değeri 17'dir. Bunun yerine anlamı daha akıcı hale getirecek olan “demek” fiili kullanılarak cümle tamamlanmıştır.

(64) O.C: -Ne gibi? diye sordum.

U.C Özgün cümle korunmuştur.

(65) O.C: -Nasıl anlatayım, dedi.

U.C: Özgün cümle korunmuştur.

- (66) O.C: Meselâ şu tahtada gördüğünüz “Gargoulement” kelimesi yok mu?

U.C. : Özgün cümle korunmuştur.

- (67) O.C: Bana kırık, sefil, parasız, yorgun hayatımın bütün felâketlerini bir anda hatırlatır.

U.C: Hayatımdaki bütün kötü olayları bana, bir anda hatırlatır.

Bölükbaş (2015)’ın okuma metinlerinin dil düzeylerine göre uyarlanmasıyla ilgili yapmış olduğu çalışmadan hareketle metnin anlamı korunarak kısaca yeniden yazılarak özetleme yapılmıştır. Özetleme yapılırken sözcüksel yoğunluk azaltılmıştır. Anlamda herhangi bir bozukluk veya daralma olmamıştır.

- (68) O.C: Bu kelimeyi işitince derin bir karamsarlık, anlatılmaz bir heyecan, anlatılmaz bir acı duyarım.

U.C: Bu kelimeyi işitince içimi karamsarlık sarar. Çok heyecanlanır, acı duyarım.

Öğrencilerin cümleyi daha iyi anlayıp daha akıcı şekilde okuyabilmeleri için cümle ikiye bölünmüştür. Ölker (2011)’e göre “derin acı, uyku” ifadesinin kullanım sıklığı 3’tür. Bu nedenle sözcüksel yoğunluğu azaltarak “derin” ifadesi cümleden çıkarılmıştır. TMV (2020)’ye göre “-mez/-maz” sıfat-fiil ekleri B2 seviyesindedir. Sıralı cümle yapılarak “anlatılmaz” ifadeleri çıkarılmıştır. Bu ifadelerin yerine “çok” zarfi eklenmiştir.

- (69) O.C: Gülümsedim:

U.C: Özgün cümle korunmuştur.

- (70) O.C: - Abartma, abartma...

U.C: - Konuyu büyütme...

Aydın (2015)’in çalışmasına göre “abartmak” fiili B2 seviyesinde yer almaktadır. Bağlamdan hareketle “konuyu büyütme” şeklinde değiştirilmiştir.

- (71) O.C: Kim olursa olsun “Gurultu” kelimesi manâsından başka ne hatırlatabilir?

U.C: “Gurultu” kelimesi anlamından başka ne hatırlatabilir ki?

Bölükbaş (2015)’dan hareketle sözcüksel yoğunluklar azaltılarak cümleden “Kim olursa olsun” sözcüğü çıkarılmıştır. Günümüzde “anlam” sözcüğü “manâ” sözcüğünden daha fazla kullanılmaktadır. Bu nedenle “anlam” kelimesi tercih edilmiştir. Ayrıca vurguyu arttırıp anlama katkıda bulunmak için cümleye “ki” bağlacı eklenmiştir.

(72) O.C: Gözlüğün şeffaf taşları arkasından yapay bir hayat ile parlayan bakışlarımı bana dikti:

U.C: Sınav görevlisi, gözlüklerinin arkasından bana baktı:

Bölükbaş (2015)’ın okuma metinlerinin dil düzeylerine göre uyarlanmasıyla ilgili yapmış olduğu çalışmadan hareketle metnin anlamı korunarak kısaca yeniden yazılıp özetleme yapılmıştır. Cümle daha somut ve anlaşılır hale getirilmiştir.

(73) O.C: - Öyle ise dinleyiniz, dedi, size bu uğursuz kelimenin bendeki etkisini anlatayım.

U.C: - Öyle ise dinleyin. Size bu uğursuz kelimenin bendeki etkisini anlatayım, dedi.

Cümlelerin daha akıcı olması için “dinleyiniz” ifadesi “dinleyin” şeklinde yeniden yazılmıştır. Bölükbaş (2015) çalışmasında cümlede anlaşılabilirliği sağlayabilmenin yollarından birinin ise sözcük ve ifadelerin sıralamasını değiştirmek olduğunu ifade etmektedir. Buradan hareketle cümledeki “dedi” ifadesi cümlelerin sonuna konulmuştur. Ayrıca cümle ikiye bölünmüştür.

(74) O.C: O zaman karamsarlığımı hak verecek, asla abartmadığımı göreceksiniz.

U.C: O zaman karamsarlığımı anlayacaksınız. Konuyu asla büyütmediğimi göreceksiniz.

Ölker (2011)’e göre “hak vermek” deyiminin kullanım sıklığı 17’dir. Ayrıca bu ifade hedef seviyenin üzerinde yer aldığı için “anlamak” fiili tercih edilmiştir. Cümle ikiye bölünmüştür. Daha önceki cümlelerde ifade edildiği gibi hedef seviyenin üzerinde yer alan “abartmak” fiili “konuyu büyütme” şeklinde ifade edilmiştir.

(75) O.C: Sonra sarı, büyük ellerinin takatsiz hareketleriyle bir cigara yaktı, ancak benim işitebileceğim, hafif kısık bir sesle yavaş yavaş hikâyesinin anlatmaya başladı:

U.C: Sonra bir sigara yaktı. Sessizce yavaş yavaş hikâyesini anlatmaya başladı. Onu sadece ben işitiyordum.

Bölükbaş (2015)'ın okuma metinlerinin dil düzeylerine göre uyarlanmasıyla ilgili yapmış olduğu çalışmadan hareketle cümledeki sözcüksel yoğunluğun azaltılıp anlamın güçlendirilmesi için cümleden “sonra sarı, büyük ellerinin takatsiz hareketleriyle” kısmı çıkarılmıştır. Cümle, bağlamdan hareketle öğrencilerin daha akıcı ve anlaşılır bir şekilde okumalarını sağlamak amacıyla üç cümle olarak yazılmıştır. Anlamda daralma veya bozulma olmamıştır.

(76) O.C: “Yirmi sene önce...

U.C: Özgün cümle korunmuştur.

(77) O.C: Liseden yeni çıkmıştım.

U.C: Liseden yeni mezun olmuşum.

“Liseden çıkmak” fiili hedef seviyenin üzerinde yer almaktadır. Bunun yerine Aydın (2015)'ın çalışmasına göre A1 seviyesinde yer alan “mezun olmak” fiili kullanılmıştır.

(78) O.C: Yakışıklı, bilgili, güzel, alafranga bir gençtim.

U.C: Yakışıklı, bilgili, güzel, modern bir gençtim.

Bölükbaş (2015)'ın çalışmasından hareketle günümüz Türkçesinde kullanılmayan veya çok az kullanılan kelimeler ve ifadeler çıkarılmalıdır. “Alafranga” kelimesi çıkarılarak “modern” kelimesi eklenmiştir.

(79) O.C: Yalnız bir kusurum vardı: Fakirlik...

U.C: Tek kusurum fakir olma.

“Yalnız” kelimesinin sesteş kullanımları da vardır. Bu durumun cümlelerin akıcılığını ve anlaşılabilirliğini etkilememesi için “yalnız bir” ifadesi cümleden çıkarılarak “tek” ifadesi eklenmiştir. Cümleden herhangi bir daralma veya bozulma olmamıştır.

(80) O.C: Babam daima boğazına kadar borç içinde yaşar, çok harcayan, bataklı bir memurdu.

U.C: Babamın çok borcu vardı. Çok para harcayan bir memurdu.

Cümlenin daha anlaşılır olması için cümle ikiye bölünmüştür. “Boğazına kadar borç içinde yaşamak” ifadesi hedef seviyenin üzerinde bir anlatımdır. Bölükbaş (2015)’tan hareketle sözcüksel yoğunlukların azaltılması için bu ifadeler cümleden çıkarılmıştır. Bunun yerine “çok” sıfatı eklenmiştir. “Batakçı” kelime mecazî olmakla birlikte hedef seviyenin üzerindedir. Bu nedenle söz konusu kelime cümleden çıkarılmıştır. Cümleye “para” nesnesi eklenerek cümle daha anlamlı ve akıcı hale getirilmiştir.

(81) O.C: Evimiz bile yoktu. Kirada oturuyorduk.

U.C: Özgün cümle korunmuştur.

(82) O.C: İyi eğitim gören her fakir genç gibi ben de “Mutluluk, zenginlikten başka bir şey değildir” sözüne gerçekten inandım, iman ettim.

U.C: İyi eğitim gören her fakir genç gibi ben de mutluluğun zenginlikle olacağına inanıyordum.

Bölükbaş (2015)’tan hareketle sözcüklerin, ifadelerin veya yapıların tekrarından kaçınılarak metin küçültülmüştür. “İnanmak” ve “iman etmek” yakın anlamlıdır tekrara gerek duyulmamıştır. Ayrıca “iman etmek” ifadesi hedef seviyenin üzerinde yer almaktadır. Bu nedenle cümleden çıkarılmıştır. Cümlenin daha akıcı ve anlaşılır olması için tırnak içerisinde verilen söz cümlenin içerisine alınarak sözcüksel yoğunluklar azaltılmıştır.

(83) O.C: Mutluluk insanlar için bir haktı. Hak ise kuvvetti.

U.C: Özgün cümle korunmuştur.

(84) O.C: Kuvvetin ise hayatta maddeleşmesi timsali ancak paraydı.

U.C: Kuvvet ise ancak paraydı.

Bölükbaş (2015)’ göre cümlelerin daha anlaşılır olabilmesi için bazı sözcük ve ifadeler cümleden çıkarılmalıdır. Sözcüksel yoğunluğun azaltılması amaçlanmıştır.

(85) O.C: Para ile ne olmazdı? İyi gıda, iyi zaman, iyi mekân, iyi kadın...

U.C: Özgün cümle korunmuştur.

(86) O.C: Her şey, her şey, bize para ile gelir, bizden para ile beraber giderdi.

U.C: Para ile her şey olurdu.

Bölükbaş (2015)'tan hareketle sözcüklerin, ifadelerin veya yapıların tekrarından kaçınılarak metin küçültülmüştür. Ayrıca metin küçültülürken özetleme de yapılmıştır.

(87) O.C: Okuldan çıktıktan sonra tek düşüncem zengin olmanın çaresini aramak oldu.

U.C: Okulu bitirince sadece zengin olmanın çaresini aradım.

Bölükbaş (2015)'tan hareketle sözcüksel yoğunluklar azaltılarak cümleden “tek düşüncem” ifadesi çıkarılmıştır. “Okuldan çıktıktan sonra” ifadesi hedef seviyenin üzerinde olup mecazî ifadeler barındırmaktadır. Bu ifade, “okulu bitirince” ifadesiyle değiştirilerek anlaşılabilirlik arttırılmıştır.

(88) O.C: Uzaktan, yakından miras falan yoktu. Ticaret, girişim de bizim işimiz değildi.

U.C: Akrabalarımın bana hiçbir şey kalmamıştı. Ticaret yapmayı da bilmiyordum.

“Uzaktan, yakından” ifadesi yerine “akrabalarım” sözcüğü eklenerek sözcük somutlaştırılmıştır. İkinci cümle de ise cümle özetlenmiştir. Özetleme yapıldıktan sonra anlamda daralma veya bozulma olmamıştır.

(89) O.C: Türkiye’de saadetin, yani servetin çıkacağı iki kapı vardı: ya baba, ya karı...

U.C: Türkiye’de mutluluğun, yani zenginliğin iki yolu vardı: ya baban zengin olacak ya da karın...

Aydın (2015)'in çalışmasına göre “saadet” kelimesi B2 seviyesindedir. Bu kelimenin yerine günlük hayatta daha yaygın olarak kullanılan “mutluluk” kelimesi kullanılmıştır. “Servet” kelimesi hedef seviyeye uygundur fakat günlük hayatta “zenginlik” kelimesinin kullanımı daha yaygın olduğu için “zenginlik” kelimesi tercih edilmiştir. “Kapı” ifadesi mecazî anlamda kullanılmıştır. Öğrencilerin metni daha iyi anlayıp okumaları için hedef seviyeye uygun olan “yol” mecazî ifadesi kullanılmıştır.

(90) O.C: Son moda elbise giymeye, gayet güzel gördüğüm halde, gözlük takmaya alıştım.

U.C: Son moda elbise giymeye ve gözlerim bozuk olmadığı halde, gözlük takmaya alıştım.

Bölükbaş (2015)'a göre anlamayı kolaylaştırmak gerekmektedir. Öğrencilerin zihnini karıştırabilecek olan ifadelerin daha uygun bir ifadeyle değiştirilmesi okuma zevkinin sürekliliğini sağlamaktadır. “Gayet güzel gördüğüm halde” ifadesi yerine “gözlerim bozuk olmadığı halde” tercih edilmiştir.

(91) O.C: Gözlük o zamanlar moda idi.

U.C: Çünkü gözlük o zamanlar modaydı.

Bölükbaş (2015)'a göre anlamayı kolaylaştırmak için gerektiğinde bağlaçlardan da yararlanılmalıdır. Önceki cümleye izahat gerektirdiği için “çünkü” bağlacı cümleye eklenmiştir.

(92) O.C: Ötede beride gezmeye başladım. Aradım, aradım.

U.C: Her yerde gezmeye başladım. Zengin bir kadın aradım.

Ölker (2011)'in yapmış olduğu çalışmada “ötede beride” yer tamlayıcısının sıklık değeri 3'tür. Bu ifade günlük hayatta kullanımı yaygın olan “her yerde” tamlayıcısıyla değiştirilmiştir. Bölükbaş (2015) tekrarlı ifadelerden kaçınmak gerektiğini ifade etmektedir. Bu nedenle “aradım, aradım” ifadesini daha anlaşılır kılmak için sıfat ve nesne eklenerek “zengin bir kadın aradım” şeklinde yeniden yazılmıştır.

(93) O.C: Sonunda annemin akrabasından biri benim aradığımı buldu.

U.C: Sonunda annemin bir akrabası aradığım kadını buldu.

Bölükbaş (2015) çalışmasında cümlede anlaşılabilirliği sağlayabilmenin yollarından birinin ise sözcük ve ifadelerin sıralamasını değiştirmek olduğunu ifade etmektedir. Buradan hareketle cümledeki sözcüklerin sıralamasında da değişiklikler olmuştur. Ayrıca “kadını” ifadesi de eklenerek anlam belirsizliğinin oluşmaması sağlanmıştır.

(94) O.C: Sultan Abdülhamid'in kölelerinden birinin kızı...

U.C: Özgün cümle korunmuştur.

(95) O.C: Bilmem neci başı olan babası birkaç sene önce ölmüştü.

U.C: Babası birkaç sene önce ölmüştü.

Bölükbaş (2015)'a göre cümlede yer alan bazı sözcük ve ifadeleri cümleden atarak sözcüksel yoğunluğu azaltabiliriz. Buradan hareketle “bilmem neci başı olan” ifadesi cümleden çıkarılmıştır. Cümlenin anlamında herhangi bir bozulma veya daralma olmamıştır.

(96) O.C: Doksan bin lirayı geçen malları mülkleri, bu kardeşiz kıza kalmıştı.

U.C: Kızın doksan bin liradan fazla serveti vardı ve hiç kardeşi yoktu.

Cümleyi daha anlaşılır hâle getirmek için cümleye “kızın” öznesi eklenmiştir. Cümlede yer alan “mal mülk” kavramı Ölker (2011)’in çalışmasına göre 3 sıklık değerine sahiptir. Bu kavramın yerine 134 sıklık değerine sahip olan “servet” kavramı tercih edilmiştir. “bu kardeşiz kız” ifadesi açık ve anlaşılır bir ifade olarak görülmemiş olup “hiç kardeşi yoktu” şeklinde yeniden yazılmıştır.

(97) O.C: Dehşetli bir kelepir... Hemen istedim.

U.C: Bu, çok güzel bir fırsattı. Kızı hemen istedim.

Ölker (2011)’in çalışmasında “kelepir” sözcüğü 4 sıklık değerine sahiptir. Ayrıca günlük hayatta çok sık kullanılan bir kelime değildir. Bu kelimenin yerine 92 sıklık değerine sahip “fırsat” kelimesi tercih edilmiştir. Bölükbaş (2015)’a göre anlaşılması zor olan ifade ve kelimelerin yerine anlaşılır kelime ve yapı kullanılmalıdır. Bu nedenle “dehşetli bir kelepir” ifadesi “bu, çok güzel bir fırsattı” şeklinde yeniden yazılmıştır. Ayrıca ikinci cümleye “kızı” nesnesi eklenerek cümle daha anlaşılır hale getirilmiştir.

(98) O.C: Araştırma yaptılar. Söz vermeden bir kere beni görmek istediler.

U.C: Önce beni araştırdılar. Kabul etmeden önce beni görmek istediler.

Bölükbaş (2015)’a göre cümlenin daha iyi anlaşılabilmesi için kısaca yeniden söylenmelidir. Buradan hareketle “önce beni araştırdılar” şeklinde değişiklik yapılarak cümle daha anlamlı hâle getirilmiştir. Ölker (2011)’in çalışmasına göre “söz vermek” ifadesi 32 sıklık değerine sahipken “kabul etmek” 870 sıklık değerine sahiptir. Bu nedenle “kabul etmek” ifadesi tercih edilmiştir. Ayrıca “bir kere” ifadesi cümleden çıkarılarak sözcüksel yoğunluk azaltılmıştır.

(99) O.C: Görüşme gününü kararlaştırdık.

U.C: Özgün cümle korunmuştur.

(100) O.C: Bir Pazar günü idi.

U.C: Özgün cümle korunmuştur.

(101) O.C: Kız dadısıyla ve diğer yaşlı bir hanımla dört atlı arabasından indi.

U.C: Kız görüşmeye dadısı ve yaşlı bir hanımla geldi.

Bölükbaş (2015)'a göre bazı ifadeler cümleden atılarak sözcüksel yoğunluk azaltılmalıdır. Buradan hareketle “dört atlı arabasından indi” ifadesi cümleden çıkarılmıştır. Ayrıca “görüşmeye” ifadesi eklenerek cümle daha anlaşılır hâle getirilmiştir.

(102) O.C: Gördüm, bayıldım. Zenginliğini düşündürmeyecek derecede güzel, zarifti.

U.C: Kızı gördüm, çok beğendim. O kadar güzeldi ki kızın zengin olduğunu bile unutmuştum.

Mecazî olarak kullanılan “bayılmak” seviye üzeri bir ifadedir. İfade cümleden çıkarılınca cümlenin anlamında herhangi bir daralma veya bozulma olmadığı için cümleden çıkarılmıştır. Ayrıca cümleye “kızı” nesnesi eklenerek anlam güçlendirilmiştir. Bölükbaş (2015)'a göre cümlenin anlamını korumak veya daha anlaşılır hâle getirmek için sözcük ve ifadelerin sıraları değiştirilebilmektedir. Buradan hareketle ikinci cümlede yer alan kelime ve ifadelerin sıralamalarında bir değişiklik olmuştur. “O kadar” ifadesi pekiştirme görevi görerek cümlenin anlamını korumaya yardımcı olmuştur.

(103) O.C: Tıpkı bir lâle...

U.C: Âdeta bir çiçek gibiydi.

Aydın (2015)'a göre “tıpkı” kelimesi B2 seviyesindedir. Ölker (2011)'e göre ise “tıpkı” kelimesi 83 sıklık değerine, “adeta” kelimesi ise 237 sıklık değerine sahiptir. Bu nedenle “adeta” kelimesi tercih edilmiştir. Ayrıca “lâle” sözcüğü özel bir ifade olduğu için daha genel bir ifade olan “çiçek” kelimesi tercih edilerek “gibi” benzetme edatıyla birlikte kullanılmıştır.

(104) O.C: O da beni beğendi.

U.C: Özgün cümle korunmuştur.

(105) O.C: Aradan bir ay geçmeden nikâhı yaptık.

U.C: Bir ay içinde nikâhı yaptık.

Cümleyi daha anlaşılır hale getirmek ve sözcüksel yoğunluğu azaltmak için “aradan bir ay geçmeden” ifadesi yerine “bir ay içinde” ifadesi kullanılmıştır.

(106) O.C: Kaynanam hediye olmak üzere, bana beş yüz liralık banknot göndermişti.

U.C: Kaynanam düğün hediyesi olarak bana beş yüz lira göndermişti.

Cümleye “düğün” tamlayanı eklenip “hediye” tamlananına ise tamlanan eki getirilerek anlam daha belirgin hâle getirilmiştir. “olmak üzere” ifadesi cümleden çıkarılıp “olarak” şeklinde yeniden yazılarak cümlede akıcılık sağlanmıştır. Ayrıca günümüzde kullanımı yaygın olmayan “banknot” ifadesi cümleden çıkarılmıştır.

(107) O.C: Artık nasıl süslendiğimi hayal et.

U.C: Artık nasıl süslü giyindiğimi düşün.

Aydın (2015)’a göre “süslenmek” ifadesi B2 seviyesindedir. Ayrıca Ölker (2011)’in çalışmasına göre “süslenmek” ifadesi 27 sıklık değerine sahiptir. Bu nedenle hedef seviyeye uygun ve anlaşılır bir şekilde “süslü giyinmek” şeklinde yeniden yazılmıştır. “Hayal etmek” fiili Aydın (2015)’in çalışmasına göre b2 seviyesindedir. Ölker (2011)’in çalışmasına göre ise 7 sıklık değerine sahiptir. Bu nedenle “hayal etmek” fiili yerine “düşünmek” fiili kullanılmıştır.

(108) O.C: Nihayet sonbaharın yağmurlu, serin bir günü...

U.C: Sonunda sonbaharın yağmurlu, serin bir günü...

“Nihayet” ifadesi Aydın (2015)’in çalışmasına göre b2 seviyesindedir. Bu ifadenin yerine Ölker (2011)’in çalışmasında 205 sıklık değerine sahip olan “sonunda” ifadesi kullanılmıştır.

(109) O.C: Koltuğa giriyordum.

U.C: Cümle metinden silinmiştir.

Bölükbaş (2015)’in okuma metinlerinin dil düzeylerine göre uyarlanmasıyla ilgili yapmış olduğu çalışmadan hareketle metnin anlamına doğrudan katkı sağlamayan veya ayrıntı içeren ifadeler silinmiştir.

(110) O.C: Nişantaşı’ndan konak âdeta bir saraydı.

U.C: Nişantaşı’ndaki konak âdeta bir saraya benziyordu.

Cümleye “-ki” ilgi hali eki eklenip cümle “benzemek” fiili kullanılarak tamamlanmıştır. Anlamı arttırmak amaçlanmıştır.

(111) O.C: Camların o günkü ıslak manzarasını, muhteşem, kuytu divanlık bir mutluluk getiren bu melek, beyaz elbiseleri içinde gerçekten uzak bir güzelliğın esîrden ışıklarını saçıyor, sanki ihtişama, ipeğ'e, sırmaya, yaldıza boğulmuş odayı daha çok aydınlatıyordu.

U.C: Karım, beyaz düğün elbisesini giyince o kadar güzel olmuştu ki...

Bölükbaş (2015)'ın okuma metinlerinin dil düzeylerine göre uyarlanmasıyla ilgili yapmış olduğu çalışmadan hareketle metnin anlamı korunarak kısaca yeniden yazılıp özetleme yapılmıştır.

(112) O.C: Uzatmayalım. Gece oldu.

U.C: Konuyu uzatmayayım. Gece oldu.

Cümleye "konuyu" nesnesi eklenerek anlam korunmuştur.

(113) O.C: Kalın camlardan, kapalı panjurların dışarısında şiddetli bir yağmurun gizli ayak seslerine benzeyen şakırtılarını duyuyordum.

U.C: Pencereye yağmur damlaları vuruyordu.

Bölükbaş (2015)'ın okuma metinlerinin dil düzeylerine göre uyarlanmasıyla ilgili yapmış olduğu çalışmadan hareketle metnin anlamı korunarak kısaca yeniden yazılıp özetleme yapılmıştır.

(114) O.C: Eşim o kadar güzeldi ki, kendisiyle konuşurken "doksan bin lira'yı unutuyordum.

U.C: Karım o kadar güzeldi ki, kendisiyle konuşurken "doksan bin lira'yı unutuyordum.

"Eş" sözcüğü gerek kadın gerek erkek için kullanılabilir. Anlam belirsizlikleri ve akıcılığa engel olmaması için "karım" sözcüğü tercih edilmiştir.

(115) O.C: Saatler pek çabuk geçti, anlatmaya gerek yok.

U.C: zgn cümle korunmuştur.

(116) O.C: Her kibar gerdek gecesi gibi; Fransızca konuştuk. Edebiyattan bahsettik.

U.C: Evliliğimizin ilk gecesi Fransızca konuştuk ve edebiyat hakkında sohbet ettik.

Bölükbaş (2015)'a göre cümledeki sözcüksel yoğunluklar azaltılmalıdır. “Her kibar” sözcüğü cümleden çıkarılmıştır. “Gerdek gecesi” ifadesi yerine “evliliğimizin ilk gecesi” ifadesi eklenerek anlatım güçlendirilmiş ve daha anlaşılır hâle getirilmiştir. “Edebiyattan bahsetmek” ifadesi hedef seviyeyi zorlayabileceği düşünülerek “edebiyat hakkında sohbet etmek” ifadesi kullanılmıştır. Bağlaç yardımıyla cümle tek cümle halinde yeniden yazılmıştır.

(117) O.C: O piyano çaldı. Musikiden dem vurduk.

U.C: O piyano çaldı. Musiki ile ilgili konuştuk.

“Dem vurmak” deyimini Ölker (2011)'in çalışmasına göre 4 sıklık değerine sahiptir. Ayrıca “Dem vurmak” hedef seviyenin üzerinde bir ifade olduğu için “ile ilgili konuşmak” ifadesi tercih edilmiştir.

(118) O.C: - Mozartı sever misiniz?

U.C: Özgün cümle korunmuştur.

(119) O.C: - Evet, ya Vagner?

U.C: Özgün cümle korunmuştur.

(120) O.C: Nihayet yatağın başına geldik.

U.C: Sonunda yatak odasına geldik.

“Nihayet” ifadesi Aydın (2015)'in çalışmasına göre b2 seviyesindedir. Bu ifadenin yerine Ölker (2011)'in çalışmasında 205 sıklık değerine sahip olan “sonunda” ifadesi kullanılmıştır. Hedef seviyenin cümleyi daha kolay anlayabilmesi için “yatağın başı” ifadesi “yatak odası” şeklinde değiştirilmiştir. Cümlede daralma veya bozulma olmamıştır.

(121) O.C: O, yandaki küçük tuvalet kabinesinde kaldı.

U.C: O, tuvalet kabinine gitti.

Bölükbaş (2015)'in çalışmasından hareketle ayrıntıya giren ve anlamda daralmaya yol açmayan “yandaki” ve “küçük” sözcükleri cümleden çıkarılmıştır. Bağlamdan hareketle cümlenin daha iyi anlaşılabilmesi için “kaldı” yüklemi yerine “gitti” yüklemi tercih edilmiştir. Ayrıca “kabine” günlük dilde daha fazla tercih edilen “kabin” şeklinde yeniden yazılmıştır.

(122) O.C: Ben üşür gibi oluyordum.

U.C: Özgün cümle korunmuştur.

(123) O.C: Beklemedim, kabalık olacağını düşünmedim.

U.C: Karımı beklemedim, ona ayıp olacağını düşünmedim.

Cümleye “karımı” nesnesi ve “ona” zamiri eklenerek anlam daha belirgin hâle getirilmiştir. Aydın (2015)’a göre “kabalık” kelimesi B2 seviyesindedir. Ayrıca Ölker (2011)’e göre “kabalık kelimesi 6 sıklık değerine sahiptir. Bu nedenle hedef dil seviyesine uygun 20 sıklık değerine sahip olan “ayıp” sözcüğü tercih edilmiştir.

(124) O.C: Bütün ipek olan yumuşak yatağa girdim.

U.C: Yumuşak, ipek yatağa girdim.

Bölükbaş (2015)’a göre sözcüksel yoğunluklar azaltılarak daha anlaşılır cümleler oluşturulmalıdır. Cümledeki anlamıyla “bütün” kelimesi öğrencilerin hedef seviyesine uygun değildir ve yanlış yorumlanabilir. “Bütün” ve “olan” ifadesi cümleden çıkarılarak “yumuşak” kelimesinin de sıralaması değiştirilerek cümle anlamlı hâle getirilmiştir.

(125) O.C: Sabırsızlanıyordum.

U.C: Özgün cümle korunmuştur.

(126) O.C: Eşimi beklemek beni üzüyordu.

U.C: Karımı beklemek beni üzüyordu.

“Eş” sözcüğü gerek kadın gerek erkek için kullanılabilir. Anlam belirsizlikleri ve akıcılığa engel olmaması için “karımı” sözcüğü tercih edilmiştir.

(127) O.C: Alnımdan soğuk terler akmaya başladı.

U.C: Çok heyecanlıydım.

Özgün cümlede yer alan deyim hedef seviyenin üzerinde yer almaktadır. Bu cümle özetleme yapılarak yeniden yazılmıştır. Böylece daha anlaşılır hâle gelmiştir.

(128) O.C: Yattığım yerde etrafıma bakıyordum.

U.C: Özgün cümle korunmuştur.

(129) O.C: Karşımda büyük aynanın önünde heykelli bir saat duruyordu.

U.C: Karşımdaki büyük aynanın önünde bir saat duruyordu.

Bölükbaş (2015)'a göre sözcüksel yoğunluklar azaltılarak daha anlaşılır cümleler oluşturulmalıdır. “Heykelli” ifadesi ayrıntıya girmektedir. Bu ifade okuyucunun dikkatini dağıtmaması için cümleden çıkarılmıştır. Ayrıca cümlede “-ki” ilgi hali eki getirilerek cümle daha anlamlı ve düzgün şekilde ifade edilmiştir.

(130) O.C: Bekliyor, sıkılıyor, boğulur gibi oluyordum.

U.C: Özgün cümle korunmuştur.

(131) O.C: Fenalaştım.

U.C: Kendimi iyi hissetmiyordum.

Ölker (2011)'e göre “fenalaşmak” 10 sıklık değerine sahiptir. Ayrıca hedef seviyenin üzerinde bir kullanımdır. Bu ifade öğrenciler tarafından daha iyi anlaşılabilmesi için yeniden yazılmıştır.

(132) O.C: Eşim tuvalet odasından çıktı.

U.C: Karım tuvalet kabininden çıktı.

“Oda” sözcüğü yerine akıcılığı ve anlam bütünlüğünü sağlaması için “kabin” sözcüğü tercih edilmiştir.

(133) O.C: Arkasında uzun, parlak bir gecelik vardı.

U.C: Uzun, parlak bir gecelik giymişti.

“Arkasında” sözcüğü cümleden çıkarılarak sözcüksel yoğunluk giderilmiştir. “Vardı” yüklemi yerine “giymişti” yüklemi tercih edilerek anlam bütünlüğü sağlanmıştır.

(134) O.C: Mavi, büyük abajur lâmbayı söndürdü.

U.C: Lâmbayı söndürdü.

Bölükbaş (2015)'tan hareketle “mavi, büyük abajur” ifadesi cümleden çıkarılarak sözcüksel yoğunluk azaltılmıştır. Cümlelerin anlamında bozulma veya daralma olmamıştır.

(135) O.C: Lâmba söner sönmez aynanın önündeki büyük saati gördüm.

U.C: Özgün cümle korunmuştur.

(136) O.C: Bu bir kayalıktı, arkasına konan bir gece kandilinden çağlayan bulutlu bir ışık akıyordu.

U.C: Cümle metinden silinmiştir.

Bölükbaş (2015)'ın okuma metinlerinin dil düzeylerine göre uyarlanmasıyla ilgili yapmış olduğu çalışmadan hareketle metnin anlamına doğrudan katkı sağlamayan veya ayrıntı içeren ifadeler silinmiştir.

(137) O.C: Ne yapacağımı bilmiyordum?..

U.C: Özgün cümle korunmuştur.

(138) O.C: Ne diyecektim?

U.C: Özgün cümle korunmuştur.

(139) O.C: Yatağıma girmişti.

U.C: Karım da yatağa girmişti.

Cümlenin daha anlaşılır olması için cümleye “karım” öznesi eklenmiştir. Özne eklendikten sonra birkaç yapısal değişiklik yapılarak cümle yeniden yazılmıştır.

(140) O.C: Elimi uzattım. Kollarına dokundum.

U.C: Özgün cümle korunmuştur.

(141) O.C: Buz gibiydi birden titredim; yorganın altından bir gurultu aksetti.

U.C: Kolları çok soğuktu. Bu yüzden birden titredim. Yorganın altından bir gurultu sesi geldi.

Ölker (2011)'e göre “buz gibi” deyimini 5 sıklık değerine sahiptir. Aynı zamanda hedef seviyenin üzerinde bir kullanımdır. Cümleyi daha anlaşılır hâle getirmek için somutlaştırmaya çalışılarak cümle yeniden yazılmıştır. Bölükbaş (2015)'a göre de anlamayı kolaylaştırmak için sebep-sonuç anlamı taşıyan bağlaçlardan faydalanılmalıdır. “Bu yüzden” bağlacı iki cümle haline getirilen cümleyi daha anlaşılır yapmıştır.

Aydın (2015)'ın çalışmasına göre “aksetmek” fiili c1 seviyesindedir. Bu nedenle “sesin gelmesi” şeklinde anlamca yakın olan bir fiil kullanılmıştır.

(142) O.C: Elimi çektim. Boğazım acımaya şakaklarım yanmaya başladı.

U.C: Elimi kollarından çektim. Boğazım acımaya, alınım yanmaya başladı.

Birinci cümleye yer tamlayıcısı eklenerek cümlelerin anlamlı ve akıcı olması istenmiştir. Aydın (2015)'in çalışmasına göre “şakak” sözcüğü c1 seviyesindedir. Bu sözcüğün yerine anlamca en yakın olan “alın” sözcüğü kullanılmıştır.

(143) O.C: Sınırlarım geriliyordu. Sınırsal bir kuruntu...

U.C: Bu gürültü sesi beni sınırlendirdi.

Bölükbaş (2015)'in okuma metinlerinin dil düzeylerine göre uyarlanmasıyla ilgili yapmış olduğu çalışmadan hareketle metnin anlamı korunarak kısaca yeniden yazılıp özetleme yapılmıştır. Özetleme yapılırken mecazlı ve soyut ifadeler yerine somut ve anlaşılır ifadeler tercih edilmiştir. Cümlelerin anlamında bozulma veya daralma olmamıştır.

(144) O.C: Sanki bu yorganın altından kertenkele, yılan, kurbağa gibi pis ıslak bir hayvan vardı.

U.C: Yorganın altında güzel bir kadın değil de sanki pis ve ıslak bir hayvan vardı.

Cümlelerin daha anlaşılır olması için ve sözcüksel yoğunluğun azaltılması için “kertenkele, yılan, kurbağa” şeklinde sıralanan hayvan isimleri tek çatı altında toplanarak “hayvan” şeklinde yeniden yazılmıştır. “Sanki” ifadesinin sıralaması değiştirilmiştir. Ayrıca anlamın daha belirgin olması için cümleye “güzel bir kadın değil de” ifadesi eklenerek akıcılık ve anlamsal bütünlük sağlanmaya çalışılmıştır.

(145) O.C: Eşim benden tarafa dönerken bu gürültü yine haykırdı.

U.C: Karım bana doğru dönerken ondan yine gürültü sesi geldi.

Cümlede “benden tarafa” şeklinde yazılan tamlayıcı, hedef seviyeye uygun olan “bana doğru” şeklinde yeniden yazılmıştır. “Ondan” ifadesi de eklenerek cümle daha anlamlı hâle getirilmiştir. “Bu” ifadesi cümleden çıkarılmıştır. “Haykırmak” mecazî olarak kullanılmıştır. Cümlelerin daha anlaşılır olması için “sesin gelmesi” şeklinde yeniden yazılmıştır.

(146) O.C: Titremeye başladım...

U.C: Özgün cümle korunmuştur.

(147) O.C: Fenalaştığımı görünce zavallı:

- Bugün, bugün üşümüştüm, dedi.

U.C: Zavallı kadın, rahatsız olduğumu görünce:

- Bugün, bugün üşümüştüm, dedi.

“Zavallı” sıfatına “kadın” ismi eklenerek anlam daha belirgin hâle getirilmiştir. “Fenalaşmak” fiili seviye üzeri bir kullanımdır. Ölker (2011)’in çalışmasında da 10 sıklık değerine sahiptir. Bu fiilin yerine günlük hayatta daha çok kullanılan “rahatsız olmak” fiili kullanılmıştır.

(148) O.C: Karnı gurulduyordu.

U.C: Gurultu sesi karımın karnından yine geliyordu.

Cümlelerin daha açık ve anlaşılır olması için cümleye “gurultu sesi” öznesi, “karımın” tamlayanı ve devamlılığın anlaşılması için “yine” zarfı eklenmiştir. “Guruldamak” fiili yerine ise akıcılık ve anlaşılabilirliği arttırmak için “gelmek” fiili tercih edilmiştir.

(149) O.C: Aman Yarabbi, bu gurultu bana ne iğrenç, ne müthiş geliyordu.

U.C: Aman Yarabbi, bu gurultu bana ne kadar iğrenç geliyordu.

Cümlede yer alan “müthiş” ifadesi eylemin olumsuz anlamda derecesini arttırmaya yöneliktir. Fakat bu kelime günlük hayatta daha çok olumlu durumlarda kullanılmaktadır. Bu nedenle cümleden çıkarılmıştır. Bunun yerine “iğrenç” kelimesinden önce “kadar” sözcüğü eklenerek olumsuzluğun derecesi artırılmıştır.

(150) O.C: Cevap vermedim. Geri çekildim.

U.C: Özgün cümle korunmuştur.

(151) O.C: Gurultu susmuyor, oransız aralarla ipek, temiz yatağın içini dolduruyordu.

U.C: Gurultu sesi hiç susmuyor, sürekli geliyordu.

Bölükbaş (2015), sözcüksel yoğunluğun azaltılarak metnin yeniden yazılmasının metni daha anlaşılır kılacağını söylemektedir. Bu nedenle “ipek, temiz yatağın içini dolduruyordu” şeklinde verilen ayrıntı ifadeleri cümleden çıkarılmıştır. Gurultu kelimesine “sesi” tamlayanı eklenerek “hiç” zarfıyla desteklenmiştir. Metni daha anlaşılır ve akıcı kılmak için de “sürekli geliyordu” şeklinde tamamlanmıştır.

(152) O.C: Dayanamadım, kalktım, odanın tâ öbür köşesindeki koltuğa kaçtım.

U.C: Bu sese dayanamadım. Yataktan kalkıp odanın diğer köşesindeki koltuğa kaçtım.

Cümle ikiye bölünmüştür. Cümleye “bu sese” ifadesi eklenerek anlam belirgin hale getirilmiştir. Cümledeki “öbür” ifadesi yerine hedef seviyenin daha kolay anlayacağı “diğer” ifadesi eklenmiştir. Akıcılığın sağlanması için de ikinci cümleye “yataktan kalkıp” zarfı eklenmiştir.

(153) O.C: - Rahatsız mı oldunuz? Diye sordu.

U.C: Özgün cümle korunmuştur.

(154) O.C: Cevap vermedim, elimdeki medilimi ısıyor, saatin parlayan ışıktan çağlayanına bakıyordum.

U.C: Cevap vermedim. Elimdeki mendilimi ısıyor, saatin ışığına bakıyordum.

Cümle ikiye bölünmüştür. Sözcüksel yoğunluğun giderilmesi amaçlanarak “parlayan” ve “çağlayan” ifadesi cümleden çıkarılmıştır.

(155) O.C: O kalktı. Dışarı çıktı.

U.C: Özgün cümle korunmuştur.

(156) O.C: Elinde küçücük bir likör şişesiyle geldi. Bir kadeh içti.

U.C: Elinde küçük bir içki şişesiyle geldi. Bir bardak içki içti.

Ölker (2011)'in çalışmasında “likör” sözcüğü 5 sıklık değerine sahiptir. Bunun yerine 87 sıklık değerine sahip “içki” sözcüğü tercih edilmiştir. Cümledeki “-cük” küçültme eki çıkarılmıştır. Çünkü öğrencinin dikkatini canlı tutmak amaçlanmıştır, ayrıntıya girilmemiştir. Aydın (2015)'in çalışmasında “kadeh” sözcüğü C1 seviyesindedir. Bu sözcüğün yerine A1 seviyesinde yer alan “bardak” sözcüğü tercih edilmiştir. Anlamın daha belirgin olması için de “içki” nesnesi cümleye eklenmiştir.

(157) O.C: - Size de vereyim mi? Isınırsınız. Çok rutubet var, dedi.

U.C: - Size de içki vereyim mi? Isınırsınız. Çok nem var, dedi.

Birinci cümleye “içki” nesnesi eklenerek anlam daha belirgin hâle getirilmiştir. Ayrıca “rutubet” sözcüğü yerine günlük hayatta daha fazla kullanılan “nem” sözcüğü tercih edilmiştir.

(158) O.C: Ben yine cevap veremedim. Sanki dilim tutulmuştu.

U.C: Ben yine cevap veremedim. Konuşamıyordum.

İkinci cümlede yer alan “sanki dilim tutulmuştu” deyimini hedef seviyenin üzerinde olduğu için özetleme yapılarak metin “konuşamıyordum” şeklinde yeniden yazılmıştır.

(159) O.C: Dehşetli, sinirsel bir kriz geçiriyordum. Bana baktı. Yatağa yattı.

U.C: Dehşetli bir kriz geçiriyordum. Bana baktı. Yatağa yattı.

Sözcüksel yoğunluk azaltılarak “sinirsel” ifadesi cümleden çıkarılmıştır.

(160) O.C: Ne kadar sonra bilmiyorum.

U.C: Özgün cümle korunmuştur.

(161) O.C: Dargın ve utangaç sesle:

- Gelip yatmayacak mısınız? dedi.

U.C: Hem üzgün hem de utanarak:

- Yatağa gelip yatmayacak mısınız? dedi.

Bölükbaş (2015)’a göre cümlenin anlaşılır olması için bağlaçlar kullanılabilir. Buradan hareketle “hem.. hem..” ve “de” bağlaçları kullanılmıştır. “Dargın” sözcüğü “üzgün” sözcüğüyle “utangaç” sözcüğü ise “utanarak” zarfıyla değiştirilmiştir. Bu değiştirmedeki amaç metne hâkim olan duygu ve düşünceleri daha etkili şekilde ifade edebilecek sözcükleri özenle seçmektir. İkinci cümleye ise “yatağa” tamlayıcısı eklenerek cümle daha anlamlı hâle getirilmiştir.

(162) O.C: Yine cevap vermedim. Sonra kalktı. Geceliğini arkasına aldı.
Dışarı çıktı.

U.C: Özgün cümle korunmuştur.

(163) O.C: Ben oturduğum koltukta sabaha doğru dalmışım.

U.C: Ben oturduğum koltukta sabaha doğru uykuya dalmışım.

Cümleye “uykuya” tamlayıcısı eklenerek cümle daha anlamlı hâle getirilmiştir.

(164) O.C: Kapının vurulmasıyla uyandım. Bir hizmetçi kız kahvaltı getiriyordu.

U.C: Kapı sesini duyunca uyandım. Bir hizmetçi kız kahvaltı getiriyordu.

Cümlede yer alan “kapının vurulması” deyimini öğrenciler tarafından yanlış yorumlanabileceği için “ses duymak” ifadesi kullanılmıştır. Anlam olarak yakın ve bağlama uygundur.

(165) O.C: Acele ile giyindim. Geceleyin geçirdiğim krizi hatırlıyor, kızarıyordum.

U.C: Acele ile giyindim. Geceleyin geçirdiğim krizi hatırlıyor, utanıyordum.

Cümlede yer alan “kızarmak” fiili mecazî bir ifadedir ve öğrenciler tarafından yanlış yorumlanabilme ihtimali vardır. Bu fiilin yerine anlama en yakın ifade olan “utanmak” fiili kullanılmıştır.

(166) O.C: Yüzüm yanıyordu. Şimdi ne diyecektim? Bir şey diyemedim.

U.C: Özgün cümle korunmuştur.

(167) O.C: Selâmlık tarafına geçtim. Dışarı çıktım.

U.C: Dışarı çıktım.

Cümleden çıkarılınca cümlede herhangi bir daralma veya bozulmaya neden olmayan “selamlık tarafına geçtim” cümlesi sözcüksel yoğunluğu azaltmak amacıyla cümleden çıkarılmıştır.

(168) O.C: Akşam konağa gelince hizmetçiler odaya götürdüler.

U.C: Akşam konağa geldim. Hizmetçiler beni odaya götürdüler.

Cümlelerin daha anlaşılır ve akıcı olması için cümle ikiye bölünmüştür. Ayrıca “beni” nesnesi eklenerek anlam daha belirgin hâle getirilmiştir.

(169) O.C: Biraz sonra sofrada yapayalnızdım.

U.C: Biraz sonra sofraya geçtiğimde kimse yoktu, yalnızdım.

Pekiştirme ifadeleri hedef seviyenin sonlarında verilmeye başlandığı için bu ifade “kimse yoktu, yalnızdım” şeklinde değiştirilmiştir. Cümlede anlamı ve akıcılığı sağlamak için “sofrada” ifadesi yerine “sofraya geçmek” deyimini kullanılmıştır.

(170) O.C: - Hanımefendi nerede? diye sordum.

U.C: Özgün cümle korunmuştur.

(171) O.C: Hizmetçi kız:

- Rahatsız, başı ağrıyor, diye cevap verdi.

U.C: Hizmetçi kız:

- Hanımefendi hasta, başı ağrıyor, diye cevap verdi.

“Rahatsız” ifadesi günlük hayatta kullanılmaktadır fakat metnin bütünlüğü dikkate alınınca “hasta” sözcüğünün cümlelerin anlamına daha fazla katkı sağladığı görülmektedir. Ölker (2011)’in çalışmasına göre ise “rahatsız” sözcüğünün sıklık değeri 13 iken “hasta” sözcüğünün sıklık değeri 274’tür. Bu nedenle “hasta” sözcüğü tercih edilmiştir. Ayrıca “hanımefendi” öznesi eklenerek cümlelerin anlamı daha belirgin hâle getirilmiştir.

(172) O.C: O gece yalnız yattım. Uyuyamadım.

U.C: Özgün cümle korunmuştur.

(173) O.C: Ne kadar tehlikeli bir patavatsızlık yapmıştım.

U.C: Ne kadar tehlikeli bir hata yapmıştım. Düşüncesiz davranmıştım.

Ölker (2011)’in çalışmasına göre ise “patavatsızlık” sözcüğünün sıklık değeri 1’dir. Cümlelerin bağlamına uygun olarak sıklık değeri 133 olan “hata” sözcüğü kullanılmıştır. Ayrıca cümleyi açıklayıp daha iyi anlaşılmasını sağlamak için “düşüncesiz davranmıştım” cümlesi kullanılmıştır.

(174) O.C: Düşündükçe anlıyor, ne yapacağımı şaşıırıyordum.

U.C: Özgün cümle korunmuştur.

(175) O.C: Sabahleyin kahvaltı getiren kıza:

U.C: Özgün cümle korunmuştur.

(176) O.C: - Küçük Hanımefendi’yi görmek, hatırını sormak isterim.

U.C: Özgün cümle korunmuştur.

(177) O.C. : Kendisine haber veriniz, dedim.

U.C. : Kendisine haber verin, dedim.

İkinci çoğul şahıs eki alan fiili ikinci tekil şahıs ekiyle çekimleyerek cümle yeniden yazılmıştır. Bağlama göre hareket edilmiştir.

(178) O.C: Kız:

- Büyük Hanımefendi şimdi sizi görmeye gelecek... diyerek dışarı çıktı.

U.C. : Hizmetçi Kız:

- Büyük Hanımefendi şimdi sizi görmeye gelecek... diyerek dışarı çıktı.

“Hizmetçi” sıfatı eklenerek cümle daha belirgin hâle getirilmiştir.

(179) O.C: Çabucak giyindim.

U.C: Hemen giyindim.

Aydın (2015)’ın çalışmasına göre “çabucak” zarfı B2 seviyesinde yer almaktadır. Bu zarfa ve bağlama yakın olarak “hemen” zarfı kullanılmıştır.

(180) O.C: Muhteşem odanın yaldızlı tavanlarını seyrederek bekledim.

U.C: Muhteşem odanın parlak tavanlarına bakarak bekledim.

Aydın (2015)’ın çalışmasına göre “seyretmek” fiili B2 seviyesinde yer almaktadır. Bağlamdan hareketle bu fiile anlam olarak yakın olan “bakmak” fiili kullanılmıştır. Ölker (2011)’in çalışmasında “yaldız” ifadesi 8 sıklık değerine sahiptir ve hedef seviyenin üzerinde yer almaktadır. Bunun yerine anlam olarak en yakın ifade olan “parlak” sözcüğü kullanılmıştır.

(181) O.C: Kaynanam kaslı, uzun boylu, bir Çerkez karısı.

U.C: Kaynanam iri yarı, uzun boylu, Çerkez asıllı bir kadındır.

Aydın (2015)’ın çalışmasına göre “kaslı” ifadesi B2 seviyesindedir. Bunun yerine bağlamdan hareketle anlam olarak yakın olan “iri yarı” sıfatı eklenmiştir. “Bir çerkez karısı” ifadesi ise hedef seviyenin anlayamayacağı seviyededir. Daha anlaşılır olması için “çerkez asıllı bir kadın” şeklinde yeniden yazılmıştır. “Asıllı” kelimesi cümleye eklenmiştir.

(182) O.C: Yavaş yavaş içeri girdi.

U.C: Özgün cümle korunmuştur.

(183) O.C: Gayet kötü, kısırlıklı bir Çerkez şivesiyle:

- Estağfurullah efendim, dedi, oturunuz.

U.C: Gayet kötü, hatalı bir Çerkez şivesiyle:

- Buyrun efendim, dedi, oturun.

“Kısırlıklı” ifadesi hedef seviyenin anlamayacağı seviyededir ve günümüz Türkçesinde yaygın olarak kullanılmamaktadır. Bu ifadenin yerine anlam olarak yakın olan “hatalı” sözcüğü tercih edilmiştir. “Estağfurullah” ifadesi yerine yabancı öğrencilerin daha iyi anlayabileceği “buyrun” ifadesi tercih edilmiştir. Ölker (2011)’in çalışmasına göre “buyurmak” fiilinin sıklık değeri 144’tür. Metnin bağlamından hareket edilerek şahıs çekimleri de ikinci tekil şahıs olarak yeniden yazılmıştır.

(184) O.C: Size bir lâfım vardı; söyleyeceğim. Hem kısa hem son...

U.C: Size bir söz söyleyeceğim. Hem kısa hem son...

Bölükbaş (2015)’in çalışmasından hareketle vardı ifadesi cümleden çıkarılıp sözcüksel yoğunluk azaltılmıştır. Aydın (2015)’in çalışmasına göre “lâf” sözcüğü B2 seviyesindedir. Bu nedenle “Lâf” sözcüğü yerine anlam olarak yakın olan “söz” sözcüğü tercih edilmiştir.

(185) O.C: Şaşaladım. Ah bu son söz kısa olmadığı kadar müthişti.

U.C: Şaşırdım. Ah, bu son söz kısa olmadığı kadar müthişti.

Ölker (2011)’in çalışmasına göre “Şaşalamak” ifadesi 4 sıklık değerine sahiptir. Bu ifadenin yerine sıklık değeri 100 olan “şaşırmak” ifadesi kullanılmıştır.

(186) O.C: Bu hain, sert kadın, mavi, büyük gözlerini yırtıcı bir kuş gibi üzerime açarak kızının beni istemediğini, bir daha eve gelmememi, nikâhtan vazgeçtiklerini, boşamamsam yarın saraya gidip huzura çıkacağımı, beni Fizan’a sürdüreceğini çakıl çukul söyledi.

U.C: Bu sinirli kadın, kızının beni istemediğini, bir daha eve gelmememi ve nikâhtan vazgeçtiklerini, kızını boşamamsam beni Padişaha şikâyet edeceğini söyledi.

Bölükbaş (2015)’in okuma metinlerinin dil düzeylerine göre uyarlanmasıyla ilgili yapmış olduğu çalışmadan hareketle metnin anlamı korunarak kısaca yeniden yazılarak özetleme yapılmıştır. Sözcüksel yoğunluk azaltılarak anlamsal bütünlük korunmuştur. Metnin bağlamından hareket edilmiştir.

(187) O.C: Ben reddettim.

U.C: Ben kabul etmedim.

Aydın (2015)'in çalışmasına göre “reddetmek” fiili B2 seviyesindedir. Bu fiilin yerine B1 seviyesinde ve anlamca yakın olan “kabul etmek/memek” fiili kullanılmıştır.

(188) O.C: - Estağfurullah efendim, dedim, nasıl istemem.

U.C: İstemez olur muyum efendim, dedim.

“Estağfurullah” ifadesi yerine yabancı öğrencilerin daha iyi anlayabileceği “istemez olur muyum” ifadesi tercih edilmiştir. Sözcüksel yoğunluğu gidermek için cümleden “nasıl istemem” ifadesi çıkarılmıştır.

(189) O.C: Küçük hanımı bütün ruhumla seviyorum.

U.C: Küçük hanımı çok seviyorum.

“Bütün ruhumla sevmek” ifadesi hedef seviyenin anlayabileceği seviyenin üzerinde yer almaktadır. Bu ifadeyi anlam olarak karşılayıp özetlemeye yarayan “çok sevmek” ifadesi tercih edilmiştir.

(190) O.C: Çerkez karısı ayağa kalktı.

U.C: Çerkez kayınvalidem ayağa kalktı.

“Çerkez karısı” ifadesi hedef seviyenin üzerinde yer almakla birlikte söylem olarak ağır ve yoruldur. Bu nedenle Ölker (2011)'in çalışmasında 26 sıklık değerine sahip olan “kayınvalide” sözcüğü tercih edilmiştir.

(191) O.C: Öncekinden daha sert, daha yanlış bir Türkçe ile söylediklerini tekrarladı:

-Kızımın yatağından kaçmışsın.

U.C: Sinirlenerek söylediklerini tekrarladı:

- Kızımın yatağından kaçmışsın.

Bölükbaş (2015)'in okuma metinlerinin dil düzeylerine göre uyarlanmasıyla ilgili yapmış olduğu çalışmadan hareketle metnin anlamı korunarak kısaca yeniden yazılarak özetleme yapılmıştır. Özetleme yapılırken sözcüksel yoğunluk azaltılmıştır. Anlamda herhangi bir bozukluk veya daralma olmamıştır.

(192) O.C: Onun doksan bin lirası var, Onun gibi güzel, saraylarda yok.

U.C: Onun doksan bin lirası var. Onun gibi güzel bir kız saraylarda bile yok.

Cümle ikiye ayrılarak daha anlaşılır cümlelerin daha anlaşılır olması istenmiştir. Cümleye “bile” edatı eklenerek anlam pekiştirilmiştir.

(193) O.C: Ben elimi kaldırırsam ellisi değil, elli bin milyonu gelir... diyor, köpürüyor, üzerime yürüyordu.

U.C: Benim kızımınla herkes evlenmek ister, dedi. Sinirleniyor, üzerime yürüyordu.

Bölükbaş (2015)’in okuma metinlerinin dil düzeylerine göre uyarlanmasıyla ilgili yapmış olduğu çalışmadan hareketle metnin anlamı korunarak kısaca yeniden yazılarak özetleme yapılmıştır. Özetleme yapılırken sözcüksel yoğunluk azaltılmıştır. Anlamda herhangi bir bozukluk veya daralma olmamıştır.

(194) O.C: Azıcık daha dövecekti.

U.C: Neredeyse beni dövecekti.

Cümlede yer alan “azıcık daha” ifadesi anlamı belirsiz ve anlatımı daraltmıştır. Anlamı daha belirgin hâle getirmek için cümleye “Neredeyse” ve “beni” ifadeleri eklenmiştir.

(195) O.C: Uyuz bir köpek gibi kovuldum.

U.C: Kaynanam beni oradan kovdu.

Yapılan benzetme hedef seviyenin üzerindedir. Cümleyi akıcı ve anlaşılır hale getirmek için cümle özetleme yapılarak yeniden yazılmıştır.

(196) O.C: Tabii boşadım. Yoksa Fizan’a gitmek işten bile değildi.

U.C: Ben tabi ki karımı boşadım. Çünkü başka çarem yoktu.

Birinci cümleye “ben” öznesi ve “karımı” nesnesi eklenerek anlam belirgin hâle getirilmiştir. İkinci cümle ise bağlamdan hareketle özetlenerek yeniden yazılmıştır. Anlamda herhangi bir bozulma veya daralma olmamıştır.

(197) O.C: Ondan sonra hayat bana bir cehennem oldu. Düşün. Doksan bin lira...

U.C: Bu olaydan sonra da hep mutsuz oldum. Düşün. Doksan bin lira...

Birinci cümle hedef seviyenin üzerinde yer alan bir anlatıma sahiptir. Bu nedenle cümle Bölükbaş (2015)'tan hareketle özetlenerek yeniden yazılmıştır. Bağlamdan hareket edilmiştir. Anlamda herhangi bir bozulma veya daralma olmamıştır.

(198) O.C: Gayet güzel bir kadın...

U.C: Çok güzel bir kadın...

Aydın (2015)'in çalışmasına göre “gayet” ifadesi B2 seviyesindedir. Bu ifade cümleden çıkarılarak “çok” sıfatı eklenip pekiştirilmiştir.

(199) O.C: Bütün mutluluk tamamıyla benim elime geçtiği halde “asabîlik” denilen terbiyesizlik yüzünden yirmi dört saat içinde kaybettim.

U.C: Bir anlık sinirimle bütün mutluluğu kaybettim.

Bölükbaş (2015)'in okuma metinlerinin dil düzeylerine göre uyarlanmasıyla ilgili yapmış olduğu çalışmadan hareketle metnin anlamı korunarak kısaca yeniden yazılarak özetleme yapılmıştır. Özetleme yapılırken sözcüksel yoğunluk azaltılmıştır. Anlamda herhangi bir bozukluk veya daralma olmamıştır.

(200) O.C: Küçük bir soğuk almadan başka bir şeyi olmayan âdi bir karın gurultusundan o kadar mantıksız, uygun olmayan bir tarzda etkilenmiş olmasaydım, şimdi böyle mi olurdu?

U.C: Üşüdüğü için karımın karnından gelen gurultu sesi beni o kadar kötü etkilemeseydi, şimdi böyle mi olurdu?

Bölükbaş (2015)'in okuma metinlerinin dil düzeylerine göre uyarlanmasıyla ilgili yapmış olduğu çalışmadan hareketle metnin anlamı korunarak kısaca yeniden yazılarak özetleme yapılmıştır. Özetleme yapılırken sözcüksel yoğunluk azaltılmıştır. Anlamda herhangi bir bozukluk veya daralma olmamıştır.

(201) O.C: Bir mecdiyeye bir saat kafamı patlattırdım?

U.C: Bir lira kazanmak için bir saat çalışır mıydım?

Günümüz Türkçesinde artık kullanılmayan ve hedef dil seviyesine uygun olmayan “mecdiye” sözcüğü yerine “lira” sözcüğü eklenmiştir. Ayrıca “kafa patlatmak” deyimini hedef seviyenin anlamakta zorlanabileceği bir deyimdir. Bu deyim cümleden çıkarılarak yerine “çalışmak” fiili tercih edilmiştir. Bölükbaş (2015)'in çalışmasından

hareketle cümle amaç-sonuç bildirecek şekilde “için” sözcüğü kullanılarak yeniden yazılmıştır.

(202) O.C: İşte bu güçlü kelime bana bir an içinde kaçırdığım saadet sarayını hatırlatır.

U.C: İşte bu kelime bana bir anda kaçırdığım mutluluğu hatırlatır.

Bölükbaş (2015)’ın çalışmasından hareketle sözcüksel yoğunluk azaltılıp metnin anlamı güçlendirmek için “güçlü” ifadesi cümleden çıkarılmıştır. Ayrıca “saadet sarayı” ifadesi hedef seviyenin üzerindedir. Bu ifadenin yerine Aydın (2015)’ın çalışmasında A2 seviyesinde yer alan “mutluluk” ifadesi tercih edilmiştir.

(203) O.C: Beni yeniden ümitsiz eder. Acılarımı tazeler. Kederlerimi uyandırır.”

U.C: Beni yeniden çaresiz bırakır. Geçmişini hatırlatır, çok üzülürüm.”

Aydın (2015)’ın çalışmasına göre “ümitsiz etmek” ifadesi B2 seviyesindedir. Bu ifadenin yerine A1-A2 seviyesinde bulunan “çaresiz bırakmak” ifadesi tercih edilmiştir “Keder” sözcüğü C1 seviyesindedir. Bu sözcüğün yerine A1 seviyesinde bulunan “üzülmek” sözcüğü kullanılmıştır. . “Acıları tazelemek” deyimini hedef seviyenin üzerindedir. Bu deyim bağlamdan hareketle “geçmişini hatırlatmak” ifadesiyle öğrencilerin anlayabileceği şekilde yeniden yazılmıştır.

(204) O.C: Sarı, zayıf yüzü şimdi tuhaf bir renk almış, sanki morarmıştı.

U.C: Sınav görevlisinin yüzünün rengi değişmişti.

Bölükbaş (2015)’ın okuma metinlerinin dil düzeylerine göre uyarlanmasıyla ilgili yapmış olduğu çalışmadan hareketle metnin anlamı korunarak kısaca yeniden yazılarak özetleme yapılmıştır.

(205) O.C: Daha bitiremediği sigarasını tablaya atarak hızla kalktı.

U.C: Sigarasını bitirmeden attı ve oradan hızla kalktı.

Bölükbaş (2015)’ın çalışmasından hareketle anlamayı kolaylaştırmak için cümle “ve” bağlacı yardımıyla yeniden yazılmıştır. “Cigara” sözcüğü yerine “sigara” kullanılmıştır. Günümüz Türkçesinde “tabla” ifadesi sıkça kullanılmamaktadır. “Daha” sözcüğü ve “tablaya atarak” cümleden çıkarılmıştır. Kelimelerin sıralaması

değiştirilerek “bitirmek” fiiline “-meden” zarf fiil eki eklenmiştir. Ayrıca “oradan” tamlayıcısı eklenerek anlam daha belirgin hâle getirilmiştir.

(206) O.C: Şişman öğrenciyi hiddetle dışarı kovdu.

U.C: Bir anlık sinirle kilolu öğrenciyi dışarı kovdu.

“Şişman” kelimesini kullanmakta bir sorun yoktur fakat söylem olarak bireyleri rahatsız edebileceği için bu ifade “kilolu” olarak değiştirilmiştir. Ölker (2011)’in çalışmasında “hiddetle” ifadesinin kullanım sıklığı 5’tir. Bu ifadenin yerine “bir anlık sinirle” şeklinde bağlama uygun bir ekleme yapılmıştır.

(207) O.C: Şaşırان çocuk, hepimize ayrı ayrı bakarak kararsız adımlarla çıkarken o, masanın üzerinde kaptığı cetvelle üç tane sıfırı yapıştırmıştı.

U.C: Çocuk şaşırdı ve dışarı çıktı. Sınav görevlisi, ona üç tane geçersiz not verdi.

Bölükbaş (2015)’ın okuma metinlerinin dil düzeylerine göre uyarlanmasıyla ilgili yapmış olduğu çalışmadan hareketle metnin anlamı korunarak kısaca yeniden yazılarak özetleme yapılmıştır. Özetleme yapılırken sözcüksel yoğunluk azaltılmıştır. Anlamda herhangi bir bozukluk veya daralma olmamıştır.

(208) O.C: Zavallı galiba çektiği acıların intikamını alıyordu.

U.C: Zavallı adam, galiba geçmişte yaşadıkları nedeniyle böyle davranıyordu.

“Çektiği acıların intikamını almak” ifadesi hedef seviyenin üzerindedir. Bu ifadenin yerine Bölükbaş (2015)’ın çalışmasından hareketle anlatılanları daha somutlaştırarak anlaşılmayı sağlamak için ifade, “geçmişte yaşadıkları nedeniyle böyle davranıyordu” şeklinde değiştirilmiştir. “Nedeniyle” sözcüğü eklenerek sebep-sonuç cümlesi oluşturulmuştur. Ayrıca “adam” ismi eklenerek anlam daha belirgin hâle getirilmiştir.

(209) O.C: Sonra tahtaya döndü, Sinirli bir şekilde manzarasına dayanamadığı:

- Gargouille

Gargoullement

Gargouiller

Gargouilles

Kelimelerini ve misallerini silmeye başladı.

U.C: Sonra tahtaya döndü. Ona bu geçmişi hatırlatan

- Gargouille

Gargoullement

Gargouiller

Gargouilles

kelimeleri sınırlı bir şekilde sildi.

“Sınırlı bir şekilde manzarasına dayanamadığı” ifadesi özetleme yapılarak “ona bu geçmişi hatırlatan” şeklinde yeniden yazılmıştır. Sözcüksel yoğunluğu azaltmak için “misallerini” ifadesi cümleden çıkarılmıştır. Cümlenin sonuna bağlama uygun olarak “sınırlı bir şekilde” ifadesi eklenmiştir.

(210) O.C: Öğretmenler, ayırtmanlar hep bir ağızdan itiraz etmek istediler:

U.C: Öğretmenler, sınav görevlileri hep birlikte karşı çıkmak istediler:

(211) O.C: - Lâkin bu çocuk pek güzel cevap vermişti. Hem de çalışkanmış...

U.C: - Fakat bu çocuk pek güzel cevap vermişti. Hem de çalışkanmış...

Aydın (2015)’in çalışmasına göre “lakin” sözcüğü C1 seviyesindedir. Bu sözcüğün yerine A1 seviyesinde bulunan “fakat” sözcüğü kullanılmıştır.

(212) O.C: Ben de güldüm. Öğretmeni teselli eder gibi: - İyi ya... İkmale kalır. Daha çok çalışır.

U.C: Ben de güldüm. Öğretmeni teselli eder gibi: - İyi ya... Bu sınavı geçemez. Bir sonraki sınava daha çok çalışır.

Günümüz Türkçesinde sık kullanılmayan “ikmale kalmak” ifadesi yerine “sınavı geçememek” ifadesi kullanılmıştır. Son cümleye ise “bir sonraki sınava” tamlayıcısı eklenerek anlam daha belirgin hâle getirilmiştir.

(213) O.C: Bilgisini pişirir, çalışkana sıfır vermek haksızlık mı? diyerek omzunu okşadım.

U.C. : Çalışkan öğrenciye geçersiz not vermek haksızlık mı? Bilgisini arttırır, diyerek öğretmenin omzunu okşadım.

Bölükbaş (2015)'ın çalışmasından hareketle kelimelerin sıralamasında değişiklik yapılmış ve bağlama uygun kelime ve yapılar eklenmiştir. “Bilginin pişirilmesi” ifadesi hedef seviyenin üzerinde yer aldığı için bu ifade “bilgiyi arttırmak” şeklinde değiştirilmiştir.

(214) O.C: Sıfır veren öğretmen kâbus ile boğazlaşır bir çalgın gibi hâlâ siyah tahtayı siliyor, havalanıp burnuna kaçan tebeşir tozlarından aksırıyordu.

U.C: Sıfır veren öğretmen öfkeli bir şekilde hâlâ siyah tahtayı siliyor, burnuna kaçan tebeşir tozlarından hapşırıyordu.

Bölükbaş (2015)'ın okuma metinlerinin dil düzeylerine göre uyarlanmasıyla ilgili yapmış olduğu çalışmadan hareketle metnin anlamı korunarak kısaca yeniden yazılarak özetleme yapılmıştır. Özetleme yapılırken sözcüksel yoğunluk azaltılmıştır. Anlamda herhangi bir bozukluk veya daralma olmamıştır.

4.2. Türbe Hikâyesi

Türbe

(1) O.C: Sıcak bir Mayıs günüydü.

U.C: Mayıs ayındaki sıcak günlerden biriydi.

Giriş cümlesinin daha akıcı ve anlaşılır olması için Bölükbaş (2015)'ın çalışmasından hareketle sözcük ve ifadelerin sıralamalarında değişiklik yapılmıştır. Ayrıca “ayındaki” sözcüğü eklenerek anlam daha belirgin hâle getirilmiştir.

(2) O.C: Küçük bahçeyi gölge içinde bırakan kocaman tek dut ağacının altında eski, temiz bir hasırın üstüne serdiği kırmızı şiltesinde Şefika Molla oturmuş, sarı, iskele gibi eliyle, nazlı kedisi Mercan'ı okşuyordu.

U.C: Şefika Molla, küçük bahçedeki dut ağacının altında oturmuş, kedisi Mercan'ı okşuyordu.

Bölükbaş (2015)'ın okuma metinlerinin dil düzeylerine göre uyarlanmasıyla ilgili yapmış olduğu çalışmadan hareketle metnin anlamı korunarak kısaca yeniden yazılarak özetleme yapılmıştır. Özetleme yapılırken sözcüksel yoğunluk azaltılarak anlamsal bütünlük korunmuştur.

(3) O.C: Önündeki sac mangalda bakır bir cezve kaynıyor, sağ tarafında kahve takımları duruyordu.

U.C: Önündeki mangalda bir cezve kaynıyor, sağ tarafında kahve takımları duruyordu.

Ölker (2011)'in çalışmasına göre “sac” sözcüğünün sıklık değeri 12'dir. Cümlenin anlamında daralma veya bozulma olmayacağı için sözcük cümleden çıkarılmıştır. Aydın (2015)'in çalışmasına göre ise “bakır” sözcüğü C1 seviyesindedir. Bu sözcük cümleden çıkarılınca anlamda herhangi bir bozulma veya daralma olmayacağı için cümleden çıkarılmıştır.

(4) O.C: O, yazın, yağmursuz günlerde sabahtan akşama kadar hep burada oturur, gelen hastaları okur, kurşun döker, akşam namazını kıldıktan sonra bir katlı evine girerdi.

U.C: O, akşama kadar bahçede oturur, gelen hastalarla ilgilenir sonra da evine girerdi.

Bölükbaş (2015)'a göre bazı ifadeler cümleden atılarak sözcüksel yoğunluk azaltılmalıdır. Cümlede yer alan; “yağmursuz günlerde”, “sabahtan”, “hastaları okur”, “kurşun döker”, “akşam namazını kıldıktan” ve “bir katlı” sözcükleri çıkartılarak sözcüksel yoğunluk azaltılmıştır. “Hastaları okur” ifadesi hedef seviyenin üzerinde bir anlatım olduğu için anlam olarak yakın olan “ilgilenmek” fiili tercih edilmiştir. Ayrıca “bahçede” tamlayıcısı “orada” diye tam olarak belirtilmeyen sözcük ile değiştirilerek anlamın daha akıcı ve anlaşılır olması sağlanmıştır.

(5) O.C: Kocası otuz sene önce ölmüştü.

U.C: Özgün cümle korunmuştur.

(6) O.C: Hiç çocuğu olmamıştı.

U.C: Özgün cümle korunmuştur.

(7) O.C: Dünyada yapayalnızdı.

U.C: Şefika Molla'nın kimsesi yoktu.

Pekiştirme ifadeleri hedef seviyenin sonlarında verilmeye başlanmaktadır. Aynı zamanda mecazî ve hedef seviyenin üzerinde bir cümledir. Bölükbaş

(2015)'ın çalışmasından hareketle cümle özetlenerek yeniden yazılmıştır. Anlamda bozulma veya daralma olmamıştır.

(8) O.C: Ama yine bir can yoldaşı vardı.

U.C: Ama bir dostu vardı.

Ölker (2011)'in çalışmasına göre “can yoldaşı” sözcüğü 1 sıklık değerine sahiptir. “Dost” sözcüğü ise 284 sıklık değerine sahip olduğu için “can yoldaşı” sözcüğü cümleden çıkarılarak “dost” sözcüğü kullanılmıştır. Cümlede bulunan “yine” sözcüğü ise sözcüksel yoğunluk azaltılarak cümleden çıkarılmıştır.

(9) O.C: Rüküş Kadın isminde bir zenci; otuz senedir onunla beraber yaşıyordu.

U.C. : Rüküş Kadın isminde siyah tenli bir kadın, otuz senedir onunla beraber yaşıyordu.

Cümlede yer alan “zenci” ifadesi Ölker (2011)'in çalışmasına göre 33 sıklık değerine sahiptir. Fakat bu tarz söylemler ırk ayrımı gibi düşünülebileceğinden bu sözcük yerine “siyah tenli” ifadesi kullanılmıştır. Ayrıca “kadın” sözcüğü de eklenerek anlam daha belirgin hâle getirilmiştir.

(10) O.C: Kocasından bir şey kalmamıştı.

U.C: Özgün cümle korunmuştur.

(11) O.C: Lâkin can yoldaşı ile rahat rahat ömürlerini geçiriyorlardı.

U.C: Fakat dostu Rüküş Kadın ile rahat rahat yaşıyorlardı.

Aydın (2015)'in çalışmasına göre “lakin” sözcüğü C1 seviyesindedir. Bu sözcüğün yerine A1 seviyesinde bulunan “fakat” sözcüğü kullanılmıştır. “Can yoldaşı” sözcüğü yerine “dost” sözcüğü tercih edilmiştir. (8. cümlede açıklaması yapılmıştır.) “Ömür geçirmek” deyimini hedef seviyenin anlamayabileceği bir anlatıma sahiptir. Bu nedenle hedef seviyenin daha kolay anlayabileceği “yaşamak” fiili tercih edilmiştir.

(12) O.C: Şefika Molla için çok zengin deniliyordu.

U.C: Özgün cümle korunmuştur.

(13) O.C: Çünkü bütün Selanik'in hastaları ona gelirdi.

U.C: Çünkü Selanik'in bütün hastaları ona gelirdi.

Bölükbaş (2015)'a göre cümlenin daha iyi anlaşılması için gerek duyulursa sözcük ve ifadelerin sıralaması değiştirilmelidir. Buradan hareketle “bütün sözcüğü “Selanik'in” sözcüğünden sonra yazılarak anlam belirsizliği ortadan kaldırılmıştır.

(14) O.C: Yazın bahçesinde dut ağacının altındaki muayenehanesi, kışın kırmızı yün halı döşeli mini mini bir mescide benzeyen ocaklı, mihraplı odası hiç boş kalmazdı.

U.C: Bahçesindeki dut ağacının altında muayene odası vardı. Yazın bu oda kışın da minik bir camiye benzeyen ocaklı odasına devamlı birileri gelirdi.

Günümüzde kullanımı yaygın olmayan “muayenehane” sözcüğü yerine “muayene odası” sözcüğü tercih edilmiştir. Aydın (2015)'in çalışmasına göre “mescit” sözcüğü B2 seviyesindedir. Bu nedenle cümleden çıkarılmıştır. Ölker (2015)'in çalışmasına göre ise “mihrap” kelimesinin sıklığı 11 olmakla birlikte hedef seviyeye uygun bir sözcük değildir dolayısıyla cümleden çıkarılmıştır. Ayrıca Ölker (2011)'in çalışmasına göre “mini mini” ifadesinin sıklık değeri 16'dır. Aydın (2015)'in çalışmasına göre de “mini” ve “minicik” ifadesi B1 seviyesindedir. Fakat kelime ikileme şeklinde olduğu için hedef seviyenin bu ikilemeyi anlayamayabileceği düşünülmüştür. Bunun yerine “minik ifadesi tercih edilmiştir. “Hiç boş kalmazdı” ifadesi ise cümlenin daha kolay anlaşılıp ve akıcı hâle gelmesi için “devamlı birileri gelirdi” şeklinde yeniden yazılmıştır.

(15) O.C: Kısmet için genç kızlar, sınava yakın zihinleri açılmak için öğrenciler, çocuğu olmayan kısır kadınlar, kazanamayan tüccarlar, bir şeyini kaybetmiş efendiler, kocalarını kıskanan hanımlar, sevgililerine kavuşamayan âşıklar, tezkere alamayan askerler, terfi edemeyen subaylar veremlisinden tutunuz da frengilisine, belsoğukluğuna kadar her türlü hastalar, kötürümler, dilsizler, sağırlar hep Şefika Molla'ya gelirler, kendilerini ona okuturlar, muska alırlar, üzerlerine kurşun döktürürler, ondan şifa, ondan ümit beklerlerdi.

U.C: Sıkıntısı veya hastalığı olan her insan Şefika Molla'ya gelirdi. Ondan yardım beklerlerdi.

Bölükbaş (2015)'in okuma metinlerinin dil düzeylerine göre uyarlanmasıyla ilgili yapmış olduğu çalışmadan hareketle metnin anlamı korunarak kısaca yeniden yazılarak özetleme yapılmıştır. Özetleme yapılırken sözcüksel yoğunluk azaltılarak anlamsal bütünlük korunmuştur.

(16) O.C: Her gelen, haline göre para bırakırdı.

U.C: Ona her gelen, para verirdi.

Bölükbaş (2015)'a göre mecazlı veya soyut anlatımların daha anlaşılır olabilmesi için somut ve anlaşılır ifadelerle değiştirilmelidir. Buradan hareketle cümle hedef seviyeye göre daha somut ve anlaşılır hale getirilmiştir.

(17) O.C: Kule kahvelerinden lise görmüş, biraz hesaptan çakar Türkler, onun günde üç dört mecediyeden çok kazandığını iddia ederlerdi.

U.C: Biraz hesaptan anlayabilen Türkler, onun her gün çok para kazandığını iddia ederlerdi.

Bölükbaş (2015)' e göre sözcüksel yoğunluk azaltılarak cümle yeniden yazılmalıdır. Buradan hareketle “Kule kahvelerinden lise görmüş” ifadesi cümleden çıkarılmıştır. “Çakar” sözcüğünde yer alan “-ar” sıfat-fiil eki B2 seviyesi dil yapısıdır. Ayrıca günümüz Türkçesinde artık kullanılmayan ve hedef dil seviyesine uygun olmayan “mecidiye” sözcüğü yerine “lira” sözcüğü eklenmiştir. Tüm bu veriler etrafında cümle hedef seviyenin anlayacağı şekilde özetlenerek yeniden yazılmıştır.

(18) O.C: Hatta “Sade bir, yassu!” diye her dakika attığı narasıyla meşhur kahveci Köse Remzi, bir gün sıtmasını bağlatmak için Şefika Molla'ya gittiği zaman onu, duvar dibinde bir çukur kazmakla uğraşır gördüğünü söyler: “Ah o bahçe! Bir arşın aşağısı altın dolu... Ceneviz hazineleri yanında haltetsin!” diye içini çekerdi.

U.C: Meşhur kahveci Köse Remzi, bir gün sıtma hastalığı için Şefika Molla'ya gitmişti. Onu, çukur kazmaya çalışırken gördüğünü söyler: “Ah o bahçe! Bir adım aşağısı altın dolu...!” diye içini çekerdi. Şefika Molla, altınların üstünde rahatça yaşardı.

Bölükbaş (2015)'in okuma metinlerinin dil düzeylerine göre uyarlanmasıyla ilgili yapmış olduğu çalışmadan hareketle metnin anlamı korunarak kısaca yeniden yazılarak özetleme yapılmıştır. Özetleme yapılırken sözcüksel yoğunluk azaltılarak anlamsal bütünlük korunmuştur. “Şefika Molla, altınların üstünde rahatça yaşardı.” cümlesi eklenerek bir sonraki cümlede izahata sebep oluşturmuştur.

“Arşın” sözcüğü günümüzde kullanılmamakta olup bu sözcüğün yerine “adım” sözcüğü yazılmıştır.

(20) O.C: Çünkü hiçbir hırsız evine girmeğe güvenemezdi.

U.C: Çünkü bütün hırsızlar Şefika Molla'nın evine girmeye korkardı.

Bağlamdan hareketle cümle yeniden yazılmıştır. Hedef seviyeye uygun olarak yazılan cümle yazıldıktan sonra cümlenin anlamında daralma veya bozulma olmamıştır.

(21) O.C: Üfürükçülüğü, sofuluğu, büyücülüğü kalplerde bilinmez bir korku uyandırır.

U.C: Korkutucu bir kişiliği vardı.

Bölükbaş (2015)'in okuma metinlerinin dil düzeylerine göre uyarlanmasıyla ilgili yapmış olduğu çalışmadan hareketle metnin anlamı korunarak kısaca yeniden yazılarak özetleme yapılmıştır. Özetleme yapılırken sözcüksel yoğunluk azaltılarak anlamsal bütünlük korunmuştur.

(22) O.C: Pek sertti.

U.C: Özgün cümle korunmuştur.

(23) O.C: Ufak bir şeyden öfkelenir, bakkalı, zerzevatçıyı, sütçüyü, kısaca önüne geleni haşlar, gözünü kapar, ağzını açardı.

U.C: Çabuk öfkelenir, önüne gelene kızardı.

Bölükbaş (2015)'in okuma metinlerinin dil düzeylerine göre uyarlanmasıyla ilgili yapmış olduğu çalışmadan hareketle metnin anlamı korunarak kısaca yeniden yazılarak özetleme yapılmıştır. Özetleme yapılırken sözcüksel yoğunluk azaltılarak anlamsal bütünlük korunmuştur.

(24) O.C: Bazı müşterilerine de çıkışırdı.

U.C: Bazı müşterilerine de kızardı.

Aydın (2015)'in çalışmasına göre “çıkışmak” C1 seviyesindedir. Bu ifade A1 seviyesinde bulunan “kızmak” ifadesiyle değiştirilmiştir.

(25) O.C: Fakat kimse ona karşı gelemmez, boynunu büker, savuşur, giderdi.

U.C: Fakat kimse ona cevap vermezdi.

Bölükbaş (2015)'in okuma metinlerinin dil düzeylerine göre uyarlanmasıyla ilgili yapmış olduğu çalışmadan hareketle metnin anlamı korunarak kısaca yeniden yazılarak özetleme yapılmıştır. Özetleme yapılırken sözcüksel yoğunluk azaltılarak anlamsal bütünlük korunmuştur.

(26) O.C: Siyah kediyi okşayan elini kaldırdı, fes rengi yemenisinin altında hâlâ çok gür, kınalı saçlarına götürdü.

U.C: Siyah kediyi okşayan elini kaldırdı, saçlarına götürdü. Başörtüsünün altındaki saçları hâlâ çok sıklı.

Cümle ikiye bölünerek anlam kolaylaştırılmıştır. Günümüzde kullanımı yaygın olmayan “yemeni” sözcüğü yerine “başörtüsü” sözcüğü tercih edilmiştir. “Gür” sözcüğü yerine ise hedef seviyenin daha kolay anlayabileceği “sık” sözcüğü tercih edilmiştir.

(27) O.C: Hafifçe kaşdı.

U.C: Hafifçe saçlarını kaşdı.

Cümleye “saçlarını” nesnesi eklenerek anlam daha belirgin hâle getirilmiştir.

(28) O.C: Sonra gayet ağır hareketlerle kahvesini pişirmeye başladı.

U.C: Sonra ağır hareketlerle kahvesini pişirmeye başladı.

“Gayet” kelimesinin cümlede kullanılmasında bir sakınca yoktur fakat sözcüksel yoğunluğu azaltmak için cümleden çıkarılmıştır.

(29) O.C: Kendinden ümit olunmayacak kadar kuvvetli, dinç bir sesle:

- Rüküş, nerdesin? diye bağırdı.

U.C: Yüksek sesle:

- Rüküş, nerdesin? diye bağırdı.

Bölükbaş (2015)’ın okuma metinlerinin dil düzeylerine göre uyarlanmasıyla ilgili yapmış olduğu çalışmadan hareketle metnin anlamı korunarak kısaca yeniden yazılarak özetleme yapılmıştır. Özetleme yapılırken sözcüksel yoğunluk azaltılarak anlamsal bütünlük korunmuştur.

(30) O.C: Kedi, mırıltısını kesmiş, başını kaldırmıştı.

U.C: Kedi, sesini kesmiş, başını kaldırmıştı.

Aydın (2015)’a göre “mırıltı/mırıldanmak” sözcüğü B2 seviyesindedir. Bu sözcük “sesini” şeklinde değiştirilmiştir.

(31) O.C: Küçük bahçe kapısında iri, yeşil yemenili bir Arap karısı göründü.

U.C: Küçük bahçe kapısında iri, yeşil başörtülü bir Arap kadın görüldü.

Günümüzde kullanımı yaygın olmayan “yemeni” sözcüğü yerine “başörtüsü” sözcüğü tercih edilmiştir. “Arap karısı” ifadesi söylem olarak rahatsız edici olabileceği için “Arap kadın” şeklinde değiştirilmiştir.

(32) O.C: Bir elinde süpürge, bir elinde tenekeden kirli bir faraş vardı.

U.C: Bir elinde süpürge, bir elinde kirli bir kürek vardı.

Ölker (2011)’in çalışmasına göre “faraş” kelimesi 1 sıklık değerine sahipken “kürek” sözcüğü 22 sıklık değerine sahiptir. Bu nedenle “kürek” sözcüğü tercih edilmiştir. Aydın (2015)’in çalışmasına göre ise “teneke” sözcüğü B2 seviyesindedir. “Tenekeden” şeklinde kullanılmış ifade ise hedef seviyedeki öğrencilerin anlamamasına sebebiyet verecektir. Bu nedenle “tenekeden” ifadesi cümleden çıkarılmıştır.

(33) O.C: Takunyelerini giydi.

U.C: Ayakkabılarını giydi.

Günümüzde kullanımı yaygın olmayan “takunya” sözcüğü yerine “ayakkabı” sözcüğü tercih edilmiştir

(34) O.C: Sokak kapısının arkasında duran bozuk bir küfeye doğru gitti, faraşı boşalttı.

U.C: Sokak kapısının arkasındaki bozuk bir sepete kürekteki pislikleri boşalttı.

Aydın (2015)’in çalışmasına göre “küfe sözcüğü C2 seviyesindedir. Bu sözcük yerine B1 seviyesinde bulunan “sepet” sözcüğü kullanılmıştır. Ölker (2011)’in çalışmasına göre “faraş” kelimesi 1 sıklık değerine sahipken “kürek” sözcüğü 22 sıklık değerine sahiptir. Bu nedenle “kürek” sözcüğü tercih edilmiştir. Cümleye “pislikleri” nesnesi eklenerek cümlenin anlamı daha belirgin hâle getirilmiştir.

(35) O.C: Kahvesini kotaran Şefika Molla başını çevirmeden:

- Ayol, Rüküş, sana çabuk ol, diyorum. Şimdi birisi gelecek, yine kalacağız, dedi.

U.C: Kahvesini fincana boşaltan Şefika Molla başını çevirmeden:

- Ayol, Rüküş, sana çabuk ol, diyorum. Şimdi birisi gelecek, yine burada kalacağız, dedi.

Cümledeki “kotarmak” sözcüğü “pişen yemeği bir başka kaba aktarma” anlamına gelmektedir. Günümüz Türkçesinde artık kullanılmadığı ve hedef dil seviyesine uygun olmadığı için “kotaran” ifadesi cümleden çıkarılmıştır. Bağlamdan hareketle cümleye “fincana boşaltan” ifadesi eklenmiştir. Ayrıca “burada” tamlayıcısı eklenerek anlam daha belirgin hale getirilmeye çalışılmıştır.

(36) O.C: Otuz senedir ilk defa sokağa çıkacaktı.

U.C: Özgün cümle korunmuştur.

(37) O.C: Selanik’in ta en yukarisındaki bu harap, küçük evde o canlı bir evliya gibi otururdu.

U.C: Selanik’in en yukarisındaki bu eski, küçük evde otururdu.

Sözcüksel yoğunluğun azaltılması için “ta” sözcüğü cümleden çıkarılmıştır. Ölker (2011)’in çalışmasına göre “harap” sözcüğü 20 sıklık değerine sahiptir. Hedef seviyede yer alan öğrencilerin bu kelimeyi anlamayabileceği düşünülerek bu sözcüğün yerine “eski” sözcüğü kullanılmıştır. “Canlı bir evliya gibi” şeklinde yapılan benzetme hedef seviyenin üzerinde yer aldığı için cümleden çıkarılmıştır.

(38) O.C: En yakın komşularına bile gitmez, en ağır hastaları ayağına getirir, ruhaniyetin tılsımını, maneviyatın sırrını bozmazdı.

U.C: En yakın komşularına bile gitmezdi. Hastalıkları olanlar ona gelirdi.

Cümle ikiye bölünerek birinci cümle olduğu gibi yazılmıştır. İkinci cümle oluşturulurken özetleme yapılarak cümle yeniden yazılmıştır. Sözcüksel yoğunluklar azaltılmış anlamda bozulma veya daralma olmamıştır.

(39) O.C: Ama sevdiği bir kadın, gençlik, çocukluk arkadaşı, Hacı Gülsüm Hanım ölüm döşeginde idi.

U.C: Ama sevdiği bir kadın, gençlik, çocukluk arkadaşı, Hacı Gülsüm Hanım ölmek üzereydi.

“Ölüm döşeginde olmak” deyimini hedef seviyenin üzerinde bir kullanımdır. Ölker (2011)’in çalışmasında 1 sıklık değerine sahiptir. Bu ifade “ölmek üzereydi” şeklinde yeniden yazılmıştır.

(40) O.C: Gelip kendisini görmesini, hakkını helal etmesini rica ediyor, birbiri üstüne haber gönderiyordu.

U.C: Gelip kendisini görmesi için Şefika Molla'ya sıkça haber gönderiyordu.

Bölükbaş (2015)'a göre bazı ifadeler cümleden atılarak sözcüksel yoğunluk azaltılmalıdır. Buradan hareketle “hakkını helal etmesini rica ediyor, birbiri üstüne” ifadesi cümleden çıkarılmıştır. “Sıkça” zarfı cümleye eklenerek anlama katkıda bulunulmuştur.

(41) O.C: Şefika Molla artık dayanamamıştı.

U.C: Şefika Molla daha fazla dayanamadı.

TMV (2020)'ye göre B1 seviyesinin sonlarına doğru öğrenilen “yeterlilik fiili + kip + kip” yapısıyla oluşturulan fiillerin yerine anlamda daralma veya bozulma olmayacaksa öğrencilerin daha önce öğrendiği veya bildiği yapılardan kullanmak yerinde bir kullanım olacaktır. Buradan hareketle “yeterlilik fiili + kip” şeklinde kullanımın öğrenciyi zorlamayacağı düşünülerek “dayanamadı” şeklinde yeniden oluşturulmuştur. Bağlamdan hareketle “artık” sözcüğü yerine “daha fazla” sözcüğü kullanılmıştır. Böylece cümle daha akıcı ve anlaşılır bir cümle haline getirilmiştir.

(42) O.C: Artık gidecekti.

U.C: Özgün cümle korunmuştur.

(43) O.C: Lakin gideceği yeri düşününce yüzünü buruşturdu.

U.C: Fakat gideceği yeri düşününce yüzünü astı.

Aydın (2015)'in çalışmasına göre “lakin” sözcüğü C1 seviyesindedir. Bu sözcüğün yerine A1 seviyesinde bulunan “fakat” sözcüğü kullanılmıştır. “Yüzünü buruşturmak” deyimini hedef seviyeye uygun değildir. Deyim “yüzünü asmak” şeklinde hedef seviyeye uygun hâle getirilerek yeniden yazılmıştır.

(44) O.C: Selanik'in aşağı tarafı, deniz kenarları hep gâvur memleketiydi.

U.C: Selanik'in deniz kenarları yabancı memleketiydi.

Cümlede yer alan “aşağı tarafı” ifadesi sözcüksel yoğunluğun azaltılması amacıyla cümleden çıkarılmıştır. Cümlemin anlamında bozulma veya daralma olmamıştır. Ölker (2011)'in çalışmasına göre “gâvur” sözcüğü 7 sıklık değerine sahiptir. Bu sözcüğün yerine 373 sıklık değerine sahip olan yabancı sözcüğü kullanılmıştır. Ayrıca “hep” ifadesi sözcüksel yoğunluğun azaltılması amacıyla cümleden çıkarılmıştır.

(45) O.C: Gülsüm Hanım, evlatlarının sözüne kanmış, bu yaştan sonra içinde doğduğu ana evini, Müslüman mahallesini bırakıp yalılara gitmişti.

U.C: Gülsüm Hanım, evlatlarının sözüne inanarak doğup büyüdüğü mahalleden taşınıp deniz kenarındaki evlerden birine yerleşmişti.

Bölükbaş (2015)'in okuma metinlerinin dil düzeylerine göre uyarlanmasıyla ilgili yapmış olduğu çalışmadan hareketle metnin anlamı korunarak kısaca yeniden yazılarak özetleme yapılmıştır. Aydın (2015)'in çalışmasına göre “yalı” sözcüğü C1, “kanmak” sözcüğü ise B2 seviyesindedir. Özetleme yapılırken sözcüklerin hedef seviyelerine dikkat edilmiştir. Sözcüksel yoğunluk azaltılmıştır. Bağlamdan hareketle anlamlı yapılar eklenmiştir.

(46) O.C: O yalılara ki, Müslüman kadınların da orada Yahudi karıları gibi açık seçik gezindiklerini Şefika Molla her zaman işitirdi.

U.C: Şefika Molla Müslüman kadınların da deniz kenarındaki evlerde Yahudi karıları gibi açık gezindiklerini her zaman işitirdi.

Cümleye özne eklenmiştir. “Yalı” sözcüğü “deniz kenarındaki ev” şeklinde değiştirilmiştir. “Açık seçik” ikilemesindeki anlamsız olan “seçik” sözcüğü sözcüksel yoğunluğun azaltılması için cümleden çıkarılmıştır. Yapılan ekleme ve çıkarmalar sonucunda cümlenin anlamında bozulma veya daralma olmamıştır.

(47) O.C: Son günlerinde, otuz senedir sabrederek inip ayağını, gözünü, gönlünü kirletmediği pis günah kuyusuna şimdi nasıl düşecekti?

U.C: Şefika Molla otuz senedir sabrederek kendini gınahtan korumuştur. Şimdi nasıl günah işleyecekti?

Cümleye özne eklenerek dikkati canlı tutmak amaçlanmıştır. Hedef seviyenin üzerinde bir anlatım olan “inip ayağını, gözünü, gönlünü kirletmediği pis günah kuyusuna şimdi nasıl düşecekti? Bölükbaş (2015)'in çalışmasından hareketle cümle ikiye bölünüp özetleme yapılarak hedef seviyenin anlayabileceği, bağlama uygun bir anlatım tercih edilmiştir.

(48) O.C: Örtüye girmeden önce bir kerecik babası ile denizi görmeğe gitmişti.

U.C: O, başörtüsü takmadan önce babasıyla denizi görmeye sadece bir kere gitmişti.

“Örtüye girmek” ifadesi hedef seviyenin üzerindedir. Bölükbaş (2015)’in çalışmasından hareketle ifade daha somut hale getirilerek anlatılmaya çalışılmıştır. “Örtüye girmeden önce” ifadesi “başörtüsü takmadan önce” şeklinde yeniden yazılmıştır. Cümleye “o” öznesi eklenmiştir. Ayrıca “-cik” küçültme eki cümleden çıkarılmıştır. Cümlede herhangi bir bozulma veya daralma olmamıştır.

(49) O.C: Dik sokaklardan inmişler, Beyazkule’nin yanından geçmişlerdi.

U.C: Özgün cümle korunmuştur.

(50) O.C: Kenara çekilmiş büyük yelken gemilerinin dibinde, kumlu çakıllara deniz vuruyor, beyaz köpükler oluşturuyordu.

U.C: Dalgalar, kenara çekilmiş büyük gemilerin dibinde, beyaz köpükler oluşturuyordu.

Cümle hedef seviyeye göre oldukça karmaşık bir cümledir. Bölükbaş (2015)’in çalışmasından hareketle karmaşık bağlamlar basitleştirilerek yeniden yazılmıştır. Cümleye özne eklenmiştir. Ölker (2011)’in çalışmasında 19 sıklık değerine sahip olan “yelken” sözcüğü ise cümleden çıkarılmıştır.

(51) O.C: Hem o gün ne uğursuz bir gündü.

U.C: Hem o gün ne kötü bir gündü.

Aydın (2015)’in çalışmasına göre “uğursuz” kelimesi B2 seviyesindedir. Bu sözcüğün yerine A1 seviyesinde bulunan “kötü” sözcüğü tercih edilmiştir.

(52) O.C: Konsolosları öldürdükleri için birkaç Müslüman asılıyordu.

U.C: Elçileri öldürdükleri için birkaç Müslüman’ı asıyorlardı.

Ölker (2011)’in çalışmasına göre “konsolos” sözcüğünün kullanım sıklığı 9’dur. Bu sözcük yerine kullanım sıklığı 96 olan “elçi” sözcüğü tercih edilmiştir. Ayrıca “Müslüman” sözcüğünü belirtili nesne görevinde kullanarak (Müslüman’ı) anlam daha belirgin hâle getirilmiştir.

(53) O.C: Birçok toplu, direkli gâvur vapurları limanı doldurmuştu.

U.C: Birçok yabancı vapuru limanı doldurmuştu.

Bölükbaş (2015)’in çalışmasından hareketle sözcüksel yoğunluk giderilerek cümle yeniden yazılmıştır. Cümledeki “toplu” ve “direkli” ifadeleri cümleden çıkarılmıştır. Ölker (2011)’in çalışmasına göre “gâvur” sözcüğü 7 sıklık değerine

sahiptir. Bu sözcüğün yerine 373 sıklık değerine sahip olan yabancı sözcüğü kullanılmıştır.

(54) O.C: Zavallı asılanların ipek kuşakları çözülüyor, biraz çırpındıktan sonra uyur gibi başlarını büküyorlardı.

U.C: Astıkları zavallı kişilerin ipek kemerleri çözülüyor, sonra başları eğiliyordu.

Bölükbaş (2015)'ın çalışmasından hareketle kelimelerin sıralamasında değişiklik yapılarak “astıkları zavallı kişiler” şeklinde yazılmıştır. Aydın (2015)'ın çalışmasına göre “kuşak” sözcüğü B1 seviyesindedir. Bu sözcük yerine A1 seviyesinde bulunan “kemer” sözcüğü kullanılmıştır. Cümlenin son kısmında ise sözcüksel yoğunluk azaltılıp özetleme yapılmıştır.

(55) O.C: Ayaklarının uçları kumlara dokunuyordu.

U.C: Özgün cümle korunmuştur.

(56) O.C: Yahudinin birisi çocuğunu, Rum kalabalığının arasında kollarından tutmuş, yukarı kaldırarak bu soğuk manzarayı göstermişti.

U.C: Yahudinin birisi çocuğunu, Rum kalabalığının arasında kollarından tutmuş, yukarı kaldırarak ipte sallanan bu kişileri göstermişti.

Bölükbaş (2015)'ın çalışmasından hareketle soyut ve hedef seviyenin üzerinde bulunan anlatımlar somutlaştırılarak yeniden yazılmıştır. Cümlede yer alan “bu soğuk manzara” yerine bağlamdan hareketle “ipte sallanan bu kişileri” ifadesi eklenmiştir.

(57) O.C: Günlerce boyunları iplerde takılı, rüzgârla sallanan bu iriyarı, başı kabak Müslümanların, göğüslerindeki beyaz kâğıtların hayali zihninden çıkmamış, birçok geceler rüyasına girmiş, onu ağlatarak uyandırmıştı.

U.C: Şefika Molla, boyunlarına ip takılarak öldürülen bu Müslümanları, günlerce unutmamıştı. Bu Müslümanları birçok gece rüyasında görmüş, uykusundan ağlayarak uyanmıştı.

Bölükbaş (2015)'ın çalışmasından hareketle cümle özetlenmiştir. Sözcüksel yoğunluklar azaltılmıştır. Cümlede yer alan “başı kabak Müslümanlar” ifadesinde dönemin insanların fes taktıkları için asılırken feslerinin çıkarılmış olduğu ve dolayısıyla başlarının görüldüğü anlatılmaktadır. Fakat hedef öğrencilere bu ifadeyi

anlatmak son derece zordur. Bu nedenle sözcüksel yoğunlukların azaltılarak bağlamdan hareketle cümlenin yeniden yazılması önem taşımaktadır.

(58) O.C: Ne zaman deniz lâfı olsa, o asılanlar gözünün önüne gelirdi.

U.C: Deniz kelimesini duyduğunda o asılan kişileri hatırlardı.

Aydın (2015)'ın çalışmasına göre "lâf" sözcüğü B2 seviyesindedir. Bu nedenle "Lâf" sözcüğü yerine anlam olarak yakın olan "kelime" sözcüğü tercih edilmiştir. Cümlede yer alan bazı kelimelerin sıralamasında değişiklik yapılmıştır. Ayrıca "asılan" sıfatına "kişileri" ismi eklenerek anlam daha belirgin hâle getirilmiştir. "Gözünün önüne gelmek" ifadesi yerine hedef seviyenin daha iyi anlayıp akıcı bir okuma gerçekleştirebilmesi için "hatırlamak" fiili kullanılmıştır.

(59) O.C: Şimdilik yalılara gideceğini aklından geçirdikçe, hep bu çocukluk kâbusu bütün düşüncelerini sarsıyor, yeniden asılmış birçok Müslüman görecekmış gibi bilinmez nedensiz bir korku duyuyordu.

U.C: Deniz kenarındaki evlere gideceğini hatırladığı zaman, çocukluğundaki bu kötü olay aklından çıkmıyor, yine birçok Müslüman'ın asılacağını görecekmış gibi korkuyordu.

Bölükbaş (2015)'ın çalışmasından hareketle karmaşık bağlamları basitleştirerek anlatmak gerekmektedir. Özgün cümle son derece karmaşıktır. Bazı kelimeler hedef seviyeye uygun şekilde yeniden yazılarak bazı kelimeler ise cümleden çıkarılarak cümledeki karmaşıklık giderilmeye çalışılmıştır. "Yalılar" sözcüğü yerine "deniz kenarındaki evler", "aklından geçirmek" deyimini yerine "hatırlamak", "çocukluk kâbusu" tamlaması yerine "çocukluğundaki bu kötü olay" gibi değişiklikler yapılmıştır. "Bilinmez nedensiz", "düşüncelerini sarsıyor" gibi ifadelerde bağlamdan hareket edilerek cümleden çıkarılmıştır. Cümlenin anlamında herhangi bir bozulma veya daralma olmamıştır.

(60) O.C: Hiç abdestsiz durmazdı.

U.C: Özgün cümle korunmuştur.

(61) O.C: Feracesini giymezen önce bir kere daha abdestini tazeledi.

U.C: Dışarı çıkmadan önce abdest aldı.

“Ferace” kelimesi günlük hayatta sıkça kullanılmaktadır. Fakat bu kelime hedef seviyenin üzerindedir. Aynı zamanda “ferace” kelimesini anlam olarak karşılayabilecek yakın bir kullanım bulunmamaktadır. Ölker (2011)’in çalışmasında “ferace” kelimesi 12, “feraceli” kelimesi ise “2” sıklık değerine sahiptir. Metnin daha anlaşılır ve akıcı olmasına dikkat edilerek “feracesini giymezen önce” ifadesi yerine bağlamdan hareketle “dışarı çıkmadan önce” ifadesi eklenmiştir. Anlamda bir daralma veya bozulma olmamıştır.

(62) O.C. : Sandıkta dura dura küf kokan feracenin rengi ağarmıştı.

U.C. : Cümle metinden silinmiştir.

Bölükbaş (2015)’in okuma metinlerinin dil düzeylerine göre uyarlanmasıyla ilgili yapmış olduğu çalışmadan hareketle metnin anlamına doğrudan katkı sağlamayan veya ayrıntı içeren ifadeler silinmiştir.

(63) O.C: Kalın yaşmağını yaptı.

U.C: Kalın başörtüsünü taktı.

Günümüzde kullanımı yaygın olmayan “yaşmak” sözcüğü yerine “başörtü” sözcüğü tercih edilmiştir. Ayrıca anlamı daha belirgin hâle getirmek için “yapmak” fiili yerine “takmak” fiili getirilmiştir.

(64) O.C: Ağacın dibinde onun giyinmesine yan gözle bakan Rüküş, abanoz bacaklarına beyaz bir çorap geçiriyordu.

U.C: Rüküş, bir yandan ağacın dibinde Şefika Molla’nın giyinmesine bakıyor, bir yandan da kapkara bacaklarına beyaz bir çorap geçiriyordu.

Bölükbaş (2015)’in çalışmasına göre anlamı kolaylaştırmak için destekleyici ifadeler eklenmelidir. Buradan hareketle “bir yandan” ifadesi iki cümlede de kullanılarak cümleler arasında destek sağlayarak anlamı kolaylaştırmıştır. Ölker (2011)’in çalışmasında “abanoz” kelimesi “2” sıklık değerine sahiptir. Ayrıca günümüzde bu kelime kullanılmamaktadır. Bu kelimenin yerine “kapkara” kelimesi kullanılmıştır. Ayrıca cümlenin daha anlaşılır ve akıcı olması için kelimelerin sıralanışında değişiklikler yapılmış, “onun” zamiri “Şefika Molla’nın” şeklinde yeniden yazılmıştır.

(65) O.C: Bu hazırlanış belki bir saat sürdü.

U.C: Özgün cümle korunmuştur.

(66) O.C: Fena bir şey yapıyorlarmış gibi derin bir sükûn içinde kapıdan çıktılar.

U.C: Kötü bir şey yapıyorlarmış gibi sessizce kapıdan çıktılar.

Aydın (2015)'in çalışmasına göre “fena” sözcüğü B2 seviyesindedir. Bu sözcük yerine A1 seviyesinde yer alan “kötü” sözcüğü tercih edilmiştir. “Sükûn” ifadesi C1 seviyesinde yer alırken bu sözcük yerine A2 seviyesinde yer alan “sessizce” ifadesi kullanılmıştır. Sözcüksel yoğunluğu azaltmak amacıyla “derin bir” ifadesi de cümleden çıkarılmıştır.

(67) O.C: Mercan, ömründe ilk defa gördüğü bu gezinin nedenini anlamamış, âdeta inanmıyor gibi tuhaf tuhaf bakıyor, şaşkınlığından kımıldamıyordu.

U.C: Mercan, ömründe ilk defa gördüğü bu gezinin nedenini anlamamıştı. Şaşkınlıkla Şefika Molla'ya bakıyordu.

Cümlenin anlaşılır ve akıcı olmasını sağlamak için cümle ikiye bölünerek “âdeta” ifadesi cümleden çıkarılmıştır. Cümlede herhangi bir daralma veya bozulma olmamıştır. Aydın (2015)'in çalışmasına göre “tuhaf” sözcüğü ve “kımıldamak” fiili C1 seviyesindedir. “İnanmıyor gibi tuhaf tuhaf bakıyor, şaşkınlığından kımıldamıyordu” ifadesi “şaşkınlıkla Şefika Molla'ya bakıyordu” şeklinde özetlenmiştir. Aydın (2015)'in çalışmasına göre “şaşkınlıkla” ifadesi B1 seviyesinde yer almaktadır.

(68) O.C: Şefika Molla, uzunca hırsız ve yangın duası okudu.

U.C: Şefika Molla, eve hırsız girmemesi için veya evde yangın çıkmasını diye uzunca dua okudu.

Bölükbaş (2015)'tan hareketle anlaşılmayı kolaylaştırmak için amaç-sonuç ifadelerinden yararlanarak “için” ve “diye” ifadelerinden yararlanılmıştır. Aynı zamanda “hırsız” ve “yangın” isimlerine “girmek” ve “çıkmaq” fiilleri eklenmiştir.

(69) O.C: Eve, bahçeye doğru üfledi.

U.C: Eve ve bahçeye doğru üfledi.

Cümleye “ve” bağlacı eklenerek akıcılık kazandırılmıştır.

(70) O.C: Dışarı çıktı.

U.C: Özgün cümle korunmuştur.

(71) O.C: Rüküş kadın, kapıyı güzelce kilitledikten sonra anahtarı Şefika Molla'ya verdi.

U.C: Rüküş kadın, kapıyı güzelce kapattıktan sonra anahtarı Şefika Molla'ya verdi.

Aydın (2015)'in çalışmasına göre “kilitlemek” fiili B2 seviyesindedir. Bu fiilin yerine anlamca yakın olan ve A1 seviyesinde bulunan “kapatmak” sözcüğü tercih edilmiştir.

(72) O.C: Temiz, taş yollarda yürümeğe başladılar.

U.C: Özgün cümle korunmuştur.

(73) O.C: Sokak dardı.

U.C: Özgün cümle korunmuştur.

(74) O.C: Sol taraftaki evlerin gölgelerinde yürüyorlardı.

U.C: Özgün cümle korunmuştur.

(75) O.C: İki de yolu bilmiyorlardı.

U.C: Özgün cümle korunmuştur.

(76) O.C: Önce Beyazkule'ye gitmek, oradan tramway dedikleri arabaya binmek gerekirdi.

U.C: Özgün cümle korunmuştur.

(77) O.C: Öyle tarif etmişlerdi.

U.C: Özgün cümle korunmuştur.

(78) O.C: Şefika Molla, aşağıya doğru inilmeye devam olundukça Beyazkule'ye çıkılabileceğini tahmin ediyordu.

U.C: Şefika Molla, aşağıya doğru inildikçe Beyazkule'ye çıkılabileceğini düşünüyordu.

Bölükbaş (2015)'a göre karmaşık bağlamlar basitleştirilmelidir. Cümledeki “inilmeye devam olundukça” ifadesi metni karmaşık hâle getirmektedir. Bu ifadenin yerine “inildikçe” ifadesi tercih edilmiştir.

(79) O.C: Sokakta rast geldiklerine yolu soruyorlardı.

U.C: Sokakta karşılaştıkları kişilere yolu soruyorlardı.

Aydın (2015)'in çalışmasında “rast gelmek” fiili C1 seviyesindedir. Bu fiilin yerine A2 seviyesinde bulunan “karşılaşmak” fiili tercih edilmiştir. Anlamı belirgin hâle getirmek amacıyla “kişilere” ifadesi eklenmiştir.

(80) O.C: Şefika Molla hayretinden titriyor, içinden “Tüncina...” duasını okuyordu.

U.C: Özgün cümle korunmuştur.

(81) O.C: O ne evler, ne binalar, dükkânlardı...

U.C. : Özgün cümle korunmuştur.

(82) O.C: Bütün dünya değişmişti.

U.C: Özgün cümle korunmuştur.

(83) O.C: Selanik artık onun hayalinde kalan yarım asır önceki Selânik'e hiç benzemiyordu.

U.C: Özgün cümle korunmuştur.

(84) O.C: Hele tramvaylar... Aman Yarabbi! Bunlar nasıl şeylerdi? Birtakım arabalardı.

U.C: Hele tramvaylar... Aman Yarabbi! Bunlar nasıl şeylerdi?

Bölükbaş (2015)'in çalışmasına göre anlamda daralma veya bozulma olmayan durumlarda sözcüksel yoğunluk azaltılabilmektedir. Buradan hareket “birtakım arabalardı” cümlesi metinden çıkarılmıştır. Ayrıca “tramway” şeklinde yazılan kelimenin doğru kullanımı olan “tramvay” tercih edilmiştir.

(85) O.C: Şefika Molla da bunlara binecekti ha!..

U.C: Özgün cümle korunmuştur.

(86) O.C: Yanında, etrafında aptal aptal bakarak gelen Rüküş'e:

- Büyük sözüme tövbe, dedi, şeytan makinesine binmek... Çare yok, yayan gideceğiz...

U.C: Yanında, etrafında aptal aptal bakarak gelen Rüküş'e:

- Büyük sözüme tövbe, dedi, bu makinelere binmek... Çare yok, yayan gideceğiz...

Anlatımı daha akıcı ve anlaşılır hâle getirebilmek için “şeytan” sıfatı cümleden çıkarılarak yerine “bu” sıfatı eklenmiştir.

(87) O.C: Görmemek için etrafına bakmıyordu.

U.C: Özgün cümle korunmuştur.

(88) O.C: Yürüdüler, yürüdüler.

U.C: Özgün cümle korunmuştur.

(89) O.C: Beyazkule'nin yanında, Sanayi Mektebi'nin akaretleri önünden geçtiler.

U.C: Beyazkule'nin yanında, Sanayi Mektebi'nin önünden geçtiler.

Günümüzde sıkça kullanılmayan “akaret” kelimesi cümleden çıkarılmıştır. Cümlede herhangi bir bozulma veya daralma olmamıştır.

(90) O.C: Nihayet Kışla Meydanına gelmişlerdi, Şefika Molla etrafına bakındı.

U.C: Sonunda Kışla Meydanına gelmişlerdi, Şefika Molla etrafına baktı.

“Nihayet” ifadesi Aydın (2015)'in çalışmasına göre b2 seviyesindedir. Bu ifadenin yerine Ölker (2011)'in çalışmasında 205 sıklık değerine sahip olan “sonunda” ifadesi kullanılmıştır.

(91) O.C: Hayal meyal hatırlıyordu.

U.C: Hayal ederek hatırlamaya çalışıyordu.

Aydın (2015)'in çalışmasına göre “hayal meyal” ikilemesi B2 seviyesindedir. “Hayal meyal” ikilemesindeki anlamsız olan “seçik” sözcüğü sözcüksel yoğunluğun azaltılması için cümleden çıkarılmıştır. Bunun yerine A2 seviyesinde bulunan “hayal etmek” fiili kullanılmıştır. Özgün cümlede bahsedilen hayal meyal hatırlamak ifadesi, eylemin kısmî olarak gerçekleştiğini gösterdiği için uyarlanmış cümleye de “çalışıyordu” yüklemi eklenerek bağlama sadık kalınmaya çalışılmıştır.

(92) O.C: Buraları hep mezarlıktı.

U.C: Buralar mezarlıktı.

Sözcüksel yoğunluk azaltılarak cümle yeniden yazılmıştır. “Hep” ifadesi cümleden çıkarılmıştır. Ayrıca “buraları” ifadesi “buralar” şeklinde tekrar yazılmıştır.

(93) O.C: Beyazkule'den sonra hiç ev, tarla filan yoktu.

U.C: Beyazkule'den sonra hiç ev ve tarla yoktu.

Cümleye “ve” bağlacı eklenip “filan” ifadesi çıkarılarak cümleye akıcılık kazandırılmıştır.

(94) O.C: Rahmetli kocası Hacı Hafız Mehmet Efendi'den işitmişti ki, Vali Mürtet Paşa, bu mezarlıkları bozdurmuş... demek gerçekmiş...

U.C: Ölmüş kocası Hacı Hafız Mehmet Efendi'den işitmişti ki, Vali Mürtet Paşa, bu mezarlıkları yıkmış... demek gerçekmiş...

Aydın (2015)'in çalışmasına göre “rahmetli” sözcüğü B2 seviyesindedir. Bu kelimeye anlamca yakın olan ve A2 seviyesinde bulunan “ölmek” fiili “-müş” geçmiş zaman eki eklenerek kullanılmıştır. “Bozdurmak” fiili seviyeye uygun bir fiildir fakat bağlamdan ve öğrencilerin önceki bilgilerinden hareketle bu fiil öğrencilerde anlaşılama sorunu ortaya çıkarabileceği düşünüldüğü için “yıkmak” fiili tercih edilmiştir. Cümlede kastedilen anlam “yıkmak”tır.

(95) O.C: Birden böyle bozulmuş mümin mezarları üzerinde yürümek, onun kalbine derin bir haşyet verdi.

U.C: Yıkılmış mümin mezarları üzerinde yürümek, onun kalbine derin bir korku verdi.

Bir önceki cümlede verilen açıklamaya binaen “bozulmuş” ifadesi yerine “yıkılmış” ifadesi kullanılmıştır. Ölker (2011)'in çalışmasında “haşyet” sözcüğü 2 sıklık değerine sahiptir. Bu sözcük hedef seviyenin anlamayacağı bir sözcük olduğundan sıklık değeri 160 olan “korku” sözcüğü tercih edilmiştir.

(96) O.C: Büyük bir küfür edilmiş gibi titremeğe başladı:

U.C: Çok kötü bir söz duymuş gibi titremeye başladı:

Aydın (2015)'in çalışmasına göre “küfür” sözcüğü B2 seviyesindedir. Bölükbaş (2015)'in çalışmasında hareketle anlaşılması zor olan ifadeler yerine yeni kelime veya yapılar eklenebilmektedir. Buradan hareketle “büyük bir küfür edilmiş gibi” ifadesi “çok kötü bir söz duymuş gibi” şeklinde değiştirilmiştir. Seçilen kelime ve kullanımlar hedef seviyeye uygundur. Bağlama uygundur. Anlamda daralma veya bozulma olmamıştır.

(97) O.C: - Haydi, Rüküş, geri dönelim, diye geçiriyordu.

U.C: - Haydi, Rüküş, geri dönelim, diyordu.

Ölker (2011)'in çalışmasına göre “geçirmek” fiili 1 sıklık değerine sahiptir. Hedef seviyeye uygun olmayan bu ifade cümleden çıkarılarak cümle düzenlenip yeniden yazılmıştır.

(98) O.C: Evimize kaçalım, çarpılacağız.

U.C: Evimize gidelim yoksa hastalanacağız.

Cümlede “evimize kaçalım” ifadesi ifadesi daha anlaşılır hâle getirilerek “evimize gidelim” şeklinde yeniden yazılmıştır. Cümlede akıcılığı ve anlamayı kolaylaştırmak amaçlanmıştır. “Çarpılmak” ifadesi ise soyut ve hedef seviyenin üzerinde bir ifadedir. Ölker (2011)'in çalışmasına göre “geçirmek” fiili 7 sıklık değerine sahiptir. Bu ifadeye anlam olarak yakın olan “hastalanmak” ifadesi tercih edilmiştir. Çünkü “çarpılmak” ifadesi fiziksel ve zihinsel olarak kişide bir değişimin olabilmesi beklentisiyle söylenmektedir. Hastalanan kişilerde de fiziksel veya zihinsel sorunlar ortaya çıkabilmektedir.

(99) O.C: Buraları hep mezardı.

U.C: Buralar mezarlıktı.

Sözcüksel yoğunluk azaltılarak cümle yeniden yazılmıştır. “Hep” ifadesi cümleden çıkarılmıştır. Ayrıca “buraları” ifadesi “buralar” şeklinde tekrar yazılmıştır.

(100) O.C: Dünyanın sonu gelmiş, insanlar azmış, her tarafı gâvur kaplamış...

U.C: Dünyanın sonu gelmiş, insanlar yoldan çıkmış, her tarafı yabancılar kaplamış...

Ölker (2011)'in çalışmasına göre “azmak” fiili 6 sıklık değerine sahiptir. Ayrıca hedef seviyenin üzerinde bir kullanımdır. TMV (202)'ye göre B1 seviyesinde bulunan dil öğrencileri deyimler kullanarak kısa metinler yazabilmektedir. Ayrıca bağlamdan hareketle deyimlerin anlamlarını tahmin edebilmektedir. Bu nedenle “yoldan çıkmak” deyimini, dil öğrencilerinin bağlamdan hareketle tahmin edebilecekleri düşünülerek tercih edilmiştir. Ayrıca “azmak” fiiline anlamca yakındır.

Ölker (2011)'in çalışmasına göre “gâvur” sözcüğü 7 sıklık değerine sahiptir. Bu sözcüğün yerine 373 sıklık değerine sahip olan yabancı sözcüğü kullanılmıştır.

(101) O.C: Boğuluyor gibi oluyordu.

U.C: Özgün cümle korunmuştur.

(102) O.C: Rüküş de bu değişikliklerden ürkmüştü.

U.C: Rüküş de bu değişikliklerden korkmuştu.

Aydın (2015)'ın çalışmasına göre ürkmek sözcüğü C2 seviyesindedir. Bu sözcüğün yerine A1 seviyesinde bulunan “korkmak” sözcüğü tercih edilmiştir.

(103) O.C: Otuz senedir evden bakkala, bakkaldan eve gidip gelirdi.

U.C: Otuz senedir ev ve bakkaldan başka bir yere gitmemişti.

Bölükbaş (2015)'ın çalışmasına göre sözcük veya ifadelerin tekrarından kaçınıp metin küçültülebilir. Buradan hareketle “bakkala” ifadesi cümleden çıkartılarak tekrardan kaçınılmıştır. Cümlenin anlaşılmasına katkı sağlamak için cümleye “ve bağlacı eklenmiştir. Daha sonra metne yeni kelime ve yapılar eklenerek metin yeniden yazılmıştır. Bağlamına uygun bir cümle olmuştur. Anlamda daralma veya bozulma olmamıştır.

(104) O.C: Başka her şeylerini kapıdan, gezdirici satıcılardan alırdı.

U.C: İhtiyaçlarını kapıya getiren satıcılardan alırdı.

Cümle hedef seviyeye göre oldukça karmaşık bir cümledir. Bölükbaş (2015)'ın çalışmasından hareketle karmaşık bağlamlar basitleştirilerek yeniden yazılmıştır. Anlatım daha basit hale getirilirken özetleme yapılmıştır. Yeni kelime ve yapılar eklenmiştir.

(105) O.C: İkisinin de dizleri titriyordu, terliyordı.

U.C: Özgün cümle korunmuştur.

(106) O.C: Ömürlerinde bu kadar uzun yol yürümemişlerdi.

U.C: Hiç bu kadar uzun yol yürümemişlerdi.

Metni daha anlaşılır hale getirmek için “ömürlerinde” ifadesi yerine “hiç” ifadesi kullanılmıştır.

(107) O.C: Şefika Molla, nefes almak için biraz durdu.

U.C: Özgün cümle korunmuştur.

(108) O.C: Gözlerini yerden kaldırdı.

U.C: Cümle metinden silinmiştir.

Bölükbaş (2015)'ın okuma metinlerinin dil düzeylerine göre uyarlanmasıyla ilgili yapmış olduğu çalışmadan hareketle metnin anlamına doğrudan katkı sağlamayan veya ayrıntı içeren ifadeler silinmiştir.

(109) O.C: Karşısına baktı:

U.C: Özgün cümle korunmuştur.

(110) O.C: - Oh, çok şükür Yarabbi! diye haykırdı.

U.C: Özgün cümle korunmuştur.

(111) O.C: Önünde küçük kubbesiyle, al, yeşil camlı penceresiyle güzel, zarif bir türbe yükseliyordu.

U.C: Önünde küçük kubbeli, kırmızı, yeşil camlı penceresi olan güzel bir türbe vardı.

Cümle daha akıcı hale getirilmek için “kubbesiyle” ifadesi “kubbeli” şeklinde tekrar yazılmıştır. Cümlede geçen “al” sözcüğünün eş anlamı yani “kırmızı” sözcüğü tercih edilmiştir. “Penceresiyle” ifadesinde “ile” edatı sözcükten çıkartılarak belirtme eki eklenmiş “penceresi” şeklinde yeniden yazılmıştır. Aydın (2015)'ın çalışmasına göre B2 seviyesinde olan “zarif” sözcüğü ise cümlenin anlamında daralma veya bozulma olmadığı için cümleden çıkarılmıştır.

(112) O.C: Duvarları koyu kil ile sıvanmış gibi kurşun renginde idi.

U.C: Duvarları griydi.

Bölükbaş (2015)'ın okuma metinlerinin dil düzeylerine göre uyarlanmasıyla ilgili yapmış olduğu çalışmadan hareketle metnin anlamı korunarak kısaca yeniden yazılarak özetleme yapılmıştır. Özetleme yapılırken sözcüksel yoğunluk azaltılarak anlamsal bütünlük korunmuştur. “Kurşun rengi” ifadesi hedef seviyenin üzerindedir.

(113) O.C: Etrafında incecik bir duvar vardı.

U.C: Etrafında ince bir duvar vardı.

Cümlenin anlamında daralma veya bozulma olmayacağı için “-cik” küçültme eki cümleden çıkarılmıştır. Ayrıca Aydın (2015)'ın çalışmasına göre “incecik” sözcüğü B2 seviyesindedir.

(114) O.C: Arkasından deniz görünüyordu.

U.C: Türbenin arkasından deniz görünüyordu.

Cümleye “türbenin” tamlayan eki eklenerek anlam daha belirgin hâle getirilmiştir.

(115) O.C: Biraz gerisindeki gayet büyük, tek çatılı binanın bir minare kadar yüksek olan bacasından duman çıkıyordu.

U.C: Türbenin biraz arkasında büyük, tek çatılı bir bina vardı. Binanın bir minare kadar yüksek olan bacasından duman çıkıyordu.

Cümlenin daha akıcı ve anlaşılır olabilmesi için cümle ikiye bölünmüştür. Cümleye “türbenin” tamlayanı eklenmiştir. Bağlamdan hareketle “gerisindeki” ifadesi “arkasında” şeklinde değiştirilmiştir. Sözcüksel yoğunluğun azaltılması için “gayet” sözcüğü cümleden çıkarılmıştır. Birinci cümleye bağlamdan hareketle “bir bina vardı” şeklinde ekleme yapılmıştır.

(116) O.C: Mutlaka bir fabrika olacaktı.

U.C: O bina mutlaka bir fabrika olmalıydı.

Cümle özgün haliyle öğrencilerin anlamamasına sebebiyet verebilecek bir cümledir. Özgün cümleden farklı yorumlar çıkabileceği gibi bağlamdan kopuktur. Cümleye “o bina” şeklinde özne eklenmiştir. Ayrıca “olacaktı” yüklemi yerine “olmalıydı” yüklemi kullanılmıştır. Uyarlanmış cümle bağlama uygun, anlamlı ve anlaşılırdır.

(117) O.C: Zira durmadan “puh, puh, puh” diye sıkıcı, yorucu bir ses çıkarıyordu.

U.C: Çünkü durmadan “puh, puh, puh” diye sıkıcı ve kafa yoran bir ses çıkarıyordu.

Aydın (2015)’in çalışmasına göre “zira” sözcüğü C1 seviyesindedir. Bu sözcüğün yerine A1 seviyesinde yer alan “çünkü” sözcüğü tercih edilmiştir. Ayrıca “sıkıcı” ve “yorucu” zarflarının arasına “ve” bağlacı getirilerek cümle daha akıcı ve anlaşılır bir hâle getirilmiştir.

(118) O.C: Şefika Molla, bu gâvur işinin iğrenç sesinin bu güzel, bu zarif türbecikte yatan zavallı evliya efendiciğimiz hazretciklerini ne kadar rahatsız ettiğini düşündü.

U.C: Şefika Molla, fabrikadan çıkan iğrenç sesin bu güzel türbede yatan zavallı Allah dostunu ne kadar rahatsız ettiğini düşündü.

Bölükbaş (2015)'ın okuma metinlerinin dil düzeylerine göre uyarlanmasıyla ilgili yapmış olduğu çalışmadan hareketle metnin anlamı korunarak kısaca yeniden yazılarak özetleme yapılmıştır. Özetleme yapılırken sözcüksel yoğunluk azaltılarak anlamsal bütünlük korunmuştur.

(119) O.C: Acaba bu türbeyi kim yaptırmıştı?

U.C: Özgün cümle korunmuştur.

(120) O.C: Daha yeni idi.

U.C: Daha yeniydi.

Yüklem “y” kaynaştırma eki eklenerek kip ile birleştirilmiştir.

(121) O.C: Evvel zaman türbeleri gibi ağır, kaba taştan değildi.

U.C. : Özgün cümle korunmuştur.

(122) O.C: Tıpkı mini mini bir camiye benziyordu.

U.C: Minik bir camiye benziyordu.

Ölker (2011)'in çalışmasına göre “mini mini” ifadesinin sıklık değeri 16'dır. Aydın (2015)'in çalışmasına göre de “mini” ve “minicik” ifadesi B1 seviyesindedir. Fakat kelime ikileme şeklinde olduğu için hedef seviyenin bu ikilemeyi anlayamayabileceği düşünülmüştür. Bunun yerine “minik ifadesi tercih edilmiştir. Cümlelerin anlamında bozulma olmayacağı için “tıpkı” ifadesi ise cümleden çıkarılmıştır.

(123) O.C: Kim bilir önünden geçen bu atsız, öküzsüz şeytan arabalarına, açık saçık kanlara daha bin türlü gâvurluklara ne kadar lanet ederdi.

U.C: Kim bilir önünden geçen bu atsız, öküzsüz arabalara, açık kadınlara daha bin türlü yabancı icatlarına ne kadar lanet ederdi.

Özgün cümle son derece karmaşık bir cümledir. Cümlelerin aslına sadık kalınmaya çalışılarak “açık saçık” ikilemesindeki anlamsız olan “saçık” sözcüğü sözcüksel yoğunluğun azaltılması için cümleden çıkarılmıştır. “Kanlara” sözcüğünden kasıt “kadınlar” olduğu için cümleye “kadınlar” eklenmiştir. “Gâvurluklara” ifadesi hedef seviyenin üzerindedir. Bu ifade hedef seviyeye uygun olan “icatlarına” şeklinde değiştirilmiştir. Ayrıca “şeytan” sözcüğü anlatımı daha akıcı ve anlaşılır hâle getirebilmek için cümleden çıkarılmıştır.

(124) O.C: İşte böyle nihayet bir gün dünya batacaaktı.

U.C: İşte böyle, sonunda bir gün dünya batacağı.

“Nihayet” ifadesi Aydın (2015)’in çalışmasına göre b2 seviyesindedir. Bu ifadenin yerine Ökter (2011)’in çalışmasında 205 sıklık değerine sahip olan “sonunda” ifadesi kullanılmıştır.

(125) O.C: - Rüküş, gel şu zatı ziyaret edelim, dedi.

U.C: - Rüküş, gel şu Allah dostunu ziyarete gidelim, dedi.

“Zat” sözcüğü hedef seviyenin üzerindedir. Aydın (2015)’in çalışmasına göre C1 seviyesindedir. Bu sözcük “Allah dostu” şeklinde değiştirilmiştir.

(126) O.C: İkisi de türbeye doğru yürüdüler.

U.C: Şefika Molla ve Rüküş Kadın türbeye doğru yürüdüler.

Daha akıcı bir anlatım için “ikisi de” ifadesi yerine “Şefika Molla ve Rüküş Kadın” ifadesi tercih edilmiştir.

(127) O.C: Fakat çekindiklerinden çok yaklaşmıyorlardı.

U.C: Özgün cümle korunmuştur.

(128) O.C: On adım kadar uzak durdular.

U.C: Özgün cümle korunmuştur.

(129) O.C: Ellerini kaldırdılar.

U.C: Özgün cümle korunmuştur.

(130) O.C: Okumağa başladılar.

U.C: Okumaya başladılar.

“-ğ” harfi “-y” harfine dönüştürülmüştür.

(131) O.C: Gelen geçen “Ne yapıyorlar?...” diye onlara bakıyorlardı.

U.C: Yoldan geçen herkes şaşkınlıkla onlara bakıyordu.

Bölükbaş (2015)’in okuma metinlerinin dil düzeylerine göre uyarlanmasıyla ilgili yapmış olduğu çalışmadan hareketle metnin anlamı korunarak kısaca yeniden yazılarak özetleme yapılmıştır.

(132) O.C: Şefika Molla etrafını görmüyordu.

U.C: Özgün cümle korunmuştur.

(133) O.C: Fatiha'sını bitirip ellerini yüzüne kavuşturduktan sonra tekrar türbeye daldı.

U.C: Fatiha'sını okuyup ellerini yüzüne sürdükten sonra tekrar türbeye baktı.

Cümlede “bitirmek” olarak kullanılan fiilin yerine “okumak” fiili tercih edilerek öğrencilerin bağlamdan hareketle anlamaları sağlanmak istenmiştir. Ayrıca “ellerini yüzüne kavuşturmak” şeklinde bir ifade yerine “ellerini yüzüne sürmek” ifadesi kullanılarak cümlenin daha akıcı ve anlaşılır olması sağlanmıştır. Son olarak “dalmak” mecazî anlatımı yerine daha kolay bir anlatım tercih edilerek “bakmak” fiili tercih edilmiştir.

(134) O.C. : Mini mini bir camiye, Muhammediye kitabındaki resmini gördüğü Cennet Köşkleri'ne ne kadar benziyordu.

U.C. : Minik bir camiye, Muhammediye kitabındaki resmini gördüğü Cennet Köşkleri'ne ne kadar benziyordu.

Ölker (2011)'in çalışmasına göre “mini mini” ifadesinin sıklık değeri 16'dır. Aydın (2015)'in çalışmasına göre de “mini” ve “minicik” ifadesi B1 seviyesindedir. Fakat kelime ikileme şeklinde olduğu için hedef seviyenin bu ikilemeyi anlayamayabileceği düşünülmüştür. Bunun yerine “minik ifadesi tercih edilmiştir.

(135) O.C: Hatta o Cennet Köşkleri gibi kubbesi armudî, saçlarının üstü yukarı kalkıktı.

U.C: Hatta o Cennet Köşkleri gibi kubbesi armut şeklindeydi.

Cümlede yer alan “armudî” ifadesi hedef seviyenin üzerindedir. Öğrencilerin daha iyi anlayabilmeleri amacıyla betimsel bir anlatım tercih edilmiştir. Sözcüksel yoğunluğun azaltılması amacıyla da “saçlarının üstü yukarı kalkıktı” kısmı cümleden çıkarılmıştır. Cümlenin anlamında daralma veya bozulma olmamıştır.

(136) O.C: Acaba içinde hangi zat yatıyordu?

U.C: Acaba türbenin içinde kim yatıyordu?

Cümleye “türbenin” tamlayanı eklenerek anlam belirgin hâle getirilmiştir. Ayrıca “Zat” sözcüğü hedef seviyenin üzerindedir. Aydın (2015)'in çalışmasına göre C1 seviyesindedir. Bu sözcüğü karşılayacak şekilde cümleye “kim” sözcüğü eklenmiştir.

(137) O.C: Ah buralarda evliya bir tane mi idi?

U.C: Ah buralarda bir tane mi Allah dostu vardı?

Aydın (2015)'in çalışmasına göre “evliya” sözcüğü C1 seviyesindedir. Bu sözcüğü karşılayabilecek, anlam olarak yakın olduğu düşünülen “Allah dostu” ifadesi eklenmiştir. Cümleye “tane” sözcüğü eklenmiştir. Ayrıca “vardı” sözcüğü de eklenerek yüklem yapılmıştır.

(138) O.C: Çocukluğundan hatırladığı bu geniş mezarlıkta yirmiden çok kandili mezar vardı.

U.C: Çocukluğundan hatırladığı bu geniş mezarlıkta yirmiden çok ışıklı mezar vardı.

Aydın (2015)'in çalışmasına göre “kandil” sözcüğü C1 seviyesindedir. Buradan hareketle “kandilli” sözcüğü yerine “ışıklı” sözcüğü tercih edilmiştir.

(139) O.C: Heyecanla, tutkunca hâlâ bakıyordu.

U.C: Heyecanla hâlâ bakıyordu.

Bölükbaş (2015)'in çalışmasından hareketle sözcüksel yoğunluğun azaltılması amacıyla “tutkunca” sözcüğü cümleden çıkarılmıştır. Ayrıca zaten “tutkun” sözcüğü Aydın (2015)'in çalışmasına göre B2 seviyesindedir.

(140) O.C: İnce duvarlarının arasında bir ıslaklık gördü.

U.C: Özgün cümle korunmuştur.

(141) O.C: İçerisinde çeşme de vardı.

U.C: Özgün cümle korunmuştur.

(142) O.C: Ah nasıl girseydi de oradan, içseydi.

U.C: Ah içeri nasıl girseydi de oradan su içseydi.

Cümleye “su” nesnesi eklenerek anlam daha belirgin hâle getirilmiştir.

(143) O.C: Ama o kadar terlemiş, o kadar fena şeyler görmüştü.

U.C: Hem çok terlemişti hem de kötü şeyler görmüştü.

Cümleye “hem.. hem..” bağlacı eklenerek cümle yeniden yazılmıştır. Böylece cümle daha akıcı ve anlaşılır hâle getirilmiştir. Aydın (2015)'in çalışmasına göre “fena” sözcüğü B2 seviyesindedir. Bu sözcük yerine A1 seviyesinde yer alan “kötü” sözcüğü tercih edilmiştir.

(144) O.C: Abdesti sakatlanmamış mıydı?

U.C: Abdesti bozulmamış mıydı?

“Abdestin sakatlanması” ifadesi B1 seviyesinin üzerinde bir anlatımdır. Anlaşılması son derece zordur. Bu nedenle “sakatlanmak” fiili yerine “bozulmak” fiili tercih edilmiştir.

(145) O.C: Bu sakat abdestle bu kutsal yere girmeğe nasıl cesaret edebilirdi?

U.C: Abdestsizken bu kutsal yere girmek istemezdi.

Özgün cümlede “sakat abdest” olarak ifade edilen durum aslında abdesin olmaması durumudur. Fakat özgün cümledeki anlatım şekli hedef seviyenin üzerinde bir anlatımdır. Bu ifadenin yerine “abdestsizken” ifadesi eklenmiş ve anlamı karşılamıştır. Aydın (2015)’in çalışmasına göre “cesaret” sözcüğü C1 seviyesindedir. Bu nedenle “cesaret edebilmek” ifadesi cümleden çıkarılmıştır. Yeni oluşturulan cümlede anlamda bozulma veya daralma olmamıştır.

(146) O.C: Birdenbire kalbinde şiddetli bir heyecan duydu.

U.C: Aniden çok heyecanlandı.

Bölükbaş (2015)’in okuma metinlerinin dil düzeylerine göre uyarlanmasıyla ilgili yapmış olduğu çalışmadan hareketle metnin anlamı korunarak kısaca yeniden yazılarak özetleme yapılmıştır. “Birden bire” ifadesi yerine daha anlaşılır olacağı düşünülen “aniden” sözcüğü tercih edilmiştir.

(147) O.C: Elleri, ayakları titremeğe başladı.

U.C: Elleri, ayakları titremeye başladı

Cümleyi daha anlaşılır hâle getirmek için “-ğ” sesi “-y” sesiyle değiştirilmiştir.

(148) O.C: Gözlerine inanamıyordu.

U.C: Özgün cümle korunmuştur.

(149) O.C: Kısık bir sesle Rüküş’e:

- A, a, a... Gördün mü, şapkalıları gördün mü? dedi.

U.C: Sessizce Rüküş’e:

- A, a, a... Gördün mü, şapkalı insanları gördün mü? dedi.

“Şapkalıları” sözcüğüne “insanları” ismi eklenerek anlam daha belirgin hâle getirilmiştir.

(150) O.C: Rüküş ağlayarak:

-Gördüm diye cevap verdi.

U.C: Özgün cümle korunmuştur.

(151) O.C: Hıçkırmağa başladı.

U.C: Şefika Molla da ağlamaya başladı.

Cümleye özne eklenerek anlam belirgin hâle getirilmiştir. Aydın (2015)’ın çalışmasına göre “hıçkırmak” fiili C1 seviyesinde yer almaktadır. Bu fiilin yerine A2 seviyesinde bulunan “ağlamak” fiili tercih edilmiştir.

(152) O.C: Artık bu dünya batmasın da neresi batsın...

U.C: Dünyanın sonu gelmiş...

Bölükbaş (2015)’ın okuma metinlerinin dil düzeylerine göre uyarlanmasıyla ilgili yapmış olduğu çalışmadan hareketle metnin anlamı korunarak kısaca yeniden yazılarak özetleme yapılmıştır.

(153) O.C: İki şapkalı konuşarak türbenin içine girmişlerdi.

U.C: Şapkalı iki adam konuşarak türbenin içine girmişlerdi.

“İki şapkalı” ifadesi anlamı daha belirgin hâle getirmek amacıyla “şapkalı iki adam” şeklinde yeniden yazılmıştır.

(154) O.C: Hiçbir türbeye, bir evliyanın yanına gâvur girer miydi?

U.C: Hiçbir türbeyi, bir Allah dostunu yabancı ziyaret eder miydi?

Aydın (2015)’ın çalışmasına göre “evliya” sözcüğü C1 seviyesindedir. Bu sözcüğü karşılayabilecek, anlam olarak yakın olduğu düşünülen “Allah dostu” ifadesi eklenmiştir. Ölker (2011)’in çalışmasına göre “gâvur” sözcüğü 7 sıklık değerine sahiptir. Bu sözcüğün yerine 373 sıklık değerine sahip olan yabancı sözcüğü kullanılmıştır. Ayrıca cümlenin öğrenciler tarafından tam olarak anlaşılabilmesi için “ziyaret etmek” fiili cümleye eklenmiştir.

(155) O.C: Şefika Molla yere düşecekti.

U.C: Şefika Molla neredeyse bayılacaktı.

“Yere düşmek” fiili öğrenciler tarafından temel anlamda yorumlanabileceği gibi cümlenin akıcılığına olumsuz etki yapabilir. Bölükbaş (2015) çalışmasında cümlenin anlaşılabilirliği için cümleye kelime ve ifadelerin eklenebileceğini söylemektedir. Bağlamdan hareketle cümleye “neredeysse bayılacaktı” mecazî ifadesi yazılarak cümlenin daha iyi anlaşılması sağlanmıştır.

(156) O.C: “Müslüman yok mu, ümmeti Muhammed, imdat imdat!” diye bağırarak için ağzını açıyordu.

U.C: “Müslüman yok mu, ümmeti Muhammed, imdat imdat!” diye bağırarak istiyordu.

“Ağzını açıyordu” ifadesi cümleden çıkarılarak sözcüksel yoğunluk azaltılmıştır. Cümleye “istemek” fiili eklenmiştir. Cümlenin anlamında herhangi bir daralma veya bozulma olmamıştır.

(157) O.C: Kalbinden kopan acı bir düğüm boğazına tıkanı.

U.C: Ama bağıramadı.

Bölükbaş (2015)’in okuma metinlerinin dil düzeylerine göre uyarlanmasıyla ilgili yapmış olduğu çalışmadan hareketle metnin anlamı korunarak kısaca yeniden yazılarak özetleme yapılmıştır.

(158) O.C: Sesi çıkmıyordu.

U.C: Özgün cümle korunmuştur.

(159) O.C: Sanki o anda bütün vücuduna inme inmişti.

U.C: Şaşırmıştı.

Bölükbaş (2015)’in okuma metinlerinin dil düzeylerine göre uyarlanmasıyla ilgili yapmış olduğu çalışmadan hareketle metnin anlamı korunarak kısaca yeniden yazılarak özetleme yapılmıştır.

(160) O.C: Yalnız gözleri görüyordu.

U.C: Özgün cümle korunmuştur.

(161) O.C: Yine etrafına baktı.

U.C: Özgün cümle korunmuştur.

(162) O.C: Hiç Müslüman yoktu.

U.C: Özgün cümle korunmuştur.

(163) O.C: Ne bir sarıklı, ne bir cübbeli, ne de bir abanîli adam görülüyordu.

U.C: Cümle metinden silinmiştir.

Bölükbaş (2015)'ın okuma metinlerinin dil düzeylerine göre uyarlanmasıyla ilgili yapmış olduğu çalışmadan hareketle metnin anlamına doğrudan katkı sağlamayan veya ayrıntı içeren ifadeler silinmiştir.

(164) O.C: Sakallılar, fesli, Frenk gömleklî herifler hızlı hızlı geçiyorlardı.

U.C: Sakallı, gömleklî adamlar hızlı hızlı geçiyorlardı.

Bölükbaş (2015)'ın çalışmasından hareketle “fesli” ve “frenk” sözcükleri cümleden çıkarılarak sözcüksel yoğunluk azaltılmıştır. “Sakallılar” kelimesindeki “-lar” çoğul eki kelimedenden çıkarılmıştır. Aydın (2015)'ın çalışmasına göre “herif” sözcüğü C1 seviyesindedir. Bu sözcüğün yerine A1 seviyesinde bulunan “adam” sözcüğü tercih edilmiştir.

(165) O.C: Birtakım çan sesleri işitti.

U.C: Bazı sesler işitti.

Aydın (2015)'ın çalışmasına göre “birtakım” sözcüğü C1 seviyesindedir. Bu sözcüğün yerine A1 seviyesinde bulunan “bazı” sözcüğü tercih edilmiştir. “Çan” sözcüğü ise C1 seviyesindedir. Bu sözcüğü anlam olarak karşılayan başka bir sözcük olmadığı için sözcük cümleden çıkarılmıştır. Cümlelerin anlamı korunmuştur.

(166) O.C: İki taraftan da atsız, öküzsüz, şeytan arabaları geliyordu.

U.C. : İki taraftan da atsız, öküzsüz arabalar geliyordu.

Anlatımı daha akıcı ve anlaşılır hale getirebilmek için “şeytan” sıfatı cümleden çıkarılmıştır.

(167) O.C: Ezilmemek için geri çekildiler.

U.C: Özgün cümle korunmuştur.

(168) O.C: Kılıçlı kır bıyıklı bir subay yaftalı bir direğin dibinde ayakta duruyordu.

U.C: Kılıçlı, bıyıklı bir subay direğin dibinde ayakta duruyordu.

Aydın (2015)'ın çalışmasına göre “kır” sözcüğü B2 seviyesindedir. Cümlelerin anlamında daralmaya yol açmadığı için cümleden çıkarılmıştır. Ayrıca Ölker

(2011)'in çalışmasına göre “yafta” sözcüğü 1 sıklık değerine sahiptir. Hedef seviyeye uygun olmadığı düşünülerek cümleden çıkarılmıştır.

(169) O.C: Acaba Müslüman mıydı?

U.C: Özgün cümle korunmuştur.

(170) O.C: Şimdi gâvurdan da subay olduğu söyleniyordu.

U.C: Şimdi yabancından da subay olduğu söyleniyordu.

Ölker (2011)'in çalışmasına göre “gâvur” sözcüğü 7 sıklık değerine sahiptir. Bu sözcüğün yerine 373 sıklık değerine sahip olan yabancı sözcüğü kullanılmıştır.

(171) O.C: Şefika Molla ıstıraptan, heyecandan kendini kaybetmişti, daha çok muhakeme edemedi.

U.C: Şefika Molla acı ve heyecan içerisindeydi. Çok düşünemedi.

Cümlede yer alan “ıstırap” sözcüğü, “kendini kaybetmek” fiili ve “muhakeme etmek” fiili hedef seviyenin üzerindedir. Ayrıca cümle, hedef seviyeye göre karmaşık bir cümledir. Bölükbaş (2015)'in çalışmasına göre karmaşık bağlamlar basitleştirilerek yeniden yazılmalıdır. Buradan hareketle cümle hedef seviyenin anlayabileceği şekilde yeniden yazılmıştır. Hedef seviyenin üzerinde yer alan kelime ve fiiller yerine hedef seviyeye uygun kelime ve fiiler tercih edilmiştir.

(172) O.C: Subaya yaklaştı.

U.C: Özgün cümle korunmuştur.

(173) O.C: - Oğlum, sen Müslüman mısın? diye sordu. Subay birden bire şaşaladı.

U.C: - Oğlum, sen Müslüman mısın? diye sordu. Subay birden bire şaşırdı.

Ölker (2011)'in çalışmasına göre “şaşalamak” fiili 4 sıklık değerine sahiptir. Bu fiil yerine hedef seviyenin daha iyi anlayabileceği ve Aydın (2015)'in çalışmasında A1 seviyesinde olan “şaşırmak” fiili tercih edilmiştir.

(174) O.C: Şefika Molla'yı, Rüküş'ü baştan aşağı süzdükten sonra cevap verdi:

- Müslümanım elhamdülillah, ne diye sordunuz valde?

U.C: Subay, Şefika Molla ve Rüküş'e iyice baktıktan sonra cevap verdi:

- Müslümanım elhamdülillah, niye sordun valide?

“Valde” ifadesi daha belirgin hale getirilmek için sözcük içerisine “i” sesi eklenmiştir. Ölker (2011)’in çalışmasına göre “valide” sözcüğü 28 sıklık değerine sahiptir.

(179) O.C: Şefika Molla hıçkıra hıçkıra ağlamağa başladı:

U.C: Şefika Molla hıçkıra hıçkıra ağlamaya başladı:

“Ağlamağa” şeklinde yazılan kelime “ağlamaya” şeklinde düzeltilmiştir.

(180) O.C: - Ah, ne günlere kaldık!

U.C: Özgün cümle korunmuştur.

(181) O.C: Nasıl dayanıyorsun oğlum?

U.C: Özgün cümle korunmuştur.

(182) O.C: Bir zatin, bir evliyanın yanına, bir türbeye şapkalı gâvurlar giriyor da, siz Müslümanlar aldırmandan bakıyorsunuz... dedi.

U.C: Bir Allah dostunun yanına, bir türbeye şapkalı yabancılar giriyor da siz Müslümanlar aldırmandan bakıyorsunuz... dedi.

“Zat” sözcüğü hedef seviyenin üzerindedir. Aydın (2015)’in çalışmasına göre C1 seviyesindedir. Bu sözcük “Allah dostu” şeklinde değiştirilmiştir. “Evliya” sözcüğü ise tekrara girdiği için cümleden çıkarılmıştır. Ölker (2011)’in çalışmasına göre “gâvur” sözcüğü 7 sıklık değerine sahiptir. Bu sözcüğün yerine 373 sıklık değerine sahip olan yabancı sözcüğü kullanılmıştır.

(183) O.C: Subay anlayamamış, aptallaşmıştı:

- Hangi türbeye?..

U.C: Özgün cümle korunmuştur.

(184) O.C: - Hangisine olacak, işte şu türbeye!

U.C: Özgün cümle korunmuştur.

(185) O.C: Gözümüzle gördük.

U.C: Özgün cümle korunmuştur.

(186) O.C: İki şapkalı girdi, Rüküş de gördü.

U.C: Şapkalı iki kişi içeri girdi. Rüküş de gördü.

Cümlenin daha akıcı ve anlaşılır olabilmesi amacıyla Bölükbaş (2015)'in çalışmasından hareketle “iki” ve “şapkalı” kelimelerinin sıralaması değiştirilip “iki” sıfatına “kişi” ismi eklenmiştir.

(187) O.C: Hem hâlâ çıkmadılar...

U.C: Özgün cümle korunmuştur.

(188) O.C: Subay gülmeğe başladı.

U.C: Özgün cümle korunmuştur.

(189) O.C: Gayet tuhaf bir şey işitmiş gibi gülüyordu.

U.C: Gayet ilginç bir şey işitmiş gibi gülüyordu.

Aydın (2015)'in çalışmasına göre “tuhaf” sözcüğü C1 seviyesindedir. Bu sözcüğün yerine A1 seviyesinde bulunan “ilginç” sözcüğü eklenmiştir.

(190) O.C: - Ayol hanım nine, o türbe değil... dedi.

U.C: Özgün cümle korunmuştur.

(191) O.C: Atsız, öküzsüz arabalar biraz durmuşlar, çanlarını çalmışlardı.

U.C: Cümle metinden silinmiştir.

Bölükbaş (2015)'in okuma metinlerinin dil düzeylerine göre uyarlanmasıyla ilgili yapmış olduğu çalışmadan hareketle metnin anlamına doğrudan katkı sağlamayan veya ayrıntı içeren ifadeler silinmiştir.

(192) O.C: Şimdi biri bir tarafa, biri öbür tarafa gitmişti.

U.C: Cümle metinden silinmiştir.

Bölükbaş (2015)'in okuma metinlerinin dil düzeylerine göre uyarlanmasıyla ilgili yapmış olduğu çalışmadan hareketle metnin anlamına doğrudan katkı sağlamayan veya ayrıntı içeren ifadeler silinmiştir.

(193) O.C: Şefika Molla soluk, sönmüş gözlerini açtı.

U.C: Şefika Molla gözlerini şaşkınlıkla açtı.

Aydın (2015)'in çalışmasına göre “soluk” ve “sönmüş” sözcükleri C1 seviyesindedir. Hedef seviye için bu mecazî ifadelerin anlaşılması oldukça zordur. Cümlenin bağlamından hareketle hedef seviyenin daha iyi anlayabileceği “şaşkınlıkla” ifadesi

tercih edilmiştir. Aydın (2015)'in çalışmasında “şaşkınlıkla” sözcüğü B1 seviyesindedir.

(194) O.C: Büyük bir hayretle sordu:

U.C: Özgün cümle korunmuştur.

(195) O.C: - Türbe değil mi, ya ne?..

U.C: Özgün cümle korunmuştur.

(196) O.C: Subay hâlâ gülüyordu:

U.C: Özgün cümle korunmuştur.

(197) O.C: O belediye abtешanesidir, dedi, su dökmek_isteyen herkes girebilir.

U.C: O belediye tuvaletidir, dedi. İsteyen herkes oraya girebilir.

Bölükbaş (2015)'in çalışmasından hareketle günümüzde yaygın olarak kullanılmayan “abdesthane” ifadesi yerine “tuvalet” sözcüğü eklenmiştir. Ayrıca “su dökmek” deyimini hedef seviyenin üzerindedir. Ölker (2011)'in çalışmasına göre 3 sıklık değerine sahiptir. Cümleden çıkarılmıştır. Cümleye “oraya” tamlayıcısı eklenerek anlam daha belirgin hâle getirilmiştir.

(198) O.C: !!!

U.C: Özgün cümle korunmuştur.

4.3. Bir Hayır Hikâyesi

Bir Hayır

(1) O.C: Yatağında kımıldamayan Durmuş Ağa gözlerini basık tavana dikmişti.

U.C: Durmuş Ağa, yatağında yatıyor ve tavana bakıyordu.

Aydın (2015)'in çalışmasına göre “kımıldamak” fiili C1 seviyesindedir. Ölker (2011)'in çalışmasına göre “basık” sözcüğünün sıklık değeri 15'tir.

Bölükbaş (2015)'in çalışmasından hareketle anlaşılmayı sağlamak için kelimelerin sıralamasında değişiklikler yapılarak cümleye hedefe uygun ifadeler eklenmiştir. Ayrıca hedef seviyenin üzerinde olan “kımıldamak” sözcüğü ve “basık” sözcüğü cümleden çıkarılmıştır. “Dikmek” fiili ise hedef seviyenin üzerinde mecazî bir ifade

olduğu için “yapmak” şeklinde değiştirilmiştir. Cümlelerin anlamında bozulma veya daralma olmamıştır.

(2) O.C: Sanki iki saattir eski, sararmış hatılları sayıyordu.

U.C: Sanki iki saattir eski, sararmış direkleri sayıyordu.

Günümüzde kullanımı yaygın olmayan “hatıl” sözcüğü yerine “direk” sözcüğü tercih edilmiştir.

(3) O.C: Yüzü toprak renginde idi.

U.C: Yüzü toprak rengindeydi.

Yükleme “y” kaynaştırma ünsüzü eklenerek kip eki birleştirilmiştir.

(4) O.C: Kırmızı kaplı yorganın üstüne serili elleri artık bir insan eline benzemiyordu.

U.C: Kırmızı yorganın üstündeki elleri artık bir insan eline benzemiyordu.

Cümlelerin akıcı olması için Bölükbaş (2015)’in çalışmasından hareketle cümlede sözcüksel yoğunluklar azaltılmıştır. Bu nedenle “kaplı” ve “serili” ifadeleri cümleden çıkarılmıştır. “Üstüne” ifadesine “-ki” aitlik eki eklenerek cümle tam ve anlamlı hale getirilmiştir.

(5) O.C: O kadar kuru, o kadar zayıf, o kadar cansızdı ki...

U.C: Elleri o kadar kuru, o kadar zayıf, o kadar cansızdı ki...

Cümlelerin daha anlaşılır olabilmesi için cümleye “elleri” öznesi eklenmiştir.

(6) O.C: Ancak duyulan boğuk bir sesle:

- Yahu! Ben ölüyon! dedi.

U.C: Zor duyulan, derinden gelen bir sesle:

- Ben ölüyorum! dedi.

“Ancak duyulan” ifadesi yerine hedef seviyeye uygun olan ve akıcılığı sağlayan “zor duyulan” ifadesi eklenmiştir. “Boğuk” ifadesi yerine ise hedef seviyeye uygun bir mecazî ifade olan “derin” sözcüğü tercih edilmiştir.

Öğrenciler “Yahu” sözcüğünün cümlede hangi anlamda olduklarını anlayabilecek kadar sözcük dağarcığına sahip olmadıkları için bu sözcük anlaşılabilir. Dolayısıyla da sözcük cümleden çıkarılmıştır.

- (7) O.C: Ocağın başında yusyumu oturan bir ihtiyar kadın doğruldu. Hastaya baktı.

U.C: Ocağın başında oturan ihtiyar bir kadın doğruldu. Hastaya baktı.

Pekiştirme ifadeleri hedef seviyenin sonlarında verilmeye başlanmaktadır. Buradan hareketle “yusyumu” sözcüğü hedef seviyedeki öğrencilerin anlayamayacağı düşünülerek cümleden çıkarılmıştır. Ayrıca “bir” ve “ihtiyar” kelimeleri yer değiştirerek anlamsal bütünlük sağlanmıştır.

- (8) O.C: -Hedi sus, hedi sus. Deli gibi söylenme...

U.C: Hadi sus. Deli gibi konuşma...

Özgün cümlede yöresel ifade şeklinde verilen “hedi” sözcüğü günümüz Türkçesinde “hadi” sözcüğüne karşılık gelmektedir. Bu nedenle “hedi” sözcüğü “hadi” şeklinde değiştirilmiştir. Aydın (2015)’in çalışmasına göre “söylenme” ifadesi B2 seviyesindedir. Bu ifade hedef seviyenin daha kolay anlayabileceği “konuşma” şeklinde değiştirilmiştir.

- (9) O.C: - Ben ölüyon diyon; gadın!

U.C: - Ben ölüyorum diyorum; kadın!

Özgün cümlede yöresel ağza göre yazılan “ölüyon”, “dion” ve “gadın” ifade ve sözcükleri günümüz Türkçesinde “ölüyorum”, “diyorum” ve “kadın” şeklindedir. Bu nedenle sözcükler günümüz Türkçesine uygun şekilde değiştirilmiştir.

- (10) O.C: - Hedi sus; hedi sus.

U.C: - Hadi sus, hadi sus.

Özgün cümlede yöresel ifade şeklinde verilen “hedi” sözcüğü günümüz Türkçesinde “hadi” sözcüğüne karşılık gelmektedir. Bu nedenle “hedi” sözcüğü “hadi” şeklinde değiştirilmiştir.

- (11) O.C: Durmuş ağa mor dokuma örtülü yastığından başını kaldıramıyor, sağına soluna döndüremiyordu.

U.C: Durmuş ağa mor yastığından başını kaldıramıyor, başını sağa sola çeviremiyordu.

Bölükbaş (2015)'in çalışmasından hareketle hedef seviyede yer alan öğrencilere ayrıntı içeren ifadelerin verilmesi anlaşılammaya yol açabilmektedir. Ayrıca Aydın (2015)'in çalışmasına göre “dokuma” sözcüğü C2, “örtü” sözcüğü ise B2 seviyesindedir. Cümlelerin anlamında herhangi bir daralma veya bozulma olmadığı için “dokuma” ve “örtü” sözcükleri cümleden çıkarılmıştır. “Başını” nesnesi cümleye tekrar eklenerek anlam daha belirgin hâle getirilmiştir.

Aydın (2015)'in çalışmasında “döndürmek” fiili B2 seviyesindedir. Bu fiilin yerine B1 seviyede yer alan “çevirmek” fiili tercih edilmiştir.

(12) O.C: Gözlerini karısına çevirdi.

U.C: Karısına baktı.

Bölükbaş (2015)'in çalışmasından hareketle cümlelerin daha anlaşılır olabilmesi için cümle özetlenmiştir. Anlamda daralma veya bozulma olmamıştır.

(13) O.C: Ocağın önünü görebilmek için gözbebekleri çukurlarının kenarına batıyor, beyazları alabildiğine büyüyordu.

U.C: Cümle metinden silinmiştir.

Bölükbaş (2015)'in okuma metinlerinin dil düzeylerine göre uyarlanmasıyla ilgili yapmış olduğu çalışmadan hareketle metnin anlamına doğrudan katkı sağlamayan veya ayrıntı içeren ifadeler silinmiştir.

(14) O.C: Zavallı, işte bir aydır böyle idi.

U.C: Zavallı adam, işte bir aydır böyleydi.

Bu cümledeki “zavallı” ifadesine daha anlaşılır olması için “adam” sözcüğü eklenerek cümle yeniden düzenlenmiştir.

(15) O.C: Her gün eriyip gittikçe karısı “hiçbir şeyciği olmadığını” tekrarlıyor, ölümünü aklına getirtmiyordu.

U.C: Durmuş ağa her gün zayıflıyordu. Ancak karısı ona hasta olmadığını söylüyor, ölümü düşünmesini istemiyordu.

Bölükbaş (2015)'dan hareketle sözcüksel yoğunluklar azaltılarak mecazlı ifadeler yerine somut ve anlaşılır ifadeler kullanılmıştır. Cümlede yer alan “eriyip gitmek”

ifadesi yerine hedef seviyenin daha iyi anlayabileceği “zayıflamak” fiili tercih edilmiştir. “Hiçbir şeyciğinin olmadığını söylüyor” ifadesi de “hasta olmadığını söylüyor” şeklinde değiştirilmiştir. “Aklına getirtmek” ifadesi ise anlamca yakın olan “düşünmesini istememek” şeklinde değiştirilmiştir. Cümleler daha akıcı ve anlaşılır hâle getirilmiştir. Bağlamdan hareket edilerek anlama katkıda bulunulmuştur.

(16) O.C: Fakat o, işi anlamıştı.

U.C: Fakat o, öleceğini anlamıştı.

Cümleye “öleceğini” nesnesi eklenerek anlam daha belirgin hâle getirilmiştir.

(17) O.C: Artık gözlerinden başka bir yerini oynatamıyordu.

U.C: Özgün cümle korunmuştur.

(18) O.C: Vücudu tamamıyla ölmüştü.

U.C: Vücudu tamamen ölmüştü.

Aydın (2015)’in çalışmasına göre “tamamıyla” sözcüğü B2 seviyesindedir. Bu sözcük bağlamdan hareketle, B1 seviyesinde bulunan “tamamen” sözcüğüyle değiştirilmiştir.

(19) O.C: Bir şey yemek şöyle dursun, hatta bir damlacık su bile içemiyordu.

U.C: Ne bir şey yiyebiliyordu ne de bir damla su içebiliyordu.

Cümleye “ne... ne” bağlacı getirilerek cümle yeniden düzenlenmiştir. Ayrıca Bölükbaş (2015)’in çalışmasından hareketle karmaşık bağlamlar basitleştirilerek hedef seviyenin cümleyi daha iyi anlaması için cümlede değişiklikler yapılmıştır. Bu nedenle cümle bağlamdan hareketle yeniden yazılmıştır. Cümlede kullanılan kelimeler ve değişimler hedef seviyeye uygundur.

(20) O.C: İçinden diyordu ki: “Yalnız canım kaldı. O da çıkacak!”

U.C: Yakın zamanda öleceğini düşünüyordu.

Bölükbaş (2015)’in okuma metinlerinin dil düzeylerine göre uyarlanmasıyla ilgili yapmış olduğu çalışmadan hareketle metnin anlamı korunarak kısaca yeniden yazılarak özetleme yapılmıştır. Özetleme yapılırken sözcüksel yoğunluk azaltılarak anlamsal bütünlük korunmuştur.

(21) O.C: Göğsünde, boğazının biraz aşağısında sıcak bir ürperme vardı.

U.C: Göğsünde, boğazının biraz aşağısında bir korku vardı.

Aydın (2015)'in çalışmasına göre “ürpermek” fiili C1 seviyesindedir. Bu fiilin yerine anlamca yakın olacağı düşünülen A2 seviyesinde bulunan “korku” sözcüğü tercih edilmiştir. Cümleden “Sıcak bir ürperme” sıfat tamlaması tamamen çıkarılmıştır.

(22) O.C: Galiba işte bu candı.

U.C: Galiba bu candı.

Bölükbaş (2015)'in çalışmasından hareketle cümleden çıkarılınca anlamda daralma ve bozulma olmayan “işte” ifadesi cümleden çıkarılmıştır.

(23) O.C: Nefes alırken ya ağızdan, ya burnundan uçurecekti.

U.C: Canı, nefes alırken ya ağızdan, ya burnundan hemen uçacaktı.

Cümleye özne eklenerek cümlenin anlamı belirgin hâle getirilmiştir. TMV (2020)'ye göre “uçurecekti” fiili hedef seviyenin üzerinde yer almaktadır. Bu fiil tezlik bildirdiği için “hemen uçacaktı” şeklinde yeniden yazılmıştır.

(24) O.C: -Ah nittim de böyle bekledim! diye inledi.

U.C: - Niye bu zamana kadar bekledim! diye üzüldü.

Cümlede yer alan “nittim” ifadesi yöresel bir ifadedir. Cümle hedef seviyenin anlayabileceği şekilde yeniden düzenlenmiştir. Aydın (2015)'in çalışmasına göre “inlemek” sözcüğü C1 seviyesindedir. Bu sözcük anlamca yakın olabileceği düşünülen “üzülmek” fiiliyle değiştirilmiştir.

(25) O.C: İhmalkârın biriydi.

U.C: Cümle metinden silinmiştir.

Bölükbaş (2015)'in okuma metinlerinin dil düzeylerine göre uyarlanmasıyla ilgili yapmış olduğu çalışmadan hareketle metnin anlamına doğrudan katkı sağlamayan veya ayrıntı içeren ifadeler silinmiştir.

Ayrıca “İhmalkârın biriydi.” cümlesi “Her işi ihmal ederdi.” cümlesinin tekrarıdır. Bununla beraber hedef dil seviyesine uygun olmadığı ve tam anlamıyla uyarlanamadığı için metinden tamamen çıkarılmıştır.

(26) O.C: Her işi ihmal ederdi.

U.C: Özgün cümle korunmuştur.

(27) O.C: Hac parasını fazlasıyla hazırladığı halde “Ha bu yıl, ha gelecek yıl” bahanesiyle bir türlü davranıp gidememişti.

U.C: Hac parasını fazlasıyla hazırladığı halde hacca gitmemişti.

Cümle hedef seviyeye göre oldukça karmaşık bir cümledir. Bölükbaş (2015)’ın çalışmasından hareketle karmaşık bağlamlar basitleştirilerek yeniden yazılmıştır. Anlatım daha basit hale getirilirken özetleme yapılmıştır. “Gidememişti” yüklemi yeterlilik filinin olumsuz hali ve iki kip birleşiminden oluşmaktadır. Hedef seviyenin sonlarında verilmeye başlanan bu yapı yerine mümkün olduğu kadarıyla daha kolay yapılar tercih edilmiştir. Bu nedenle “gitmemişti” şeklinde değiştirilmiştir.

(28) O.C: İki oğlu vardı ki birbirinden berbattı.

U.C: Birbirinden hayırsız iki oğlu vardı.

Cümle daha düzgün ve anlaşılır hâle getirilmiştir. Bağlamdan hareketle “berbat” sözcüğü yerine “hayırsız” sözcüğü tercih edilmiştir. Seviye olarak sözcüklerin her ikisi de B1’dir.

(29) O.C: En canlı zamanında bile “Ne zaman ölecek?” gibi ta gözünün içine bakarlardı.

U.C: En sağlıklı olduğu zamanlarda bile “Ne zaman ölecek?” diye beklerlerdi.

Cümlelerin daha iyi anlaşılabilmesi için Bölükbaş (2015)’ın çalışmasından hareketle cümle somutlaştırılmaya çalışılmıştır. “Canlı” ifadesi yerine “sağlıklı” ifadesi tercih edilmiştir. “Ta gözünün içine bakarlardı” deyimini ise hedef seviyeyi zorlayacak bir deyim olduğu için cümleden çıkarılmıştır. Cümleye “diye beklerlerdi” şeklinde tamamlanmıştır. Bağlamdan hareket edilmiştir. Cümlede daralma veya bozulma olmamıştır.

(30) O.C: Daha hastalığının başında mallarını paylaşırması, hayır ve yararlı işler için bir şey ayırıp güvenilir bir adama vermesi gerekirdi.

U.C: Hastalığı yeni başladığında mallarını paylaşması, faydalı işler için ayırması gerekirdi.

Bölükbaş (2015)’ın çalışmasına göre karmaşık bağlamlar basitleştirilmiştir. Bu nedenle cümle bağlamdan hareketle düzenlenerek yeniden yazılmıştır. Cümlede yer

alan “paylaştırması” fiilinde ettirgenlik vardır ve hedef seviyenin sonlarında öğrenilen bir konudur. O nedenle bu cümle yeniden yazılırken “paylaşması” şeklinde yazılmasına dikkat edilmiştir.

(31) O.C: Şimdi, evet artık bu mümkün değildi.

U.C: Şimdi ise bu mümkün değildi.

Cümleyi daha akıcı ve anlaşılır hâle getirmek için “evet” ve “artık” ifadesi cümleden çıkarılarak yerlerine “ise” ifadesi eklenmiştir.

(32) O.C: Acaba akşama kadar yaşayabilecek miydi?

U.C: Acaba akşama kadar yaşayacak mıydı?

“Yaşayabilecek miydi?” yüklemi yeterlilik fiili ve iki kip birleşiminden oluşmaktadır. Hedef seviyenin sonlarında verilmeye başlanan bu yapı yerine mümkün olduğu kadarıyla daha kolay yapılar tercih edilmiştir. Bu nedenle “yaşayacak mıydı” şeklinde değiştirilmiştir.

(33) O.C: - Yahu, Hacı Ağa’yı çağır, dedi.

U.C: - Hacı Ağa’yı çağır, dedi.

Öğrenciler “Yahu” sözcüğünün cümlede hangi anlamda olduklarını anlayabilecek kadar sözcük dağarcığına sahip olmadıkları için bu sözcük anlaşılabilir. Dolayısıyla da sözcük cümleden çıkarılmıştır. Ayrıca “çağır” fiili ettirgenlik barındırdığı için “çağır” şeklinde yeniden düzenlenmiştir.

(34) O.C: - Nideceksin ki?

U.C: - Ne yapacaksın Hacı Ağa ile?

Cümle yöresel ağızla yazıldığı için günlük kullanılan Türkçeye göre yeniden yazılmıştır. Ayrıca anlamı daha belirgin hâle getirmek için cümleye “Hacı Ağa” ifadesi eklenmiştir.

(35) O.C: - Çağır, vasiyetimi diyeceğim.

U.C: - Çağır, son sözlerimi diyeceğim.

“Çağır” fiili ettirgenlik barındırdığı için “çağır” şeklinde yeniden düzenlenmiştir. “Ölker (2011)’in çalışmasında “vasiyet etmek” 3 sıklık değerine sahiptir. Cümlenin daha anlaşılır olması için “son sözlerimi” şeklinde değiştirilmiştir.

(36) O.C: - Hedi sus, hedi sus, deli gibi söylenme...

U.C: - Hadi sus. Deli gibi konuşma...

Özgün cümlede yöresel ifade şeklinde verilen “hedi” sözcüğü günümüz Türkçesinde “hadi” sözcüğüne karşılık gelmektedir. Bu nedenle “hedi” sözcüğü “hadi” şeklinde değiştirilmiştir. Aydın (2015)’in çalışmasına göre “söylenme” ifadesi B2 seviyesindedir. Bu ifade hedef seviyenin daha kolay anlayabileceği “konuşma” şeklinde değiştirilmiştir.

(37) O.C: Hastanın gözleri kanayan bir cıva gibi alev saçarak parladı.

U.C: Hastanın gözleri parladı.

Cümlenin akıcı olması için Bölükbaş (2015)’in çalışmasından hareketle cümlede sözcüksel yoğunluklar azaltılmıştır. “Gözleri parladı” deyimini hedef seviyeye uygun bir kullanımdır.

(38) O.C: Beyaz dudakları titredi.

U.C: Özgün cümle korunmuştur.

(39) O.C: Dişleri kısıldı.

U.C: Özgün cümle korunmuştur.

(40) O.C: Bu Hacı Ağa ona her zaman hayır için yararlı işler için bir şey ayırmasını tavsiye eden komşusu idi.

U.C: Bu Hacı Ağa onun komşusuydu. Ona her zaman hayır işleri için para ayırmasını söylerdi.

Bölükbaş (2015)’in çalışmasından hareketle cümlenin anlaşılır bir cümle olması için kelimelerin sıralamasında değişiklik yapılarak cümle ikiye bölünmüştür. Sözcüksel yoğunluğu azaltmak için “yararlı işler için” ifadesi cümleden çıkarılmıştır. Cümlenin anlamında daralma veya bozulma olmamıştır.

(41) O.C: Derdi ki: “Ecelin gelişi duyulmaz! Birdenbire bastırır! Adam sağken vasiyetini filan yapmalı, adının hayırla anılması için bir şeyceğiz ayırmalı. Sonra arkasından lokma filan dökmek değil, bir yasin, bir fatihacık bile okuyan bulunmaz. Mezarı taşsız kalır.”

U.C: “İnsanın ne zaman öleceği belli olmaz! Ölüm birdenbire gelir! İnsan, ölmeden önce malını kimlere vereceğini belirlemelidir. Faydalı işler için

de para ayırmalı ki o öldükten sonra da adını unutmasınlar. Eğer böyle yapmazsa öldükten sonra kimse ona ne Yasin ne fatiha okur. Mezarına bile kimse sahip çıkmaz.” derdi.

Bölükbaş (2015)’ın çalışmasına göre karmaşık bağlamlar basitleştirilerek yazılmalıdır. Cümle hedef seviyeye göre son derece karmaşıktır. Bu nedenle ifade ve anlatımda değişiklikler yapılmıştır.

“Ecelin gelişi duyulmaz” sözcüğü “İnsanın ne zaman öleceği belli olmaz” şeklinde değiştirilmiştir. Böylece cümle daha basit ve somut halde ifade edilmiştir. “Birdenbire bastırır” diye ifade edilen şey “ölüm” olduğu için “ölüm birdenbire gelir” şeklinde yeniden yazılmıştır. “Bastırmak” fiili yerine ise hedef seviyenin daha iyi anlayacağı “gelir” fiili tercih edilmiştir.

“Lokma dökme” ifadesi hedef seviyeye göre oldukça zor olduğu için cümleden çıkarılmıştır. “Mezarı taşsız kalır” cümlesi ise somutlaştırılarak “mezarına bile kimse sahip çıkmaz” şeklinde yeniden yazılmıştır. Anlamı güçlendirmek için “ne.. ne..” bağlacı, kelime ve ifadelerden yararlanılmıştır. Yapılan tüm bu değişiklikler hedef seviyeye uygun bir şekilde yapılmıştır. Bağlamdan hareket edilmiştir.

(42) O.C: Hâlbuki Durmuş Ağa çağırıp bunu vermek, hac parasıyla mescidin tamir olunmasını vasiyet etmek istiyordu.

U.C: Hâlbuki Durmuş Ağa, komşusu Hacı Ağa gelince ona mescidin bakımı için hac parasını verecekti. Ölmeden önce bunu yapmak istiyordu.

“Çağır” fiili ettirgenlik barındırdığı için cümleden çıkarılarak bağlamdan hareketle cümleye anlamca yakın ifadeler kullanılmıştır. Cümlelerin daha basit hale gelmesi için cümle ikiye bölünmüştür. Aydın (2015)’ın çalışmasına göre “tamir” sözcüğü C1 seviyesindedir. Bu sözcük yerine anlamca yakın ve A2 seviyesinde olan “bakım” sözcüğü tercih edilmiştir. “Ölker (2011)’in çalışmasında “vasiyet etmek” 3 sıklık değerine sahip olduğu için “Vasiyet etmek istiyordu” ifadesi “ölmeden önce yapmak istemek” şeklinde basitleştirilerek yeniden yazılmıştır.

(43) O.C: Fakat işte karısı inat ediyor, yaklaşan ölümün lafını ağzına aldırılmıyordu.

U.C: Fakat karısı inat ediyor, öleceğini söylemesini istemiyordu.

Aydın (2015)'in çalışmasına göre “lâf” sözcüğü B2 seviyesindedir. Ayrıca “ölümün lâfını ağzına aldirmamak” ifadesi hedef seviyeye göre zor bir ifadedir. Bölükbaş (2015)'in çalışmasından hareketle cümle daha basit hâle getirilmiştir.

(44) O.C: Sesi bitmişti.

U.C: Durmuş Ağa'nın sesi tükenmişti.

Özgün cümlede “sesi bitmişti” şeklinde verilen cümle öğrenciler tarafından net bir şekilde anlaşıl原因abilir. Cümleye özne eklenerek aynı zamanda fiil değiştirilerek cümle yeniden yazılmıştır. Aydın (2015)'in çalışmasına göre “tükenmek” fiili A2 seviyesindedir.

(45) O.C: “Hacı Ağa, Hacı Ağa!” diye bağırsa kimseyi işittiremeyecekti.

U.C: “Hacı Ağa!” diye bağırsa kimse sesini duymazdı.

“İşittirmek” ettirgen bir fiil olduğu için bağlamdan hareketle “duymak” fiili kullanılarak hedef seviyeye uygun şekilde değiştirilmiştir.

(46) O.C: Karısının ocağın önünde vişneçürüğü yemenisini çözüp, kınalı saçlarını taradığını görüyordu.

U.C: Karısının, başörtüsünü çıkarıp saçlarını taradığını görüyordu.

Bölükbaş (2015)'in çalışmasına göre sözcüksel yoğunluklar azaltılmalıdır. Bu nedenle “Ocağın önünde” ifadesi cümleden çıkarılmıştır. Günümüz Türkçesinde kullanılmayan “yemeni” kelimesi yerine “başörtüsü” kelimesi tercih edilmiştir. “Vişneçürüğü” tamlaması ise hedef seviyenin üzerinde olduğu için cümleden çıkarılmıştır. “Çözmek” fiili yerine hedef seviyenin daha kolay anlayabileceği “çıkarmak” fiili tercih edilmiştir. Cümlelerin anlamında daralma veya bozulma olmamıştır.

(47) O.C: Bu son derece inatçı bir kadındı.

U.C: Bu çok inatçı bir kadındı.

Cümlelerin daha anlaşılır ve akıcı olması için “son derece” ifadesi yerine “çok” ifadesi tercih edilmiştir.

(48) O.C: Bir şeyi kafasına koydu mu aksini dinlemez, Nuh der peygamber demezdi.

U.C: Cümle metinden silinmiştir.

Bölükbaş (2015)'in okuma metinlerinin dil düzeylerine göre uyarlanmasıyla ilgili yapmış olduğu çalışmadan hareketle metnin anlamına doğrudan katkı sağlamayan veya ayrıntı içeren ifadeler silinmiştir.

(49) O.C: Durmuş Ağa gençliğinde bu inadı için çok dövmüştü.

U.C: Durmuş Ağa gençliğinde karısını inatçı olduğu için çok dövmüştü.

Bölükbaş (2015)'a göre anlamayı kolaylaştırmak için cümleye “inatçı olduğu” ifadesi eklenerek cümle, sebep-sonuç cümlesi olacak şekilde değiştirilmiştir.

(50) O.C: O kadar uğraştığı halde karısının geçiremediği bu huyu çocuklarına aynıyla geçmişti.

U.C: Durmuş Ağa karısının inat huyunu değiştirmek için çok uğraştı ama olmadı. Aksine çocukları da inatçı olmuşlardı.

Bölükbaş (2015)'in çalışmasından hareketle karmaşık olan cümle ikiye bölünerek basitleştirilmiştir. Anlamayı kolaylaştırmak için cümleye “için” sözcüğü eklenerek amaç-sonuç cümlesi oluşturulmuştur. Cümleye “Durmuş Ağa” öznesi eklenmiştir. Bağlamdan hareketle “geçirmek” fiili yerine “değiştirmek” fiili tercih edilmiştir. “Bu huyu çocuklarına aynıyla geçmişti” ifadesi de basitleştirilmiştir. “Aksine” geçiş ifadesi eklenerek “çocukları da inatçı olmuşlardı” şeklinde tamamlanmıştır. “O kadar uğraştığı halde” ifadesi ise sözcüksel yoğunluğun azaltılması amacıyla cümleden çıkarılmıştır.

(51) O.C: İkisi de inatçıydı.

U.C: Özgün cümle korunmuştur.

(52) O.C: İnatlarıyla bütün köyü patlatırlardı.

U.C: Cümle metinden silinmiştir.

Bölükbaş (2015)'in okuma metinlerinin dil düzeylerine göre uyarlanmasıyla ilgili yapmış olduğu çalışmadan hareketle metnin anlamına doğrudan katkı sağlamayan veya ayrıntı içeren ifadeler silinmiştir.

(53) O.C: Hem babalarına, hem birbirlerine dargındılar.

U.C: Özgün cümle korunmuştur.

(54) O.C: Kendisi ölür ölmez miras kavgasına düşecekler, mezarına taş diktirmek, arkasından bir mevlit, bir yasin okutmak değil, hatta nereye gömüldüğünü bile sorup araştırmayacaklardı.

U.C: Durmuş Ağa ölür ölmez çocukları, babalarından kendilerine mal mülk olarak ne kaldığını düşüneceklerdi. Babalarına ne bir Yasin okuyacak ne de mezarının yerini araştıracaklardı.

Cümlenin daha iyi anlaşılabilmesi için cümle ikiye bölünmüştür. Cümleye “Durmuş Ağa” öznesi eklenmiştir. “Miras kavgasına düşmek” hedef seviyenin üzerinde bir anlatımdır. Bu anlatım “babalarından kendilerine mal mülk olarak ne kaldığını düşünecekler” şeklinde yeniden yazılmıştır. Ayrıca “ne.. ne..” bağlacı kullanılarak cümle daha anlaşılır hâle getirilmiştir.

(55) O.C: Göğsünün içindeki sıcak ürperme yanmaya başlıyor, bir ateş, bir zehir oluyordu.

U.C: Dursun Ağa korkuyordu.

Bölükbaş (2015)’ın okuma metinlerinin dil düzeylerine göre uyarlanmasıyla ilgili yapmış olduğu çalışmadan hareketle metnin anlamı korunarak kısaca yeniden yazılarak özetleme yapılmıştır. Özetleme yapılırken sözcüksel yoğunluk azaltılarak anlamsal bütünlük korunmuştur.

(56) O.C: Şimdi ihmalciliğinden pişmandı.

U.C: Her şeyi ihmal ettiği için pişmandı.

Bölükbaş (2015)’a göre anlamayı kolaylaştırmak için cümleye “her şeyi ihmal ettiği için” şeklinde eklemeler yapılarak cümle, sebep-sonuç cümlesi olacak şekilde değiştirilmiştir.

(57) O.C: Karısına son kuvvetiyle seslendi:

U.C: Özgün cümle korunmuştur.

(58) O.C: - Yahu, ölüyon. Şu Hacı Ağa’yı çağırvi...

U.C: - Ölüyorum. Şu Hacı Ağa’yı çağır.

Öğrenciler “Yahu” sözcüğünün cümlede hangi anlamda olduklarını anlayabilecek kadar sözcük dağarcığına sahip olmadıkları için bu sözcük anlaşılabilir. Dolayısıyla da sözcük cümleden çıkarılmıştır. Özgün cümlede yöresel ağza göre

yazılan “ölüyon” ifadesi günümüz Türkçesine göre “ölüyorum” şeklinde; “çağırını” ifadesi ise “çağır” şeklinde değiştirilmiştir.

(59) O.C: - Hedi sus, hedi sus! O gevezeyi ne yapacaksın ki?

U.C: - Hadi sus! O geveze adamı ne yapacaksın?

Özgün cümlede yöresel ifade şeklinde verilen “hedi” sözcüğü günümüz Türkçesinde “hadi” sözcüğüne karşılık gelmektedir. Bu nedenle “hedi” sözcüğü “hadi” şeklinde değiştirilmiştir. Cümleye “adamı” ismi eklenerek anlam belirgin hâle getirilmiştir.

(60) O.C: - Bir diyeceğim var.

U.C: Özgün cümle korunmuştur.

(61) O.C: - Bana di...

U.C: - Bana de...

Özgün cümlede yöresel ifade şeklinde verilen “di” sözcüğü günümüz Türkçesine göre “de” şeklinde değiştirilmiştir.

(62) O.C: - Gari, ölüyon. Şu Hacı’yı çağır ki son lafımı ideyün.

U.C: - Artık ölüyorum. Şu Hacı’yı çağır ki son sözümü diyeyim.

Özgün cümlede yöresel ağza göre yazılan “ölüyon” ifadesi günümüz Türkçesine göre “ölüyorum” şeklinde; “gari” ifadesi ise anlamca yakın olan “artık” şeklinde değiştirilmiştir. Ayrıca “ideyün” şeklinde yöresel ağza göre verilen ifade ise “diyeyim” şeklinde değiştirilmiştir.

(63) O.C: - Hedi sus, hedi sus, ağzını hayra aç...

U.C: - Hadi sus, hayırlı bir şey söyle...

Özgün cümlede yöresel ifade şeklinde verilen “hedi” sözcüğü günümüz Türkçesinde “hadi” sözcüğüne karşılık gelmektedir. Bu nedenle “hedi” sözcüğü “hadi” şeklinde değiştirilmiştir. Bölükbaş (2015)’in çalışmasından hareketle sözcüklerin tekrarından kaçınarak “hedi sus” olarak tekrarlanan kısım çıkarılmıştır. “Ağzını hayra aç” ifadesi ise hedef seviyenin daha iyi anlayabilmesi için “ hayırlı bir şey söyle” şeklinde özetlenmiştir.

(64) O.C: Pencereden akseden aydınlık, kadının kınalı saçlarını parlatıyordu.

U.C: Pencereden gelen aydınlıkla kadının saçları parlıyordu.

Aydın (2015)'in çalışmasına göre “aksetmek” fiili C1 seviyesindedir. Bu fiilin yerine A1 seviyesinde olan “gelmek” fiili tercih edilmiştir. Ölker (2011)'in çalışmasına göre “kınalı” sözcüğü 2 sıklık değerine sahiptir. Anlamda daralma veya bozulma olmayacağı için cümleden çıkarılmıştır. Ayrıca cümlenin yapısı değiştirilerek düzeltilmiştir.

(65) O.C: Taranması bittikten sonra tekrar yemenisini bağladı.

U.C: Saçlarını taradıktan sonra tekrar başörtüsünü bağladı.

“Taranması bittikten sonra” ifadesi cümlenin daha anlaşılır olabilmesi için cümleye “saçlarını” sözcüğü eklenerek cümle “saçlarını taradıktan sonra” şeklinde değiştirilmiştir. Günümüzde kullanımı yaygın olmayan “yemeni” sözcüğü yerine “başörtüsü” sözcüğü kullanılmıştır.

(66) O.C: Küçük, buruşuk, çirkin yüzüne mavi büyük gözleri yabancı gibiydi.

U.C: Küçük, kırışık, çirkin bir yüzü ve mavi büyük gözleri vardı.

Ölker (2011)'in çalışmasına göre “buruşuk” sözcüğü 13 sıklık değerine sahiptir. Cümlede daralma veya bozulma olmadığı için cümleden çıkarılmıştır. Cümlede yer alan “yabancı gibi” ifadesi öğrenciler için anlaşılması oldukça zor bir ifadedir. Bu nedenle cümleden çıkarılmıştır.

(67) O.C: İri burnun altından kısık, sanki daima bir şey ısırmış gibi duran kısa bir çenesi vardı.

U.C: Burnu büyük ve çenesi kısıydı.

Bölükbaş (2015)'in okuma metinlerinin dil düzeylerine göre uyarlanmasıyla ilgili yapmış olduğu çalışmadan hareketle metnin anlamı korunarak kısaca yeniden yazılarak özetleme yapılmıştır. Özetleme yapılırken sözcüksel yoğunluk azaltılarak anlamsal bütünlük korunmuştur.

(68) O.C: Ocağı karıştırdı.

U.C: Ocaktaki yemeğini karıştırdı.

Cümleye “yemeğini” nesnesi eklenerek anlam daha belirgin hâle getirilmiştir.

(69) O.C: Bacadan düşen bir rüzgâr külleri uçurmuştu.

U.C: Bacadan içeri giren rüzgâr, külleri etrafa dağıtmıştı.

Bölükbaş (2015)'in çalışmasına göre karmaşık bağlamlar basitleştirilmelidir. Buradan hareketle “Bacadan düşen bir rüzgâr” ifadesi yerine “bacadan içeri giren rüzgâr” olarak değiştirilmiştir. “Külleri uçurmuştu” ifadesi ise tamlayıcı eklenerek “külleri etrada dağıtmıştı” şeklinde yeniden yazılmıştır.

(70) O.C: Sıska elleriyle yerleri süpürüyor, savrulan külleri topluyordu.

U.C: Kadın zayıf elleriyle yerleri süpürüyor, dökülen külleri topluyordu.

Aydın (2015)'in çalışmasında göre “sıska” kelimesi C1 seviyesindeyken “zayıf” kelimesi A1 seviyesindedir. Bu nedenle “zayıf” kelimesi tercih edilmiştir. Ayrıca B2 seviyesinde olan “savrulmak” fiili yerine “dökülmek” fiili tercih edilmiştir. Cümleye “kadın” öznesi de eklenerek anlam daha belirgin hâle getirilmiştir.

(71) O.C: Hasta aksırır gibi bir ses çıkardı.

U.C: Hasta hapşırır gibi bir ses çıkardı.

“Aksırmak” fiili yerine günlük hayatta daha fazla kullanılan “hapşırmaq” fiili tercih edilmiştir.

(72) O.C: Döndü.

U.C: Özgün cümle korunmuştur.

(73) O.C: Baktı.

U.C: Özgün cümle korunmuştur.

(74) O.C: - Ne istiyon? dedi.

U.C: - Ne istiyorsun? dedi.

Yöresel ağza göre yazılan “istiyon” ifadesi “istiyorsun” şeklinde değiştirilmiştir.

(75) O.C: Ağa cevap vermedi.

U.C: Özgün cümle korunmuştur.

(76) O.C: Çenesi atıyordu.

U.C: Çenesi titriyordu.

Özgün cümlenin öğrenciler tarafından anlaşılması oldukça zor bir cümledir. Cümle basitleştirilerek yeniden yazılmıştır.

(77) O.C: Kadın kalktı.
U.C.: Özgün cümle korunmuştur.

(78) O.C: Yatağın yanına gitti.
U.C: Özgün cümle korunmuştur.

(79) O.C: Eğildi.
U.C: Özgün cümle korunmuştur.

(80) O.C: Kocasının yüzüne baktı.
U.C: Özgün cümle korunmuştur.

(81) O.C: Gözleri kapanmıştı.
U.C: Kocasının gözleri kapanmıştı.

Cümleye tamlayan eki eklenerek anlam daha belirgin hâle getirilmiştir.

(82) O.C: “Uyuyo mu ki?..” diye şüphelendi.
U.C: “Uyuyor mu?..” diye düşündü.

Yöresel ağza göre yazılan “uyuyo mu” ifadesi “Uyuyor mu” şeklinde değiştirilmiştir. Anlamda daralma ya da bozulma olmadığı için “ki” eki cümleden çıkarılmıştır. Aydın (2015)’ın çalışmasına göre C1 seviyende olan “şüphelenmek” sözcüğü yerine A2 seviyesinde olan “düşünmek” fiili tercih edilmiştir.

(83) O.C: Eliyle omzuna dokundu.
U.C: Özgün cümle korunmuştur.

(84) O.C: Ölüme inanamıyordu.
U.C: Kocasının öldüğüne inanamadı.

Özgün cümle genel bir ifade şeklindedir. Fakat asıl olay kadının kocasının ölümü olduğu için cümle bağlamdan hareketle yeniden yazılmıştır.

(85) O.C: - Uyumuş! dedi.
U.C: Özgün cümle korunmuştur.

(86) O.C: Bekledi, bekledi.

U.C: Özgün cümle korunmuştur.

(87) O.C: Fakat Durmuş Ağa bu uykudan bir daha uyanamadı.

U.C: Özgün cümle korunmuştur.

(88) O.C: Oğulları mirasın üzerine aç kurt gibi atılmışlar, daha babalarının topprağı kurumadan gürültülü bir kavga çıkarmışlardı.

U.C: Dursun Ağa ölür ölmez, oğulları ondan kalan mallar için kavga etmişlerdi.

Bölükbaş (2015)'in okuma metinlerinin dil düzeylerine göre uyarlanmasıyla ilgili yapmış olduğu çalışmadan hareketle metnin anlamı korunarak kısaca yeniden yazılarak özetleme yapılmıştır. Özetleme yapılırken sözcüksel yoğunluk azaltılarak anlamsal bütünlük korunmuştur.

(89) O.C: Çift şeylerin birini biri, birini biri alıyor, ancak tek şeyleri bir türlü pay edemiyorlardı.

U.C: İki tane olan her şeyi bölüyorlar ancak tek olan şeylerde sorun yaşıyorlardı.

Bölükbaş (2015)'in çalışmasından hareketle karmaşık bağlamlar basitleştirilmiştir. Cümlelerin anlamında daralma veya bozulma olmamıştır.

(90) O.C: Mesela babalarının kürkünü, ipek halıdan seccadesini ortasından kesip ikiye böldüler.

U.C: Mesela babalarının paltosunu ve ipek seccadesini ortasından kesip ikiye böldüler.

Aydın (2015)'in çalışmasına göre “kürk” sözcüğü C1 seviyesindedir. Bu sözcük yerine A2 seviyesinde olan “palto” sözcüğü tercih edilmiştir. “İpek halıdan seccade” sıfat tamlamasındaki “halıdan” sözcüğü cümleden çıkartılmıştır. Çünkü cümlede ayrıntı ifadelerin olmaması hedef seviyenin daha iyi anlamasını sağlamaktadır.

(91) O.C: Ev de tekti.

U.C: Bir tane ev vardı.

Cümlenin net ve anlaşılır olabilmesi için bağlamdan hareketle cümle yeniden yazılmıştır.

(92) O.C: Onu da yıktılar.

U.C: Özgün cümle korunmuştur.

(93) O.C: Kapıları, pencereleri, enkazı eşit olarak aralarında bölüştüler.

U.C: Kapıları, pencereleri ve yıktıkları evi eşit olarak aralarında böldüler.

Aydın (2015)'in çalışmasına göre “enkaz” sözcüğü B2 seviyesindedir. Cümleye “enkaz” sözcüğünün anlam olarak karşıladığı “yıktıkları ev” sıfat tamlaması eklenmiştir. Ayrıca işteşlik fiilleri B2 seviyesi dil yapıları arasında olduğu için “bölüştüler” ifadesi “böldüler” şeklinde değiştirilmiştir.

(94) O.C: Bu kavgalı bölüşme bir ay kadar sürdü.

U.C: Bu kavga neredeyse bir ay sürdü.

İşteşlik fiilleri B2 seviyesi dil yapıları arasında olduğu için cümlede yer alan “bölüşme” cümleden çıkarılmıştır. Bölükbaş (2015)'in çalışmasından hareketle cümle küçültülerek yeniden yazılmıştır.

(95) O.C: Durmuş Ağa'nın yurdu artık bir harabeydi.

U.C: Durmuş Ağa'nın evi artık bir yıkıntıydı.

Cümlenin daha somut ve net şekilde anlaşılabilmesi için “yurdu” sözcüğü yerine “evi” sözcüğü tercih edilmiştir. Ölker (2011)'in çalışmasına göre “harabe” sözcüğü 30 sıklık değerine sahiptir. Bu sözcük yerine Aydın (2015)'in çalışmasında B1 seviyesinde olan “yıkıntı” sözcüğü tercih edilmiştir.

(96) O.C: Güzel evinin yerinde yeller esiyor, bahçesinde baykuşlar ötüyordu.

U.C: Güzel evi artık yoktu.

Bölükbaş (2015)'in okuma metinlerinin dil düzeylerine göre uyarlanmasıyla ilgili yapmış olduğu çalışmadan hareketle metnin anlamı korunarak kısaca yeniden yazılarak özetleme yapılmıştır. Özetleme yapılırken sözcüksel yoğunluk azaltılarak anlamsal bütünlük korunmuştur.

(97) O.C: Hacı Ağa bir gün bu viranenin önünden geçerken komşunun iki oğlunu gördü.

U.C: Hacı Ağa bir gün bu yıkıntı evin önünden geçerken komşunun iki oğlunu gördü.

Ölker (2011)'in çalışmasına göre “virane” sözcüğü 6 sıklık değerine sahiptir. Bu sözcük yerine Aydın (2015)'in çalışmasında B1 seviyesinde olan “yıkıntı” sözcüğü tercih edilmiştir.

(98) O.C: Sıska köpeği tutmuşlar,

U.C: Zayıf köpeği tutmuşlar,

Aydın (2015)'in çalışmasında göre “sıska” kelimesi C1 seviyesindeyken “zayıf” kelimesi A1 seviyesindedir. Bu nedenle “zayıf” kelimesi tercih edilmiştir.

(99) O.C: - Sen alacaksın!

U.C: Özgün cümle korunmuştur.

(100) O.C: - Ben alacağım! diye çekişip duruyorlardı.

U.C: - Ben alacağım! diye kavga ediyorlardı.

“Çekişip durmak” ifadesi hedef seviyenin anlamakta oldukça zorlanabileceği bir ifadedir. Bunun yerine “kavga etmek” ifadesi tercih edilmiştir. Aydın (2015)'in çalışmasına göre “kavga etmek” A2 seviyesindedir.

(101) O.C: Yaklaştı sordu:

U.C: Özgün cümle korunmuştur.

(102) O.C: - Ülen ne çekişip duruyorsunuz?

U.C: - Niye kavga ediyorsunuz?

“Ülen” ifadesi yöreseldir ve seslenme amacıyla söylenmiştir. Cümleden çıkarılmıştır. “Çekişip durmak” ifadesi hedef seviyenin anlamakta oldukça zorlanabileceği bir ifadedir. Bunun yerine “kavga etmek” ifadesi tercih edilmiştir. Aydın (2015)'in çalışmasına göre “kavga etmek” A2 seviyesindedir.

(103) O.C: - Sen garişma... diye başlarından savmak istediler.

U.C: - Sen karişma... diye Hacı Ağa'yı göndermek istediler.

Yöresel ağızda “garişma” şeklinde ifade edilen kelime düzeltilerek “karişma” şeklinde yeniden yazılmıştır. Ölker (2011)’in çalışmasına göre “başından savmak” deyimini 3 sıklık değerine sahiptir. Bu deyim yerine “göndermek” fiili tercih edilmiştir.

(104) O.C: Hacı Ağa ısrar etti, gürültülerinin sebebini anladı.

U.C: Özgün cümle korunmuştur.

(105) O.C: Ellerindeki köpek babalarından kalma idi.

U.C: Ellerindeki köpek, babalarınıdı.

“Babalarından kalma” ifadesi B1 seviyesinde yer alan öğrenciler için anlaşılması oldukça zor olan bir ifadedir. Bölükbaş (2015)’in çalışmasından hareketle sözcüksel yoğunluk azaltılarak “babalarınıdı” şeklinde tekrar yazılmıştır. Cümlelerin anlamında daralma veya bozulma olmamıştır.

(106) O.C: İki de haklarından vazgeçmiyorlardı.

U.C: Özgün cümle korunmuştur.

(107) O.C: Nihayet bu hayvancığı iki parça kesip paylaşmaya karar vermişlerdi.

U.C: Sonunda bu hayvanı da keserek paylaşmaya karar vermişlerdi.

“Nihayet” ifadesi Aydın (2015)’in çalışmasına göre b2 seviyesindedir. Bu ifadenin yerine Ölker (2011)’in çalışmasında 205 sıklık değerine sahip olan “sonunda” ifadesi kullanılmıştır. “İki parça kesip” ifadesini daha basit bir anlatımla ifade etmek için ifade cümleden çıkarılmıştır. Bu ifade “keserek” şeklinde yeniden yazılmıştır.

(108) O.C: Hacı Ağa:

- Vazgeçin, dedi. Bu itin ne eti yenir, ne kemiğı para eder, ne derisi işe yarar!

U.C: Hacı Ağa:

- Vazgeçin, dedi. Bu köpeğın eti, kemiğı ve derisi size bir fayda sağlamaz!

“İt” sözcüğü yerine günlük hayatta daha sık kullanılan “köpek” sözcüğü tercih edilmiştir. Özgün cümlede “ne.. ne.. ne..” şeklinde karmaşık bir bağlamda yazılan cümleyi hedef seviyeye göre daha basit ve anlaşılır hale getirmek için cümle “Bu köpeğın eti, kemiğı ve derisi size bir fayda sağlamaz!” şeklinde değiştirilmiştir.

(109) O.C: Büyük sordu:

U.C: Durmuş Ağa'nın büyük oğlu sordu:

Bölükbaş (2015)'in çalışmasından hareketle anlaşılamayabilecek olan cümleyi daha anlaşılır hale getirmek için cümleye yeni kelimeler eklenmiştir.

(110) O.C: - Öyle emme nidelim?

U.C: - Evet. Ama ne yapalım?

Özgün cümle yöresel ağızdaki şekliyle yazıldığı için bağlamdan hareketle cümle yeniden yazılmıştır. Cümle yazıldıktan sonra cümlenin anlamında daralma veya bozulma olmamıştır.

(111) O.C: - Bir “hayır” işleyin ülen...

U.C: - Bir “hayır” yapın...

Ölker (2011)'in çalışmasında “hayır işlemek” fiilinin kullanım sıklığı 1'dir. Bu nedenle “işlemek” fiilinin yerine anlamca yakın olan, A1 seviyesinde yer alan ve kullanım alanı geniş olan “yapmak” sözcüğü tercih edilmiştir. “Ülen” ifadesi yöreseldir ve seslenme amacıyla söylenmiştir. Cümleden çıkarılmıştır.

(112) O.C: Bu sefer küçük sordu:

U.C: Bu sefer Durmuş Ağa'nın küçük oğlu sordu:

Bölükbaş (2015)'in çalışmasından hareketle anlaşılamayabilecek olan cümleyi daha anlaşılır hale getirmek için cümleye yeni kelimeler eklenmiştir.

(113) O.C: - Nasıl hayır?

U.C: - Nasıl bir hayır yapalım?

Bölükbaş (2015)'in çalışmasından hareketle anlaşılamayabilecek olan cümleyi daha anlaşılır hale getirmek için cümleye yeni kelimeler eklenmiştir.

(114) O.C: - Bu köpeği kesmekten vazgeçin bırakın, babanızın canına ulusun dursun!

U.C: - Bu köpeği kesmekten vazgeçin. Bırakın, babanızın hatırına kalsın!

“Bırakın babanızın canına ulusun dursun” cümlesi B1 seviyesinde bulunan öğrenciler için oldukça zor bir cümledir. Cümleyi daha basit hale getirebilmek için cümleye

“hatırına kalmak” fiili eklenmiştir. Cümlenin anlamında daralma veya bozulma olmamıştır.

(115) O.C: İki kardeş birbirine baktılar.

U.C: Özgün cümle korunmuştur.

(116) O.C: Bu oldukça makul bir nasihatti.

U.C: Bu oldukça akıllıca bir nasihatti.

Aydın (2015)’in çalışmasına göre “makul” sözcüğü C1 seviyesindedir. Bu sözcüğün yerine A2 seviyesinde olan “akıllıca” sözcüğü tercih edilmiştir.

(117) O.C: Karşılıklı haklarından vazgeçtiler.

U.C: Karşılıklı olarak haklarından vazgeçtiler.

Cümleye “olarak” ifadesi eklenerek anlam daha belirgin hâle getirilmiştir.

(118) O.C: ... Sahipsiz kalan köpek açlıktan, susuzluktan, soğuktan bütün kış yıkılmış evin yerinde uludu, inledi.

U.C: ... Sahipsiz kalan köpek açlık, susuzluk ve soğuk hava nedeniyle bütün kış yıkılmış evin yerinde havladı.

Cümlenin daha akıcı olmasını sağlamak için “açlık, soğuk ve susuzluk” kelimerinden “-tan” hâl ekleri çıkarılmıştır. Bölükbaş (2015)’a göre anlamayı kolaylaştırmak için cümleye “nedeniyle” ifadesi eklenerek cümle, sebep-sonuç cümlesi olacak şekilde korunmuştur. Aydın (2015)’in çalışmasına göre “inlemek” sözcüğü C1 seviyesindedir. Bu nedenle cümleden çıkarılmıştır.

(119) O.C: Onun ulumasından gece gündüz taciz olan köy halkı bu dinmez acı feryadı zavallı hayvanın ölen efendisi hakkındaki sevgisine yoruyorlar:

U.C: Köpeğin havlamasından rahatsız olan köy halkı, bu hayvanın ölen efendisini çok sevdiğini düşünüyor.

Günümüzde kullanımı yaygın olmayan “taciz olmak” ifadesi yerine “rahatsız olmak” sözcüğü tercih edilmiştir. Aynı zamanda özetleme de yapılarak cümle yeniden düzenlenmiştir.

(120) O.C: “Rahmetli Durmuş Ağa cimrilik etmeyip bu köpek kadar, oğullarına da kendini sevdirseydi ne mezarı taşsız kalır, ne de böyle mevlitsiz, hayırsız, faydasız toprak altında yatardı bugün...” diyorlardı...

U.C: ‘Durmuş Ağa ölmeden evvel oğullarına kendini sevdirmedeği için ne mezarına sahip çıkan var ne de ardından bir iyilik yapan var...’ diyorlardı...”

Bölükbaş (2015)’ın okuma metinlerinin dil düzeylerine göre uyarlanmasıyla ilgili yapmış olduğu çalışmadan hareketle metnin anlamı korunarak kısaca yeniden yazılarak özetleme yapılmıştır. Özetleme yapılırken sözcüksel yoğunluk azaltılarak anlamsal bütünlük korunmuştur.

5. SONUÇ ve ÖNERİLER

Yabancılara Türkçe öğretimi alanında Türkçe öğretim setleri haricinde dört temel dil becerisini destekleyip geliştirecek farklı kaynaklara ihtiyaç bulunmaktadır. Dil öğretimi yapılırken girdileri sağlayan dil becerileri dinleme ve okumadır. Dil öğrencisi, öğrenmekte olduğu dille; dinleme veya okuma yoluyla yoğun bir şekilde karşılaşınca söz varlığı gelişmeye başlar. Söz varlığında yaşanan artışın dönütü ise konuşma ve yazmadır. Bu nedenle dil öğretiminde okumayı sağlayacak olan materyalleri iyi tespit etmek gerekmektedir. Tespiti yapılan materyallerin, dil öğrencilerinin hedef seviyesine uygun içerikte olması ve söz varlığını zenginleştirilmesi önem arz etmektedir.

Yabancı dil olarak Türkçe öğretimi alanında yapılan çalışmalar artarak devam etmektedir. Dil öğrencileri, hazırlanan materyaller sayesinde Türk dilini yapısal ve sözcüksel boyutuyla öğrenmekte olup Türk kültürüyle de etkileşim kurmaktadır.

Dil öğrencileri B1 seviyesiyle hedef dilde bağımsız olarak kültürel etkileşim kurabilmektedir. B1 seviyesinde yer alan dil öğrencileri hedef dilde yer alan normal uzunluğa sahip bir metni anlayabilir ve kültürlerarası karşılaştırmalar da bulunabilir. Çalışmanın dil düzeyi de bu sebeple B1 olarak belirlenerek B1 seviyesinde bulunan dil öğrencilerinin okuma becerilerinin gelişmesi için katkıda bulunulmaya çalışılmıştır.

Uyarlamalar yapılırken Diller İçin Avrupa Ortak Öneriler Çerçevesi'nde yer alan B1 düzeyi okuma kazanımları ve Türkiye Maarif Vakfı'nın Hazırlamış Olduğu Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretim Programına göre B1 seviyesi dil bilgisi yapıları dikkate alınmıştır. Hikâyelerin başlıkları, olay örgüleri ve kahramanları korunmuştur. B1 seviyesinin üzerinde olan dil bilgisi yapıları hedef dil seviyesine uygun hale getirilmiştir. Hedef dil seviyesine uygun hâle getirilemeyen kelimeler veya cümleler eksiltilerek hikâyeden çıkarılmıştır. Uzun cümleler ve paragraflar bölünerek ya da özetlenerek kısaltılmıştır. Hikâyeleri daha anlaşılır kılabilmek için öge eksikliği olan cümleler tamamlanmıştır. Günümüz Türkçesinde kullanılmayan kelime ve ifadeler çıkarılmıştır. Karmaşık bağlamlar basitleştirilmiştir. Hikâyeler hedef dil seviyesine

uygun bir şekilde uyarlanmıştır. Be sebeple yabancı dil olarak Türkçe öğrenen dil öğrencilerinin okuma-anlama sürecine olumlu katkılar sağlayacağı düşünülmektedir.

Uyarlanan hikâyelerin sonunda yer alan etkinlikler, dil öğrencilerinin dil bilgisi yapılarını kavrayıp kelime hazinelerini zenginleştirir ve dil becerilerinin gelişmesini sağlar. Bu çalışmada yer alan hikâyelerin sonunda dil becerilerinin tamamını kapsayacak nitelikte etkinlikler hazırlanmıştır. Bu çalışma ile yabancı dil olarak Türkçe öğrenenler için yeni bir yardımcı okuma materyali hazırlanıp alanyazına katkıda bulunulmuştur.

Yabancılara Türkçe öğretiminde kullanılan özgün metinlerin detaylı şekilde incelenmesi ancak ileri düzey dil öğrencileri tarafından yapılabilir. Yabancı dil öğrencilerinin temel ve orta düzeydeki okumalarının öncelikli gayesi ise okuduğunu anlamaktır. Çünkü bu dil düzeylerinde bulunan öğrenciler herhangi bir metne hâkim olabilecek yeterli bir bilgiye sahip değildirler. Bu sebeple, ele alınan hikâyelerin özüne bağlı kalınarak uyarlanması gerekmektedir. Hikâye uyarlama çalışmalarında asıl amaç; dil öğrencilerine okuma-anlama becerisi kazandırmak, bu beceriyi geliştirmek ve kullanılan hikâyelerin bilimsel bir yöntem ile uyarlanmasını, çözümlenmesini sağlamaktır. Bu nedenle hikâyeler uyarlanmadan önce dilbilimsel ölçütler ışığında çözümlenerek bilimsel bir nitelik kazandırılmalıdır. Daha sonra ise uyarlamanın çeşitli teknikler ile denenmesi gerekmektedir.

Sonuç olarak yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde yardımcı okuma kitabı hazırlayacak veya bu alanda çalışma yapacak olanlara verilebilecek önerileri şu şekilde sıralayabiliriz:

- Hedeflenen başarıya ulaşabilmek için materyaller öğrenci seviyelerine göre hazırlanmalıdır.
- Programlar ve materyaller ihtiyaç analizleri sonuçlarına göre oluşturulmalıdır.
- Uyarlama çalışmaları yapılırken hedef seviyenin yeterlilikleri göz önüne alınmalıdır.
- Yapılacak çalışmalarda kültür öğelerinin verilmesine dikkat edilmelidir. Kültürel etkileşimi engelleyebilecek olan; din, dil, ırk ayrımı gibi ifadeler okuma metinlerinde yer almamalıdır.

- Yabancı dil olarak Türkçe öğretimi sürecinde hikâye metinlerinden faydalanılmalıdır.
- Seçilecek olan okuma kitaplarının nitelikli ve ilgi çekici olmasına özen gösterilmelidir.
- Metinlerde argo ve müstehcen ifadeler yer alıyorsa bu ifadeler kullanılmamalıdır.
- Hedef dil seviyelerine göre hazırlanmış, dil öğrencilerinin kullanabileceği kelime sıklığı sözlüğü hazırlanmalıdır.
- Yardımcı okuma metninin sonunda tüm dil becerilerini geliştirmeye yardımcı olacak etkinlikler hazırlanmalıdır.
- Yardımcı kaynak olarak hazırlanan metin uyarlama çalışmaları, dijital teknolojiyle uyumlu hale getirilerek internet tabanlı uygulamalar geliştirilmelidir.

KAYNAKÇA

- Açık, Fatma. 2008. “Türkiye’de Yabancılara Türkçe Öğretilirken Karşılaşılan Sorunlar ve Çözüm Önerileri.” **Uluslararası Türkçe Eğitimi ve Öğretimi Sempozyumu Bildirisi, 27-28 Mart 2008**. Kıbrıs: Doğu Akdeniz Üniversitesi.
- Adalı, Oya. 2003. **Anlamak ve Anlatmak**. İstanbul: Pan Yayıncılık.
- Akarsu, Bedia. 1998. **Dil-Kültür Bağlantısı**. İstanbul: İnkılap Kitabevi.
- Akıncılar, Aslı. 2018. Türkçe Öğrenen Yabancılar İçin Dede Korkut Hikâyeleri’nin B1 Düzeyinde Sadeleştirilmesi. Yüksek Lisans Tezi. Kırıkkale Üniversitesi Sosyal Bilimleri Enstitüsü.
- Aksan, Doğan. 2000. **Türkçenin Sözcük Varlığı**. Ankara: Engin Yayıncılık.
- _____. 2007. **Her Yönüyle Dil Ana Çizgileriyle Dilbilim**. Ankara: TDK Yayınları.
- Aktan, Fatma. 2019. Yabancılara Türkçe Öğretiminde Halide Edip Adıvar’ın Himmet Çocuk Hikâyesinin B1-B2 Düzeyinde Sadeleştirilmesi ve Etkinlik Hazırlanması. Yüksek Lisans Tezi. Onsekiz Mart Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Akyol, Hayati. 2003. Metinlerden Anlam Kurma. **Türklük Bilimi Araştırmaları**. s. 13. 49- 59.
- _____. 2006. **Yeni Programa Uygun Türkçe Öğretim Yöntemleri**. Ankara: Kök Yayıncılık.
- _____. 2016. **Programa Uygun Türkçe Öğretim Yöntemleri**. Ankara: Pegem Akademi Yayıncılık.
- Arıcı, Ali Fuat. 2018. **Okuma Eğitimi**. Ankara: Pegem Akademi Yayıncılık.
- Aslan, Yasin. 2008. Yabancı Dil Eğitiminde Dikkat Edilmesi Gereken Noktalar. **Türkiye’de Yabancı Dil Eğitimi Ulusal Kongresi, 22-23 Kasım 2007**. Ankara. Bildiriler Kitabı. 118-123.
- Asutay, Hikmet. 2003. Yabancı Dil Öğretiminde Kültür Bağlamı ve Öteki Dil. **Ankara Üniversitesi (TÖMER) Dil Dergisi**. Ankara Üniversitesi Basımevi. 26-29.
- Ay, Sevgi. 2020. Yabancılara Türkçe öğretimi için Sait Faik Abasıyanık’ın “Birtakım İnsanlar” Adlı Hikâyesinin B1 Seviyesine Sadeleştirilmesi. Yüksek Lisans Tezi Akdeniz Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Aydın, Murat. 2015. Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretiminde Kullanılan Ders ve Okuma Kitaplarındaki Kelime Sıklığı ve Seviyelere Göre Sözcük Hazinesi Çalışması. Yüksek Lisans Tezi. Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Aygüneş, Mehmet. 2007. Yabancı Dil Olarak Türkçenin Öğretiminde Okuma Becerisini Geliştirme Yolları. Yüksek Lisans Tezi. Dokuz Eylül Üniversitesi. Eğitim Bilimleri Enstitüsü.

- Aytan, Talat. 2011. Aktif Öğrenme Tekniklerinin Dinleme Becerisi Üzerindeki Etkileri. Doktora Tezi. Selçuk Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Aytan, Talat, Çakır Tuğba, Belikara Pınar, Ustaoglu Sabriye. 2018. Türkçenin Yabancı Dil Olarak Öğretiminde Sabahattin Ali'nin "Ayrılan", Ayşe Filiz Yavuz'un "Kabak Tatlısı" ve Ömer Seyfettin'in "Üç Nasihat" Hikâyelerinin A2 Seviyesine Uyarlama Denemeleri. **5. Yıldız Sosyal Bilimler Kongresi, 13-15 Aralık.** 1069-1082.
- Bakan, Hande. 2012. Yabancılar Türkçe öğretiminde metindilbilimsel ölçütler çerçevesinde bir sadeleştirme denemesi: Sait Faik Abasıyanık Meserret Otel. Yüksek Lisans Tezi. Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Balcı, Ahmet. 2009. İlköğretim 8. Sınıf Öğrencilerinin Okuma Alışkanlık ve İlgileri Üzerine Bir Araştırma. Doktora Tezi. Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Başkan, Özcan. 2006. **Yabancı Dil Öğretimi İlkeler ve Çözümler.** İstanbul: Multilingual.
- Bolat, Salih. 2003. **Öykü Yazma Teknikleri.** İstanbul: Papirüs Yayınları.
- Bölükbaş, Fatma, Keskin Funda. 2010. Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretiminde Metinlerin Kültür Aktarımındaki İşlevi. **Turkish Studies International Periodical For the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic.** c. 5. s. 4: 221- 235.
- Bölükbaş, Fatma. 2015. Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretiminde Okuma Metinlerinin Dil Düzeylerine Göre Sadeleştirilmesi. **International Journal of Languages' Education and Teaching, UDES 2015.** 924-935.
- Brown, H. Douglas. 2000. **Principles of Language Learning and Teaching 4th Edition.** New York, Longman.
- Bulut, Mesut. 2013. Türkçe Eğitimi ve Öğretiminde Dil ve Kültür Aktarımı Aracı Olarak Atasözleri ve Deyimlerin Önemi. **Turkish Studies,** c. 8. s. 13: 559-575.
- Büyüköztürk, Şener, Kılıç Çakmak Ebru, Akgün Özcan Erkan, Karadeniz Şirin, Demirel Funda. 2018. **Eğitimde Bilimsel Araştırma Yöntemleri.** 25. bs. Ankara: PegemAkademi
- Calp, Mehrali. 2005. **Özel Öğretim Alanı Olarak Türkçe Öğretimi.** Konya: Eğitim Kitabevi Yayınları.
- Cefr. 2001. Council For Cultural Comission. **Common European Framework Of Reference For Language, Learning, Teaching, Assesment.** Cambridge University Press. Cambridge.
- _____. 2018. **Common european framework of reference for languages: learning, teaching, assesment companion volume with new descriptors.** Council of Europe.
- Cem, Cemil. 1978. **Türkiye'de Kamu Görevlilerinin Yabancı Dil Sorunları.** Ankara: Doğan Basımevi.
- Cibaroğulları, Funda. 2007. Edebi Metinlerin Yabancı Dil Fransızca'nın Öğretiminde Kullanımı. Yüksek Lisans Tezi. Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

- Crossley, Scott A., David Allen, Danielle S. McNamara. 2012. **Text Simplification and Comprehensive Input: A Case for Intuitive Approach**. Language Teaching Research. c. 16. s. 1: 89-108.
- Çangal, Önder. 2013. Yabancılara Türkçe Öğretiminde Dil İhtiyaç Analizi: Bosna-Hersek Örneği. Yüksek Lisans Tezi. Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Çetişli, İsmail. 2004. **Metin Tahlillerine Giriş II**. Ankara: Akçağ Yayınları.
- Demirel, Özcan. 1983. Yabancı Dil Öğretiminde Çağdaş İlke ve Yöntemler. **Millî Eğitim, Eğitim Bilim ve Sanat Dergisi**. s. 60. 20-23.
- _____. 1990. **Yabancı Dil Öğretimi İlkeler Yöntemler Teknikler**. Ankara: Usem Yayınları.
- _____. 1999. **Türkçe Öğretimi**. Ankara: Pegem Akademi Yayıncılık.
- _____. 2010. **Yabancı Dil Öğretimi; Dil Pasaportu- Dil Biyografisi- Dil Dosyası**. Ankara: Pegem Yayınları.
- _____. 2014. **Yabancı Dil Öğretimi: Dil Pasaportu, Dil Biyografisi, Dil Dosyası**. 8. bs. Ankara: Pegem Akademi Yayınları.
- Demirel, Özcan, Şahinel Melek. 2006. **Türkçe ve Sınıf Öğretmenleri için Türkçe Öğretimi**. Pegem Akademi Yayıncılık. Ankara.
- Deniz, Kemalettin. 2000. Yazılı Anlatım Becerileri Bakımından Köy ve Kent Beşinci Sınıf Öğrencilerinin Durumu. Yüksek Lisans Tezi. Onsekiz Mart Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Duman, Gül Banu. 2013. Türkçenin Yabancı Dil Olarak Öğretiminde Materyal Geliştirme ve Materyallerin Etkin Kullanımı. **Ana Dili Eğitimi Dergisi**. c. 1. s. 2: 1-8.
- Durmuş, Mustafa. 2013a. Türkçenin Yabancılara Öğretimi: Sorunlar, Çözüm Önerileri ve Yabancılara Türkçe Öğretiminin Geleceğiyle İlgili Görüşler. **Adıyaman Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi**. s. 11. 207-228.
- _____. 2013b. İkinci/Yabancı Dil Öğretiminde Özgün ve Değiştirilmiş Dilsel Girdi Üzerine. **Turkish Studies - International Periodical For The Languages, Literature and History of Turkish or Turkic**. c. 8. s. 1: 1291- 1306.
- Emir, Sabahat. 1978. **Kompozisyon Yazma Sanatı**. İstanbul: Emek Matbaacılık.
- Emiroğlu, Selim. 2013. **Konuşma Eğitimi: 277-291. Yabancılara Türkçe Öğretimi El Kitabı** (Ed. M. Durmuş ve A. Okur). Ankara: Grafiker Yayınları.
- Er, Onur, Biçer, Nurşat, Bozkırlı, Kürşat Çağrı. 2012. Yabancılara Türkçe Öğretiminde Karşılaşılan Sorunların İlgili Alan Yazını Işığında Değerlendirilmesi. **Uluslararası Türkçe Edebiyat Kültür Eğitim Dergisi**. 52.
- Ercilasun, Ahmet Bican. 2005. **Başlangıçtan Yirminci Yüzyıla Türk Dili Tarihi**. Ankara: Akçağ Yayıncılık.
- Erdem, İlhan. 2009. Yabancılara Türkçe Öğretimiyle İlgili Bir Kaynakça Denemesi. **Turkish Studies**. Volüme 4. Issue 3. 888-937.
- Ergin, Muharrem. 2007. **Türk Dil Bilgisi**. İstanbul: Bayrak Basın/Yayım/Dağıtım.

- Erişek, Özcan, Yücel Fatma. 2002. Dil Öğretiminde Yazınsal Metinlerin Yeri. Osmangazi Üniversitesi. **Sosyal Bilimler Üniversitesi Dergisi**. c. 3. s. 2: 63- 76.
- Ermağan Atun, Evrim. 2016. Fransızca Öğretiminde Edebî Metinlerin Kullanımı. Yüksek Lisans Tezi. Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Eroğlu, Safa. 2015. Metindilbilimsel Ölçütler Çerçevesinde Ömer Seyfettin'in "Üç Nasihat" Hikâyesinin Yabancılara Türkçe Öğretimi İçin Sadeleştirme Denemesi. Yüksek Lisans Tezi. Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Eryiğit, Aydan. 2012. Yabancılara Türkçe Öğretiminde Kısa Hikâyelerin Kullanımı. Bilkent Üniversitesi VII. Uluslararası Büyük Türk Dili Kurultayı Bildirileri. 106-111.
- Göçer, Ali. 2009. Türkiye’de Türkçeyi Yabancı Dil Olarak Öğreten Öğretmenlerin Uygulamalarına Yönelik Nitel Bir Araştırma. **Dil Dergisi**. s.145. 28-47.
- Göğüş, Beşir. 1978. **Orta Dereceli Okullarımızda Türkçe ve Yazın Eğitimi**. Ankara: Kadioğlu Matbaası.
- Güler, Gülten. 2005. Avrupa Konseyi Ortak Dil Kriterleri Çerçeve Programı ve Türkiye’de Yabancı Dil Öğretim Süreçleri. **Trakya Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi**. c. 6. s. 1: 89-106.
- Güleryüz, Hasan. 2006. **Yaratıcı Çocuk Edebiyatı**. Pegem A Yayınları, Ankara.
- Gülmez, Bahadır. 1987. Yazınsal Metin Çözümlemesi için Öneriler. **Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi**. c. 2. s. 1: 1-16.
- Gültekin, İ. 2016. Türkçenin Yabancı Dil Olarak Öğretiminde Yardımcı Okuma Kitaplarından ve Metinlerden Yararlanma. **Türkçenin Yabancı Dil Olarak Öğretiminde Yöntem ve Uygulamalar**. Ed. Hayati Develi ve diğ. Yunus Emre Enstitüsü.
- Günay, V. Doğan. 2017. **Metin Bilgisi**. İstanbul: Papatyabilim Üniversite Yayıncılık.
- _____. 2008. Neyi, Nasıl Okuruz ya da Okumalıyız? **Süleyman Demirel Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesi Hakemli Dergisi**. c. 2. s. 1: 1-16.
- Güneş, Firdevs. 2002. **Ders Kitaplarının İncelenmesi**. Ankara: Ocak Yayınları.
- _____. 2007. **Türkçe Öğretimi ve Zihinsel Yapılandırma**. Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.
- _____. 2013b. Türkçe Öğretiminde Metin Seçimi. **Ana Dili Eğitimi Dergisi**. c. 1. s. 1: 1-12.
- _____. 2015. **Etkinliklerle Hızlı Okuma ve Anlama**. Ankara: Pegem Akademi.
- _____. **Türkçe Öğretimi Yaklaşımlar ve Modeller**. Ankara: Pegem Akademi.
- Gürler, Selçuk. 2017. Ömer Seyfettin Hikâyelerinin Yabancılara Türkçe Öğretiminde A1-A2 Seviyesine Uyarlanması. Yüksek Lisans Tezi. Necmettin Erbakan Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Gürler, Hilal. 2017. Yabancılara Türkçe Öğretiminde Sait Faik Abasıyanık’ın Hikâyelerinin A1-A2 Seviyesine Uyarlanması. Yüksek Lisans Tezi. Necmettin Erbakan Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Güzel, Abdurrahman, Barın Erol. 2016. **Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretimi**. Ankara: Akçağ Yayınları.

- Hatipoğlu, Aydın. 2003. **Üniversitede Türk Dili**. Ankara: Barış Yayınevi.
- Hengirmen, Mehmet. 1997. **Yabancı Dil Öğretim Yöntemleri ve TÖMER Yöntemi**. Ankara: Engin Yayınevi.
- Hişmanoğlu, Murat. 2005. Teaching English through Literature. **Journal of Language and Linguistic Studies**. c. 1. s. 1: 53-66.
- İşçi, Cenan. 2012. Türkçenin Yabancı Dil Olarak Öğretiminde Kullanılan “Yeni Hitit” Ders Kitabının Dört Temel Dil Becerisi ve Kültür Açısından İncelenmesi. Yüksek Lisans Tezi. Dokuz Eylül Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- İşeri, Kâmil. 1998. Okuma Ediminin Eğitimsel İşlevi. **TÖMER Dil Dergisi**. s. 70. 5-18.
- Kahraman, Mehmet. 2010. **Türkçe Öğretiminde Edebi Eserin Yeri. III. Uluslararası Dünya Dili Türkçe Sempozyumu, 16-18 Aralık 2010**. İzmir. 526-530.
- Karakuş, İdris. 2006. **Atatürk Dönemi Eğitim Sisteminde Türkçe Öğretimi**. Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.
- Karatay, Halit. 2007. İlköğretim Türkçe Öğretmeni Adaylarının Okuduğunu Anlama Becerileri Üzerine Alan Araştırması. Doktora Tezi. Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- _____. 2014. **Okuma Eğitimi Kuram ve Uygulama**. Pegem Akademi. Ankara.
- Kaya, Musa. 2018. Dokuzuncu Hariciye Koğuşu ve Yılkı Atı Adlı Eserlerin Yabancılar İçin A2 Seviyesine Uyarlanması. Doktora tezi. Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Kaymaz, Zeynep. 2018. Yabancılar Türkçe Öğretiminde Sabahattin Ali'nin Apartman ve Köpek İsimli Hikâyelerinin A1-A2 Seviyesine Uygun Sadeleştirme Çalışması. Yüksek Lisans Tezi. Yıldırım Beyazıt Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Kırkkılıç, Ahmet, Sevim Oğuzhan. 2014. **Yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde Türk kültür ve edebiyatının yeri**. Ed. A. Şahin. Yabancı dil olarak Türkçe öğretimi: kuramlar, yaklaşımlar, etkinlikler içinde. 491-518. Ankara: Pegem Akademi.
- Kırkkılıç, Ahmet, Külekçi, Numan, Gündüz, Osman, Canım, Rıdvan, Alyılmaz Cengiz. 1999. **İlk Okuma-Yazma ve Türkçe Öğretimi**. Erzurum: Bakanlar Matbaacılık.
- Kolaç, Emine. 2009. İlköğretim Türkçe Ders Kitaplarında Yer Alan Metinlerin Tür Açısından Değerlendirilmesi, **Uluslararası İnsan Bilimleri Dergisi**. c. 6. s. 1: 594-626.
- Köksal, Dinçay, Dağ Pestil Ayşe. 2014. **Yabancı Dil Olarak Türkçe Konuşma Öğretimi**. Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretimi: Ed. A. Şahin. Ankara: Pegem Akademi Yayınları.
- Kutlu, Adem. 2015. Yabancılar Türkçe öğretiminde Ömer Seyfettin'in Kaşağı ve Perili Köşk adlı hikâyelerinin A1-A2 seviyesine uyarlanması. Yüksek Lisans Tezi. Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.

- Kuzu Sarar, Tülay. 2003. Etkileşimsel Modele Uygun Okuma Öğretiminin Türkçe Bilgilendirici Metinleri Anlama Düzeyine Etkisi. Doktora Tezi. Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Lawes, Shirley. 2005. Issues in Modern Foreign Language Teaching, in Kit Field Ed. Why learn a foreign language? London and New York, RoutledgeFalmer, pp.39-51.
- Mazlum, Dilek Ebru. 2014. Hüseyin Rahmi Gürpınar'ın Kuyruklu Yıldız Altında Bir İzdivaç Romanı ve Peyami Safa'nın Dokuzuncu Hariciye Koğuşu romanının Türkçe A1-A2 seviyesine uyarlanması. Yüksek Lisans Tezi. İstanbul Kültür Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Melanlıoğlu, Deniz. 2017. **Dil Öğretiminde Metin ve Metin Seçimi, Uygulamalı Türkçenin Yabancı Dil Olarak Öğretimi El Kitabı**. Ed. Hayati Develi ve diğ. İstanbul: Kesit Yayınları.
- Mert Lüle, Esra. 2014. Türkçenin Eğitimi ve Öğretiminde Dört Temel Dil Becerisinin Geliştirilmesi Sürecinde Kullanılabilecek Etkinlik Örnekleri. **Ana Dili Eğitimi Dergisi**. c. 2. s. 1: 23-48.
- Milli Eğitim Bakanlığı Talim ve Terbiye Kurulu Başkanlığı Çeviri Komisyonu (2009). **Diller İçin Avrupa Ortak Başvuru Metni Öğrenme-Öğretme-Değerlendirme**. Ankara: Talim Terbiye Kurulu Başkanlığı Yayınları.
- Milli Eğitim Bakanlığı. 2009. **Yurt Dışında Yaşayan Türk Çocukları İçin Türkçe ve Türk Kültürü Öğretimi Programı (1-10.Sınıflar)**. Ankara: Devlet Kitapları Basımevi.
- _____. 2017. **Yabancı Diller Türkçe B1 Seviyesi Kurs Programı**. Ankara: Hayat Boyu Öğrenme Müdürlüğü.
- Moody, Harold Leonard Birch. 1971. **The Teaching of Literature in Developing Countries**. Longman Group. London.
- Ozil, Şeyda. 1991. **Dil ve Kültür Çağdaş Kültürümüz, Olgular – Sorunlar, Çağdaş Yaşamı Destekleme Derneği**. İstanbul: Cem Yayınevi.
- Ölker, Gökhan. 2011. Yazılı Türkçenin Kelime Sıklığı Sözlüğü (1945-1950 Arası). Doktora Tezi. Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Özbay, Murat. 2006. **Türkçe Özel Öğretim Yöntemleri II**. Ankara: Öncü Kitap.
- _____. 2009. **Bir Dil Becerisi Olarak Dinleme Eğitimi**. Ankara: Öncü Kitap.
- _____. 2011. **Anlama Teknikleri: I Okuma Eğitimi**. Ankara: Öncü Kitap.
- Özbay, Murat, Uyar Yusuf. 2009. İlköğretim ikinci kademe öğrencileri için okumaya yönelik tutum ölçeğinin geliştirilmesi, geçerlik ve güvenilirlik çalışması. **E-Journal of New World Sciences Academy Education Sciences**. c. 4. s. 2: 632-651.
- Özdemir, Emin. 1983. **Anlayarak Okuma Tekniği**. Ankara: Mektupla Öğretim Merkezi Yayınları.
- _____. **Okuma ve Metin İnceleme**. Anadolu Üniversitesi Açıköğretim Fakültesi. Eskişehir.
- Özdemir Soley, Emine. 2006. Yabancı Dil Öğretiminde Yeni Yönelimler. Yüksek Lisans Tezi. Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

- Özer, Bayram. 1984. Türk Üniversiteleri için Yabancı Dil Eğitimi Program Modeli. Yüksek Lisans Tezi. Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Özünü, Ünsal. 2018. Yabancı Dil Öğretiminde Yazınsal Metinlerin Yeri ve Kullanılması. Türk Dili, XLVII (379-380). 178-190.
- Perfetti, Charless. 1985. Reading Ability. New York: Oxford University Press.
- Robertson, Arthur. 2004. **Etkili Dinleme**. İstanbul: Hayat Yayınları.
- Sallabaş, Muhammed Eyyüp. 2008. İlköğretim 8.sınıf Öğrencilerinin Okumaya Yönelik Tutumları ve Okuduğunu Anlama Becerileri Arasındaki İlişki. **İnönü Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi**. c. 9. s. 16: 141-155.
- Sever, Sedat. 2000. **Türkçe Öğretimi ve Tam Öğrenme**. Ankara: Anı Yayınları.
- Seyfettin, Ömer. 2017. **Gizli Mabet**. İstanbul: İnkılâp Yayınları.
- _____. 2018. **Diyet**. İzmir: Parıltı Yayıncılık.
- Sözer, Ersan. 1984. Türkiye'deki Üniversitelerde Bilim Meslek Alanlarına Yönelik Yabancı Dil Eğitimi. Yüksek Lisans Tezi. Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Süner, Rümeyza. 2018. Yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde yazınsal metinlerin B1 düzeyine uyarlanması: Eskici örneği. Yüksek Lisans Tezi. Hacettepe Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü.
- Şahin, Yusuf. 2011. **Okuma Eğitimi**. 1. bs. Konya: Eğitim Kitabevi.
- Şimşek, Tacettin, Gündüz Osman. 2004. **Yazılı ve Sözlü Anlatım Kompozisyon Sanatı**. Ankara: Akçağ Yayınları.
- Şimşek, Pınar. 2011. Yabancılar Türkçe Öğretiminde Okuma Metinleri ve Yardımcı Okuma Kitapları Üzerine Bir Araştırma. Yüksek Lisans Tezi. Afyon Kocatepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Taşer, Suat. 2012. **Konuşma Eğitimi**. İstanbul: Pegasus Yayınevi.
- Taşığızel, Selver. 2004. İlköğretim Türkçe Ders Kitaplarında Öğretici Nitelikteki Metinlerde Eşdizimsel Örüntülemenin Görünümü. **Dil Dergisi**. s. 125. 72-87.
- Tayşi Karakuş, Esra. 2017. **Dil Becerileri- Anlama (Dinleme ve Okuma Becerileri), Uygulamalı Türkçenin Yabancı Dil Olarak Öğretimi El Kitabı**. c. 1. Ed. Hayati Develi ve diğ. İstanbul: Kesit Yayınları.
- The European Language Certificates, 2013. **Diller İçin Avrupa Ortak Öneriler Çerçevesi**. Avrupa Konseyi / Modern Diller Bölümü. Almanya.
- Temizyürek, F., Erdem, İ. ve Temizkan, M. 2007. **Konuşma Eğitimi**, Ankara: Öncü Kitap.
- Türkiye Maarif Vakfı 2020. **Türkçenin Yabancı Dil Olarak Öğretimi Programı**. İstanbul.
- Turanlı, Adem Sultan. 2008. Yabancı Dil Öğretiminde 'Yoğun' ve 'Kapsamlı' Okuma. Millî Eğitim. s. 180. 305-313.
- Türkçe Sözlük 2005. Ankara: TDK Yayınları.
- Ünalın, Şükrü. 2006. **Türkçe Öğretimi**. Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.
- Vardar, Berke. 1998. **Dil Bilimin Temel Kavram ve İlkeleri**. İstanbul: Multilingual.

- Yaman, Havva, Gülcan Fatma. 2009. Sözcük Dağarcığını Zenginleştirme Etkinliği Olarak Deyim Öğretimi: Gösteri Tekniği Uygulaması. **SAÜ Fen Edebiyat Dergisi**. s. 2. 59-71.
- Yaşar, Selin Asya. 2019. Yabancılara Türkçe Öğretiminde Metin Uyarlama ve Memduh Şevket Esendal'ın Pazarlık Hikâyesinin A2 Seviyesine Uyarlanması. Yüksek Lisans Tezi. Dumlupınar Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Yayan, Hasan. 2019. Yabancılara Türkçe Öğretiminde Refik Halit Karay'ın Eskiçi ve Testi Adlı Hikâyelerinin A2 Seviyesine Uyarlanması. Yüksek Lisans Tezi. Hacı Bektaş Veli Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Yazok, Zehra. 2020. Yabancılara Türkçe Öğretimi Kapsamında Kemalettin Çalık'ın Piri Reis Adlı Eserinin B1 Seviyesinde Sadeleştirilmesi. Yüksek Lisans Tezi. Dicle Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Yıldırım, Ozan. 2013. Yeni Türk Edebiyatı Metinlerinin A1-A2 Düzeyine Uyarlanması ve Çalıkuşu Örneği. Yüksek Lisans Tezi. İstanbul Kültür Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Yıldız, Cemal. 2003. **Türkçe Öğretiminde Alternatif Yöntemler**. Ankara: Anı Yayıncılık.
- Yurtsever, Gözde. 2013. **English Language Instructors' Beliefs on Professional Development Models and Preferences to Improve Their Teaching Skills. Akdeniz Language Studies Conference 2012**. Procedia - Social and Behavioral Sciences. s. 70. 666 – 674.

EKLER

Ek 1. Uyarlanmış Metinler ve Etkinlikleri

Ek 1.a. Gurultu Hikâyesi Uyarlanmış Metni ve Etkinlikleri

GURULTU

Sınavı çok severim. Fakat yanlış anlamayınız. Sınava girmeyi değil, sınav yapmayı çok severim. Sınav görevlisi olmak, hayatımdaki sıkıcı işlerin en tatlısıdır.

Sınav yaptığım zaman ruhuma heyecan gelir. Neşem çoğalır. Kuvvetim artar, yanaklarım, dudaklarım kızarır. İştahım artar, çabuk acıkırım. Sınav görevlisi oldukça ömrümün uzayacağına eminim. Bence bir hastayı iyileştirmek için onu sınav görevlisi yapmalı. Çünkü sınav görevlisi olmak, insana sağlık verir. Sınav görevlisi olmak bütün hastalıkları iyileştirir. Belki kansere bile iyi gelir. Gülümsediğim için doğru söylemediğimi sanıyorsunuz. Hayır, doğru söylüyorum. Hayata dikkatle bakınız. Kötülük ve haksızlıktan başka bir şey göremeyeceksiniz. Ya çiftçi yardımcısına kötülük eder ya satıcı müşterisini kandırır. Banka borçlularına, arabacı da atlarına zarar verir. İsteddiği gibi haksızlık eder. Kuvvetli insan, zayıf insanı istediği gibi yönetir. Kuvvetli insan, zayıf insana her türlü kötülüğü eder. Avcı, ıssız tarlalarda, sert rüzgârların altında niçin dolaşır? Niçin terler? Niçin yorulur? Zavallı kuşlara işkence etmek, onları öldürmek için değil mi? Doktorlar avcılığın en iyi spor olduğunu söyler. Çünkü sağlık, sadece açık havaya çıkmakla veya yürümele olmaz.

Sınavlar da sınav görevlileri için bir avdır. Bu avda sınav görevlisi yorulmaz, koşmaz, terlemez, soğuk almaz, nezle olmaz. Bir öğrenci korkmuş ve utanmış bir şekilde içeri girer. Fakat sınav görevlileri öğrencilerin heyecan ve korkularını önemsemezler. Sınav görevlileri, konuşurlar ve görüşürler. Onlar sigara, kahve, özellikle limonata içerler. Öğrenci korkar, niçin bu kadar korkar? Bilmiyorum. Bu korku, dünyayı korkutan Napolyon Bonapart'ı bile o kadar korkutmuş, o kadar korkutmuş ki...

Geçen sene sınav zamanı büyük okulların birinde sınav görevlisiydim. Okulun geniş, perdesiz, kırmızıya boyanmış bir odası vardı. Biz burada, birinci sınıf öğrencilerini

Fransızca dersinden sınav yapıyorduk. Ben de bir avcı kadar mutlu ve neşeliydim. Sınava giren her öğrenciye kitapta olmayan konulardan sorular soruyordum. Anlaşılması zor örnekler yazdırarak onları hem üzüyor hem de şaşırtıyordum. Cevap veremedikleri için düşük puan veriyordum.

Cevap veremeyen öğrencilerin sesi ve dudakları titrerdi. Bana ümitsiz bakarlardı. Öğrencileri öyle ümitsiz görünce neşe içinde diğer sınav görevlileriyle konuşuyor, gülüyordum. Tam bu esnada içeriye kısa boylu, sevimli, kilolu bir öğrenci girdi. Öğretmeni onun zeki ve çok çalışkan olduğunu söyledi. Sebebini bilmiyorum ama bu çocuğu üzme istemedim.

-Peki, siz sorun! dedim. Yanımdaki sınav görevlisiyle az önce açtığımız konu hakkında konuşmaya devam ettim.

Yanımdaki sınav görevlisi yaşlı, zayıf, sarı saçları beyazlamış, bilgili, yazar, kamburu çıkmış gözlüklü bir öğretmendi. Okullar için Larousse ansiklopedisini Litre ansiklopedisine göre daha uygun buluyordu. Ben dikkatsiz, ilgisiz, masanın üzerindeki Gazyenin klâsik sözlüğünü karıştırıyordum. Son sayfada kitap ilanları vardı. Bu esnada “Dictionnaire des idées suggérées par les mots” cümlesi gözüme çarptı.

Bu kitabı daha önce görmemiştim. Garip!... Bu nasıl olabilir? Zaten her kelime bizde yeni bir fikir oluşturmaz mıydı? Sonra fikirlerin sözlüğü nasıl yapılabilir?

Zayıf, ihtiyar sınav görevlisi, her öğrencinin aklımıza başka bir fikir getirdiğini, bunun nedenlerini ve felsefesini anlattı. Öğretmen, genç bir sınav görevlisiyle öğrencisini sorguluyor, ona kara tahtaya:

Gargouille

Gargoulement

Gargouiller

Gargouillis

diye yazdığı şeylerin anlamını soruyor, örnekler veriyordu. Konuştuğum sınav görevlisinin yanakları çökmüş, dudakları renksizdi. Elbiseleri temiz, mükemmel olmasa, herkes onu aç ve fakir sanırdı. Devam ediyordu:

- Evet, bundan başka da her kelime herkeste ayrı özel bir fikir, bir hatırayı hatırlatır. Öyle kelimeler vardır ki bir adam için bütün bir tarih, bütün bir hayat demektir.

-Ne gibi? diye sordum.

-Nasıl anlatayım, dedi. Meselâ şu tahtada gördüğünüz “Gargoulement” kelimesi yok mu? Hayatımdaki bütün kötü olayları bana, bir anda hatırlatır. Bu kelimeyi işitince içimi karamsarlık sarar. Çok heyecanlanır, acı duyarım. Gülümsedim:

-Konuyu büyütme... “Gurultu” kelimesi anlamından başka ne hatırlatabilir ki?

Sınav görevlisi, gözlüklerinin arkasından bana baktı:

-Öyle ise dinleyin. Size bu uğursuz kelimenin bendeki etkisini anlatayım, dedi. O zaman karamsarlığımı anlayacaksınız. Konuyu asla büyütmediğimi göreceksiniz.

Sonra bir sigara yaktı. Sessizce yavaş yavaş hikâyesini anlatmaya başladı. Onu sadece ben işitiyordum.

“Yirmi sene önce... Liseden yeni mezun olmuştum. Yakışıklı, bilgili, güzel, modern bir gençtim. Tek kusurum fakir olmaktı. Babamın çok borcu vardı. Çok para harcayan bir memurdu. Evimiz bile yoktu. Kirada oturuyorduk. İyi eğitim gören her fakir genç gibi ben de mutluluğun zenginlikle olacağına inanıyordum. Mutluluk insanlar için bir haktı. Hak ise kuvvetti. Kuvvet ise ancak paraydı. Para ile ne olmazdı? İyi gıda, iyi zaman, iyi mekân, iyi kadın... Para ile her şey olurdu. Okulu bitirince sadece zengin olmanın çaresini aradım. Akrabalarımın bana hiçbir şey kalmamıştı. Ticaret yapmayı da bilmiyordum. Türkiye’de mutluluğun, yani zenginliğin iki yolu vardı: ya baban zengin olacak ya da karın... Son moda elbise giymeye ve gözlerim bozuk olmadığı halde, gözlük takmaya alıştım. Çünkü gözlük o zamanlar modaydı. Orada burada gezmeye başladım. Zengin bir kadın aradım. Sonunda annemin bir akrabası aradığım kadını buldu. Sultan Abdülhamid’in kölelerinden birinin kızı... Babası birkaç sene önce ölmüştü. Kızın doksan bin liradan fazla serveti vardı ve hiç kardeşi yoktu. Bu, çok güzel bir fırsattı. Kızı hemen istedim. Önce beni araştırdılar. Kabul etmeden önce beni görmek istediler. Görüşme gününü kararlaştırdık. Bir Pazar günü idi. Kız görüşmeye dadısı ve yaşlı bir hanımla geldi. Kızı gördüm, çok beğendim. O kadar güzeldi ki kızın zengin olduğunu bile unutmuştum. Âdeta bir çiçek gibiydi. O da beni beğendi. Bir ay içinde nikâhı yaptık. Kaynanam düğün hediyesi olarak bana beş yüz

lira göndermişti. Artık nasıl süslü giyindiğimi düşün. Sonunda sonbaharın yağmurlu, serin bir günü...Nişantaşı'ndaki konak âdeti bir saraya benziyordu. Karım, beyaz düğün elbisesini giyince o kadar güzel olmuştu ki... Konuyu uzatmayayım. Gece oldu. Pencereye yağmur damlaları vuruyordu. Karım o kadar güzeldi ki, kendisiyle konuşurken "doksan bin lira'yı unutuyordum. Saatler pek çabuk geçti, anlatmaya gerek yok. Evliliğimizin ilk gecesi Fransızca konuştuk ve edebiyat hakkında sohbet ettik. O piyano çaldı. Müzik hakkında konuştuk.

-Mozartı sever misiniz?

-Evet, ya Wagner?

Sonunda yatak odasına geldik. O, tuvalet kabinine gitti. Ben üşür gibi oluyordum. Karımı beklemedim, ona ayıp olacağını düşünmedim. Yumuşak, ipek yatağa girdim. Sabırsızlanıyordum. Karımı beklemek beni üzüyordu. Çok heyecanlıydım. Yattığım yerde etrafıma bakıyordum. Karşımdaki büyük aynanın önünde bir saat duruyordu. Bekliyor, sıkılıyor, nefes alamıyordum. Kendimi iyi hissetmiyordum. Karım tuvalet kabininden çıktı. Uzun, parlak bir gecelik giymişti. Lâmbayı söndürdü. Lâmba söner sönmez aynanın önündeki büyük saati gördüm. Ne yapacağımı bilmiyordum?.. Ne diyecektim? Karım da yatağa girmişti. Elimi uzattım. Kollarına dokundum. Kolları çok soğuktu. Bu yüzden birden titredim. Yorganın altından bir gurultu sesi geldi. Elimi kollarından çektim. Boğazım acımaya, alnım yanmaya başladı. Bu gurultu sesi beni sinirlendirdi. Yorganın altında güzel bir kadın değil de sanki pis ve ıslak bir hayvan vardı. Karım bana doğru dönerken ondan yine gurultu sesi geldi. Titremeye başladım... Zavallı kadın, rahatsız olduğumu görünce:

- Bugün, bugün üşümüştüm, dedi.

Gurultu sesi karımın karnından yine geliyordu. Aman Yarabbi, bu gurultu bana ne kadar iğrenç geliyordu. Cevap vermedim. Geri çekildim. Gurultu sesi hiç susmuyor, sürekli geliyordu. Bu sese dayanamadım. Yataktan kalkıp odanın diğer köşesindeki koltuğa kaçtım.

-Rahatsız mı oldunuz? diye sordu. Cevap vermedim. Elimdeki mendilimi ısıırıyor, saatin ışığına bakıyordum. O kalktı. Dışarı çıktı. Elinde küçük bir içki şişesiyle geldi. Bir bardak içki içti.

-Size de içki vereyim mi? Isınırsınız. Çok nem var, dedi.

Ben yine cevap veremedim. Konuşamıyordum. Dehşetli bir kriz geçiriyordum. Bana baktı. Yatağa yattı. Ne kadar sonra bilmiyorum. Hem üzgün hem de utanarak:

-Yatağa gelip yatmayacak mısınız? dedi.

Yine cevap vermedim. Sonra kalktı. Geceliğini sırtına attı. Dışarı çıktı. Ben oturduğum koltukta sabaha doğru uykuya dalmışım. Kapı sesini duyunca uyandım. Bir hizmetçi kız kahvaltı getiriyordu. Acele ile giyindim. Geceleyin geçirdiğim krizi hatırlıyor, utanıyordum. Yüzüm yanıyordu. Şimdi ne diyecektim? Bir şey diyemedim. Dışarı çıktım. Akşam konağa geldim. Hizmetçiler beni odaya götürdüler. Biraz sonra sofraya geçtiğimde kimse yoktu, yalnızdım.

-Hanımefendi nerede? diye sordum.

Hizmetçi kız:

- Hanımefendi hasta, başı ağrıyor, diye cevap verdi.

O gece yalnız yattım. Uyuyamadım. Ne kadar tehlikeli bir hata yapmışım. Düşüncesiz davranmışım. Düşündükçe anlıyor, ne yapacağımı şaşırıyordum. Sabahleyin kahvaltı getiren kıza:

-Küçük Hanımefendi'yi görmek, hatırını sormak isterim.

Kendisine haber verin, dedim. Hizmetçi Kız:

-Büyük Hanımefendi şimdi sizi görmeye gelecek... diyerek dışarı çıktı. Hemen giyindim. Muhteşem odanın parlak tavanlarına bakarak bekledim.

Kaynanam iri yarı, uzun boylu, Çerkez asıllı bir kadındır. Yavaş yavaş içeri girdi. Gayet kötü, hatalı bir Çerkez şivesiyle:

-Buyrun efendim, dedi, oturun. Size bir söz söyleyeceğim. Hem kısa hem son...

Şaşırdım. Ah, bu son söz kısa olmadığı kadar müthişti. Bu sinirli kadın, kızının beni istemediğini, bir daha eve gelmememi ve nikâhtan vazgeçtiklerini, kızını boşamazsam beni Padişaha şikâyet edeceğini söyledi. Ben kabul etmedim.

-İstemez olur muyum efendim, dedim. Küçük hanımı çok seviyorum.

Çerkez kayınvalidem ayağa kalktı. Sinirlenerek söylediklerini tekrarladı:

-Kızımın yatağından kaçmışsın. Onun doksan bin lirası var. Onun gibi güzel bir kız saraylarda bile yok. Benim kızımınla herkes evlenmek ister, dedi. Sinirleniyor, üzerime yürüyordu. Neredeyse beni dövecekti.

Kaynanam beni oradan kovdu. Ben tabi ki karımı boşadım. Çünkü başka çarem yoktu. Bu olaydan sonra da hep mutsuz oldum. Düşün. Doksan bin lira...Çok güzel bir kadın... Bir anlık sinirimle bütün mutluluğu kaybettim.

Üşüdüğü için karımın karnından gelen gurultu sesi beni o kadar kötü etkilemeseydi, şimdi böyle mi olurdu? Bir lira kazanmak için bir saat çalışır mıydım? İşte bu kelime bana bir anda kaçırdığım büyük mutluluğu hatırlatır. Beni yeniden çaresiz bırakır. Geçmişini hatırlatır, çok üzülürüm.”

Sınav görevlisinin yüzünün rengi değişmişti. Sigarasını bitirmeden attı ve oradan hızla kalktı. Bir anlık sinirle kilolu öğrenciyi dışarı kovdu. Çocuk şaşırıp ve dışarı çıktı. Sınav görevlisi, ona üç tane geçersiz not verdi.

Zavallı adam, galiba geçmişte yaşadıkları nedeniyle böyle davranıyordu.

Sonra tahtaya döndü. Ona bu geçmişi hatırlatan

Gargouille

Gargoullement

Gargouiller

Gargouilles

kelimelerini sinirli bir şekilde sildi. Öğretmenler, sınav görevlileri hep birlikte adama karşı çıkmak istediler:

-Fakat bu çocuk pek güzel cevap vermişti. Hem de çalışkanmış...

Ben de güldüm. Öğretmeni teselli eder gibi:

-İyi ya... Bu sınavı geçemez. Bir sonraki sınava daha çok çalışır.

Çalışkan öğrenciyi geçersiz not vermek haksızlık mı? Bilgisini arttırır diyerek öğretmenin omzunu okşadım. Sıfır veren öğretmen öfkeli bir şekilde hâlâ siyah tahtayı siliyor, burnuna kaçan tebeşir tozlarından hapşırıyordu.

1. ETKİNLİK

Aşağıdaki soruları okuduğunuz hikâyeye göre cevaplayınız.

1- Gurultu ne demektir?

.....
.....
.....
.....
.....

2- Sınav görevlisi olmak nasıl bir iştir?

.....
.....
.....
.....
.....

3- Adam neden evlenmek istiyor?

.....
.....
.....
.....
.....

4- Adam evlendiği akşam neden çok sinirleniyor?

.....
.....
.....

2. ETKİNLİK

Aşağıdaki soruları cevaplayınız.

1- Hikâyeye göre sıkıcı işlerin en tatlısı aşağıdakilerden hangisidir?

A- Öğretmenlik

B- Sınav Görevlisi

C- Öğrenci

D- Müdür

2- Hikâyeyi anlatan kişiyi en çok etkileyen kelime nedir?

A- Sevgi

B- Güzellik

C-Para

D- Gurultu

3- Hikâyeyi anlatan kişi hangi konudan şikâyetçidir?

A- Evlilikten.

B- Parasızlıktan.

C- İşsizlikten.

D- Mutsuzluktan.

4- Hikâyeyi anlatan kişi evlendikten sonra neden mutsuz olmuştur?

A- Karısının parası olmadığı için.

B- Bir anlık siniri nedeniyle.

C- Karısının onu sevmemesi nedeniyle.

D- İşe gidemediği için.

3. ETKİNLİK

Aşağıdaki kelimeleri doğru şekilde sıralayarak cümle oluşturunuz.

1- heyecan / gelir / ruhuma / sınav / yaptığım / zaman.

.....

2- görevlisi / oldukça / sınav / ömrümün / eminim / uzayacağına.

.....

3- sayfada / ilanları / vardı / kitap.

.....

4- konak / Nişantaşı'ndaki / bir / saraya / âdeta / benziyordu.

.....

5- parlak / odanın / seyrederek / tavanlarını / bekledim.

.....

4. ETKİNLİK

Ülkeniz veya şehrinizde “Gurultu” nasıl karşılanmaktadır. Bununla ilgili bir metin yazınız.

A large rounded rectangular box with a brown border, containing 20 horizontal dotted lines for writing.

5. ETKİNLİK

Aşağıdaki kelimeleri zıt anlamlarıyla eşleştiriniz.

UZUN

GÜNDÜZ

YAŞLI

ÜZGÜN

GECE

KISA

MUTLU

SICAK

TEMBEL

GENÇ

SOĞUK

ÇALIŞKAN

7. ETKİNLİK

Aşağıdaki cümleleri okuyunuz. Okuduğunuz cümle doğru ise “D”, yanlış ise “Y” yazınız.

	DOĞRU	YANLIŞ
1- Hikâyeyi anlatan kişiye göre sınav görevlisi olanlar çok sağlıklıdır.		
2- Hikâyeyi anlatan kişiye göre en önemli şey huzurdur.		
3- Hikâyeyi anlatan kişi sonunda istediği gibi biriyle evlenmiştir.		
4- Hikâyeyi anlatan kişi çok anlayışlıdır.		
5-Hikâyeyi anlatan kişi bir anlık siniri nedeniyle mutsuzdur.		

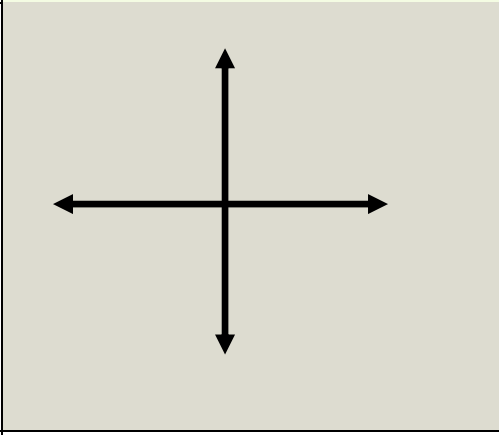
8. ETKİNLİK

Aşağıdaki cümleleri inceleyiniz. Boş bırakılan yerlere uygun ekleri getirerek cümleyi tamamlayınız.

- Yarın bize gelecekmiş. (-AcAkmIş)
- Seni gör.... herkese söylerdi. (-SAyDI)
- ..... o ayakkabıyı alsaydım. (Keşke)
- Zengin ol... .... evlendi. (-mAk için)
- O buraya gel... ..... ben de size gelirim. (-DIğI zaman)
- Bu elbise ban.. .... değil. (-a göre)
- Onun da kazan... ....dim. (-mAsInI istemek)
- Yaşlı amca üç oğluyla birlikte küçük bir orman köyünde yaş..... . (-ArmIş)
- Padişah ona bağırmış “..... ... sen geldin.” demiş. (yine mi)
- Ben çocuk... çok güzel kitap okuyordum. (-ken)

9. ETKİNLİK

Aşağıdaki hikâye haritasını okuduğunuz hikâyeye göre doldurunuz.

	HİKÂYENİN ADI	
ZAMAN		HİKÂYEDEKİ KİŞİLER ....
	HİKÂYEDEKİ OLAYLAR	

10. ETKİNLİK

Aşağıdaki cümleleri okuyup “-ken” ekini kullanarak cümleyi yeniden yazınız.

1- Ben koltukta oturdum. Sabaha doğru uykuya dalmışım.

.....
.....

2- Elimi kollarından çektim. Boğazım acımaya başladı.

.....
.....

3- Acele ile giyindim. Geceleyin geçirdiğim krizi hatırladım.

.....
.....

4- Dehşetli bir kriz geçiriyordum. Bana baktı.

.....
.....

5- Sınav görevlisiyle konuşuyordum. İçeriye biri girdi.

.....
.....

11. ETKİNLİK

Aşağıdaki cümleleri inceleyiniz. Boş bırakılan yerlere uygun ekleri getirerek cümleyi tamamlayınız.

bile

dolayısıyla

ne var ki

aksine

şöyle ki

sanki

hariç

varsayalım ki

artık

- 1- O evlenmek istiyordu ..... ailesi onun evlenmesini istemiyordu.
- 2- ..... arabam çalışmıyor. Otobüsle okula gideceğim.
- 3- ..... yüz kilometre yol yürüdün.
- 4- Yarın çarşıya gitmeyeceğim ..... evde oturacağım.
- 5- Artık daha dikkatli olmalıydı ..... onunla ilgili şikayet vardı.
- 6- Kadın konuşunca kocası ..... herkes onu anlamıştı.
- 7- Hava bulutlu ..... yarın yağmur yağacak.
- 8- Sınava on gün kalmıştı ..... daha fazla ders çalışıyordu.
- 9- Bu iş olmayacaktı ..... evde gerekli malzemeler yoktu.

Ek 1.b. Türbe Hikâyesinin Özgün Metni, Uyarlanmış Metni ve Etkinlikleri

Gurultu Hikâyesinin Özgün Metni

Türbe Hikâyesinin Uyarlanmış Metni ve Etkinlikleri

Türbe

Mayıs ayındaki sıcak günlerden biriydi. Şefika Molla, küçük bahçedeki dut ağacının altında oturmuş, kedisi Mercan'ı okşuyordu. Önündeki mangalda bir cezve kaynıyor, sağ tarafında kahve takımları duruyordu. O, akşama kadar bahçede oturur, gelen hastalarla ilgilenir sonra da evine girerdi. Kocasını otuz sene önce ölmüştü. Hiç çocuğu olmamıştı. Şefika Molla'nın kimsesi yoktu. Ama bir dostu vardı. Rüküş Kadın isminde siyah tenli bir kadın, otuz senedir onunla beraber yaşıyordu. Kocasından bir şey kalmamıştı. Fakat dostu Rüküş Kadın ile rahat rahat yaşıyorlardı. Şefika Molla için çok zengin deniliyordu. Çünkü Selanik'in bütün hastaları ona gelirdi. Bahçesindeki dut ağacının altında muayene odası vardı. Yazın bu oda kışın da minik bir camiye benzeyen ocaklı odasına devamlı birileri gelirdi. Sıkıntısı veya hastalığı olan her insan Şefika Molla'ya gelirdi. Ondan yardım beklerlerdi.

Ona her gelen, para verirdi. Biraz hesaptan anlayabilen Türkler, onun her gün çok para kazandığını iddia ederlerdi.

Meşhur kahveci Köse Remzi, bir gün sıtma hastalığı için Şefika Molla'ya gitmişti. Onu, çukur kazmaya çalışırken gördüğünü söyler: "Ah o bahçe! Bir adım aşağısı altın dolu...!" diye içini çekerdi.

Şefika Molla, altınların üstünde rahatça yaşardı. Çünkü bütün hırsızlar Şefika Molla'nın evine girmeye korkardı. Korkutucu bir kişiliği vardı. Pek sertti. Çabuk öfkelenir, önüne gelene kızardı. Bazı müşterilerine de kızardı. Fakat kimse ona cevap vermezdi.

Siyah kediyi okşayan elini kaldırdı, saçlarına götürdü. Başörtüsünün altındaki saçları hâlâ çok sıktı. Hafifçe saçlarını kaşdı. Sonra ağır hareketlerle kahvesini pişirmeye başladı. Yüksek sesle:

-Rüküş, neredesin? diye bağırdı.

Kedi, sesini kesmiş, başını kaldırmıştı. Küçük bahçe kapısında iri, yeşil başörtülü bir Arap kadın görüldü. Bir elinde süpürge, bir elinde kirli bir kürek vardı. Ayakkabılarını giydi. Sokak kapısının arkasındaki bozuk bir sepete kürekteki pislikleri boşalttı. Kahvesini fincana boşaltan Şefika Molla başını çevirmeden:

-Ayol, Rüküş, sana çabuk ol, diyorum. Şimdi birisi gelecek, yine burada kalacağız, dedi.

Otuz senedir ilk defa sokağa çıkacaktı. Selanik'in en yukarısındaki bu eski, küçük evde otururdu. En yakın komşularına bile gitmezdi. Hastalıkları olanlar ona gelirdi. Ama sevdiği bir kadın, gençlik, çocukluk arkadaşı, Hacı Gülsüm Hanım ölmek üzereydi. Gelip kendisini görmesi için Şefika Molla'ya sıkça haber gönderiyordu. Şefika Molla daha fazla dayanamadı. Artık gidecekti. Fakat gideceği yeri düşününce yüzünü astı. Selanik'in deniz kenarları yabancı memleketiydi. Gülsüm Hanım, evlatlarının sözüne inanarak doğup büyüdüğü mahalleden taşınıp deniz kenarındaki evlerden birine yerleşmişti. Şefika Molla Müslüman kadınların da o yalılarda Yahudi karıları gibi açık gezindiklerini her zaman işitirdi. Şefika Molla otuz senedir sabrederek kendini günahattan korumuştur. Şimdi nasıl günah işleyecekti?

O, başörtüsü takmadan önce babasıyla denizi görmeye sadece bir kere gitmişti. Dik sokaklardan inmişler, Beyazkule'nin yanından geçmişlerdi. Dalgalar, kenara çekilmiş büyük gemilerin dibinde, beyaz köpükler oluşturuyordu. Hem o gün ne kötü bir gündü.

Elçileri öldürdükleri için birkaç Müslüman'ı asıyorlardı. Birçok gâvur vapuru limanı doldurmuştu. Astıkları zavallı kişilerin ipek kemerleri çözülüyor, sonra başları eğiliyordu. Ayaklarının uçları kumlara dokunuyordu.

Yahudinin birisi çocuğunu, Rum kalabalığının arasında kollarından tutmuş, yukarı kaldırarak ipte sallanan bu kişileri göstermişti. Şefika Molla, boyunlarına ip takılarak öldürülen bu Müslümanları, günlerce unutmamıştı. Bu Müslümanları birçok gece rüyasında görmüş, uykusundan ağlayarak uyanmıştı. Deniz kelimesini duyduğunda o asılan kişileri hatırlardı.

Yalılara gideceğini hatırladığı zaman, çocukluğundaki bu kötü olay aklından çıkmıyor, yine birçok Müslüman'ın asılacağını görecekmış gibi korkuyordu.

Hiç abdestsiz durmazdı. Dışarı çıkmadan önce abdest aldı. Kalın başörtüsünü taktı. Rüküş, bir yandan ağacın dibinde Şefika Molla'nın giyinmesine bakıyor, bir yandan da kapkara bacaklarına beyaz bir çorap geçiriyordu. Bu hazırlanış belki bir saat sürdü.

Kötü bir şey yapıyorlarmış gibi sessizce kapıdan çıktılar. Mercan, ömründe ilk defa gördüğü bu gezinin nedenini anlamamıştı. Şaşkınlıkla Şefika Molla'ya bakıyordu. Şefika Molla, eve hırsız girmemesi için veya evde yangın çıkmasını diye uzunca dua okudu. Eve ve bahçeye doğru üflledi.

Dışarı çıktı. Rüküş kadın, kapıyı güzelce kapattıktan sonra anahtarı Şefika Molla'ya verdi. Temiz, taş yollarda yürümeğe başladılar. Sokak dardı. Sol taraftaki evlerin gölgelerinde yürüyorlardı. İkisi de yolu bilmiyorlardı. Önce Beyazkule'ye gitmek, oradan tramvay dedikleri arabaya binmek gerekirdi. Öyle söylemişlerdi. Şefika Molla, aşağıya doğru inildikçe Beyazkule'ye çıkılabileceğini düşünüyordu. Sokakta karşılaştıkları kişilere yolu soruyorlardı. Şefika Molla hayretinden titriyor, içinden "Tüncina..." duasını okuyordu. O ne evler, ne binalar, dükkânlardı... Bütün dünya değişmişti. Selânik artık onun hayalinde kalan yarım asır önceki Selânik'e hiç benzemiyordu. Hele tramvaylar... Aman Yarabbi! Bunlar nasıl şeylerdi? Şefika Molla da bunlara binecekti ha!.. Yanında, etrafında aptal aptal bakarak gelen Rüküş'e:

-Büyük sözüme tövbe, dedi, bu makinelere binmek... Çare yok, yayan gideceğiz... Görmemek için etrafına bakmıyordu. Yürüdüler, yürüdüler. Beyazkule'nin yanında, Sanayi Mektebi'nin önünden geçtiler. Sonunda Kışla Meydanına gelmişlerdi, Şefika Molla etrafına baktı. Hayal ederek hatırlamaya çalışıyordu. Buralar mezarlıktı. Beyazkule'den sonra hiç ev ve tarla yoktu. Ölmüş kocası Hacı Hafız Mehmet Efendi'den işitmişti ki, Vali Mürtet Paşa, bu mezarlıkları yıkmış... demek gerçekmiş... Yıkılmış mümin mezarları üzerinde yürümek, onun kalbine derin bir korku verdi. Çok kötü bir söz duymuş gibi titremeğe başladı:

-Haydi, Rüküş, geri dönelim, diyordu.

Evimize gidelim yoksa hastalanacağız.

Dünyanın sonu gelmiş, insanlar yoldan çıkmış, her tarafı yabancılar kaplamış...

Boğuluyor gibi oluyordu. Rüküş de bu değişikliklerden korkmuştu. Otuz senedir ev ve bakkaldan başka bir yere gitmemişti. İhtiyaçlarını kapıya getiren satıcılardan alırdı. İkisinin de dizleri titriyordu, terliyorlardı. Hiç bu kadar uzun yol yürümemişlerdi. Şefika Molla, nefes almak için biraz durdu. Karşısına baktı:

-Oh, çok şükür Yarabbi! diye haykırdı. Önünde küçük kubbeli, kırmızı, yeşil camlı penceresi olan güzel bir türbe vardı. Duvarları griydi. Etrafında ince bir duvar vardı. Türbenin arkasından deniz görünüyordu. Türbenin biraz arkasında büyük, tek çatılı bir

bina vardı. Binanın bir minare kadar yüksek olan bacasından duman çıkıyordu. O bina mutlaka bir fabrika olmalıydı. Çünkü durmadan “puh, puh, puh” diye sıkıcı ve kafa yoran bir ses çıkarıyordu. Şefika Molla, fabrikadan çıkan iğrenç sesin bu güzel türbede yatan zavallı Allah dostunu ne kadar rahatsız ettiğini düşündü.

Acaba bu türbeyi kim yaptırmıştı? Daha yeniydi. Evvel zaman türbeleri gibi ağır, kaba taştan değildi. Minik bir camiye benziyordu. Kim bilir önünden geçen bu atsız, öküzsüz arabalara, açık kadınlara daha bin türlü yabancı icatlarına ne kadar lanet ederdi. İşte böyle, sonunda bir gün dünya batacaktı.

-Rüküş, gel şu Allah dostunu ziyarete gidelim, dedi.

Şefika Molla ve Rüküş Kadın türbeye doğru yürüdüler. Fakat çekindiklerinden çok yaklaşmıyorlardı. On adım kadar uzak durdular. Ellerini kaldırdılar. Okumağa başladılar. Yoldan geçen herkes şaşkınlıkla onlara bakıyorlardı. Şefika Molla etrafını görmüyordu. Fatıha’sını okuyup ellerini yüzüne sürdükten sonra tekrar türbeye baktı. Minik bir camiye, Muhammediye kitabındaki resmini gördüğü Cennet Köşkleri’ne ne kadar benziyordu. Hatta o Cennet Köşkleri gibi kubbesi armut şeklindeydi. Acaba türbenin içinde kim yatıyordu? Ah buralarda bir tane mi Allah dostu vardı? Çocukluğunda hatırladığı bu geniş mezarlıkta yirmiden çok ışıklı mezar vardı. Heyecanla hâlâ bakıyordu.

İnce duvarlarının arasında bir ıslaklık gördü. İçerisinde çeşme de vardı. Ah içeri nasıl girseydi de oradan su içseydi. Hem çok terlemiş hem de kötü şeyler görmüştü. Abdesti bozulmamış mıydı? Abdestsizken bu kutsal yere girmek ister miydi? Aniden çok heyecanlandı. Elleri, ayakları titremeye başladı. Gözlerine inanamıyordu. Sessizce Rüküş’e:

-A, a, a... Gördün mü, şapkalı insanları gördün mü? dedi.

Rüküş ağlayarak:

-Gördüm diye cevap verdi.

Şefika Molla da ağlamaya başladı. Dünyanın sonu gelmiş...

Şapkalı iki adam konuşarak türbenin içine girmişlerdi. Hiçbir türbeyi, bir Allah dostunu yabancı ziyaret eder miydi? Şefika Molla neredeyse bayılacaktı. “Müslüman yok mu, ümmeti Muhammed, imdat imdat!” diye bağırarak istiyordu. Ama bağıramadı. Sesi çıkmıyordu. Şaşırılmıştı. Yalnız gözleri görüyordu. Yine etrafına

baktı. Hiç Müslüman yoktu. Sakallı, gömlekli adamlar hızlı hızlı geçiyorlardı. Bazı sesler işitti. İki taraftan da atsız, öküzsüz arabalar geliyordu. Ezilmemek için geri çekildiler. Kılıçlı, bıyıklı bir subay direğin dibinde ayakta duruyordu. Acaba Müslüman mıydı? Şimdi yabancından da subay olduğu söyleniyordu. Şefika Molla acı ve heyecan içerisindeydi. Çok düşünemedi. Subaya yaklaştı.

-Oğlum, sen Müslüman mısın? diye sordu. Subay birden bire şaşırıldı. Subay, Şefika Molla ve Rüküş'e iyice baktıktan sonra cevap verdi:

-Müslümanım elhamdülillah, niye sordun valide?

Şefika Molla hıçkırıkla hıçkırıkla ağlamaya başladı:

Ah, ne günlere kaldık! Nasıl dayanıyorsun oğlum? Bir Allah dostunun yanına, bir türbeye şapkalı yabancılar giriyor da siz Müslümanlar aldırmadan bakıyorsunuz... dedi. Subay anlayamamış, aptallaşmıştı:

-Hangi türbeye?..

- Hangisine olacak, işte şu türbeye! Gözümüzle gördük. Şapkalı iki kişi içeri girdi. Rüküş de gördü. Hem hâlâ çıkmadılar...

Subay gülmeğe başladı. Gayet ilginç bir şey işitmiş gibi gülüyordu.

-Ayol hanım nine, o türbe değil... dedi.

Şefika Molla gözlerini şaşkınlıkla açtı. Büyük bir hayretle sordu:

-Türbe değil mi, ya ne?..

Subay hâlâ gülüyordu:

-O belediye tuvaletidir, dedi. İsteyen herkes oraya girebilir.

-!!!

TÜRBE ETKİNLİKLERİ

1. ETKİNLİK

Aşağıdaki soruları okuduğunuz hikâyeye göre cevaplayınız.

1- Türbe ne demektir?

.....

.....

.....

2- Şefika Molla nasıl bir kadındır?

.....

.....

.....

3- Rüküş Kadın kimdir?

.....

.....

.....

4- Şefika Molla ve Rüküş Kadın evden neden ayrıldı?

.....

.....

.....

5- Subay, Şefika Molla'ya neden güldü?

.....

.....

.....

2. ETKİNLİK

Aşağıdaki cümleleri doğru ise “D”, yanlış ise “Y” şeklinde cevaplayınız.

	D	Y
1. Şefika Molla'nın korkutucu bir kişiliği yoktur.		
2. Şefika Molla ve Rüküş Kadın aynı evde yaşıyordu.		
3. Şefika Molla ve Rüküş kadın tramvaya bindiler.		
4. Şefika Molla'nın Badem isimli bir kedisi vardır.		
5. Şefika Molla insanlara karşı anlayışlıdır.		

3. ETKİNLİK

Aşağıdaki soruları cevaplayınız.

<p>1. Hikâyeye göre Şefika Molla;</p> <p>a. İnsanların korktuğu biridir fakat yine de insanlar ondan yardım istemektedir.</p> <p>b. Çok anlayışlı ve herkesin sevdiği biridir.</p> <p>c. Evli ve mutludur.</p> <p>d. Herkesin çok sevdiği fakat kimsenin ondan yardım istemediği biridir.</p> <p>2. Şefika Molla neyi görünce mutluydu?</p> <p>a. Tramvayı.</p> <p>b. Türbeyi</p> <p>c. Arabaları.</p> <p>d. Denizi.</p> <p>3.Şefika Molla deniz kelimesini duyunca neden üzülürmü?</p> <p>a. Denizden korktuğu için.</p> <p>b. Sürekli denizi göremediği için.</p> <p>c. Denizde yüzemediği için.</p> <p>d. İpe takılan kişileri hatırladığı için.</p> <p>4. Hikâyeye göre Şefika Molla nasıl biridir?</p> <p>a. Samimidir.</p> <p>b. Anlayışlıdır.</p> <p>c. Ön yargılıdır.</p> <p>d. Güvenilirdir.</p>
---

4. ETKİNLİK

Aşağıdaki kelimeleri eşleştiriniz.

1- Başörtü	a) Durağı
2- Pencere	b) Şapkası
3- Duvar	c) Müşterileri
4- Tramvay	d) Deseni
5- Altın	e) Yüzük
6- Bakkal	f) Kenarı
7- Subay	g) Boyası

5. ETKİNLİK

Okuduğunuz hikâyede geçen aşağıdaki sözcükleri anlamlarıyla eşleştirin.

1. Çoğunlukla taştan yapılmış yüksek ve ince yapı.

TÜRBE

2. Bahçe içinde yapılmış süslü ev.

MİNARE

3. Kahve pişirmeye yarayan, saplı, küçük kap.

KÖŞK

4. Sanayi kuruluşu.

CEZVE

5. Yarım küre biçiminde olan varı örtüsü.

KUBBE

6. Genellikle ünlü bir kimse için yaptırılan ve içinde o kimsenin mezarı bulunan yapı.

FABRİKA

6. ETKİNLİK

Aşağıda yer alan görsellerin isimlerini bulmacada bulup işaretleyiniz.

A	S	U	H	A	L	T	I	N	K	A	L
B	U	H	R	İ	F	E	R	E	E	T	S
C	B	A	Ş	Ö	R	T	Ü	L	A	S	A
D	A	B	A	S	T	R	A	F	E	R	K
A	Y	P	E	R	B	A	L	T	I	N	R
S	K	E	K	A	T	M	M	H	U	T	C
D	L	N	U	A	U	V	İ	A	H	U	A
U	İ	C	B	S	B	A	K	K	A	L	M
V	N	E	B	T	S	Y	A	N	B	A	N
A	E	R	E	A	R	T	F	E	A	D	C
R	R	E	K	S	T	Ü	R	B	E	G	N

7. ETKİNLİK

Aşağıdaki tabloda hikâyeye ilgili cümleler yazınız. Cümleleri yazarken aşağıdaki tabloda belirtilen sözcük sayısı kadar sözcük seçerek cümleler oluşturunuz. Cümlelerde “ve, ama, fakat, aynı zamanda, hem.. hem..” bağlaçlarından birer tane seçerek kullanınız.

SÖZCÜK SAYISI	CÜMLE
10	<u>Bazı insanlardan korkarız</u> fakat <u>bir sıkıntımız olduğunda onlardan yardım isteriz.</u>
9	
8	
7	
6	

10. ETKİNLİK

Aşağıdaki cümleleri okuduğunuz hikâyeye göre tamamlayınız? Örnekteki gibi nedenleriyle yazınız.

Şefika Molla heyecanlıydı. Çünkü otuz sene sonra ilk defa sokağa çıkıyordu.

Şefika Molla Korkuyordu. Çünkü .....

Şefika Molla Sinirliydi. Çünkü .....

Şefika Molla Mutluydu. Çünkü .....

Şefika Molla Endişeliydi. Çünkü .....

Şefika Molla Rahattı. Çünkü .....

11. ETKİNLİK

Boşlukları doldurunuz.

Aşağıdaki boşlukları uygun kelimelerle doldurunuz.

biriydi, cezve, bahçede, olmamıştı, ilgilenir, takımları, ağacının, önce

Mayıs ayındaki sıcak günlerden ..... . Şefika Molla, küçük bahçedeki dut ..... altında oturmuş, kedisi Mercan'ı okşuyordu. Önündeki mangalda bir ..... kaynıyor, sağda kahve ..... duruyordu. O, akşama kadar ..... oturur, gelen hastalarla ..... sonra da evine girerdi. Kocasını otuz sene .... ölmüştü. Hiç çocuğu ..... . Şefika Molla'nın kimsesi yoktu. Ama bir dostu vardı.

Ek 1.c. Bir Hayır Hikâyesinin Uyarlanmış Metni ve Etkinlikleri

Bir Hayır

Durmuş Ağa, yatağında yatıyor ve tavana bakıyordu. Sanki iki saattir eski, sararmış direkleri sayıyordu. Yüzü toprak rengindeydi. Kırmızı yorganın üstündeki elleri artık bir insan eline benzemiyordu. Elleri o kadar kuru, o kadar zayıf, o kadar cansızdı ki... Kısık ve derinden gelen bir sesle:

-Ben ölüyorum! dedi.

Ocağın başında oturan ihtiyar bir kadın doğruldu. Hastaya baktı.

- Hadi sus. Deli gibi konuşma...

- Ben ölüyorum diyorum; kadın!

- Hadi sus, hadi sus.

Durmuş ağa mor yastığından başını kaldıramıyor, başını sağa sola çeviremiyor. Karısına baktı. Zavallı adam, işte bir aydır böyleydi. Durmuş ağa her gün zayıflıyordu. Ancak karısı ona hasta olmadığını söylüyor, ölümü düşünmesini istemiyordu. Fakat o, öleceğini anlamıştı. Artık gözlerinden başka bir yerini oynatamıyordu. Vücudu tamamen ölmüştü. Ne bir şey yiyebiliyordu ne de bir damla su içebiliyordu. Yakın zamanda öleceğini düşünüyordu. Göğsünde, boğazının biraz aşağısında bir korku vardı. Galiba bu candı. Canı, nefes alırken ya ağızından, ya burnundan hemen uçacaktı.

- Niye bu kadar bekledim! diye üzüldü. Her işi ihmal ederdi. Hac parasını fazlasıyla hazırladığı halde hacca gitmemişti. Birbirinden hayırsız iki oğlu vardı. En sağlıklı olduğu zamanlarda bile “Babam ne zaman ölecek?” diye beklerlerdi. Hastalığı yeni başladığında mallarını paylaşırması, faydalı işler için ayırması gerekirdi. Şimdi ise bu mümkün değildi. Acaba akşama kadar yaşayacak mıydı?

- Hacı Ağa'yı çağır, dedi.

- Hacı Ağa ile ne yapacaksın?

- Çağır, ona son sözlerimi diyeceğim.

- Hadi sus. Deli gibi konuşma...

Hastanın gözleri parladı. Beyaz dudakları titredi. Dişleri kısıldı. Bu Hacı Ağa onun komşusuydu. Ona her zaman hayır işleri için para ayırmasını söylerdi. “İnsanın ne zaman öleceği belli olmaz! Ölüm birdenbire gelir! İnsan, ölmeden önce malını kimlere vereceğini belirlemelidir. Faydalı işler için de para ayırmalı ki o öldükten sonra da adını unutmasınlar. Eğer böyle yapmazsa öldükten sonra kimse ona ne Yasin ne Fatiha okur. Mezarına bile kimse sahip çıkmaz.” derdi. Hâlbuki Durmuş Ağa, komşusu Hacı Ağa gelince ona mescidin bakımı için hac parasını verecekti. Ölmeden önce bunu yapmak istiyordu. Fakat karısı inat ediyor, öleceğini söylemesini istemiyordu. Durmuş Ağa’nın sesi tükenmişti. “Hacı Ağa!” diye bağırsa kimse sesini duymazdı. Karısının, başörtüsünü çıkarıp saçlarını taradığını görüyordu. Bu çok inatçı bir kadındı. Durmuş Ağa gençliğinde karısını inatçı olduğu için çok dövmüştü. Karısının bu huyunu değiştirmek için çok uğraştı ama olmadı. Aksine çocukları da inatçı olmuşlardı. İkisi de inatçıydı. Hem babalarına, hem birbirlerine dargındılar. Durmuş Ağa ölür ölmez çocukları, babalarından ne kadar mal mülk kaldığını düşüneceklerdi. Babalarına ne bir Yasin okuyacak ne de mezarının yerini araştıracaklardı. Dursun Ağa korkuyordu. Her şeyi ihmal ettiği için pişmandı. Karısına son kuvvetiyle seslendi:

- Ölüyorum. Şu Hacı Ağa’yı çağır.
- Hadi sus! O geveze adamı ne yapacaksın?
- Bir diyeceğim var.
- Bana de...
- Artık ölüyorum. Şu Hacı’yı çağır ki son sözümü diyeyim.
- Hadi sus, hayırlı bir şey söyle...

Pencereden gelen aydınlıkla kadının saçları parlıyordu. Saçlarını taradıktan sonra tekrar başörtüsünü bağladı. Küçük, kırışık, çirkin bir yüzü ve mavi büyük gözleri vardı. Burnu büyük ve çenesi kısıydı. Ocaktaki yemeğini karıştırdı. Bacadan içeri giren rüzgâr, külleri etrafa dağıtmıştı. Kadın zayıf elleriyle yerleri süpürüyor, dökülen külleri topluyordu. Hasta hapşırır gibi bir ses çıkardı. Döndü. Baktı.

- Ne istiyorsun? dedi.

Ağa cevap vermedi. Çenesi titriyordu. Kadın kalktı. Yatağın yanına gitti. Eğildi. Kocasının yüzüne baktı. Kocasının gözleri kapanmıştı. “Uyuyor mu?..” diye düşündü. Eliyle omzuna dokundu. Kocasının öldüğüne inanamadı.

- Uyumuş! dedi. Bekledi, bekledi. Fakat Durmuş Ağa bu uykudan bir daha uyanamadı.

Dursun Ağa ölür ölmez, oğulları ondan kalan mallar için kavga etmişlerdi. İki tane olan her şeyi bölüyorlar ancak tek olan şeylerde sorun yaşıyorlardı. Mesela babalarının paltosunu ve ipek seccadesini ortasından kesip ikiye böldüler. Bir tane ev vardı. Onu da yıktılar. Kapıları, pencereleri ve yıktıkları evi eşit olarak aralarında böldüler.

Bu kavga neredeyse bir ay sürdü. Durmuş Ağa'nın evi artık bir yıkıntıydı. Güzel evi artık yoktu. Hacı Ağa bir gün bu yıkıntı evin önünden geçerken komşunun iki oğlunu gördü. Zayıf köpeği tutmuşlar,

- Sen alacaksın!

- Ben alacağım! diye kavga ediyorlardı.

Yaklaştı sordu:

- Niye kavga ediyorsunuz?

- Sen karışma... diye Hacı Ağa'yı göndermek istediler.

Hacı Ağa ısrar etti, gürültülerinin sebebini anladı. Ellerindeki köpek, babalarınınındı. İki de haklarından vazgeçmiyorlardı. Sonunda bu hayvanı da keserek paylaşmaya karar vermişlerdi. Hacı Ağa:

- Vazgeçin, dedi. Bu köpeğin eti, kemiği ve derisi size bir fayda sağlamaz!

Durmuş Ağa'nın büyük oğlu sordu:

- Evet. Ama ne yapalım?

- Bir "hayır" yapın...

- ....

Bu sefer Durmuş Ağa'nın küçük oğlu sordu:

- Nasıl bir hayır yapalım?

- Bu köpeği kesmekten vazgeçin. Bırakın, babanızın hatırına kalsın!

İki kardeş birbirine baktılar. Bu oldukça akıllıca bir nasihatti. Karşılıklı olarak haklarından vazgeçtiler.

... Sahipsiz kalan köpek açlık, susuzluk ve soğuk hava nedeniyle bütün kış yıkılmış evin yerinde havladı.

Köpeğin havlamasından rahatsız olan köy halkı, zavallı hayvanın ölen efendisini çok sevdiğini sanıyordu.

“Durmuş Ağa ölmeden evvel oğullarına kendini sevdirmedeği için ne mezarına sahip çıkan var ne de ardından bir iyilik yapan var...” diyorlardı...

1. ETKİNLİK

Aşağıdaki soruları okuduğunuz hikâyeye göre cevaplayınız.

1- Durmuş Ağa neden yatağında yatıyordu?

.....
.....
.....

2- Durmuş Ağa karısından ne yapmasını istiyordu?

.....
.....
.....

3- Durmuş Ağa ölmeden önce ne yapmak istiyordu?

.....
.....
.....

4- Durmuş Ağa ölünce çocukları neler yaptı?

.....
.....
.....

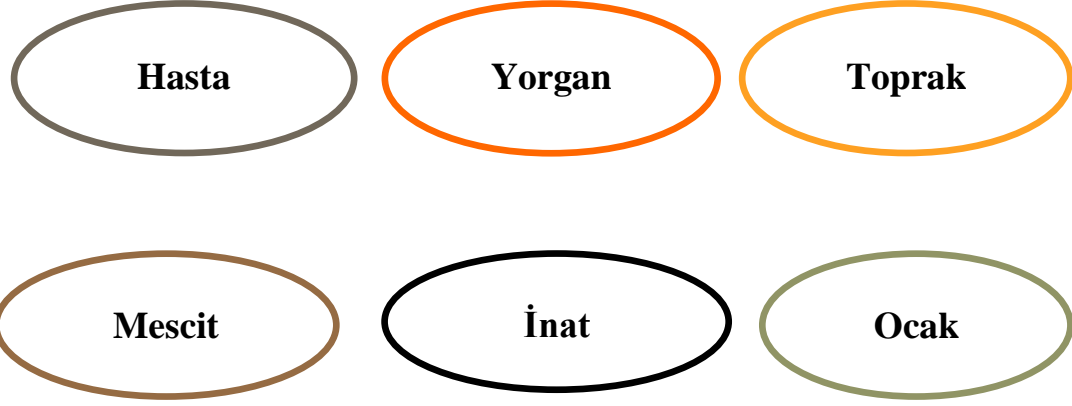
5- Durmuş Ağa'nın çocukları neden köpeği kesmek istiyordu?

.....
.....
.....

2. ETKİNLİK

Aşağıdaki kelimelerin anlamlarını tahmin ederek uygun boşluklara yazınız.

1- Genellikle minaresiz, küçük cami.	.....
2- Bir konuda direnme, diretme.	.....
3- Ateş yakmaya yarayan, pişirme, ısıtma, ısınma vb. amaçlarla kullanılan yer.	.....
4- Yer kabuğunun, toz durumuna gelmiş türlü kütle kırıntılarıyla, çürümüş organik cisimlerden oluşan ve canlılara yaşama ortamı sağlayan yüzey bölümü	.....
5- Yatakta örtünmeye yarayan, içi pamuk, yün vb. şeylerle doldurularak dikilmiş geniş örtü.	.....
6- Hastalık kaza veya yaralanma dolayısıyla fizik veya ruh sağlığı bozulmuş ve tedavi edilmesi gereken kimse, rahatsız.	.....

3. ETKİNLİK

Aşağıdaki cümleleri doğru ise “D”, yanlış ise “Y” şeklinde cevaplayınız.

	D	Y
1. Durmuş Ağa şehirde yaşıyordu.		
2. Durmuş Ağa ölmeden önce Hacı Ağa’yı görmek istiyordu.		
3. Durmuş Ağa bir mescit yaptırmak istiyordu.		
4. Durmuş Ağa’nın çocukları onu çok seviyordu.		
5. Durmuş Ağa ölünce çocukları çok üzülmüştü.		

4. ETKİNLİK

Aşağıdaki cümleleri okuduğunuz hikâyeye göre doğru şekilde sıralayınız.

	Durmuş Ağa ölünce çocukları üzülmedi.
	Çünkü onun öleceğine inanmıyordu.
1	Durmuş Ağa çok hastaydı.
	Karısı onun bu isteğini yerine getirmedi.
	Çünkü ölmeden önce yapmak istediği şeyler vardı.
	Hacı Ağa’yla konuşmak istiyordu.
	Durmuş Ağa çocuklarına kendini sevdirmedeği için mezarına sahip çıkan da olmadı.
	Daha sonra tüm malları paylaştılar.

5. ETKİNLİK

Aşağıda Bir Hayır hikâyesinde yer alan bazı kelimeler verilmiştir. Bu kelimeleri aşağıdaki uygun yerlere yazınız.

Palto	Ocak	Saat	Yatak
Kırışık	Rüzgâr	Halı	Baca

The crossword puzzle grid is as follows:

- 1: 4 letters (horizontal)
- 2: 2 letters (vertical)
- 3: 4 letters (horizontal)
- 4: 4 letters (vertical)
- 5: 8 letters (horizontal)
- 6: 4 letters (vertical)
- 7: 4 letters (horizontal)
- 8: 4 letters (vertical)

6. ETKİNLİK

Aşağıdaki fiilleri kullanarak her fiille ilgili bir cümle yazınız.

Düştü, yıkandı, sevildi, gördü.

Örnek: Evdeki eski eşyalar çöpe atıldı.

Örnek: Ali yere düşen kalemi yerden aldı.

1. cümlem: .....

2. cümlem: .....

3. cümlem: .....

4. cümlem: .....

7. ETKİNLİK

Konuşalım, canlandıralım.

Bir Hayır adlı hikâyede olanlarla ilgili ne düşünüyorsunuz? Siz, Dursun Ağa'nın yerinde olsaydınız çocuklarınıza kendinizi sevdirebilir miydiniz? Anlatınız ve hikâyeyi canlandırınız.

8. ETKİNLİK

Aşağıdaki anahtar kelimeleri kullanarak kısa bir hikâyeye yazınız. Yazacağınız kısa hikâyenin giriş cümlesi verilmiştir.

Kadın

İnek

Tarla

Yaz

Ayakkabı

Ocak

Yemek

Ayakkab

Sıcak bir Haziran sabahıydı. Köylü kadın erkenden uyanarak evini temizlemişti.

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

9. ETKİNLİK

Aşağıda yarım bırakılan cümleleri tamamlayınız.

1- Para icat edilmeseydi .....
2- Kâğıt bulunmasaydı .....
3- Yerleşik hayata geçmeden önce .....
4- Film başlamadan önce .....
5- Tiyatro sanatçısını görünce .....

10. ETKİNLİK

Aşağıdaki boşlukları örneklerdeki gibi dolduralım.

Örnek:

Ahmet Bey ile Leyla Hanım selamlaştılar.

Mustafa arkadaşıyla vedalaştı.

1. Bayram olunca herkes birbiriyle bayram....., toka..... .
2. İki arkadaş önce bağır....., sonra döv..... .
3. Fatih'in yüzüne yapışan boyaya herkes gül..... .
4. Birkaç gün önce randevu....., doktorumla yarın gör..... .
5. Ali'yle söz..... . Yarın Kız Kulesi'nin önünde bul..... .

11. ETKİNLİK

Aşağıdaki kutularda yer alan kelimelerin son harfiyle yeni kelimeler yazınız.

Nefes	Sohbet	Takvim	Masa	Ayna
Diş				
Para				
Ateş				
Zehir				
Seccade				
İpek				
Tavan				
Direk				
Zayıf				

Ek 2. Özgün Metinler

Ek 2.a. Gurultu Hikâyesinin Özgün Metni

GURULTU³

Sınavı ne kadar severim! Fakat yanlış anlamayınız. Sınav olmasını değil, etmesini... Ayırtmanlık hayatımdaki angaryaların en tatlısıdır. Ayırtmanlık sırasında ruhum değişir, duygum değişir. Kaslarıma tuhaf bir etkinlik gelir. İyi teneffüse, iyi hazmetmeye başlarım. Neşem çoğalır. Kuvvetim artar, yanaklarım, dudaklarım kızarır. İştahım keskinleşir; günde dört defa acıkırım. Eğer bütün hayatımı sürekli bir ayırtmanlık içinde, bir sınav sahnesinde geçirsem iki yüz sene yaşayacağıma eminim. Bence bir hastayı hava değişimine falan göndermemeli. Ayırtman yapmalı. Açık, saf denizlerin; temiz, serin, gölgeli ormanların; mavi, bulutsuz göklerin; sıcak, parlak güneşlerin; sonuçsuz, sakın dinlenmelerin veremeyeceği sağlığı, afiyeti ona sınav ayırtmanlığı bir hafta içinde verir. Ayırtmanlık, kansızlığı, veremi, bronşiti, soğuk algınlığını, hummayı, romatizmayı, bedene yerleşmiş, sınırsız ne kadar hastalık varsa hepsini, belki kanseri bile geçirir. Gülümsüyor, şaka söylüyorum sanıyorsunuz, hayır, doğru söylüyorum. Bakınız niçin? Biz insanlar, ne kadar bozulsak, maneviyatımızın en karanlık, görünmez derinliklerine doğanın koyduğu güçlü yıldırım asla sönmeyecek, her fırsatta yeniden alevlenecektir. Bu yıldırım; zulüm, haksızlık yapma arzusudur. Hayata dikkatle göz gezdiriniz. Zulüm ve haksızlıktan başka bir şey göremeyeceksiniz, çiftçi yardımcısını, tüccar saf müşterisini, banka borçlularını, çoban koyunlarını, arabacı atlarını sıkar. İsteddiği gibi ezer. Kuvvetli, zayıfın her zaman tepesindedir. Daima onu gagalar, öldürmezse söndürür. Avcı, ıssız tarlalarda, sert rüzgârların altında niçin dolaşır? Niçin terler? Niçin yorulur? Zavallı kuşlara işkence etmek, onları öldürmek için değil mi? Doktorlar avcılığa “sporların padişahı” derler. Çünkü vücudun yararı yalnız açık havanın, hareketin lûtfuyla kalmaz. Doğal davranışımızda da, zulüm, haksızlık yapma arzumuz tatmin olunur.

Sınavlar da ayırtmanlar için bir avdır. Öyle bir av ki, yorulması, koşması, terlemesi, soğuk alma, nezle olma tehlikesi yok... Ulu bir haksızlık yapma jimnastiği! Korkudan sararmış, solgun benizli, beyaz dudaklı, samur ince kaşları çatılmış, zayıf narin bir öğrenci, mahcup, kararsız adımlarla içeri girer. Ayırtmanlar, asılacak masumların o

---

³ Bu hikâye Ömer Seyfettin'in Diyet adlı kitabında (112-122) yer almaktadır.

son, anlatılmaz heyecanlarını asla duymayan, mes'ut, kayıtsız cellâtlar gibidir. Konuşurlar, görüşürler. Cigara, kahve, özellikle limonata içerler. Öğrenci, sanki canını alacaklarmış gibi korkar, niçin bu kadar korkar? Bilmiyorum. Bu korku, dünyayı korkutan Napolyon Bonapart'ı bile o kadar korkutmuş, o kadar korkutmuş ki...

İşte geçen sene av mevsiminde, sınav zamanı demek istiyorum büyük okulların birisinde ayırtmandım. Geniş, perdesiz, kırmızı badanalı bir odasında, birinci sınıfı, Fransızca'dan sınav yapıyorduk. Sonbaharın serin ve saf ovalarında birçok bıldırcın öldüren talihli bir avcı kadar mesut ve neşeliydim. Her giren çocuğa gramerde olmayan kurallar soruyor, anlaşılmaz örnekler yazdırarak üzüyor, şaşırtıyor, numaralarını kırıyordum.

Ah o cevap vermeyen; sesi, dudakları titreyen, sararmış öğrencilerin ümitsiz gözleri, feci bakışları... Bu bakışlarda bütün bir cihanın, yok olmuş bütün bir hayatın, kırılmış, bütün bir mutluluğun ansızın alevlenen yasları yavaş yavaş söner.

Neşemden duramıyor, öbür ayırtmanlarla konuşuyor, gülüyordum, içeriye kısa boylu, sevimli, şişman bir öğrenci girdi. Öğretmeni, zekilerden, çok çalışkanlardan olmak üzere takdim etti. Tavrını hoş gördüm. Bilmem niçin, bu çocuğa, haksızlık etmek istemedim.

- Pekâlâ, siz sorunuz! dedim, yanımdaki ayırtmanla deminden diksiyonerlere dair açtığımız konuyu kurcaladım. Bu yaşlı, zayıf, sarı saçları ağarmış, bilgin, yazar, kamburu çıkmış gözlüklü bir öğretmendi. Littre'yi Larousse'a tercih ediyor, okullar için pek uygun buluyordu. Ben dalgın, ilgisiz, masanın üzerindeki Gazyenin klâsik lügatini karıştırıyordum. Son sayfada kitap ilanları vardı. Gözüme:

“Dictionnairedesiddéessuggerées par lesmots” cümlesi ilişti.

Bu kitabı görmemiştim. Tuhaf!... Nasıl olabilirdi. Zaten her kelime bize bir fikir uyarısı yapmaz mı idi? Sonra fikirlerin sözlüğü nasıl yapılabilir? Sıska, ihtiyar ayırtman, her öğrencinin anlamlarından başka özel fikirler aklımıza getirdiğini, bunun nedenlerini felsefesini anlattı. Öğretmen, diğer genç, bizden iştahlı bir ayırtmanla şişman, cesur, sen, serbest öğrencisini sorguya çekiyor, kara tahtaya:

Gargouille

Gargoullement

Gargouiller

Gargouillis

diye yazdığı şeylerin anlamını soruyor, misaller getiriyordu. Konuştuğum ayırtman, yüzü ölümü hatırlatacak kadar kansız, yanakları çökük, ağzı renksizdi. Elbiseleri temiz, mükemmel olmasa, aylarca aç kalmış, yiyecek ekmek bulamamış bir fakir sanılacaktır.

Devam ediyordu:

- Evet, bundan başka da her kelime herkeste ayrı özel bir fikir, bir hatıra yaşatır. Öyle kelimeler vardır ki bir adam için bütün bir tarih, bütün bir hayat, bütün bir timsaldir.

-Ne gibi? diye sordum.

-Nasıl anlatayım, dedi. Meselâ şu tahtada gördüğünüz “Gargoullement” kelimesi yok mu? Bana kırık, sefil, parasız, yorgun hayatımın bütün felâketlerini bir anda hatırlatır. Bu kelimeyi işitince derin bir karamsarlık, anlatılmaz bir heyecan, anlatılmaz bir acı duyarım. Gülümsedim:

- Abartma, abartma... Kim olursa olsun “Gurultu” kelimesi manâsından başka ne hatırlatabilir?

Gözlüğün şeffaf taşları arkasından yapay bir hayat ile parlayan bakışlarını bana dikti:

- Öyle ise dinleyiniz, dedi, size bu uğursuz kelimenin bendeki etkisini anlatayım.

O zaman karamsarlığıma hak verecek, asla abartmadığımı göreceksiniz.

Sonra sarı, büyük ellerinin takatsiz hareketleriyle bir cigara yaktı, ancak benim işitebileceğim, hafif kısık bir sesle yavaş yavaş hikâyesinin anlatmaya başladı:

“Yirmi sene önce... Liseden yeni çıkmıştım. Yakışıklı, bilgili, güzel, alafranga bir gençtim. Yalnız bir kusurum vardı: Fakirlik... Babam daima boğazına kadar borç içinde yaşar, çok harcayan, bataklı bir memurdu. Evimiz bile yoktu. Kirada oturuyorduk. İyi eğitim gören her fakir genç gibi ben de “Mutluluk, zenginlikten başka bir şey değildir” sözüne gerçekten inandım, iman ettim. Mutluluk insanlar için bir haktı. Hak ise kuvvetti.

Kuvvetin ise hayatta maddeleşmesi timsali ancak paraydı. Para ile ne olmazdı? İyi gıda, iyi zaman, iyi mekân, iyi kadın... Her şey, her şey, bize para ile gelir, bizden para ile beraber giderdi. Okuldan çıktıktan sonra tek düşüncem zengin olmanın çaresini aramak oldu. Uzaktan, yakından miras falan yoktu. Ticaret, girişim de bizim işimiz

değildi. Türkiye’de saadetin, yani servetin çıkacağı iki kapı vardı: ya baba, ya karı... Son moda elbise giymeye, gayet güzel gördüğüm halde, gözlük takmaya alıştım. Gözlük o zamanlar moda idi. Ötede beride gezmeye başladım. Aradım, aradım. Sonunda annemin akrabasından biri benim aradığımı buldu. Sultan Abdülhamid’in kölelerinden birinin kızı... Bilmem neci başı olan babası birkaç sene önce ölmüştü. Doksan bin lirayı geçen malları mülkleri, bu kardeşsiz kıza kalmıştı. Dehşetli bir kelepir... Hemen istedim. Araştırma yaptılar. Söz vermeden bir kere beni görmek istediler. Görüşme gününü kararlaştırdık. Bir Pazar günü idi. Kız dadısıyla ve diğer yaşlı bir hanımla dört atlı arabasından indi. Gördüm, bayıldım. Zenginliğini düşündürmeyecek derecede güzel, zarifti. Tıpkı bir lâle... O da beni beğendi. Aradan bir ay geçmeden nikâhı yaptık. Kaynanam hediye olmak üzere, bana beş yüz liralık banknot göndermişti. Artık nasıl süslendiğimi hayal et. Nihayet sonbaharın yağmurlu, serin bir günü... Koltuğa giriyordum. Nişantaşı’ndan konak âdeta bir saraydı. Camların o günkü ıslak manzarasını, muhteşem, kuytu divanlık bir mutluluk getiren bu melek, beyaz elbiseleri içinde gerçekten uzak bir güzelliğin esîrden ışıklarını saçıyor, sanki ihtişama, ipeğe, sırmaya, yaldıza boğulmuş odayı daha çok aydınlatıyordu. Uzatmayalım. Gece oldu. Kalın camlardan, kapalı panjurların dışarısında şiddetli bir yağmurun gizli ayak seslerine benzeyen şakırtılarını duyuyordum. Eşim o kadar güzeldi ki, kendisiyle konuşurken “doksan bin lira’yı unutuyordum. Saatler pek çabuk geçti, anlatmaya gerek yok. Her kibar gerdek gecesi gibi; Fransızca konuştuk. Edebiyattan bahsettik. O piyano çaldı. Musikiden dem vurduk.

- Mozartı sever misiniz?

- Evet, ya Wagner?

Nihayet yatağın başına geldik. O, yandaki küçük tuvalet kabinesinde kaldı. Ben üşür gibi oluyordum. Beklemedim, kabalık olacağını düşünmedim. Bütün ipek olan yumuşak yatağa girdim. Sabırsızlanıyordum. Eşimi beklemek beni üzüyordu. Alnımdan soğuk terler akmaya başladı. Yattığım yerde etrafıma bakıyordum. Karşımda büyük aynanın önünde heykelli bir saat duruyordu. Bekliyor, sıkılıyor, boğulur gibi oluyordum. Fenalaştım. Eşim tuvalet odasından çıktı. Arkasında uzun, parlak bir gecelik vardı. Mavi, büyük abajur lâmbayı söndürdü. Lâmba söner sönmez aynanın önündeki büyük saati gördüm. Bu bir kayalıktı, arkasına konan bir gece kandilinden çağlayan bulutlu bir ışık akıyordu. Ne yapacağımı bilmiyordum?.. Ne

diyecektim? Yatağıma girmişti. Elimi uzattım. Kollarına dokundum. Buz gibiydi birden titredim; yorganın altından bir gurultu aksetti. Elimi çektim. Boğazım acımaya şakaklarım yanmaya başladı. Sinirlerim geriliyordu. Sinirsel bir kuruntu... Sanki bu yorganın altından kertenkele, yılan, kurbağa gibi pis ıslak bir hayvan vardı. Eşim benden tarafa dönerken bu gurultu yine haykırdı. Titremeye başladım... Fenalaştığımı görünce zavallı:

- Bugün, bugün üşümüştüm, dedi.

Karnı gurulduyordu. Aman Yarabbi, bu gurultu bana ne iğrenç, ne müthiş geliyordu. Cevap vermedim. Geri çekildim. Gurultu susmuyor, oransız aralarla ipek, temiz yatağın içini dolduruyordu. Dayanamadım, kalktım, odanın tâ öbür köşesindeki koltuğa kaçtım.

- Rahatsız mı oldunuz? diye sordu. Cevap vermedim, elimdeki mendilimi ısıırıyor, saatin parlayan ışıktan çağlayanına bakıyordum. O kalktı. Dışarı çıktı. Elinde küçücük bir likör şişesiyle geldi. Bir kadeh içti.

- Size de vereyim mi? Isınırsınız. Çok rutubet var, dedi.

Ben yine cevap veremedim. Sanki dilim tutulmuştu. Dehşetli, sinirsel bir kriz geçiriyordum. Bana baktı. Yatağa yattı. Ne kadar sonra bilmiyorum. Dargın ve utangaç sesle:

- Gelip yatmayacak mısınız? dedi.

Yine cevap vermedim. Sonra kalktı. Geceliğini arkasına aldı. Dışarı çıktı. Ben oturduğum koltukta sabaha doğru dalmışım. Kapının vurulmasıyla uyandım. Bir hizmetçi kız kahvaltı getiriyordu. Acele ile giyindim. Geceleyin geçirdiğim krizi hatırlıyor, kızarıyordum. Yüzüm yanıyordu. Şimdi ne diyecektim? Bir şey diyemedim. Selâmlık tarafına geçtim. Dışarı çıktım. Akşam konağa gelince hizmetçiler odaya götürdüler. Biraz sonra sofrada yapayalnızdım.

- Hanımefendi nerede? diye sordum.

Hizmetçi kız:

- Rahatsız, başı ağrıyor, diye cevap verdi.

O gece yalnız yattım. Uyuyamadım. Ne kadar tehlikeli bir patavatsızlık yapmıştım. Düşündükçe anlıyor, ne yapacağımı şaşırıyordum. Sabahleyin kahvaltı getiren kıza:

- Küçük Hanımefendi'yi görmek, hatırını sormak isterim. Kendisine haber veriniz, dedim. Kız:

- Büyük Hanımefendi şimdi sizi görmeye gelecek... diyerek dışarı çıktı. Çabucak giyindim. Muhteşem odanın yaldızlı tavanlarını seyrederek bekledim. Kaynanam kaslı, uzun boylu, bir Çerkez karısı. Yavaş yavaş içeri girdi. Gayet kötü, kısırıklı bir Çerkez şivesiyle:

- Estağfurullah efendim, dedi, oturunuz. Size bir lâfım vardı; söyleyeceğim. Hem kısa hem son...

Şaşaladım. Ah bu son söz kısa olmadığı kadar müthişti. Bu hain, sert kadın, mavi, büyük gözlerini yırtıcı bir kuş gibi üzerime açarak kızının beni istemediğini, bir daha eve gelmememi, nikâhtan vazgeçtiklerini, boşamazsam yarın saraya gidip huzura çıkacağını, beni Fizan'a sürdüreceğini çakıl çukul söyledi. Ben reddettim.

- Estağfurullah efendim, dedim, nasıl istemem. Küçük hanımı bütün ruhumla seviyorum.

Çerkez karısı ayağa kalktı. Öncekinden daha sert, daha yanlış bir Türkçe ile söylediklerini tekrarladı:

-Kızımın yatağından kaçmışsın. Onun doksan bin lirası var, Onun gibi güzel, saraylarda yok. Ben elimi kaldırırsam ellisi değil, elli bin milyonu gelir... diyor, köpürüyor, üzerime yürüyordu. Azıcık daha dövecekti.

Uyuz bir köpek gibi kovuldum.

Tabii boşadım. Yoksa Fizan'a gitmek işten bile değildi.

Ondan sonra hayat bana bir cehennem oldu. Düşün. Doksan bin lira... Gayet güzel bir kadın...

Bütün mutluluk tamamıyla benim elime geçtiği halde "asabîlik" denilen terbiyesizlik yüzünden yirmi dört saat içinde kaybettim.

Küçük bir soğuk almadan başka bir şeyi olmayan âdi bir karın gurultusundan o kadar mantıksız, uygun olmayan bir tarzda etkilenmiş olmasaydım, şimdi böyle mi olurum? Bir meciydiye bir saat kafamı patlatırdım? İşte bu güçlü kelime bana bir an içinde kaçırdığım saadet sarayını hatırlatır. Beni yeniden ümitsiz eder. Acılarımı tazeler. Kederlerimi uyandırır."

Sarı, zayıf yüzü şimdi tuhaf bir renk almış, sanki morarmıştı. Daha bitiremediği sigarasını tablaya atarak hızla kalktı. Şişman öğrenciyi hiddetle dışarı kovdu. Şaşırان çocuk, hepimize ayrı ayrı bakarak kararsız adımlarla çıkarken o, masanın üzerinde kapıldığı cetvelle üç tane sıfırı yapıştırmıştı.

Zavallı galiba çektiği acıların intikamını alıyordu. Sonra tahtaya döndü, Sinirli bir şekilde manzarasına dayanamadığı:

- Gargouille

Gargoullement

Gargouiller

Gargouilles

Kelimelerini ve misallerini silmeye başladı. Öğretmenler, ayırtmanlar hep bir ağızdan itiraz etmek istediler:

- Lâkin bu çocuk pek güzel cevap vermişti. Hem de çalışkanmış...

Ben de güldüm. Öğretmeni teselli eder gibi:

- İyi ya... İkmale kalır. Daha çok çalışır. Bilgisini pişirir, çalışkana sıfır vermek haksızlık mı? diyerek omzunu okşadım. Sıfır veren öğretmen kâbus ile boğazlaşır bir çılgın gibi hâlâ siyah tahtayı siliyor, havalanıp burnuna kaçan tebeşir tozlarından aksırıyordu.

Ek 2b. Türbe Hikâyesinin Özgün Metni

TÜRBE⁴

Sıcak bir Mayıs günüydü. Küçük bahçeyi gölge içinde bırakan kocaman tek dut ağacının altında eski, temiz bir hasırın üstüne serdiği kırmızı şiltesinde Şefika Molla oturmuş, sarı, iskele gibi eliyle, nazlı kedisi Mercan'ı okşuyordu. Önündeki sac mangalda bakır bir cezve kaynıyor, sağ tarafında kahve takımları duruyordu. O, yazın, yağmursuz günlerde sabahtan akşama kadar hep burada oturur, gelen hastaları okur, kurşun döker, akşam namazını kıldıktan sonra bir katlı evine girerdi. Kocasını otuz sene önce ölmüştü. Hiç çocuğu olmamıştı. Dünyada yapayalnızdı. Ama yine bir can yoldaşı vardı. Rüküş Kadın isminde bir zenci; otuz senedir onunla beraber yaşıyordu. Kocasından bir şey kalmamıştı. Lâkin can yoldaşı ile rahat rahat ömürlerini geçiriyorlardı. Şefika Molla için çok zengin deniliyordu. Çünkü bütün Selanik'in hastaları ona gelirdi. Yazın bahçesinde dut ağacının altındaki muayenehanesi, kışın kırmızı yün halı döşeli mini mini bir mescide benzeyen ocaklı, mihraplı odası hiç boş kalmazdı. Kısmet için genç kızlar, sınava yakın zihinleri açılmak için öğrenciler, çocuğu olmayan kısır kadınlar, kazanamayan tüccarlar, bir şeyini kaybetmiş efendiler, kocalarını kıskanan hanımlar, sevgililerine kavuşamayan âşıklar, tezkere alamayan askerler, terfi edemeyen subaylar veremlisinden tutunuz da frengilisine, belsoğukluğuna kadar her türlü hastalar, kötürümler, dilsizler, sağırklar hep Şefika Molla'ya gelirler, kendilerini ona okuturlar, muska alırlar, üzerlerine kurşun döktürürler, ondan şifa, ondan ümit beklerlerdi.

Her gelen, haline göre para bırakırdı. Kule kahvelerinden lise görmüş, biraz hesaptan çakar Türkler, onun günde üç dört mecediyeden çok kazandığını iddia ederlerdi.

Hatta “Sade bir, yassu!” diye her dakika attığı narasıyla meşhur kahveci Köse Remzi, bir gün sıtmasını bağlatmak için Şefika Molla'ya gittiği zaman onu, duvar dibinde bir çukur kazmakla uğraşır gördüğünü söyler: “Ah o bahçe! Bir arşın aşağısı altın dolu... Ceneviz hazineleri yanında haltetsin!” diye içini çekerti.

Şefika Molla adı çıkan hazinenin üstünde rahatça yaşardı. Çünkü hiçbir hırsız evine girmeğe güvenemezdi. Üfürükçülüğü, sofuluğu, büyücülüğü kalplerde bilinmez bir korku uyandırır. Pek sertti. Ufak bir şeyden öfkelenir, bakkalı, zerzevatçıyı, sütçüyü,

---

⁴ Bu hikâye Ömer Seyfettin'in Diyet adlı kitabında (123-131) yer almaktadır.

kısaca önüne geleni haşlar, gözünü kapar, ağzını açardı. Bazı müşterilerine de çıkışırdı. Fakat kimse ona karşı gelemez, boynunu büker, savuşur, giderdi.

Siyah kediyi okşayan elini kaldırdı, fes rengi yemenisinin altında hâlâ çok gür, kınalı saçlarına götürdü. Hafifçe kaşdı. Sonra gayet ağır hareketlerle kahvesini pişirmeye başladı. Kendinden ümit olunmayacak kadar kuvvetli, dinç bir sesle:

- Rüküş, nerdesin? diye bağırdı.

Kedi, mırıltısını kesmiş, başını kaldırmıştı. Küçük bahçe kapısında iri, yeşil yemenili bir Arap karısı görüldü. Bir elinde süpürge, bir elinde tenekeden kirli bir faraş vardı. Takunyalarını giydi. Sokak kapısının arkasında duran bozuk bir küfeye doğru gitti, faraşı boşalttı. Kahvesini kotaran Şefika Molla başını çevirmeden:

- Ayol, Rüküş, sana çabuk ol, diyorum. Şimdi birisi gelecek, yine kalacağız, dedi.

Otuz senedir ilk defa sokağa çıkacaktı. Selanik'in ta en yukarındaki bu harap, küçük evde o canlı bir evliya gibi otururdu. En yakın komşularına bile gitmez, en ağır hastaları ayağına getirtir, ruhaniyetin tılsımını, maneviyatın sırrını bozmadı. Ama sevdiği bir kadın, gençlik, çocukluk arkadaşı, Hacı Gülsüm Hanım ölüm döşeğinde idi. Gelip kendisini görmesini, hakkını helal etmesini rica ediyor, birbiri üstüne haber gönderiyordu. Şefika Molla artık dayanamamıştı. Artık gidecekti. Lakin gideceği yeri düşününce yüzünü buruşturdu. Selanik'in aşağı tarafı, deniz kenarları hep gâvur memleketiydi. Gülsüm Hanım, evlatlarının sözüne kanmış, bu yaştan sonra içinde doğduğu ana evini, Müslüman mahallesini bırakıp yalılara gitmişti. O yalılara ki, Müslüman kadınların da orada Yahudi karıları gibi açık seçik gezindiklerini Şefika Molla her zaman işitirdi. Son günlerinde, otuz senedir sabrederek inip ayağını, gözünü, gönlünü kirletmediği pis günah kuyusuna şimdi nasıl düşecekti?

Örtüye girmeden önce bir kerecik babası ile denizi görmeğe gitmişti. Dik sokaklardan inmişler, Beyazkule'nin yanından geçmişlerdi. Kenara çekilmiş büyük yelken gemilerinin dibinde, kumlu çakıllara deniz vuruyor, beyaz köpükler oluşturuyordu. Hem o gün ne uğursuz bir gündü.

Konsolosları öldürdükleri için birkaç Müslüman asılıyordu. Birçok toplu, direkli gâvur vapurları limanı doldurmuştu. Zavallı asılanların ipek kuşakları çözülüyor, biraz çırpındıktan sonra uyur gibi başlarını büküyorlardı. Ayaklarının uçları kumlara dokunuyordu.

Yahudinin birisi çocuğunu, Rum kalabalığının arasında kollarından tutmuş, yukarı kaldırarak bu soğuk manzarayı göstermişti. Günlerce boyunları iplerde takılı, rüzgârla sallanan bu iriyarı, başı kabak Müslümanların, göğüslerindeki beyaz kâğıtların hayali zihninden çıkmamış, birçok geceler rüyasına girmiş, onu ağlatarak uyandırmıştı. Ne zaman deniz lâfi olsa, o asılanlar gözünün önüne gelirdi.

Şimdilikyalılara gideceğini aklından geçirdikçe, hep bu çocukluk kâbusu bütün düşüncelerini sarsıyor, yeniden asılmış birçok Müslüman görecekmış gibi bilinmez nedensiz bir korku duyuyordu.

Hiç abdestsiz durmazdı. Feracesini giymezden önce bir kere daha abdestini tazeledi. Sandıkta dura dura küf kokan feracenin rengi ağarmıştı. Kalın yaşmağını yaptı. Ağacın dibinde onun giyinmesine yan gözle bakan Rüküş, abanoz bacaklarına beyaz bir çorap geçiriyordu. Bu hazırlanış belki bir saat sürdü. Fena bir şey yapıyorlarmış gibi derin bir sükûn içinde kapıdan çıktılar. Mercan, ömründe ilk defa gördüğü bu gezinin nedenini anlamamış, âdeta inanmıyor gibi tuhaf tuhaf bakıyor, şaşkınlığından kımıldamıyordu. Şefika Molla, uzunca hırsız ve yangın duası okudu. Eve, bahçeye doğru üfledi.

Dışarı çıktı. Rüküş kadın, kapıyı güzelce kilitledikten sonra anahtar Şefika Molla'ya verdi. Temiz, taş yollarda yürümeğe başladılar. Sokak dardı. Sol taraftaki evlerin gölgelerinde yürüyorlardı. İkisi de yolu bilmiyorlardı. Önce Beyazkule'ye gitmek, oradan tramway dedikleri arabaya binmek gerekirdi. Öyle tarif etmişlerdi. Şefika Molla, aşağıya doğru inilmeye devam olundukça Beyazkule'ye çıkılabileceğini tahmin ediyordu. Sokakta rast geldiklerine yolu soruyorlardı. Şefika Molla hayretinden titriyor, içinden "Tüncina..." duasını okuyordu. O ne evler, ne binalar, dükkânlardı... Bütün dünya değişmişti. Selânik artık onun hayalinde kalan yarım asır önceki Selânik'e hiç benzemiyordu. Hele tramwaylar... Aman Yarabbi! Bunlar nasıl şeylerdi? Birtakım arabalardı. Şefika Molla da bunlara binecekti ha!.. Yanında, etrafında aptal aptal bakarak gelen Rüküş'e:

- Büyük sözüme tövbe, dedi, şeytan makinesine binmek... Çare yok, yayan gideceğiz... Görmemek için etrafına bakmıyordu. Yürüdüler, yürüdüler. Beyazkule'nin yanında, Sanayi Mektebi'nin akaretleri önünden geçtiler. Nihayet Kışla Meydanına gelmişlerdi, Şefika Molla etrafına bakındı. Hayal meyal hatırlıyordu. Buraları hep mezarlıktı. Beyazkule'den sonra hiç ev, tarla filan yoktu. Rahmetli kocası

Hacı Hafız Mehmet Efendi'den işitmişti ki, Vali Mürtet Paşa, bu mezarlıkları bozdurmuş... demek gerçekmiş... Birden böyle bozulmuş mümin mezarları üzerinde yürümek, onun kalbine derin bir haşyet verdi. Büyük bir küfür edilmiş gibi titremeğe başladı:

- Haydi, Rüküş, geri dönelim, diye geçiriyordu.

Evimize kaçalım, çarpılacağız. Buraları hep mezardı.

Dünyanın sonu gelmiş, insanlar azmış, her tarafı gâvur kaplamış...

Boğuluyor gibi oluyordu. Rüküş de bu değişikliklerden ürkmüştü. Otuz senedir evden bakkala, bakkaldan eve gidip gelirdi. Başka her şeylerini kapıdan, gezdirici satıcılardan alırdı. İkisinin de dizleri titriyordu, terliyordular. Ömürlerinde bu kadar uzun yol yürümemişlerdi. Şefika Molla, nefes almak için biraz durdu. Gözlerini yerden kaldırdı. Karşısına baktı:

- Oh, çok şükür Yarabbi! diye haykırdı. Önünde küçük kubbesiyle, al, yeşil camlı penceresiyle güzel, zarif bir türbe yükseliyordu. Duvarları koyu kil ile sıvanmış gibi kurşun renginde idi. Etrafında incecik bir duvar vardı. Arkasından deniz görünüyordu. Biraz gerisindeki gayet büyük, tek çatılı binanın bir minare kadar yüksek olan bacasından duman çıkıyordu. Mutlaka bir fabrika olacaktı. Zira durmadan “puh, puh, puh” diye sıkıcı, yorucu bir ses çıkarıyordu. Şefika Molla, bu gâvur işinin iğrenç sesinin bu güzel, bu zarif türbecikte yatan zavallı evliya efendiciğimiz hazretciklerini ne kadar rahatsız ettiğini düşündü.

Acaba bu türbeyi kim yaptırmıştı? Daha yeni idi. Evvel zaman türbeleri gibi ağır, kaba taştan değildi. Tıpkı mini mini bir camiye benziyordu. Kim bilir önünden geçen bu atsız, öküzsüz şeytan arabalarına, açık saçık kanlara daha bin türlü gâvurluklara ne kadar lanet ederdi. İşte böyle nihayet bir gün dünya batacağı.

- Rüküş, gel şu zatı ziyaret edelim, dedi.

İkisi de türbeye doğru yürüdüler. Fakat çekindiklerinden çok yaklaşmıyorlardı. On adım kadar uzak durdular. Ellerini kaldırdılar. Okumağa başladılar. Gelen geçen “Ne yapıyorlar?...” diye onlara bakıyorlardı. Şefika Molla etrafını görmüyordu. Fatiha'sını bitirip ellerini yüzüne kavuşturduktan sonra tekrar türbeye daldı. Mini mini bir camiye, Muhammediye kitabındaki resmini gördüğü Cennet Köşkleri'ne ne kadar benziyordu. Hatta o Cennet Köşkleri gibi kubbesi armudî, saçlarının üstü yukarı kalkıktı. Acaba

içinde hangi zat yatıyordu? Ah buralarda evliya bir tane mi idi? Çocukluğundan hatırladığı bu geniş mezarlıkta yirmiden çok kandili mezar vardı. Heyecanla, tutkunca hâlâ bakıyordu.

İnce duvarlarının arasında bir ıslaklık gördü. İçerisinde çeşme de vardı. Ah nasıl girseydi de oradan, içseydi. Ama o kadar terlemiş, o kadar fena şeyler görmüştü. Abdesti sakatlanmamış mıydı? Bu sakat abdestle bu kutsal yere girmeğe nasıl cesaret edebilirdi? Birdenbire kalbinde şiddetli bir heyecan duydu. Elleri, ayakları titremeğe başladı. Gözlerine inanamıyordu. Kısık bir sesle Rüküş'e:

- A, a, a... Gördün mü, şapkalıları gördün mü? dedi. Rüküş ağlayarak:

-Gördüm diye cevap verdi.

Hıçkırmağa başladı. Artık bu dünya batmasın da neresi batsın...

İki şapkalı konuşarak türbenin içine girmişlerdi. Hiçbir türbeye, bir evliyanın yanına gâvur girer miydi? Şefika Molla yere düşecekti. "Müslüman yok mu, ümmeti Muhammed, imdat imdat!" diye bağırarak için ağzını açıyordu. Kalbinden kopan acı bir düğüm boğazına tıkanıyordu. Sesi çıkmıyordu. Sanki o anda bütün vücuduna inme inmişti. Yalnız gözleri görüyordu. Yine etrafına baktı. Hiç Müslüman yoktu. Ne bir sarıklı, ne bir cübbeli, ne de bir abanîli adam görülüyordu. Sakallılar, fesli, Frenk gömleklili herifler hızlı hızlı geçiyorlardı. Birtakım çan sesleri işitti. İki taraftan da atsız, öküzsüz, şeytan arabaları geliyordu. Ezilmemek için geri çekildiler. Kılıçlı kır bıyıklı bir subay yaftalı bir direğin dibinde ayakta duruyordu. Acaba Müslüman mıydı? Şimdi gâvurdan da subay olduğu söyleniyordu. Şefika Molla ıstıraptan, heyecandan kendini kaybetmişti, daha çok muhakeme edemedi. Subaya yaklaştı.

- Oğlum, sen Müslüman mısın? diye sordu. Subay birden bire şaşladı.

Şefika Molla'yı, Rüküş'ü baştan aşağı süzdükten sonra cevap verdi:

- Müslümanım elhamdülillah, ne diye sordunuz valde?

Şefika Molla hıçkırmağa başlamıştı:

- Ah, ne günlere kaldık! Nasıl dayanıyorsun oğlum? Bir zatın, bir evliyanın yanına, bir türbeye şapkalı gâvurlar giriyor da, siz Müslümanlar aldırılmadan bakıyorsunuz... dedi. Subay anlayamamış, aptallaşmıştı:

- Hangi türbeye?..

- Hangisine olacak, işte şu türbeye! Gözümüzle gördük. İki şapkalı girdi, Rüküş de gördü. Hem hâlâ çıkmadılar...

Subay gülmeğe başladı. Gayet tuhaf bir şey işitmiş gibi gülüyordu.

- Ayol hanım nine, o türbe değil... dedi.

Atsız, öküzsüz arabalar biraz durmuşlar, çanlarını çalmışlardı. Şimdi biri bir tarafa, biri öbür tarafa gitmişti. Şefika Molla soluk, sönmüş gözlerini açtı. Büyük bir hayretle sordu:

- Türbe değil mi, ya ne?..

- Subay hâlâ gülüyordu:

- O belediye abtешanesidir, dedi, su dökmek_isteyen herkes girebilir.

- !!!

Ek 2c. Bir Hayır Hikâyesinin Özgün Metni

BİR HAYIR⁵

Yatağında kımıldamayan Durmuş Ağa gözlerini basık tavana dikmişti. Sanki iki saattir eski, sararmış hatılları sayıyordu. Yüzü toprak renginde idi. Kırmızı kaplı yorganın üstüne serili elleri artık bir insan eline benzemiyordu. O kadar kuru, o kadar zayıf, o kadar cansızdı ki... Ancak duyulan boğuk bir sesle:

- Yahu! Ben ölüyon! dedi.

Ocağın başında yusyumru oturan bir ihtiyar kadın doğruldu. Hastaya baktı.

- Hedi sus, hedi sus. Deli gibi söylenme...

- Ben ölüyon diyon; gadın!

- Hedi sus; hedi sus.

Durmuş ağa mor dokuma örtülü yastığından başını kaldıramıyor, sağına soluna döndüremiyordu. Gözlerini karısına çevirdi. Ocağın önünü görebilmek için gözbebekleri çukurlarının kenarına batıyor, beyazları alabildiğine büyüyordu. Zavallı, işte bir aydır böyle idi. Her gün eriyip gittikçe karısı “hiçbir şeyciği olmadığını” tekrarlıyor, ölümünü aklına getirtmiyordu. Fakat o, işi anlamıştı. Artık gözlerinden başka bir yerini oynatamıyordu. Vücudu tamamıyla ölmüştü. Bir şey yemek şöyle dursun, hatta bir damlacık su bile içemiyordu. İçinden diyordu ki: “Yalnız canım kaldı. O da çıkacak!” Göğsünde, boğazının biraz aşağısında sıcak bir ürperme vardı. Galiba işte bu candı. Nefes alırken ya ağızından, ya burnundan uçverecekti.

-Ah nittim de böyle bekledim! diye inledi. İhmalkârın biriydi. Her işi ihmal ederdi. Hac parasını fazlasıyla hazırladığı halde “Ha bu yıl, ha gelecek yıl” bahanesiyle bir türlü davranıp gidememişti. İki oğlu vardı ki birbirinden berbattı. En canlı zamanında bile “Ne zaman ölecek?” gibi ta gözünün içine bakarlardı. Daha hastalığının başında mallarını paylaşırması, hayır ve yararlı işler için bir şey ayırıp güvenilir bir adama vermesi gerekirdi. Şimdi, evet artık bu mümkün değildi. Acaba akşama kadar yaşayabilecek miydi?

- Yahu, Hacı Ağa’yı çağırt, dedi.

---

⁵ Bu hikâye Ömer Seyfettin’in Gizli Mabet adlı kitabında (31-35) yer almaktadır.

- Nideceksin ki?
- Çağirt, vasiyetimi diyeceğim.
- Hedi sus, hedi sus, deli gibi söylenme...

Hastanın gözleri kanayan bir cıva gibi alev saçarak parladı. Beyaz dudakları titredi. Dişleri kısıldı. Bu Hacı Ağa ona her zaman hayır için yararlı işler için bir şey ayırmasını tavsiye eden komşusu idi. Derdi ki: “Ecelin gelişi duyulmaz! Birdenbire bastırır! Adam sağken vasiyetini filan yapmalı, adının hayırla anılması için bir şeyceğiz ayırmalı. Sonra arkasından lokma filan dökmek değil, bir yasin, bir fatihacık bile okuyan bulunmaz. Mezarı taşsız kalır.” Hâlbuki Durmuş Ağa çağirtip bunu vermek, hac parasıyla mescidin tamir olunmasını vasiyet etmek istiyordu. Fakat işte karısı inat ediyor, yaklaşan ölümün lafını ağzına aldırılmıyordu. Sesi bitmişti. “Hacı Ağa, Hacı Ağa!” diye bağırsa kimseyi işittiremeyecekti. Karısının ocağın önünde vişneçürüğü yemenisini çözüp, kınalı saçlarını taradığını görüyordu. Bu son derece inatçı bir kadındı. Bir şeyi kafasına koydu mu aksini dinlemez, Nuh der peygamber demezdi. Durmuş Ağa gençliğinde bu inadı için çok dövmüştü. O kadar uğraştığı halde karısının geçiremediği bu huyu çocuklarına aynıyla geçmişti. İki de inatçıydı. İnatlarıyla bütün köyü patlatırlardı. Hem babalarına, hem birbirlerine dargındılar. Kendisi ölür ölmez miras kavgasına düşecekler, mezarına taş diktirmek, arkasından bir mevlit, bir yasin okutmak değil, hatta nereye gömüldüğünü bile sorup araştırmayacaklardı. Göğsünün içindeki sıcak ürperme yanmaya başlıyor, bir ateş, bir zehir oluyordu. Şimdi ihmalciliğinden pişmandı. Karısına son kuvvetiyle seslendi:

- Yahu, ölüyon. Şu Hacı Ağa’yı çağırvi...
- Hedi sus, hedi sus! O gevezeyi ne yapacaksın ki?
- Bir diyeceğim var.
- Bana di...
- Gari, ölüyon. Şu Hacı’yı çağır ki son lafımı ideyün.
- Hedi sus, hedi sus, ağzını hayra aç...

Pencereden akseden aydınlık, kadının kınalı saçlarını parlatıyordu. Taranması bittikten sonra tekrar yemenisini bağladı. Küçük, buruşuk, çirkin yüzüne mavi büyük gözleri yabancı gibiydi. İri burnun altından kısık, sanki daima bir şey ısırıyormuş gibi duran kısa bir çenesi vardı. Ocağı karıştırdı. Bacadan düşen bir rüzgâr külleri uçurmuştu.

Sıksa elleriyle yerleri süpürüyor, savrulan külleri topluyordu. Hasta aksırır gibi bir ses çıkardı. Döndü. Baktı.

- Ne istiyon? dedi. Ağa cevap vermedi. Çenesi atıyordu. Kadın kalktı. Yatağın yanına gitti. Eğildi. Kocasının yüzüne baktı. Gözleri kapanmıştı. “Uyuyo mu ki?..” diye şüphelendi. Eliyle omzuna dokundu. Ölüme inanamıyordu.

- Uyumuş! dedi. Bekledi, bekledi. Fakat Durmuş Ağa bu uykudan bir daha uyanamadı. Oğulları mirasın üzerine aç kurt gibi atılmışlar, daha babalarının toprağı kurumadan gürültülü bir kavga çıkarmışlardı. Çift şeylerin birini biri, birini biri alıyor, ancak tek şeyleri bir türlü pay edemiyorlardı. Mesela babalarının kürkünü, ipek halıdan seccadesini ortasından kesip ikiye böldüler. Ev de tekti. Onu da yıktılar. Kapıları, pencereleri, enkazı eşit olarak aralarında bölüştüler.

Bu kavgalı bölüşme bir ay kadar sürdü. Durmuş Ağa'nın yurdu artık bir harabeydi. Güzel evinin yerinde yeller esiyor, bahçesinde baykuşlar ötüyordu. Hacı Ağa bir gün bu viranenin önünden geçerken komşunun iki oğlunu gördü. Sıksa köpeğı tutmuşlar,

- Sen alacaksın!

- Ben alacağım! diye çekişip duruyorlardı. Yaklaştı sordu:

- Ülen ne çekişip duruyorsunuz?

- Sen garişma... diye başlarından savmak istediler. Hacı Ağa ısrar etti, gürültülerinin sebebini anladı. Ellerindeki köpek babalarından kalma idi. İkisi de haklarından vazgeçmiyorlardı. Nihayet bu hayvancığı iki parça kesip paylaşmaya karar vermişlerdi. Hacı Ağa:

- Vazgeçin, dedi. Bu itin ne eti yenir, ne kemiğı para eder, ne derisi işe yarar!

Büyük sordu:

- Öyle emme nidelim?

- Bir “hayır” işleyin ülen...

Bu sefer küçük sordu:

- Nasıl hayır?

- Bu köpeğı kesmekten vazgeçin bırakın, babanızın canına ulusun dursun!

İki kardeş birbirine baktılar. Bu oldukça makul bir nasihatti. Karşılıklı haklarından vazgeçtiler.

... Sahipsiz kalan köpek açlıktan, susuzluktan, soğuktan bütün kış yıkılmış evin yerinde uludu, inledi.

Onun ulumasından gece gündüz taciz olan köy halkı bu dinmez acı feryadı zavallı hayvanın ölen efendisi hakkındaki sevgisine yoruyorlar:

“Rahmetli Durmuş Ağa cimrilik etmeyip bu köpek kadar, oğullarına da kendini sevdirseydi ne mezarı taşsız kalır, ne de böyle mevlitsiz, hayırsız, faydasız toprak altında yatardı bugün...” diyorlardı...

Ek 3. Türkiye Maarif Vakfı'nın Hazırlamış Olduğu Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretim Programına Göre B1 Seviyesinde Yer Alan Hedef Öğrenici Grubunun Bildiği Varsayılan Dil Bilgisi Yapıları

DİL SEVİYESİ	DİL BİLGİSİ İÇERİĞİ	
B1	<p>*Hikâye birleşik zaman çekimleri</p> <p>*Rivayet birleşik zaman çekimleri</p> <p>*Şart birleşik zaman çekimleri</p> <p>*Yeterlik fiili + zaman ekleri</p> <p>* Gereklilik kipi ve gereklilik/zorunluluk anlamı içeren yapı ve kalıp ifadeler (-mAlI, -mAk zorunda, -mAk gerek, -mAk lazım)</p> <p>*Gereklilik kipinin hikâyesi</p> <p>*İsim fiiller (-mA, -mAk, -Iş)+...-mAyI ... -mAyA tercih et-, -mAktAnsa... -mAyI tercih et-, -mAsInA rağmen, -mAsInI iste-)</p> <p>*Sıfat fiiller (-dIk), -DIk + iyelik, -AcAk + iyelik, -mIş -An)</p> <p>*Zarf fiiller (-Ip, -ArAk, -IncA, -IncAyA kadar, [(y)ken], -mAdAn, -A...-A, -r... -mAz, -DIğIndA, -DıkÇA, -DIğI için, -DIğI zaman, -DIğIndAn, -DIğIndan beri -DIğIndAn dolayı, -AcAğI için)</p> <p>*Doğrudan ve dolaylı anlatım (demiş/diye sormuş/diye cevap vermiş, -AcAğInI ...- mAk, -DIğInI/-mAsInI ...-mAk)</p>	<p>*Edat ve bağlaçlar (keşke, eğer, -sA bile/-sA...- da, gibi, göre, sanki, kadar, için, üzere, -A doğru, için, -A karşı, -A değin, -A dek, -DAn dolayı, -DAn başka, ile, yalnız, ancak, -A karşı/rağmen, sadece, fakat, ama, ne var ki, bile, sanki, ise, yanı sıra, ayrıca, hatta, aksine, hariç, öncelikle, artık, itibaren, dolayısıyla, -In yüzünden, -In sayesinde)</p> <p>Fiilde çatı: - Fiillerde etkenlik ve edilgenlik - İşteşlik ve dönüşlülük</p> <p>*Örneğin, örnek olarak, örnek verecek olursak</p> <p>*Yine. Yine mi?</p> <p>* isim+ken</p> <p>*-ken (fiil+zaman zarfı+ken)</p> <p>* Varsayalım ki/varsayıyorum/ diyelim ki</p>